

Technická univerzita v Liberci

Ekonomická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2010

Bc. David Prepletaný

Technická univerzita v Liberci

Ekonomická fakulta

Studijní program: N 6208 Ekonomika a management

Studijní obor: Podniková ekonomika

Mezinárodní migrace pracovní síly

International Migration of Workforce

Číslo závěrečné práce:

DP-EF-KET-2010 33

Bc. David Prepletaný

Vedoucí práce: prof. Ing. Jiří Fárek, CSc., Katedra ekonomie

Konzultant: Lenka Voítová, Personální oddělení práce a mzdy, Fluorit Teplice s.r.o.

Počet stran: 138

Počet příloh: 2

Datum odevzdání: 5.1. 2010

Byl jsem seznámen s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladu, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

V Liberci,

Podpis

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji svým rodičům za psychickou a finanční podporu během celého trvání studia na TUL. Dále bych rád poděkoval panu prof. Ing. Jiřímu Fárkovi, CSc. za odbornou pomoc, asistenci, návrhy a připomínky při vypracování této práce.

ANOTACE

Imigrace je hybnou silou mající značný a často nepředvídatelný dopad na sociální podmínky nejen v zemích, do kterých imigranti přicházejí, ale i v zemích, které opouštějí. Imigrace mění soužití mezi skupinami společnosti v hostitelských zemích. Imigrace mění i vztahy mezi imigranty samotnými a stejně tak mezi jejich potomky. Imigrace je doprovázena nejen problematikou začlenění do nové společnosti, ale také návrhy imigračních zákonů a nařízení, která si kladou za cíl kontrolovat a usměrňovat imigrační proudy. Stejnou stránkou rostoucí imigrace jsou v určité míře projevy xenofobních nálad a obavy domácích obyvatel z narušení národní kultury a soudržnosti. Sociální napětí má tendenci se vyhrocovat především v době finanční nejistoty a mizejících pracovních příležitostí. Mým cílem je smysluplně objasnit často složité a kontroverzní otázky týkající se imigrace a přiblížit toto téma i lidem nezasvěceným do této problematiky. Smysl této práce bude naplněn, pokud po přečtení povede každého k vyhledání doplňujících informací. Informací nezakreslených masovými médii a společenskými stereotypy, které povedou každého k zaujmutí nestranného postoje vůči imigrantům jak ve své rodné zemi, tak na celém světě.

KLÍČOVÁ SLOVA

Azylanté, imigrace, imigranti, imigrační kvóty a limity, imigrační zákony, migrace, lidská a ústavní práva, levná pracovní síla, obchod s lidmi, poukázání peněz, pracovní trhy, pracovní povolení, profesionálové, překročení hranic, splynutí kultur, uprchlíci, víza, získání občanství.

ANNOTATION

Immigration is a transformative force, producing profound and unanticipated social changes in both sending and receiving countries, in intergroup relations within receiving societies, and among the immigrants themselves and their descendants. Immigration is followed not only by acculturative processes on the part of immigrants but also by state policies that seek to control the flows and by varying degrees of nativism and xenophobia on the part of established residents, who may view the alien newcomers as cultural or economic threats, especially in turbulent times. I seek to make reasoned sense of complex and often controversial issues and to make this thesis accessible not just to specialists but to a general audience whose understanding of today's immigrants can be clouded by media clichés, popular stereotypes, and a new climate of fear and financial instability. The purpose of this thesis will be fulfilled if the reader finds a stimulus to gain additional and unbiased knowledge about immigrants in his/her country and/or around the world.

KEY TERMS

Asylum seekers, human and constitutional rights, human trafficking, cheap workforce, crossing borders, immigration, immigrants, immigration laws, immigration quotas and limits, migration, labor markets, naturalization, professionals, refugees, regularization, remittances, visas, work permits.

OBSAH

1. ÚVOD.....	12
1.1. PŘEHLED CELOSVĚTOVÉ POPULACE	13
1.2. PŘEHLED CELOSVĚTOVÉ MIGRACE	17
1.3. MEZINÁRODNÍ MIGRACE A OBJASNĚNÍ POJMŮ.....	20
1.3.1. <i>Uprchlíci, žadatelé o azyl, IDPs a stateless persons</i>	25
2. MIGRACE V RÁMCI EVROPSKÉ UNIE	34
2.1. POPULACE A MIGRACE V EU-15.....	34
2.2. MIGRACE PŘES ŠPANĚLSKO DO EU-15.....	40
2.3. MAĎARSKO JAKOŽTO TRANZITNÍ ZEMĚ PŘED PŘIJETÍM DO EU	45
2.4. POPULACE A MIGRACE PO ROZŠÍŘENÍ EU V ROCE 2004 A 2007	47
2.5. REGULARIZAČNÍ PROGRAMY PRO NELEGÁLNÍ IMIGRANTY	50
2.6. MIGRAČNÍ TRENDY V RÁMCI ROZŠÍŘENÉ EU DO ROKU 2008	52
3. (I)MIGRACE A USA	61
3.1. PROČ LIDÉ PŘICHÁZEJÍ PRÁVĚ DO USA?	62
3.2. KDE SE MIGRANTI USAZUJÍ?	64
3.3. INTRANSIGENT NATIVISM, FORCED ASSIMILATION, SELECTIVE ACCULTURATION	73
3.4. IMIGRAČNÍ ZÁKONY	76
3.5. US EMPLOYER VERIFICATION SYSTEM, E-VERIFY	80
3.6. JACÍ LIDÉ PŘICHÁZEJÍ DO USA?	82
3.6.1. <i>Pracovní migranti</i>	82
3.6.2. <i>Profesionálové a odborníci</i>	83
3.6.3. <i>Podnikatelé</i>	85
3.6.4. <i>Žadatelé o azyl a uprchlíci</i>	86
3.7. IMIGRANTI Z EKONOMICKÉHO HLEDISKA	88
3.8. PŘÍJMY IMIGRANTŮ.....	91
3.9. (I)LEGÁLNÍ IMIGRACE A JAK JI VNÍMAJÍ AMERIČANÉ	92
3.10. VLIV AKULTURACE NA DĚTI IMIGRANTŮ.....	94
3.11. RODNÝ JAZYK, BILINGVISMUS NEBO POUZE ANGLIČTINA?	98
3.12. NÁBOŽENSTVÍ A JEHO ROLE V ŽIVOTĚ IMIGRANTŮ	100
3.13. POSTAVENÍ ISLÁMU, MUSLIMŮ A ARABŮ V USA	102

3.14.	IMIGRACE DO USA PO 9/11	104
3.15.	DISKRIMINAČNÍ POLITIKA PO 9/11	108
3.16.	ZÁVĚREM K ILEGÁLNÍ IMIGRACI DO USA	111
4.	ZÁVĚR	118
4.1.	FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ MIGRACI ZA RECESE.....	118
4.2.	JAK SE RECESE PROJEVUJE V JEDNOTLIVÝCH MIGRAČNÍCH KORIDORECH.....	121
4.2.1.	<i>USA – Mexiko</i>	121
4.2.2.	<i>Velká británie a země přijaté do EU v roce 2004</i>	121
4.2.3.	<i>Španělsko</i>	122
4.3.	JAK SE ZEMĚ POSTIŽENÉ ROSTOUCÍ NEZAMĚŠTNANOSTÍ STAVÍ K IMIGRACI A JAKÁ ŘEŠENÍ SE NABÍZEJÍ	122
4.4.	PROJEKT DOBROVOLNÉHO NÁVRATU V ČR.....	124
4.5.	REMITTANCES A FINANČNÍ KRIZE	125
4.6.	ZÁVĚREM K VLIVU FINANČNÍ KRIZE NA PRACOVNÍ MIGRACI.....	126
5.	POUŽITÁ LITERATURA.....	130
 PŘÍLOHA		
1.	REMITTANCES	1
1.1.	CHARAKTERISTIKA ZMĚN, NOVINEK A TRENDŮ	3
1.2.	REMITTANCES A SUBSAHARSKÁ AFRIKA	5
2.	HUMAN TRAFFICKING (OBCHODOVÁNÍ S LIDMI)	11
2.1.	HLAVNÍ FORMY OBCHODU S LIDMI.....	14
2.2.	HUMAN TRAFFICKING V ČR	18
2.3.	HUMAN TRAFFICKING VE VYBRANÝCH STÁTECH	20

SEZNAM ZKRATEK

ACLU	American Civil Liberties Union
CAT	Convention against Torture
CIS	Center for Immigration Studies
CPS	Current Population Survey
DHS	Department of Homeland Security
DP	Diplomová práce
FBI	Federal Bureau of Investigation
HT	Human Trafficking
INS	Immigration and Naturalization Service
ILO	International Labor Organization
IOM	International Organization for Migration
IRA	Immigration Reform Act
IRCA	Immigration Reform and Control Act
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
NAFTA	North American Free Trade Agreement
NCIC	National Crime Information Center
NGO	Non-Governmental Organization
NRC	National Research Council
NSEERS	National Security Entry-Exit Registration System
PRWORA	Personal Responsibility and Work Opportunity Reconciliation Act
SAWs	Special agricultural workers
SNP	Spanish National Police
SSSR	Sovětský svaz socialistických republik
TIPS	Terrorism Information and Prevention System
TSA	Transportation Security Administration
UNICEF	United Nations Children's Fund
UNRWA	United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East

SEZNAM TABULEK

TAB. Č. 1 POČET CELOSVĚTOVÉ POPULACE V JEDNOTLIVÝCH OBDOBÍCH A NA JEDNOTLIVÝCH KONTINENTECH, 1750-2150.....	16
TAB. Č. 2 POČET UPRCHLÍKŮ POD SPRÁVOU UNHCR V JEDNOTLIVÝCH OBLASTECH NA KONCI ROKU 2007.....	26
TAB. Č. 3 CELKOVÝ ODHADOVANÝ POČET UPRCHLÍKŮ, IDPS A OSOB BEZ STÁTNÍ PŘÍSLUŠNOSTI NA KONCI ROKU 2007 (V MILIÓNECH) .	27
TAB. Č. 4 ROZDĚLENÍ POČTU PODANÝCH ŽÁDOSTÍ K UNHCR A VLÁDÁM ZEMÍ V ROCE 2007	30
TAB. Č. 5 CELKOVÁ POPULACE EU-15, EU-25, EU-27 V JEDNOTLIVÝCH LETECH.....	34
TAB. Č. 6 ČISTÁ MIGRACE V EU-15	35
TAB. Č. 7 POČET PODANÝCH A ZAMÍTNUTÝCH ŽÁDOSTÍ O AZYL V BUDOUCÍCH ČLENSKÝCH STÁTECH EU	39
TAB. Č. 8 POČET IMIGRANTŮ Z JEDNOTLIVÝCH KONTINENTŮ V LETECH 1995-2000	41
TAB. Č. 9 CELKOVÝ POČET CIZINCŮ DLE NÁRODNOSTI LEGÁLNĚ ŽIJÍCÍCH VE ŠPANĚLSKU V ROCE 2001	42
TAB. Č. 10 CELKOVÝ POČET CIZINCŮ DLE NÁRODNOSTI LEGÁLNĚ ŽIJÍCÍCH V MAĎARSKU V ROCE 2001	46
TAB. Č. 11 CELKOVÝ POČET OBYVATEL V EU – 25 PRO JEDNOTLIVÉ ČLENSKÉ ZEMĚ A DALŠÍ CHARAKTERISTIKY.....	48
TAB. Č. 12 CELKOVÝ POČET CIZINCŮ DLE NÁRODNOSTI LEGÁLNĚ ŽIJÍCÍCH V ITÁLII V ROCE 2003.....	54
TAB. Č. 13 NEJPOČETNĚJŠÍ IMIGRAČNÍ SKUPINY A STÁTY, VE KTERÝCH SE NEJČASTĚJI NACHÁZEJÍ, 2000 (NY = NEW YORK; NJ = NEW JERSEY).....	67
TAB. Č. 14 POČET A SLOŽENÍ HISPÁNSKÉ POPULACE V ROCE 2004	71
TAB. Č. 15 POČET UPRCHLÍKŮ DLE JEDNOTLIVÝCH ZEMÍ PRO ROK 2008 A 2007	88
TAB. Č. 16 SKUPINY IMIGRANTŮ S NEJVYŠŠÍM POČTEM VYSOKOŠKOLÁKŮ	91
TAB. Č. 17 SLOŽENÍ VĚZEŇSKÉ POPULACE VE VĚKU 18 AŽ 39 LET S OHLEDEM NA PŮVOD A VZDĚLÁNÍ	97
TAB. Č. 18 ZÁKLADNÍ INFORMACE O PROJEKTU DOBROVOLNÉHO NÁVRATU - II. FÁZE	125

PŘÍLOHA

TAB. Č. 19 VYBRANÉ ZEMĚ AFRIKY A MÍRA EXPATRIACE JEJICH VZDĚLANÉ POPULACE V PRACOVNÍM VĚKU	8
TAB. Č. 20 VÝŠE PŘIJATÝCH REMITTANCES VE VYBRANÝCH ZEMÍCH V LETECH 2000-2007 (SEŘAZENO DLE NEJVYŠŠÍ HODNOTY V ROCE 2007, V MILIÓNECH DOLARŮ)	9

SEZNAM OBRÁZKŮ

OBR. Č. 1 MÍRA RŮSTU CELOSVĚTOVÉ POPULACE PRO JEDNOTLIVÉ VARIANTY MÍRY PORODNOSTI, 1950-2050	15
OBR. Č. 2 ZEMĚ S NEJVYŠŠÍ HODNOTOU IMIGRACE K ROKU 2005 (POČET IMIGRANTŮ V MILIÓNECH)	18
OBR. Č. 3 ZEMĚ S NEJVYŠŠÍ HODNOTOU IMIGRACE K ROKU 2005 (JAKO PROCENTO Z CELKOVÉ POPULACE)	18
OBR. Č. 4 MIGRACE MEZI JEDNOTLIVÝMI ZEMĚMI K ROKU 2005 (POČET IMIGRANTŮ V MILIÓNECH)	19
OBR. Č. 5 ZEMĚ S NEJVYŠŠÍ HODNOTOU EMIGRACE K ROKU 2005 (POČET EMIGRANTŮ V MILIÓNECH)	20
OBR. Č. 6 POČET UPRCHLÍKŮ DLE JEJICH PŮVODU K ROKU 2007	28
OBR. Č. 7 10 ZEMÍ SVĚTA, KTERÉ HOSTILY NEJVÍCE UPRCHLÍKŮ V ROCE 2007	29
OBR. Č. 8 ČISTÁ MIGRACE 1960-2003 V TISÍCÍCH	35
OBR. Č. 9 ČISTÁ MIGRACE A ZMĚNA V PŘIROZENÉM RŮSTU DOMÁCÍ POPULACE VE VYBRANÝCH ZEMÍCH EU-15 K ROKU 2000	36
OBR. Č. 10 MIGRACE VE VYBRANÝCH ZEMÍCH EU-15 DLE OBČANSTVÍ IMIGRANTŮ	37
OBR. Č. 11 ŽÁDOSTI O AZYL PODANÉ V ZEMÍCH EU-15 V LETECH 1990-2000 V TISÍCÍCH	38
OBR. Č. 12 GRAFICKÉ ZNÁZORNĚNÍ STÁTŮ USA DLE POČTU RAS V JEDNOTLIVÝCH STÁTECH ZA ROK 2002	66
OBR. Č. 13 NEJVÝZNAMNĚJŠÍ DESTINACE NOVĚ PŘÍCHOZÍCH IMIGRANTŮ, 2002	69
OBR. Č. 14 PROCENTUÁLNÍ ZASTOUPENÍ HISPÁNSKÉ MENŠINY V JEDNOTLIVÝCH STÁTECH USA	72

PŘÍLOHA

OBR. Č. 15 PŘIJATÉ REMITTANCES JAKO PROCENTUÁLNÍ ČÁST HDP V JEDNOTLIVÝCH ZEMÍCH K ROKU 2006	2
OBR. Č. 16 PŘIJATÉ REMITTANCES JAKO PROCENTUÁLNÍ ČÁST HDP V JEDNOTLIVÝCH ZEMÍCH K ROKU 2006	2
OBR. Č. 17 PŘIJATÉ REMITTANCES V ABSOLUTNÍCH ČÍSLECH (NALEVO, MILIARDY DOLARŮ) PRO PRVNÍCH 10 ROZVOJOVÝCH ZEMÍ A JAKO PROCENTUÁLNÍ ČÁST HDP (NAPRAVO) K ROKU 2008	3
OBR. Č. 18 PŘIJATÉ REMITTANCES V JEDNOTLIVÝCH ZEMÍCH V ABSOLUTNÍCH ČÍSLECH (NALEVO, V MILIÓNECH DOLARŮ) A JAKO PROCENTUÁLNÍ ČÁST HDP (NAPRAVO) V ROCE 2004	6

1. ÚVOD

Mezinárodní migrace pracovní síly není fenoménem několika posledních desetiletí, ale trend, který byl již patrný v dávné minulosti a začal nabírat na významu v době prvních zaoceánských plaveb a s rozvojem koloniálního systému v Severní a Jižní Americe, a také v Africe a Austrálii. Je pravdou, že migrace tehdy nepředstavovala zásadní význam pro ekonomiky zemí, jako je tomu dnes a nebyla jí věnována taková pozornost. Avšak postupem doby a s rozvojem mezinárodní dopravy začala migrace získávat na pozornosti. Stále více a více lidí překračovalo hranice států. Důvody k opuštění rodné země se nijak významně nelišily od těch současných. Válečné konflikty a totalitní režimy byly hybnou silou především první poloviny 20. století, kdy tisíce lidí prchalo z válkou zdecimované Evropy na západ do USA. Podobný trend se stal charakteristickým pro milióny pracovních migrantů a tisíce žadatelů o azyl z Afriky, kteří hledají nové příležitosti a útočiště především v Evropě a USA. Migrace z Evropy do USA se časem změnila z obav o život a budoucnost, zapříčiněných dvěma světovými válkami, na vidinu života v pohodlí, a do značné míry i v bezpečí za oceánem vzdálenými USA. Garantované občanské svobody a prudký růst americké ekonomiky, hlavně po skončení druhé světové války, lákaly masy z celého světa, které pomohly utvořit obraz dnešních USA.

V úvodní části se krátce zmíním o celosvětové populaci a jejím růstu. V další úvodní podkapitole nastíním současné trendy v celosvětové migraci, zmíním se o zdrojových a cílových zemích migrace a také vyjmenuji několik základních skupin, do kterých lze migranty zařadit a některé z těchto skupin popíši více do detailu. Ostatním skupinám se budu více věnovat v dalších částech této práce.

V kapitole č. 2 se budu věnovat migraci do a v rámci EU, před i po rozšíření o nové členy v roce 2004 a následně v roce 2007. Uvedu vliv migrace na celkovou situaci v EU a vývoj unijní populace. Popíšu stav ve vybraných zemích EU, kterých se migrace silně dotýká a částečně popíšu návrhy na řešení otázky ilegální imigrace. Neopomenu ani současné trendy migrace.

Třetí kapitola je věnována imigraci do USA a je zároveň nejobsáhlejší kapitolou této diplomové práce (DP). Popíše historické příčiny a souvislosti týkající se imigrace do USA a jak tyto ovlivnily současnou podobu USA, především národnostní složení. Nastíním problémy a klady, které jsou s rostoucí imigrací spojeny, návrhy řešení, popis přijatých opatření atd.

Příloha této DP je tvořena dvěma kapitolami pojednávajících o remittances a obchodu s lidmi (human trafficking). Tématu remittances se nejprve věnuji v celosvětovém měřítku a následně se zaměřím na subsaharskou Afriku, což je oblast tvořena státy, jejichž obyvatelé jsou na tomto zdroji příjmu existenčně závislí a pro řadu těchto států remittances představují podstatnou část HDP. V kapitole o obchodu s lidmi se zaměřím na vysvětlení jednotlivých forem traffickingu. Krátce se zmíním o tomto problému v rámci České republiky a také ve vybraných státech světa.

1.1. PŘEHLED CELOSVĚTOVÉ POPULACE

Dle statistik Světové banky, populace na celém světě již přesáhla hodnotu 6,5 miliardy lidí.¹ Pro řadu odpůrců migrace a proroků nebezpečí, hrozeb a nástrah, zvláště pak těch ekonomických, kulturních, environmentálních, které sebou migrace přináší pro hostitelské země, se toto číslo jeví již nebezpečně vysoké. Političtí představitelé zemí, především těch vyspělých (developed countries), masová média a experti z celé řady oborů straší širokou veřejnost, velice často neinformovanou o skutečné situaci, apokalyptickými zprávami o přelidnění země, nedostatku místa, ubývajících surovinách, nedostatku potravin, nedostatku obdělávatelné půdy, devastaci životního prostředí atd. To vše v důsledku rostoucí celosvětové populace a stále se zvyšujícího množství lidí, kteří migrují a opouštějí své domovy v naději, že najdou lepší podmínky pro život v jiné části své země či v jiné zemi, která může být na stejném kontinentu, ale také tisíce kilometrů vzdálená od jejich rodné země.

Řada odborníků na ekonomii, biologii, ochranu životního prostředí, sociologů a politiků z minulosti i současnosti zapřísáhle a neochvějně hlásala polopravdy o nenapravitelných škodách, které sebou nekontrolovatelný růst populace přináší. O těchto buřících se zmíním později v kapitole věnované odpůrcům imigrace a příznivcům kontroly populačního růstu, ať už přirozeného či v důsledku migrace. V této souvislosti se nyní zmíním

pouze o některých. Bývalý viceprezident USA Al Gore ve své knize z roku 2000 *Earth in the Balance* píše o negativním vlivu růstu populace na životní prostředí, zásobu nerostných surovin a o schopnosti zemí, zvláště třetího světa, obstarat dostatečnou zásobu potravin, pitné vody a odpovídajícího stavu veřejných služeb pro své občany. Jeho varováním předcházela například studie Římského klubu z roku 1972 *Limits to Growth*, která upozorňovala na akutní nedostatek potravin, energie, nerostných surovin a úbytek lesů v důsledku rostoucí populace. V USA, za vlády prezidenta Cartera, byla roku 1980 zpracována studie *Global 2000 Report*, která varovala před nevyhnutelnou chudobou, pakliže celosvětová populace nadále poroste.

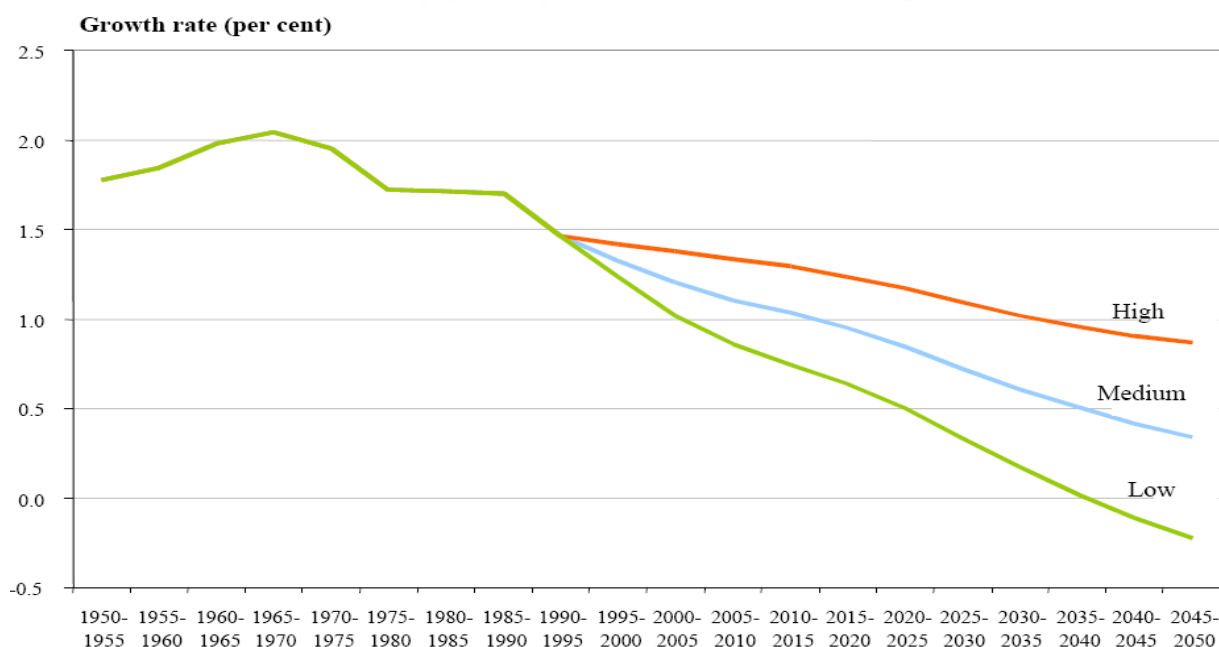
Čas však prokázal, jak se řada odborníků zmýlila. Jedním z příkladů je například dnes tolik diskutovaná ropa. Na začátku 90tých let měly USA dojít veškeré zásoby ropy. Podle autorů knihy *The Bottomless Well*, Petera Hubera a Marka Millse, došli k tomuto hrozivému odhadu odborníci z amerického Petroleum Institute, kteří tvrdili, že USA zbývá pouze 30 miliard barelů ropy. Svůj odhad ale v průběhu času přehodnotili a ani dnes USA netrpí nedostatkem zásob vlastní ropy, které se odhadují na 29,4 miliard barelů. Přesto USA svou spotřebu ropy (zhruba 21 miliónů barelů denně) nepokrývá pouze vlastní produkcí, která dosahuje necelých 7 miliónů barelů denně, ale spoléhá se na dovoz a to především ze Saudské Arábie.²

Ale zpět k růstu celosvětové populace. Worldwatch Institute varoval v roce 2000 před neúměrně rychlým tempem růstu. Jaká je ale pravda? Růst populace dosáhl nejvyšší hodnoty v roce 1964 a to přesně 2,17% ročně. Od té doby se růst pomalu a jistě snižoval. Dle údajů Světové banky se současná hodnota růstu celosvětové populace odhaduje na 1,3% a do roku 2016 by měla klesnout pod jedno procento, respektive pod dosavadní přírůstek 75 miliónů obyvatel ročně.³ Příčinou tohoto trendu je, mimo jiné, klesající porodnost ve vyspělých zemích. Dokonce se pro nadcházející desetiletí mluví o negativním růstu populace v zemích západní Evropy a Japonska, které jsou již dnes nuceny doplňovat počet obyvatelstva z řad imigrantů. Dále vysoká úmrtnost dětí při porodu a do věku 5 let v zemích třetího světa v důsledku podvýživy, nemocí, ale i válečných konfliktů. I Čína zaznamenala pokles míry růstu a to o více jak jedno procento od roku 1965 po současnost. Celosvětově v roce 1950 připadalo v průměru 5 dětí na jednu ženu. V roce 1995 se tento počet snížil na 3. Míra

porodnosti tak nepopíratelně klesá a s ní i míra růstu celosvětové populace, tudíž přelidnění Země určitě nehrozí. Toto tvrzení jednoduše potvrdil i ekonom Thomas Sowell, který tvrdí, že populace celého světa by se vešla na území dnešního Texasu.⁴

O zpomalení růstu svědčí i prognóza UN. Na obrázku č. 1 je zachycena míra dosavadního vývoje růstu celosvětové populace a zároveň je doplněna o odhad s ohledem na variantu vysoké, střední a nízké porodnosti. Z obrázku vyplývá, co jsem již zmínil. Porodnost do roku 2016 při střední variantě klesne na 1% (modrá linie) a při nízké variantě pod 1% (zelená linie). I při vysoké variantě porodnosti bude míra růstu nadále klesat (červená linie).

Obr. č. 1 Míra růstu celosvětové populace pro jednotlivé varianty míry porodnosti, 1950-2050

Zdroj: UN, *The World at Six Billion*

Přestože míra porodnosti bude zvláště ve vyspělých zemích nadále klesat, bude ale na druhou stranu prodlužovat délka života obyvatel těchto zemí, což bude také mít svůj vliv na fakt, že do začátku roku 2050 bude na celém světě zhruba 8,9 miliard lidí,⁵ což je patrné i z tabulky č. 1. Ta zachycuje počet obyvatel nejenom na celém světě, ale i pro jednotlivé kontinenty a to od roku 1750 do roku 2150.

Tab. č. 1 Počet celosvětové populace v jednotlivých obdobích a na jednotlivých kontinentech, 1750-2150

Geografické oblasti / časové období:	1750	1800	1850	1900	1950	1999	2050	2150
Počet obyvatel (v miliónech)								
Svět	791	978	1 262	1 650	2 521	5 978	8 909	9 746
Afrika	106	107	111	133	221	767	1 766	2 308
Asie	502	635	809	947	1 402	3 634	5 268	5 561
Evropa	163	203	276	408	547	729	628	517
Latinská Amerika a Karibik	16	24	38	74	167	511	809	912
Severní Amerika	2	7	26	82	172	307	392	398
Oceánie	2	2	2	6	13	30	46	51

Zdroj: UN, The World at Six Billion

Problémem vyspělých zemí se tak stává prodlužující se doba života obyvatel v důsledku zvyšující se životní úrovně, vysoké dostupnosti potravin, lékařské péče a medikamentů. Střední věk se v USA od roku 1950 do roku 2000 zvýšil z 30 na 35 let a do roku 2050 by se měl zvýšit na 40 let. V Evropě by se střední věk měl zvýšit na 48 let a v Japonsku dokonce na 53 let. Delší doba života obyvatel má zásadní význam pro ekonomiku dané země. Pakliže se tímto směrem bude prodlužovat doba života lidí ve vyspělých zemích, bude se nevyhnutelně oddalovat věk pro odchod do důchodu. Otázkou pak bude, kdo zaplatí důchody seniorů, pakliže počet pracujících mladých lidí se bude nadále snižovat v důsledku klesající porodnosti? Odpověď na tuto otázku je možné najít právě v migraci. V přílivu kvalifikované i nekvalifikované pracovní síly, proti které se však v řadě zemí zbrojí, a proti které řada známých i neznámých postav veřejného dění úzkostlivě varuje. Imigranti jsou označováni za příživníky, kteří zatěžují sociální a zdravotní systém, zvyšují kriminalitu, svou nekvalifikovaností snižují mzdy v dělnických profesích, narušují kulturní hodnoty přílivem vlastních, čímž ohrožují národní identitu, přinášejí nemoci atd. Avšak i přes všechny překážky bude tento nastolený trend nadále pokračovat a to nevyhnutelně. Nezabrání tomu ani taková

lokální opatření, jako stavba několika set kilometrů dlouhého plotu na hranici mezi USA a Mexikem, nezabrání tomu ani stále nové a nové zákony, imigrační kvóty a vízové povinnosti. Co je však třeba, je imigraci sledovat a legálními prostředky usměrňovat, aby masivně nedocházelo k ilegálnímu přechodu hranic, tak jak je tomu v případě USA, kde se v současnosti nachází zhruba 12 miliónů nelegálních přistěhovalců.

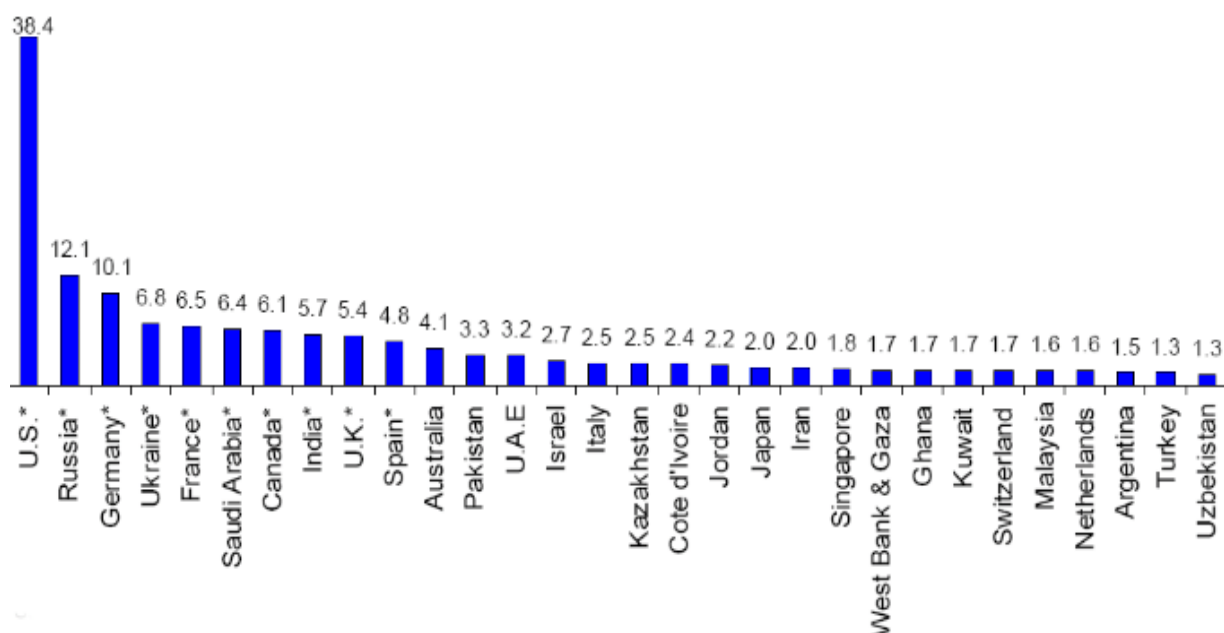
1.2. PŘEHLED CELOSVĚTOVÉ MIGRACE

Lidé po celém světě migrují, často za hranice své země, z důvodu hledání lepších pracovních příležitostí, zvyšování kvalifikace a snazšímu uplatnění na trhu práce po návratu domů, turismu, znovu shledání se s rodinou. Mezi další důvody patří nalezení azylu a útočiště v bezpečnější zemi. Lidé opouštějí své domovy před válkou, náboženským či etnickým útlakem. Hlad, nedostatečná zdravotní péče, to vše motivuje k nejistým cestám do často neznámých oblastí, kde čeká ještě více nejistá budoucnost.

Světová banka v současnosti odhaduje až 191 miliónů migrantů, respektive 3% světové populace.⁶ Zhruba 89 miliónů, respektive 47% migruje z rozvojových zemí (developing countries) znovu do rozvojových zemích. Ze všech migrantů tvoří uprchlíci 7%, respektive 13,5 miliónů. Ženy překvapivě tvoří necelých 50% všech migrantů. Což je zapříčiněno rostoucím vlivem žen na společenské, politické a obchodní dění ve společnosti a také ustupujícími historickými přežitky. Tyto přežitky se týkají především muslimských a arabských zemí, ve kterých ženy neměly možnost rozhodovat o svém životě a byly považovány za méně cenné. Společenské konvence se však postupem času mění i v těch nejortodoxnějších zemích a ženy získávají větší svobodu v rozhodování o svém životě. Získávají občanská práva, např. právo na vzdělání, právo být členy společenských a politických organizací, ale také třeba právo získat řidičský průkaz.

Mezi deset tradičních destinací patří USA, Rusko, Německo, Ukrajina, Francie, Saudská Arábie, Kanada, Indie, UK, Španělsko. Z obrázku č. 2 jasně vyplývá, že USA je s více než 38 milióny (v současnosti se již tato hodnota silně přibližuje 40 miliónům), respektive 12% své populace, zemí s největším počtem imigrantů na světě.

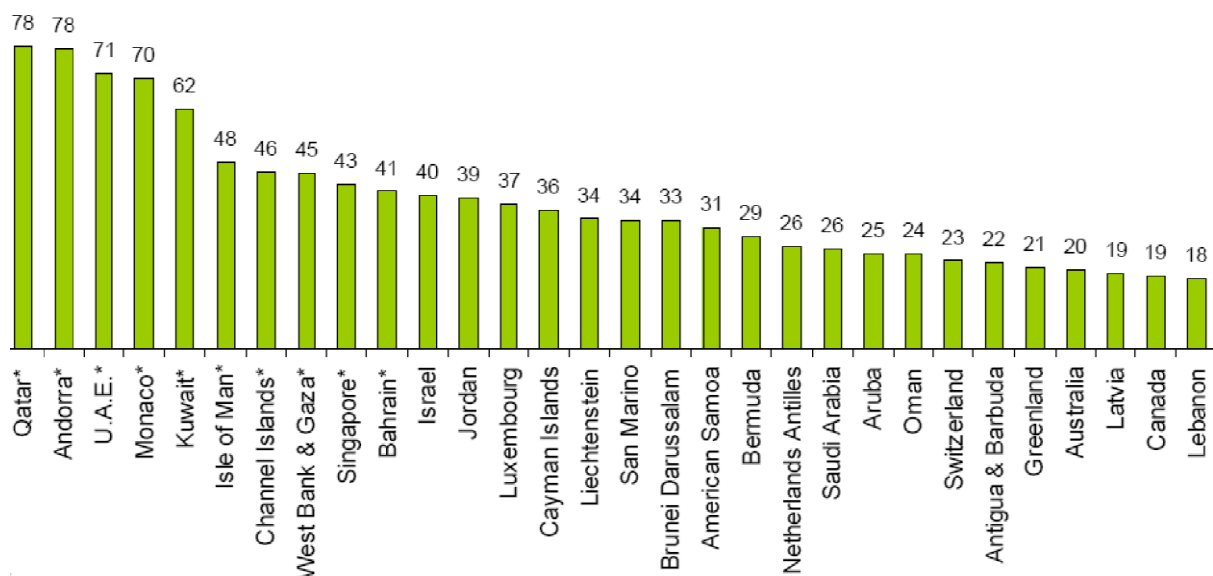
Obr. č. 2 Země s nejvyšší hodnotou imigrace k roku 2005 (počet imigrantů v miliónech)

Zdroj: World Bank, Migration and Remittances: Top 10

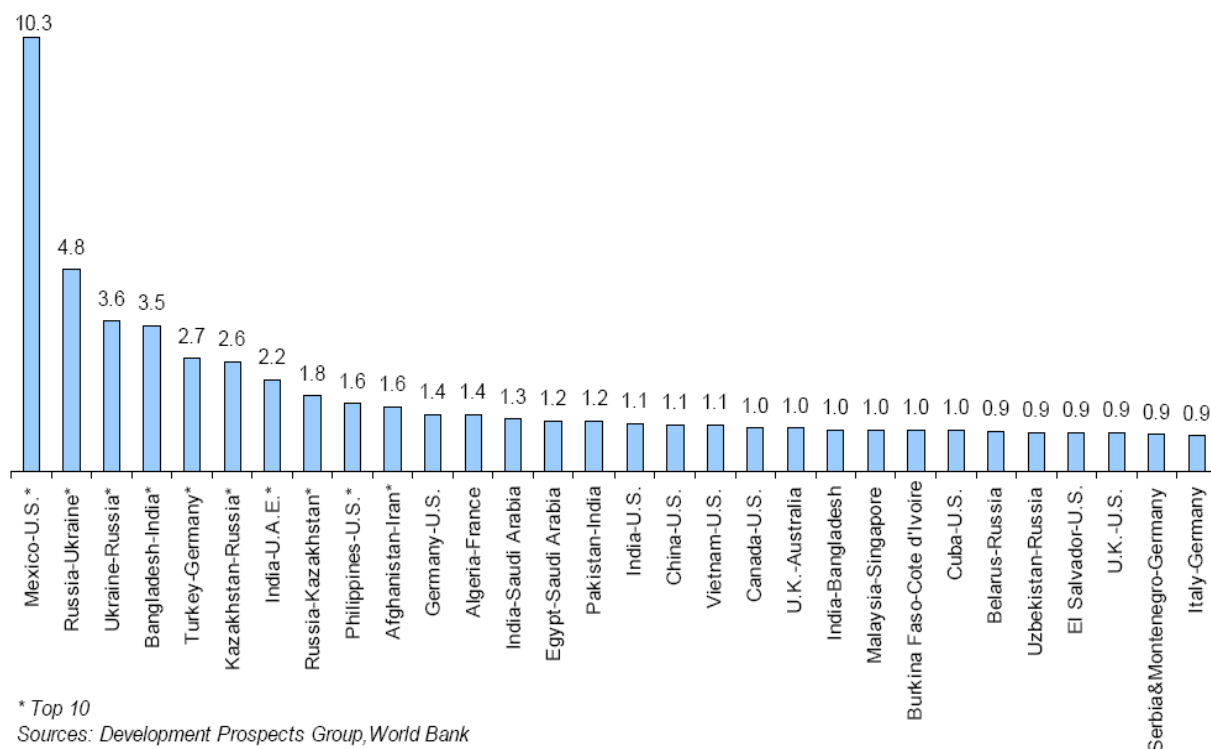
Obrázek č. 3 představuje procentuální zastoupení imigrantů v domácí populaci. Z toho například vyplývá, že celková populace Kataru a Andory je minimálně ze 78% složena z imigrantů.

Obr. č. 3 Země s nejvyšší hodnotou imigrace k roku 2005 (jako procento z celkové populace)

Zdroj: World Bank, Migration and Remittances: Top 10

Obr. č. 4 Migrace mezi jednotlivými zeměmi k roku 2005 (počet imigrantů v miliónech)

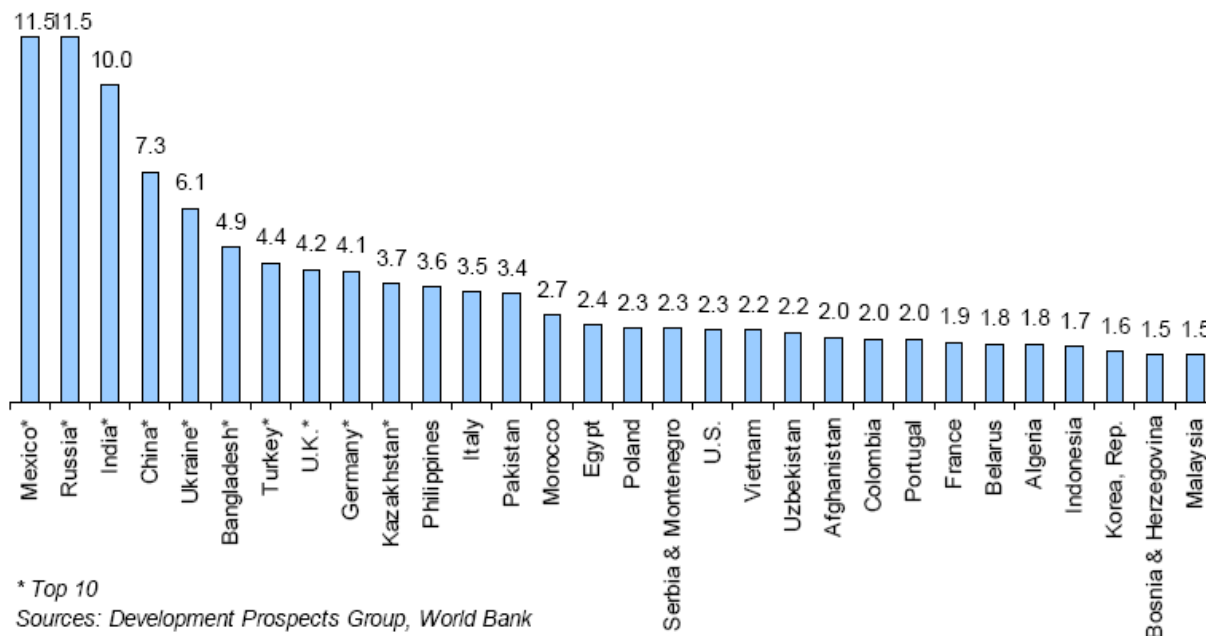
Zdroj: World Bank, Migration and Remittances: Top 10

Obrázek č. 4 postihuje jak směr migrace, tak přibližně vyčísľuje počet emigrantů, kteří k roku 2005 překročili hranice do cílové země. Je patrné, že migrace z Mexika do USA dosahuje nejvyšší hodnoty – 10,3 miliónu. Je třeba mít na paměti, že se nejedná pouze o obyvatele Mexika, ale i o ostatní migranty, především z Latinské Ameriky, kteří Mexiko používají jako tranzitní zemi. Migrace mezi Ruskem a Ukrajinou se zvýšila od pádu Sovětského svazu, stejně tak migrace mezi Ruskem a ostatními postsovětskými státy. Imigrace Turků do Německa má svůj původ v 50-tých a 60-tých letech minulého století, kdy Německo najímalo “levnou pracovní sílu“ z Turecka na nekvalifikovanou práci (Gastarbeiter Programm). Díky početné komunitě Turků žijících nyní v Německu, je tato migrace stále živá a turecká menšina tvoří podstatnou část více jak deseti miliónové populace imigrantů. Saudská Arábie hostí pracovníky (tzv. temporary or guest workers) především z muslimských zemích. Z obrázku č. 4 je možné také vypořozovat měnící se trend migrace. Především v druhé polovině 20. století byl svět rozdělen mezi tehdejší supervelmoci. Západ představovaný vyspělými zeměmi západní Evropy spolu s USA a východ představovaný Ruskem (v té době

SSSR). Tato bipolarita také určovala směr migrace. Lidé z východu se chtěli vymanit ze sovětské nadvlády a emigrovali na západ. Dnes se mluví především o migraci z jihu na sever (South-North migration), neboli z méně vyspělých či rozvojových zemí do zemí vyspělých/rozvinutých (např. ze zemí Jižní Ameriky a Mexika do USA, ze zemí Afriky do zemí Evropy) a dále o migraci z jihu dále na jih (South-South migration), neboli mezi rozvojovými zeměmi (např. z rovníkové Afriky do Jižní Afriky).

Z obrázku č. 5 vyplývá spojitost s obrázkem č. 4., kde nejrušnější migrační oblastí byla hranice mezi Mexikem a USA. Obrázek č. 5 tuto skutečnost potvrzuje. K roku 2005 dosáhla emigrace z Mexika 11,5 miliónu a naprostá většina emigrantů směřovala právě do USA. Druhou zemí, která se potýká se značnou emigrací je Rusko. Emigranti z Ruska směřují především do zemí bývalého Sovětského svazu, zemí západní Evropy a USA.

Obr. č. 5 Země s nejvyšší hodnotou emigrace k roku 2005 (počet emigrantů v miliónech)

Zdroj: World Bank, *Migration and Remittances: Top 10*

1.3. MEZINÁRODNÍ MIGRACE A OBJASNĚNÍ POJMŮ

Migrace lidí je způsobena řadou faktorů, ať už na globální či lokální úrovni, o kterých jsem již částečně zmínil. Je důležité si uvědomit, že s rostoucí migrací roste i množství otázek týkající se migrace, na které je třeba nalézt odpovědi. Otázky se mohou týkat příčin, původu,

trendů a směrů migrace. Stejně tak je třeba zodpovědět, kdo je migrantem z vlastní vůle a kdo je tzv. vynuceným migrantem (forced migrant). Ne každý kdo opouští svůj rodný kraj či svou rodnou zemi, tak činí dobrovolně. Ne každý imigrant chce v hostitelské zemi zůstat napořád. Je také třeba objasnit, co s sebou migrace přináší. Jaký má vliv na imigrační politiku a ekonomiku hostitelské země a také na sociální napětí v těchto zemích, které se s rostoucím počtem imigrantů zvyšuje. Je proto vhodné vysvětlit některé pojmy a kategorizovat migranty do jednotlivých skupin.

Uprchlíci (Refugees). Dle konvence Spojených národů z roku 1951 (1951 United Nations Convention) a Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1967 (1967 Protocol relating to the Status of Refugees) se jedná o osoby, které opustily svou zemi původu na základě oprávněné obavy z pronásledování z důvodu rasy, náboženství, národnosti, politického názoru nebo příslušnosti k určité sociální skupině, a které se nemohou, nebo nechtějí vrátit domů.⁷

Žadatelé o azyl (Asylum-Seekers). Lidé, kteří prchají před pronásledováním a hledají útočiště v zahraničí, žádají o „azyl“. Jinými slovy o to, aby byli uznáni za uprchlíky ve smyslu Úmluvy o právním postavení uprchlíků a aby mohli užívat mezinárodní ochrany i materiální pomoc, která z tohoto postavení vyplývá. Tudiž jsou v jakési čekací době na udělení statutu uprchlíka.⁸

Vnitřně přesídlené osoby (Internally Displaced Persons – IDPs). Jedná se o skupiny osob, které prchají z obav před pronásledováním, ozbrojeným konfliktem, násilím. Jsou téměř ve stejném postavení jako uprchlíci – liší se jen tím, že tito lidé nepřekročili státní hranici, nedostali se do sousedního státu, a setrvávají proto stále na území státu, z nějž pocházejí.^{9, 10}

Přesídlené osoby v důsledku rozvoje (Development Displacees). Jedná se o osoby, které bylo nutné přemístit z důvodu stavby rozsáhlého projektu, např. stavba hrází, dálnic, železnic, letišť, přestavba a rozšíření obytné plochy, stavba elektráren atd.¹¹

Přesídlené osoby v důsledku přírodních a jiných katastrof (Environmental and Disaster Displacees). Do této kategorie spadají osoby přesídlené z důvodu změn v životním prostředí (desertifikace, odlesnění), z důvodu přírodních katastrof (záplavy, sesuvy půdy,

sopečná činnost, zemětřesení, hurikány) a v neposlední řadě z důvodu katastrof zaviněných lidskou činností (znečištění vody chemickými látkami z továren, kontaminace půdy, únik chemikálií do ovzduší či únik radiace).¹²

Deportace a odepření vstupu (Deported and Expelled Immigrants). Deportace se týká jak nelegálních, tak i legálních imigrantů. Na příkladu USA, nelegální imigrant, např. bez povolení k pobytu, je při odhalení imigračními úřady v naprosté většině případů deportován zpět do vlasti během několika dní. Jsou však známi případy zadržení i na několik měsíců. Důvodem je neposkytnutí potřebné dokumentace rodnou zemí imigranta, která o “přeběhlíky” nestojí (Sýrie, Irán, Kuba a další). I imigranti, kteří byli do země legálně vpuštěni, mohou být deportováni, pakliže se dopustí závažného zločinu a nebo nedodrží platnost svých víz (overstaying visas). V případě spáchání závažného zločinu mohou být deportováni i držitelé tzv. zelené karty (green card holders). Vstup do země je zpravidla odepřen všem, kteří nemají potřebnou dokumentaci. Migranti se však mohou setkat i s rasovými, národnostními a dalšími předsudky, které jim zamezí vstoupit na území dané země. S odepřením vstupu např. do Sýrie se může setkat i Evropan, který v minulosti navštívil Izrael. Vzájemná nevraživost mezi některými africkými zeměmi není ničím neznámým.

Nelegální obchod s lidmi a pašování (People-Trafficking and Smuggling). Nelegální obchod s lidmi se týká lidí, kteří často naletí planým slibům obchodníků o zajištění práce v zahraničí, kde se z nich však stávají oběti organizovaného zločinu, nebo lidí, kteří jsou unášeni a prodáváni.

Pašování lidí se týká těch, kteří chtějí dobrovolně překročit hranice, ale nelegálním způsobem. V obou případech mají rozhodující slovo peníze.¹³ V rámci obchodu s lidmi (people-trafficking či human-trafficking) jsou lidé, často ženy a děti, prodáni za účelem prostituce. Z mužů se zpravidla stávají nedobrovolní dělníci, pašeráci drog, pouliční prodejci či zloději a únosci v rámci organizovaného gangu. Při pašování lidí platí migranti značné sumy pašerákům, kteří zajišťují transport do cílové země. Tento podnik je ale velice riskantní. Tito lidé jsou odkázáni na milost pašeráka, který nemusí dostát své části dohody. Navíc při neúspěšném přechodu hranic a zadržení imigračními úřady se z nich stávají nelegální

imigranti, které velice pravděpodobně čeká vyhoštění a zákaz návratu do dané země na několik let či napořád. Podrobněji o human-trafficking v příloze této DP.

Výše zmíněné skupiny migrantů by se vesměs daly označit za vynucené migranty. Existují samozřejmě, v mnohem větším počtu, i skupiny dobrovolných migrantů.

Migranti s dočasným pracovním povolením (Temporary Labor Migrants and Guest Workers). Jedná se o osoby stěhující se do zahraničí za práci na omezenou dobu. Po uplynutí této doby se často vracejí zpět do rodné země. Velice často se jedná o osoby najímané na práci s nízkou kvalifikací. Příkladem může být sezónní migrace Mexičanů najímaných pro práci v USA v oblasti zemědělství. Může se však také jednat o migraci vysoce kvalifikovaných odborníků. Příkladem budiž migrace Indů do USA. Odborníků na informační technologie, doktorů, učitelů atd., kteří přinášejí své zkušenosti, nebo naopak chtějí zkušenosti získat a po návratu zpět do Indie najít lepší uplatnění na trhu práce.¹⁴ Problémem obou skupin je často překročení platnosti víz/pracovních povolení.

Migranti s dlouhodobým, či permanentním povolením k práci (Long-Term or Permanent Labor Migrants). Z velké části se jedná hlavně o profesionály, kteří jsou zahraničními firmami najímáni na kvalifikovanou činnost. Nebo se jedná o profesionály vyslané do zahraniční dceřiné společnosti. Tito migranti zůstávají v hostitelské zemi i řadu let a po určité době přivedou své rodiny nebo se za svými blízkými pravidelně vracejí. Většinou se nestávají občany dané země, přestože mají právo o občanství zažádat vzhledem ke splnění obecné podmínky trvalého pobytu v dané zemi po určitou dobu.

Ilegální migranti (Irregular, Illegal and Undocumented Migrants). Jedná se o osoby, které z vlastní vůle a na vlastní náklady odcházejí do cílové země, přičemž se ale snaží vyhnout imigračním úřadům. Z velké části se jedná o osoby nekvalifikované s nízkým/žádným dosaženým vzděláním, neznající řeč cílové země, hledající práci, kterou obyvatelé cílové země “opovrhují”. Tyto osoby jsou nejčastějším terčem protiimigračních nálad a bývá jim prisuzována vina (scapegoating) za upadající stav v odvětví, klesající mzdy, za růst nezaměstnanosti v rámci domácí populace či dokonce za pokles výkonnosti ekonomiky dané země.

Opětovné spojení rodiny (Family Members and Family Reunification). Charakteristickým rysem migrantů z Mexika je, že muž odchází sám za prací do USA, kde často s pomocí ostatních imigrantů a vytvořené sítě/komunity (diaspora) nalezne uplatnění. Po dobu “zabydlování se”, podporuje své blízké zasíláním části svého výdělku (remittances). V momentu stabilizace situace přichází do USA i jeho rodina. Často se však stává, že některý ze členů takto opětovně sjednocených rodin nemá potřebnou dokumentaci a povolení k pobytu, což vede k nucené deportaci a rozštěpení rodin.

Navrácení migranti, uprchlíci a vnitřně přesídlené osoby (Returning Migrants, refugees, IDPs). V naprosté většině případů se jedná o osoby, které se dobrovolně vrací do své rodné země či oblasti, ze které dobrovolně/nedobrovolně odešly/byly nuceni odejít. Může se ale také jednat o osoby, které v minulosti získaly status uprchlíka a později povolení k dlouhodobému pobytu. Ovšem na základě spáchání trestného činu stanuly před soudem, u kterého nedokázaly prokázat, že jim po nuceném návratu (forced deportation) do vlasti bude hrozit mučení. Což je případ řady deportovaných z USA zpět do Dominikánské republiky, kteří následně čelí policejní šikaně a opovržení tamní komunitou.

Migrace za účelem turismu (International Migration and Tourism). S rozvojem mezinárodní dopravy, především letecké, se otevřely brány celosvětovému turismu. Dnes je cestování a turismus největším průmyslovým odvětvím. Dle World Tourism Organization (WTO) dosáhly zisky z turismu k roku 2000 více jak 470 miliard dolarů a cestovalo zhruba 700 miliónů lidí.¹⁵ Mezinárodní migrace za účelem turismu se však týká především vyspělých zemí. Lidé cestují více mezi vyspělými a demokratickými zeměmi (North-North migration), nežli do zemí rozvojových (North-South migration). Bezpečnost je jednou z příčin. Zisky z turismu tak zůstávají v bohatých zemích. V několika posledních letech se však karta začala obracet. Země jako Čína, Indie, Saudská Arábie, Katar, Malajsie, Nigérie se staly velice atraktivními jak z pohledu investorů, tak turistů. Fenoménem se postupně stává i migrace za levnější lékařskou péčí z vyspělých do rozvojových zemí. North-South migration tak bude pomalu, ale jistě sílit, pakliže cena lékařské péče ve vyspělých zemích nadále poroste.

V následující podkapitole se zaměřím na skupinu vynucených migrantů. Jak jsem již zmínil, oblasti human-trafficking je věnována samostatná kapitola, která je součástí přílohy a

skupině dobrovolných pracovních migrantů se podrobněji věnuji v kapitole o imigraci do EU a USA.

1.3.1. UPRCHLÍCI, ŽADATELÉ O AZYL, IDPs A STATELESS PERSONS

V podkapitole 1.3. jsem se v souvislosti s uprchlíky zmínil o United Nations Convention z roku 1951. Členské státy UN, které tuto konvenci podepsaly, se zavazují nevydávat uprchlíky zpět do zemí, ze kterých byli nuceni odejít a kde jim hrozí nebezpečí. O dodržování a ochranu práv uprchlíků se stará *Úřad Vysokého komisaře Organizace spojených národů pro uprchlíky* (UNHCR), který byl zřízen Valným shromážděním OSN v roce 1950. Oficiálně přijatým uprchlíkům se tak zvyšuje šance na začlenění do společnosti hostitelské země, pakliže jim bude uděleno dočasné/permanentní povolení k pobytu, které je zároveň opravňuje k nalezení práce. Navíc oficiálně přijatí uprchlíci z pravidla mohou čerpat z programů sociálních podpor pro uprchlíky. Po určité době a většinou po prokázání jazykových znalostí a vědomostí o kulturním a politickém uspořádání hostitelské země, jim může být uděleno občanství a mohou se tak plnohodnotně začlenit do společnosti.

K roku 1975 evidoval UNHCR zhruba 2,4 miliónu uprchlíků. V roce 1985 to bylo 10,5 miliónů a v roce 1990 již 14,5 miliónů uprchlíků. V roce 1993 dosáhla tato hodnota svého dosavadního maxima 18,2 miliónu. Počet uprchlíků pod správou UNHCR klesl na 10,4 miliónů k roku 2003¹⁷ a v roce 2005 klesl dokonce až na 8,4 miliónů¹⁸. V následujícím roce však počet začal opět stoupat a přiblížil se hranici 10 miliónů. Dle údajů v tabulce č. 2 se současná hodnota, respektive hodnota ke konci roku 2007, pohybuje okolo 11,4 miliónu uprchlíků pod správou UNHCR.

Tab. č. 2 Počet uprchlíků pod správou UNHCR v jednotlivých oblastech na konci roku 2007

Geografická oblast činnosti UNHCR:	Počet uprchlíků:	Počet lidí v pozici uprchlíků:	Uprchlíků celkem:
Centrální Afrika	1,100,100	x	1,100,100
Východní Afrika	815,200	x	815,200
Jižní Afrika	181,200	x	181,200
Západní Afrika	174,700	x	174,700
Afrika celkem (bez severní Afriky)	2,271,200	x	2,271,200
Severní i Jižní Amerika	499,900	487,600	987,500
Asie a oblast Pacifiku	2,675,900	1,149,100	3,825,000
Evropa	1,580,200	5,100	1,585,300
Střední Východ a severní Afrika	2,654,000	67,600	2,721,600
Celkem	9,681,200	1,709,400	11,390,600

Zdroj: UNHCR, 2007 Global Trends: Refugees, Asylum-seekers, Returnees, Internally Displaced and Stateless Persons

K těmto 11,4 miliónům uprchlíků se však ještě připočítává počet IDPs, který ke konci roku 2007 dosáhl zhruba 13,7 miliónů, což ve výsledku dělá 25,1 miliónu osob pod správou UNHCR.¹⁹ Uprchlíci nejčastěji míří do sousedních států, poněvadž pouze minimální část má dostatek finančních prostředků na pokrytí cestovních nákladů do zemí Evropy či USA a potřebnou dokumentaci. Prakticky polovina všech uprchlíků se následně usazuje v městských oblastech. Tabulka č. 3 zachycuje odhadovaný celkový počet uprchlíků a IDPs na celém světě. Jak jsem zmínil výše, uprchlíků pod správou UNHCR je zhruba 11,4 miliónů. Dalších 4,6 miliónu uprchlíků jsou pod správou *United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East* (UNRWA), o jejímž zřízení bylo rozhodnuto na valném shromáždění UN (United Nations General Assembly resolution 302 (IV)) a to ke dni 8.12.1949.²⁰ Celkové množství uprchlíků dosahuje 16 miliónů a množství IDPs se odhaduje na 51 miliónů s tím, že 26 miliónů bylo přesídleno následkem ozbrojených konfliktů a zbylých 25 miliónů bylo nuceno opustit své domovy v důsledku přírodních katastrof.

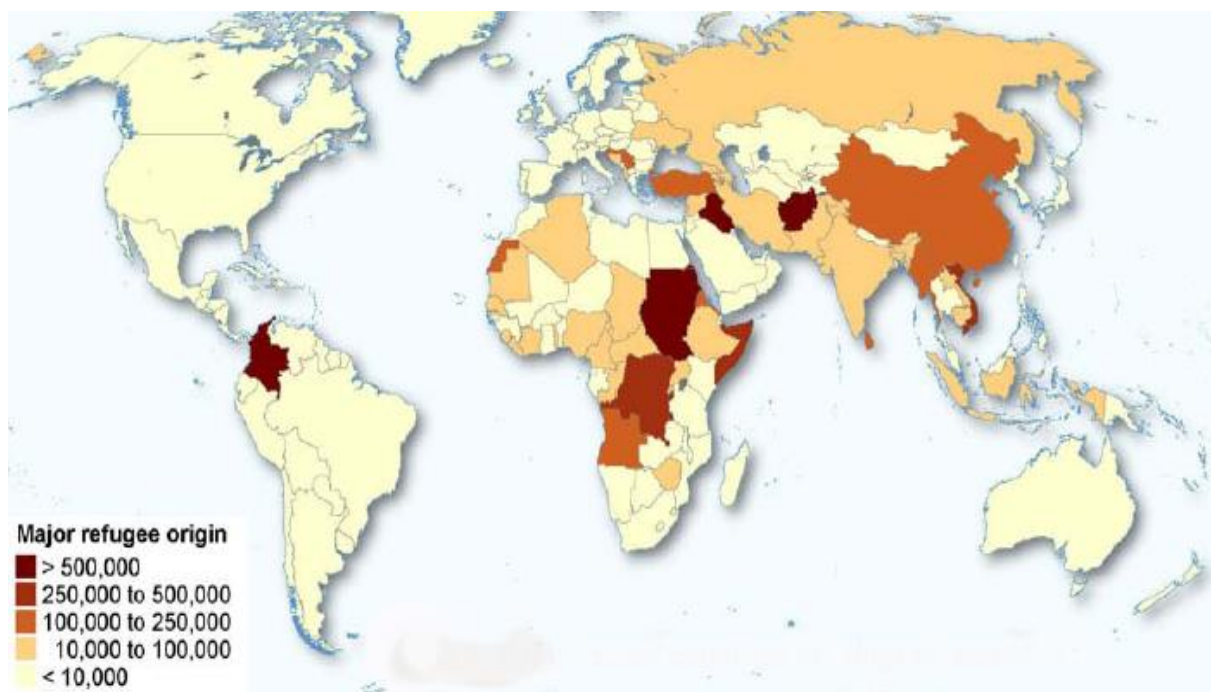
Tab. č. 3 Celkový odhadovaný počet uprchlíků, IDPs a osob bez státní příslušnosti na konci roku 2007 (v miliónech)

Kategorie:	Celkem:
Uprchlíci pod správou UNHCR	11,4
Uprchlíci pod správou UNRWA	4,6
Uprchlíků celkem	16
Osoby (=IDPs) z konfliktních oblastí	26
Osoby (=IDPs) z oblastí postižených přírodní katastrofou	25
IDPs celkem	51
Uprchlíků a IDPs celkem	67

Zdroj: UNHCR, 2007 Global Trends: Refugees, Asylum-seekers, Returnees, Internally Displaced and Stateless Persons

Již několik let trvající válečné konflikty v Iráku a Afganistanu se významně odrazily na počtech uprchlíků z těchto zemí. Po vypuknutí války v Afganistanu se počet uprchlíků z této země vyšplhal na současných 3,1 miliónu, respektive 27% všech uprchlíků. 96% afgánských uprchlíků odešlo do Iránu a Pákistánu. Počet iráckých uprchlíků se zvýšil z původních 401 000 v roce 2002 na současných 2,3 miliónu. Většina odešla do sousedních států (Jordánsko a Sýrie) a do zemí severní Afriky. Mezi další země “chrlicí“ závratné množství uprchlíků patřily k roku 2007 Kolumbie (552 000), Súdán (523 000), Somálsko (457 000), Burundi (376 000), Kongo (370 000), dále pak Angola, Bosna a Hercegovina, Vietnam, a Eritrea,²¹ viz obrázek č. 6. Země vyznačené tmavší barvou jsou zeměmi původu uprchlíků (tmavě červená barva značí více jak 500 000 uprchlíků z dané země).

Obr. č. 6 Počet uprchlíků dle jejich původu k roku 2007

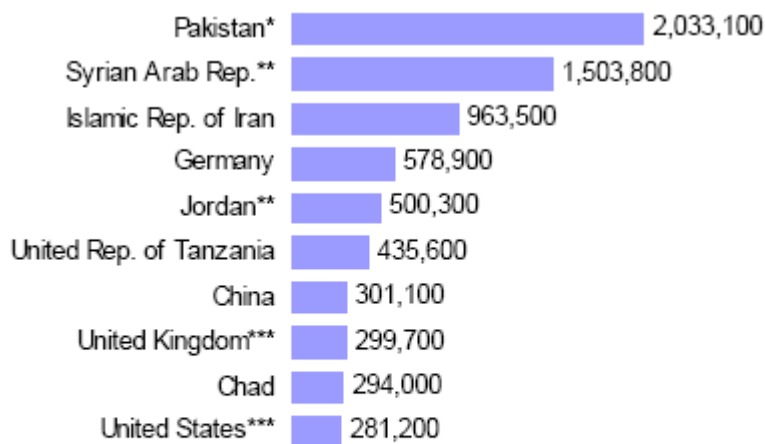
Zdroj: UNHCR, 2007 *Global Trends: Refugees, Asylum-seekers, Returnees, Internally Displaced and Stateless Persons*

Uprchlíci paradoxně nejčastěji nalézají útočiště v sousedících a často stejně zaostalých státech, ze kterých prchají. Země Středního východu a severní Afriky poskytují útočiště zhruba 25% všech uprchlíků, Evropa 14% a USA 9%. Obrázek č. 7 zachycuje 10 zemí světa, které hostí nejvíce uprchlíků. Pákistán je útočištěm uprchlíků především z Afganistanu. Do Sýrie odešla početná skupina iráckých uprchlíků. Irán ještě v roce 2000 hostil necelých 1,9 miliónu uprchlíků převážně z Afganistanu.²² Německo je překvapivě vysoko se zhruba 579 tisíci uprchlíky, jejichž počet ovšem oproti roku 2006 klesl o 26 tisíc a oproti roku 2000 dokonce o 372 tisíc. Počet uprchlíků v USA také významně klesl. V roce 2000 to bylo 507 tisíc ve srovnání se současnými 281,2 tisíci.

UNHCR nabízí tři základní řešení v otázce snižování současného počtu uprchlíků. Dobrovolné navrácení do vlasti (voluntary repatriation) se jeví jako nejúčinnější řešení. V roce 2007 využilo této možnosti na 731 tisíc uprchlíků. Výhodou pro uprchlíky je úplná asistence od UNHCR s navrácením zpět do vlasti. Za posledních deset let tak UNHCR pomohlo více jak 7 miliónům uprchlíků. Druhým možným způsobem je usazení se v jiné zemi (resettlement in

another country). Tato možnost je uprchlíkům nabídnuta v případě, kdy návrat do vlasti není možný a v zemi, která jim dočasně poskytuje azyl, je ohrožena jejich bezpečnost, základní lidská práva a zdraví. V roce 2007 využilo možnosti nalézt domov v jiné zemi pouze 1% uprchlíků. Mezi země, které nejčastěji uprchlíkům poskytují nový domov patří USA, Kanada, Austrálie, Švédsko, Norsko a Nový Zéland. Poslední možností je pak získání občanství v zemi, která dočasný azyl poskytuje. Ve většině zemí je toto podmíněno úspěšným složením zkoušek (např. z historie země) a prokázání znalosti jazyka. Uprchlíci mohou získat občanství i v rámci řady regularizačních programů. V některých zemích je získání občanství pro uprchlíky zákonem zakázáno. USA, Ázerbajdžán, Arménie a Belgie patří mezi ty země, které za posledních deset let udělily občanství nejvíce uprchlíkům. V USA k roku 2005 bylo občanství uděleno necelým 605 tisícům žadatelů, z nichž zhruba 115 tisíc bylo uprchlíků.²³

Obr. č. 7 10 zemí světa, které hostily nejvíce uprchlíků v roce 2007

Zdroj: UNHCR, 2007 Global Trends: Refugees, Asylum-seekers, Returnees, Internally Displaced and Stateless Persons

Jedním z nejznámějších současných uprchlíků je pravděpodobně Dalai Lama. Náboženský vůdce Tibetu, který byl již před řadou let nucen, pod pohrůzkou vězení a smrti, opustit Tibet. Útočiště mu poskytla Indie. Dalai Lamovi hrozí v Čínou kontrolovaném Tibetu stále nebezpečí a veškeré protesty tibetských mnichů, obyčejných lidí, politiků a světových organizací proti porušování lidských práv nebyly čínskou vládou stále vyslyšeny. Čína se navíc postupně mění v novou průmyslovou velmoc, čímž se mění i její postavení a vliv v rámci mezinárodního obchodu a politiky. To si uvědomuje i americký prezident Barack

Obama, který Čínu navštívil v listopadu 2009. Během svého proslovu a setkání s čínským vůdcem Hu Jintao se zdržel tématu porušování lidských práv. Tím si vysloužil kritiku na domácí půdě. Zůstává otázkou, do jaké míry bude moct Čína využít té skutečnosti, že je nejvlivnějším věřitelem americké ekonomiky – Čína ve velkém skupuje dluhopisy americké vlády (T-bonds) a celková dlužná částka vlády USA vůči Číně se pohybuje okolo 800 miliard dolarů.

Z tabulky č. 4 vyplývá, že po celém světě zažádalo o azyl celkem na 647,2 tisíc lidí. Z toho 79,8 tisíc žádostí obdrželo UNHCR a 541,4 tisíc žádostí obdržely vlády zemí, ve kterých UNHCR působí. Z celkového počtu žádostí bylo 548 tisíc podáno poprvé a zbylých 99,2 tisíc představovaly odvolání. Nejvíce žádostí o azyl pravidelně obdrží Evropa (332 400). Následuje Afrika (147 100), Severní a Jižní Amerika (100 300), Asie (60 700). Nejvíce nově podaných žádostí o azyl směřuje každoročně do USA. Od roku 1980 dosáhl počet žádostí minima v roce 1985 (16 622) a maxima v roce 1995 (148 695). Pak postupně klesal až do roku 1999 (32 711).²⁴ V roce 2006 se počet žádostí o azyl držel nad padesáti tisíci.²⁵

Tab. č. 4 Rozdělení počtu podaných žádostí k UNHCR a vládám zemí v roce 2007

Kategorie:	2003	2004	2005	2006	2007
Žádosti podané k vládám	791 400	615 200	586 500	499 000	541 400
Žádosti podané k UNHCR	61 800	75 500	89 300	91 500	79 800
Ostatní	4 900	1 800	7 900	23 800	26 000
Žádostí celkem	858 100	692 500	683 700	614 300	647 200

Zdroj: UNHCR, 2007 Global Trends: Refugees, Asylum-seekers, Returnees, Internally Displaced and Stateless Persons

Co se týče národnosti, nejvíce žadatelů o azyl pocházelo z Iráku (52 000), Somálska (46 100), Eritreji (36 000), Kolumbie (23 200), Ruska (21 800), Etiopie (21 600) a Zimbabwe (20 700). Iráčané nejvíce žádají o azyl ve Švédsku (18 600) a Řecku (5 500). Afričané podávají svou žádost zpravidla do dalších afrických zemí – Keňa, Etiopie, Súdán a Jižní Afrika. Kolumbijci chtějí především do Ekvádoru a Kanady. Rusové do Polska a Francie. Zhruba 209 tisícům žádostí, z celkového počtu 647 200, bylo zcela či částečně vyhověno.²⁶

UNHCR odhaduje na 26 miliónů IDPs. V současnosti je pod správou UNHCR pouze 13,7 miliónů takovýchto osob. Nejvíce IDPs se nachází v Kolumbii (necelé tři milióny k roku 2006). Nevyřešená situace v Iráku má za následek již 2,4 miliónu IDPs a obnovené boje mezi vládou Konga a místními vzbouřenci si vyžádaly již 1,3 miliónů IDPs.

UNHCR se také snaží určit počet a pomoci lidem bez státní příslušnosti. Problémem ovšem zůstává vedení spolehlivých statistik o těchto lidech a nalezení řešení z jejich svízelné situace. Významným úspěchem byl rok 2007. V Nepálu bylo uděleno občanství zhruba 2,6 miliónům lidí. V oficiálních statistikách UNHCR tak klesl počet osob bez státní příslušnosti lehce pod tři milióny.

POZNÁMKY

1. RATHA D., XU Z. *Migration and Remittances Factbook - World*, 2006 [online]. Dostupný z www: <<http://siteresources.worldbank.org/INTPROSPECTS/Resources/334934-1199807908806/World.pdf>>.
2. BP STATISTICAL REVIEW OF WORLD ENERGY. červen 2008 [online]. Dostupný z www: <http://www.bp.com/liveassets/bp_internet/globalbp/globalbp_uk_english/reports_and_publications/statistical_energy_review_2008/STAGING/local_assets/downloads/pdf/oil_section_2008.pdf>.
3. WIKIPEDIA, THE FREE ENCYCLOPEDIA. *World Population* [online]. Dostupný z www: <http://en.wikipedia.org/wiki/World_population>.
4. Stát Texas má 7 438 152 268 800 čtverečních stop. Pakliže tuto hodnotu vydělíme počtem obyvatel na Zemi, což je zhruba 6 600 000 000, dostaneme 1 126 čtverečních stop na osobu, což je 105 m². Ekonom Thomas Sowell dále toto tvrzení rozvedl. Každá rodina o čtyřech členech by mohla mít vlastní jednopodlažní byt s menší zahrádkou.
5. Viz. odkaz č. 3 výše.
6. RATHA D., XU Z. *Migration and Remittances Factbook - World*, 2005 [online]. Dostupný z www: <<http://siteresources.worldbank.org/INTPROSPECTS/Resources/334934-1199807908806/World.pdf>>.
7. UNHCR. *Základní informace* [online]. Dostupný z www: <<http://www.unhcr.cz/zakladni/>>.
8. UNHCR. *Uprchlíci v číslech*, 2006 [online]. Dostupný z www: <http://www.unhcr.cz/dokumenty/statistika_2006.pdf>.
9. CASTLES S. Migration Policy Institute. *Confronting the Realities of Forced Migration*, květen 2004 [online]. Dostupný z www: <<http://www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?id=222>>.
10. Viz. odkaz č. 8 výše.
11. Viz. odkaz č. 9 výše.
12. Viz. odkaz č. 9 výše.
13. Viz. odkaz č. 9 výše.
14. BALAAM, N. D., VESETH M. *Introduction to International Political Economy*, 3rd Edition, 2005. ISBN 0131293656. Strana 361.
15. BALAAM, N. D., VESETH M. *Introduction to International Political Economy*, 3rd Edition, 2005. ISBN 0131293656. Strana 367-368.
16. Viz. odkaz č. 7 výše.
17. Viz. odkaz č. 9 výše.
18. Viz. odkaz č. 8 výše.
19. UNHCR. *2007 Global Trends: Refugees, Asylum-seekers, Returnees, Internally Displaced and Stateless Persons*, červen 2008 [online]. Dostupný z www: <<http://www.unhcr.org/statistics/STATISTICS/4852366f2.pdf>>.
20. UNRWA. *Establishment of UNRWA* [online]. Dostupný z www: <<http://www.un.org/unrwa/overview/index.html>>.
21. Viz. odkaz č. 19 výše.

- 22. Viz. odkaz č. 9 výše.
- 23. MIGRATION POLICY INSTITUTE. *Country and Comparative Data - USA* [online].
Dostupný z www: < <http://www.migrationinformation.org/datahub/countrydata/data.cf>>.
- 24. Viz. odkaz č. 23 výše.
- 25. Viz. odkaz č. 19 výše.
- 26. Viz. odkaz č. 19 výše.

2. MIGRACE V RÁMCI EVROPSKÉ UNIE

Evropská Unie (EU) má od roku 2007 již 27 členů. V roce 2004 bylo přijato 10 nových zemí (Estonsko, Česká republika, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko, Slovinsko) a v roce 2007 se nově přijatými zeměmi stalo Rumunsko a Bulharsko. Celková populace se tak z původních 314 156 076 obyvatel v rámci EU 15 zvýšila nejprve na 459 244 201 v rámci EU-25 pro rok 2004, aby se následně v roce 2007 znovu zvýšila na 495 087 452. Současná výše populace v rámci EU-27 dosahuje počtu 497 481 657 obyvatel,¹ jak je patrné z tabulky č. 5.

Tab. č. 5 Celková populace EU-15, EU-25, EU-27 v jednotlivých letech

	2003	2004	2005	2006	2007	2008
EU-27					495,087,452	497,481,657
EU-25		459,244,201	461,603,958	463,646,188	465,843,043	468,312,792
EU-15	312,143,390	314,156,076	316,165,210	317,861,480	319,587,787	321,547,138

Zdroj: EUROSTAT, Total Population, 2008

Ke konci roku 2007 se rozšířil Schengenský prostor, jehož součástí se stala i ČR, v rámci něhož je možný volný pohyb osob, zboží, služeb a kapitálu. Navíc v červnovém referendu roku 2005 souhlasili občané Švýcarska se zrušením hraničních kontrol a začleněním do Schengenského prostoru. Jaký mají tyto dvě skutečnosti (rozšíření EU a Schengenského prostoru) vliv na migraci, ekonomickou situaci, nabídku pracovních příležitostí, složení obyvatelstva a jeho počet v zemích EU jsou otázky, kterým se budu věnovat na následujících stranách.

2.1. POPULACE A MIGRACE V EU-15

Populace EU-15 rostla až do přijetí nových členů v roce 2004 množstvím okolo jednoho miliónu obyvatel za rok. V roce 1998 se imigranti podílely 67 procenty na tomto růstu a v roce 1999 dokonce 74 procenty. V následujícím roce se však tento podíl snížil o 9%. Přestože čistá migrace (rozdíl mezi imigrací do EU a emigrací z EU) do EU-15 se od roku 1997 každoročně zvyšovala, jak je vyplývá z tabulky č. 6, počet celkové populace nadále rostl pomaleji, nežli např. v 60-tých letech, kdy každoročně přibývalo 2.5 miliónu obyvatel.

Zpomalení růstu může být zapříčiněno nižší porodností, která se od počátku 70-tých let do roku 2000 snížila skoro o polovinu, respektive z 20 na 11 porodů na každých 1000 obyvatel.²

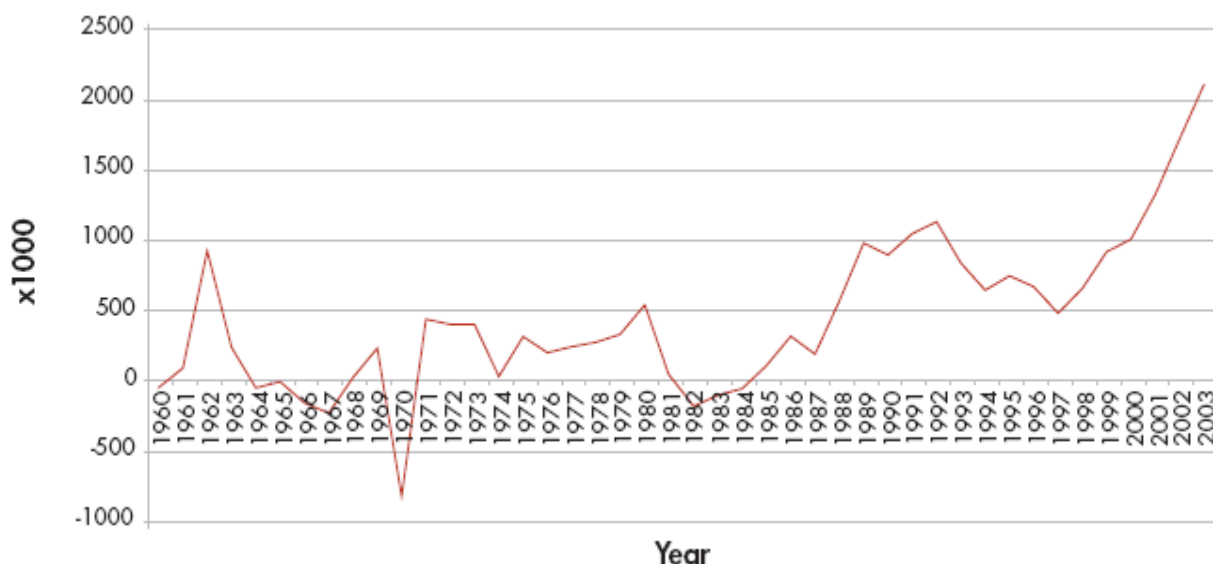
Tab. č. 6 Čistá migrace v EU-15

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Počet:	565,185	386,659	434,805	835,193	984,607	1,237,044	1,659,293	1,807,321

Zdroj: EUROSTAT, Net migration, including corrections, 2008

Na obrázku č. 8 je graficky zachycen vývoj čisté migrace od roku 1960 do roku 2003. Ke konci 80-tých let začala hodnota čisté migrace dosahovat svého maxima, kterého dosáhla v roce 1992, což do značné míry souviselo s rozpadem Sovětského svazu a pádem “železné opony”, potažmo berlínské zdi. Poté migrace postupně klesala až do roku 1997, kde dosáhla svého minima.

Obr. č. 8 Čistá migrace 1960-2003 v tisících

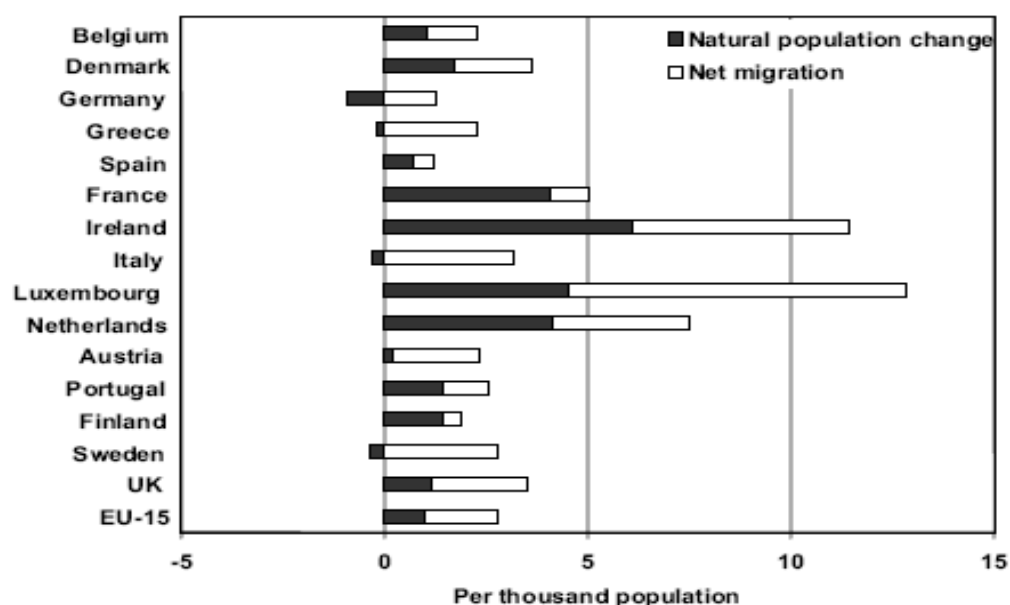

Zdroj: European Commission, The Social Situation in the European Union 2005-2006

Kladnou hodnotu čisté migrace si udržovaly všichni členové EU-15 (s výjimkou Francie v roce 1998; -1 407) a právě příliv imigrantů substituoval za snižující se porodnost a napomáhal tak udržet hodnotu populace ve všech členských zemích ve vyrovnaném či rostoucím stavu. Například v roce 2000 dosáhl přírůstek domácího obyvatelstva v Německu záporných hodnot (míra porodnosti 1,38), tzn. hodnota celkové populace by v důsledku vyšší úmrtnosti a emigrace klesla, což však vykompenzovala kladná hodnota migrace, čímž nedošlo

k poklesu růstu obyvatelstva. Z obrázku č. 9 vyplývá, že záporných hodnot dosáhl přírůstek domácího obyvatelstva k roku 2000 i v Itálii (míra porodnosti 1,26), Řecku (míra porodnosti 1,26) a Švédsku (míra porodnosti 1,54). V Německu dosáhl přirozený růst populace (natural population change) záporné hodnoty -71 798 pro rok 2000, tzn. že v tento rok nízká míra porodnosti nedokázala “vykompenzovat” za zemřelé. V Itálii dosáhla hodnota -12 358, Řecku -1 952 a ve Švédsku to bylo -3020. Jen pro srovnání, v ČR pro ten samý rok dosáhla hodnota -18 091.³

Obr. č. 9 Čistá migrace a změna v přirozeném růstu domácí populace ve vybraných zemích EU-15 k roku 2000

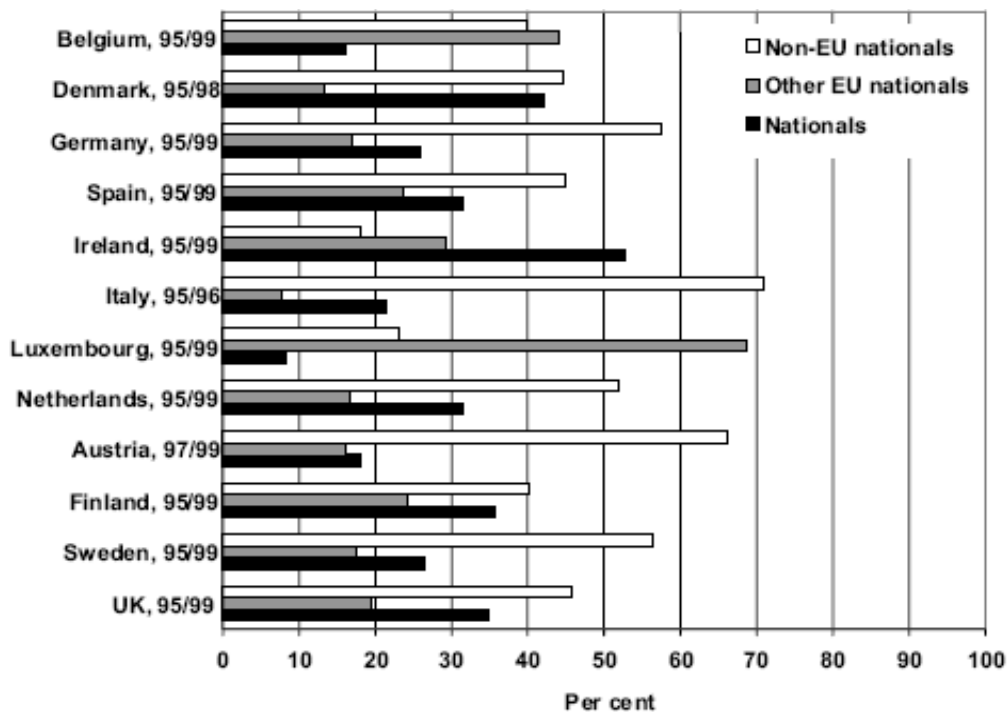
Zdroj: EUROSTAT, European Social Statistics, Migration, 2002

Na obrázku č. 10 jsou imigranti rozdělení do skupin na vracející se občany, imigranty z ostatních EU-15 a imigranty mimo EU-15. Až 71% všech imigrantů směřujících do Itálie v letech 1995/1996 tvořili imigranti ze zemí mimo EU-15. V Rakousku tvořili tito imigranti v letech 1995/1999 66%, v Německu 57%, ve Švédsku 56% a v Nizozemsku 52%. Za zmínku také stojí migrace z ostatních zemí EU-15 do Lucemburska, která dosáhla necelých 70%.

S přílivem stále většího počtu imigrantů souvisí i stále rostoucí počet žádostí o azyl. Během 90-tých let směřovalo nejvíce žádostí do Německa, Velké Británie, Nizozemí, Belgie a Francie. Obrázek č. 11 graficky znázorňuje trend počtu podaných žádostí o azyl v rámci EU-15 od roku 1990 do roku 2000. Nejvíce žádostí bylo podáno v roce 1992. Trend postupně

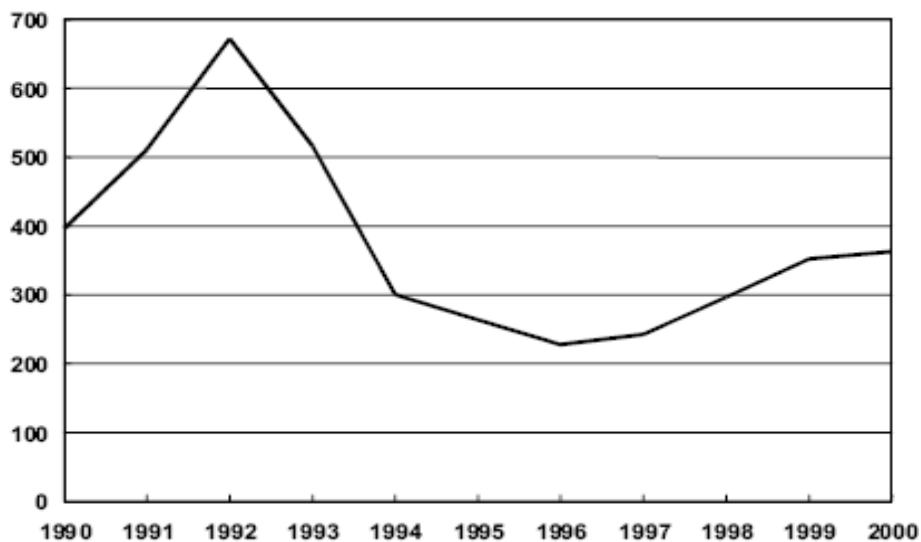
klesal až do roku 1996, kde počet žádostí dosáhl minima a to 227 835. Toto číslo je však nutné brát s rezervou, poněvadž vedení statistik podaných žádostí nebylo v rámci EU-15 jednotné. Od roku 1996 až po rok 2002 počet žádostí vystoupal na 385 425. Od tohoto roku však trvale klesal až po současnost. Z celkového počtu 178 640 podaných žádostí v roce 2006 do zemí EU-15 jich bylo 129 425 zamítnuto, tudíž více jak 72%.⁴

Obr. č. 10 Migrace ve vybraných zemích EU-15 dle občanství imigrantů

Zdroj: EUROSTAT, European Social Statistics, Migration, 2002

Obr. č. 11 Žádosti o azyl podané v zemích EU-15 v letech 1990-2000 v tisících

Zdroj: EUROSTAT, European Social Statistics, Migration, 2002

Jak jsem již zmínil výše, počet žádostí o azyl podaných do zemí EU-15 od roku 2002 klesal. Důvodem byla zlepšující se situace ve válkou postižených evropských zemích (Jugoslávie, Bosna a Hercegovina), ale také více podaných žádostí o azyl do zemí Afriky a Středního východu. Úlevu zemím EU-15 přinesly také země připravující se na vstup do unie. Kypr je toho jasným příkladem. V roce 2002 registroval 950 žádostí. V roce 2003 se tato hodnota prudce zvýšila na 4405 žádostí (nárůst o 364%) a v roce 2004 dokonce na 9675 (nárůst o 119%).⁵ Více podrobností v tabulce č. 7.

Tab. č. 7 Počet podaných a zamítnutých žádostí o azyl v budoucích členských státech EU

	2002	2003	2004
Estonsko	10	15	10
<i>zamítnuto</i>	x	15	10
ČR	8485	11400	5300
<i>zamítnuto</i>	5135	7800	4635
Kypr	950	4405	9675
<i>zamítnuto</i>	x	265	2735
Litva	365	395	165
<i>zamítnuto</i>	45	55	50
Lotyšsko	25	5	5
<i>zamítnuto</i>	25	5	5
Maďarsko	6410	2400	1600
<i>zamítnuto</i>	2570	1545	930
Malta	350	455	995
<i>zamítnuto</i>	x	210	260
Polsko	5170	6810	7925
<i>zamítnuto</i>	4670	3140	2000
Slovensko	9745	10300	11395
<i>zamítnuto</i>	x	830	1595
Slovinsko	650	1050	1090
<i>zamítnuto</i>	120	145	325

Zdroj: EUROSTAT, *Asylum applications*, 2008

Nejvíce žádostí o azyl přišlo z Iráku (směřovaly především do Švédska a Řecka), Afganistanu, Turecka, Ruska, Srbska, Černé hory a většina směřovala do Velké Británie (103 080 k roku 2002, pokles na 40 625 v roce 2004), Německa (71 125 k roku 2002, pokles na 35 605 v roce 2004) a dále do Francie a Rakouska. Francie, Řecko a Švédsko zůstaly jedinými státy EU-15, ve kterých k poklesu žádostí o azyl nedošlo. Nárůst byl nejvíce patrný v Řecku, kde od rozšíření unie v roce 2004 stoupl počet žádostí z 4470 na odhadovaných 25 115 v roce 2007 (20 685 bylo zamítnuto).⁶

I přes pokles žádostí ve většině vyspělých zemí Evropy, vlády hledaly způsob jak “legálně” uchazeče odradit. Například Švýcarsko v roce 2004 představilo zákon, který po uchazečích požadoval platný doklad totožnosti. Pakliže se tímto dokladem nedokázaly prokázat, jejich žádost se automaticky zamítla. Itálie zašla ještě o kus dál, když začala uchazeče zastavovat přímo na moři, kde jejich žádosti okamžitě zamítla a to bez uvědomění UNHCR. Velké Británie navrhla přezkoumání žádostí na území mimo EU, což však bylo odmítnuto. Systém zpracování žádostí je navíc velice pomalý. Žadatelé nemají v rámci trvajících procesu právo najít si práci, ale naopak jsou odkázáni na sociální dávky. Tím se stávají terčem veřejnosti a jsou označováni za “přítěž systému”.

2.2. MIGRACE PŘES ŠPANĚLSKO DO EU-15

V letech 1850-1950 opouštělo Španělsko tisíce emigrantů, kteří směřovali za prací především do Střední a Jižní Ameriky. Na 3,5 miliónu emigrantů vyrazilo hledat práci do Argentiny, Uruguaye, Brazílie a na Kubu. Další destinací bylo Alžírsko a Maroko. V letech 1950-1970 však došlo k zásadnímu obratu. Španělsko se začalo stávat tranzitní zemí pro migranty ze severní Afriky, především z Maroka, kteří chtěli proniknout hlouběji do EU. Řada z nich však postupně ve Španělsku zůstávala a s rostoucí imigrací z Latinské Ameriky, rostl i počet nelegálních imigrantů na španělském území. Imigranti však přicházeli i ze zemí EU a ostatních zemí Evropy (zvláště z Polska). Zvýšená imigrace do Španělska se dá vysvětlit koncem pracovních programů (guest worker programs) v Německu a Francii a větší kontrolou imigrace a hranic ve východní části EU. Významným faktorem byla a stále je špatná ekonomická situace v zemích severní a subsaharské Afriky. Dalším faktem byla příprava Španělska spolu s Portugalskem a Řeckem na vstup do EU, čímž se z těchto zemí staly vstupní brány do EU. Navíc členství v EU signalizovalo růst ekonomiky spolu s tvorbou nových pracovních příležitostí.

Tabulka č. 8 sleduje vývoj počtu imigrantů mířících do Španělska ze států Evropy, Severní, Střední a Jižní Ameriky, Afriky a Asie. Imigranti bez státní příslušnosti (hlavně z Afriky) a imigranti z Oceánie tvořili pouze zanedbatelnou část. Nejpočetnějšími etnickými skupinami na španělském území tak byly Maročané, kteří byli zároveň nejvíce zastoupeni

mezi africkými imigranty. Z Evropy se jednalo o Brity, Němce, Portugalce a Poláky. Co se týče imigrantů z Ameriky, jednalo se hlavně o Ekvádorce, Kubánce, Peruánce a Dominikánce. V roce 2000, z pohledu procentuálního rozdělení, tvořili imigranti z Evropy 40%, z Afriky 29% a ze Severní, Střední i Jižní Ameriky dohromady 22%.

Tab. č. 8 Počet imigrantů z jednotlivých kontinentů v letech 1995-2000

Kontinent	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Evropa	255,702	274,081	289,084	330,528	353,556	361,437
S a J Amerika	108,931	121,268	126,959	147,200	166,709	199,964
Afrika	95,725	98,820	142,816	179,487	213,012	261,385
Asie	38,221	43,471	49,110	60,714	66,340	71,015
Oceánie	859	929	888	1,023	1,013	902
Bez občanství a ostatní	335	415	956	695	699	1,017
Celkem	499,773	538,084	509,813	719,647	801,320	895,720

Zdroj: Migration Information Source, Spain: Forging an Immigration Policy, 2003

V roce 2001 přesáhl počet imigrantů dva milióny, přičemž imigranti z Maroka tvořili celých 14,4% celkové zahraniční populace (foreign-born population) a stali se tak nejpočetnější skupinou, viz tabulka č. 9. S migrací souvisí i počet nelegálních imigrantů, který se k roku 2001 odhadoval na 200 až 250 tisíc.⁷ V roce 2005 stoupl počet cizinců (imigrantů) zhruba na 4,8 miliónu, respektive cizinci tvořili 11% celkové populace Španělska.

Tab. č. 9 Celkový počet cizinců dle národnosti legálně žijících ve Španělsku v roce 2001

Země původu:	Počet:	Jako procento z celkové zahraniční populace na území Španělska:
Maroko	313 739	14,4
Ekvádor	218 367	10,1
Kolumbie	174 418	8,0
Francie	156 681	7,2
Německo	135 638	6,3
Z ostatních zemí	1 173 358	54,0
Celkem	2 172 201	100,0

Zdroj: Migration Information Source, Spain

Významnou část zahraniční pracovní síly tvořili i Poláci a Rumuni (12,6 tisíc povolení) najímání na práci ve stavebním průmyslu. Dále Asiaté se zhruba 28 tisíci povoleními, kteří pracovali především v sektoru služeb.⁸

Se zvyšujícím se počtem imigrantů, především nelegálních, rostl i tlak na španělskou vládu k nalezení účinného řešení kontroly migrace. Tento tlak se postupně zvyšoval po přijetí Španělska do EU (tehdy ještě EC). Ozývala se především Francie, která evidovala na 504 tisíc imigrantů z Maroka v roce 1999, nárůst o skoro 15% ve srovnání s rokem 1982. K roku 2002 ve Francii žilo legálně přes 1 milión Maročanů. Pařížská metropole měla v roce 1999 přes šest miliónů obyvatel, z čehož jeden milión tvořili cizinci (17,6%). Významnou menšinu tvořili imigranti z Alžírsko 14%, Portugalska 13%, Maroka 10%, Tuniska 6%.^{9, 10, 11} Francouzská vláda v rámci jednotné imigrační politiky EU nabádala Španělsko k důkladnějšímu a razantnějšímu přístupu vůči imigraci. Německo bylo další zemí s početnou menšinou Maročanů, která se v letech 1995-2002 stabilně pohybovala okolo 80 tisíc. To i přes masivní vlny návratu Maročanů do vlasti v letech 1985-1995. Dohromady opustilo Francii, Německo, Nizozemsko, Belgii, Velkou Británii a Dánsko přes 314 tisíc Maročanů.¹² Itálie evidovala stále rostoucí marockou populaci, která v roce 1985 činila pouze 2 600, ale postupem času se tato hodnota zvýšila až na 171 tisíc k roku 2003 a stala se tak druhou nejpočetnější v zemi.¹³

Problémem se stávala i stále vyšší migrace obyvatel z ostatních zemí Afriky, kteří se přes Maroko a následně Španělsko dostávali hlouběji na území EU. Jednalo se především o imigranty z Nigérie, Senegalu, Gambie, Libérie, Ghany, Súdánu a Kamerunu. Cílem imigrantů bylo, a stále je, dostat se do španělských měst Ceuta a Melilla, které se nacházejí na africkém kontinentu. Odtud je pak cesta dále do Španělska a ostatních zemí EU mnohem snazší díky zrušeným hraničním kontrolám v rámci Schengenského prostoru, jehož je Španělsko členem od roku 1992. Navíc Španělsko nemá s řadou zemí Afriky sjednány dohody o repatriaci a řadu osob je obtížné identifikovat, takže i po zadržení imigračními úřady, se imigranti nemusejí příliš obávat vyhoštění. Španělsko se tak stalo vstupní bránou pro imigranty z Afriky, ale také z Asie (především z Pákistánu, Indie a Bangladéše). Migranti využívají služeb pašeráků a to jak na souši, tak po vodě. V roce 2004 bylo zadrženo přes 15 tisíc tzv. “boat migrants”. Oficiální statistiky uvádějí 1 035 mrtvých imigrantů, kteří utonuli, zemřeli vysílením, byli zastřeleni atd., při pokusu dostat se do Španělska (1999-2003).¹⁴

Španělsko se významněji začalo imigrací zabývat s blížícím se vstupem do EC. Prvním přijatým zákonem zabývajícím se rostoucí imigrací ze zemí mimo EC byl *Law on the Rights and Freedoms of Foreigners in Spain* z roku 1985, ale ukázal se neúčinným. Z 44 tisíců žádostí podaných imigranty o legalizaci jejich statutu, bylo vyhověno pouze 23 tisícům a počet nelegálních imigrantů tak nadále rostl. V roce 1991 požádalo o legalizaci 110 tisíc imigrantů, Zdlouhavý proces posuzování žádostí a omezená doba platnosti legálního statutu vedla o tři roky později k tomu, že 50% imigrantů znovu “získalo” statut nelegálního imigranta. V roce 1996 došlo ke změně zákona. Změna se týkala přiznání určitých základních práv cizincům, např. právo na překladatele při vyřizování úředních záležitostí, ale také právo na vzdělání a lékařskou péči. V roce 2000 a 2001 byly přijaty dva nové zákony. Oba si za cíl stanovily snadnější integraci legálních imigrantů do společnosti a nalezení cesty k zastavení přílivu nelegálních. Zpřísnily se kvóty na pracovní povolení a došlo k rozvoji bližší spolupráce s rodnými zeměmi imigrantů. Byly podepsány dohody o spolupráci v rámci nichž se stanovilo za jakých podmínek smějí imigranti vstoupit na španělský pracovní trh. Komunikace pracovních nabídek, počtu volných pracovních míst, profesních požadavků atd. probíhala oficiální cestou. Před vystavením pracovního povolení muselo být prověřeno, zda volná místa

nelze doplnit z řad domácích pracovníků, aby se předešlo konfrontacím mezi domácími a zahraničními pracovníky a také poklesu mezd v důsledku najímání levné pracovní síly ze zemí Jižní Ameriky a Afriky. Došlo ke zlepšení pracovních podmínek a byly zavedeny programy pro sezónní nábor pracovních sil, v rámci nichž imigranti mohli zažádat i o pomoc s návratem domů. Plán Greco z roku 2001 se do hloubky zaměřil na pomoc rodinám se začleněním do společnosti a dále uznal imigraci (legální) za proekonomickou a napomáhající rozvoji Španělska. V roce 2002 a 2003 došlo k dalšímu zpřísnění kvót, respektive ke snížení počtu vydaných pracovních povolení a to z 32 079 (10 884 pro dlouhodobý a 21 195 pro krátkodobý pobyt) na 24 337 (10 575 pro dlouhodobý a 13 762 pro krátkodobý pobyt), čímž španělská vláda sledovala omezení přílivu dočasné a nekvalifikované pracovní síly a to přesto, že v obou letech bylo zapotřebí o 10 tisíc pracovníků více (zvláště v zemědělství).¹⁵ Důvodem k tomuto kroku bylo, že řada *temporary* nebo *guest workers* využije legálního přístupu do země a následně nedodrží platnost tohoto pracovního povolení a zůstávají, nebo pokračují do ostatních zemí EU.

EU se snažila omezit imigraci z Maroka několika způsoby. Roku 1996 byla s Marokem sepsána dohoda o vytvoření zóny volného obchodu (European Mediterranean Association Agreement, EMAA), čímž EU sledovala posílení růstu marocké ekonomiky, což mělo vyústit v nižší migraci za prací do vyspělých zemí EU. Finanční podpora pro léta 2000-2006 dosáhla 426 miliónu Eur, což je ovšem ve srovnání s oficiálně přijatými remittances v hodnotě 3,6 miliard dolarů za rok 2003 velice malá částka, která růst marocké ekonomiky nepopohnala natolik, aby odradila tisíce imigrantů. Od roku 2004 Španělsko a Maroko ve vzájemné spolupráci zintenzivnily kontroly na moři.

2.3. MAĎARSKO JAKOŽTO TRANZITNÍ ZEMĚ PŘED PŘIJETÍM DO EU

V současnosti je Maďarsko domovem pro 10 045 000 lidí, což znamená lehký pokles oproti roku 2007 (o jedno procento) a více jak tří procentní pokles oproti roku 1997 (10 301 247). Trend klesající populace je výsledkem snižující se porodnosti, která je charakteristická pro většinu zemí Evropy. Rozdíl mezi porodností a úmrtností si drží trvale zápornou hodnotu a v roce 2007 byla přirozená změna v počtu populace -35 200. Skoro jedenácti procentní nárůst ve srovnání s rokem 2006 (-31 732). Za posledních deset let se záporná hodnota třikrát propadla pod -40 000 a to v letech 1998, 1999 a v roce 2003. Pro srovnání, ČR se ze záporných hodnot dostala v roce 2006 (+1 390) a hodnota nadále stoupá.^{16, 17} Co to však znamená pro Maďarsko? Od roku 2001 podíl zahraniční populace stabilně roste a Maďarsko se tak snaží brzdít úbytek domácího obyvatelstva přijímáním stále většího počtu cizinců, především ze sousedních států.

Po skončení druhé světové války došlo k několika vlnám emigrace a imigrace. Nejprve bylo vysídleno na 200 tisíc Němců a 73 tisíc Slováků. Naopak se vrátil značný počet Maďarů z tehdejšího Československa (113 tisíc), z Jugoslávie (45,5 tisíc) a Sovětského svazu (25 tisíc).¹⁸ Roku 1947 se však k moci dostali komunisté a hranice Maďarska se uzavřely. Migrace, respektive pokusy o emigraci byly tvrdě trestány a označovány za vlastizradu, stejně jako tomu bylo v tehdejší Československu. V roce 1956 se hranice, pod vlivem povstání proti režimu, opět otevřely. Během pouhých tří měsíců opustilo zemi na 200 tisíc lidí. Řada z nich směřovala do Rumunska, Západního Německa, Rakouska, USA a Kanady. Na příští čtyři dekády se hranice znovu uzavřely a emigrace i imigrace byly pod přísným dohledem. S pádem komunismu na konci 80-tých let se Maďarsko přeměnilo v tranzitní zemi, přes kterou směřovaly masy směrem do západní Evropy. Začali se vracet emigranti, kteří utekli před komunistickým režimem a Maďarsko se také postupně stávalo domovem početné menšiny Rumunů, Slováků, Srbů a Ukrajinců.

Na počátku 90-tých let zaznamenalo Maďarsko největší počet imigrantů. Oficiální čísla hovoří až o 40 tisících, přičemž na 80% tvořili imigranti s maďarským původem a

rumunským občanstvím. Od roku 1996 až do roku 2000 počet cizinců přicházejících do Maďarska rostl, z 139 954 na 153 125. V roce 2001 dosáhl celkový počet cizinců žijících na maďarském území skoro 293 tisíc (v roce 2005 to bylo již 316 tisíc), z čehož 115 tisíc mělo platné povolení k dlouhodobému pobytu. Více podrobností o složení této populace v tabulce č. 10.

Tab. č. 10 Celkový počet cizinců dle národnosti legálně žijících v Maďarsku v roce 2001

Země původu	Počet	Jako procento z celkové zahraniční populace na území Maďarska
Rumunsko	143 727	49,1
Slovensko	37 439	12,8
Srbsko a Černá hora	27 388	9,3
Ukrajina	23 835	8,1
Německo	10 173	3,5
Z ostatních zemí	50 369	17,2
Celkem	292 931	100,0

Zdroj: Migration Information Source, Hungary

Od roku 1990 se také zvyšoval počet nelegální migrace přes Maďarsko směrem do západní Evropy. Do roku 2002 bylo zaznamenáno na 80 tisíc nelegálních pokusů o překročení hranice do Rakouska a to především občany ze zemí bývalého Sovětského svazu, bývalé Jugoslávie a Rumunska. Od roku 2002 nepotřebují občané Maďarska vízum pro vstup na území EU. Počet nelegálních pokusů o překročení hranice se následně zvýšil o dalších 6 tisíc.

Německo je příkladem země, do které směřovala (směřuje) migrace přes Maďarsko. Od roku 1994 do roku 2003 se sousedící země s Maďarskem jako Ukrajina a Rumunsko, stejně tak Jugoslávie (následně Srbsko a Černá hora) držely v první desítce zemí, ze kterých ročně odcházelo tisíce občanů právě do Německa. Například z Rumunska za tuto dobu odešlo do Německa na 212 tisíc lidí. Až do roku 2002 se ve statistikách uváděla Jugoslávie na místo Srbska a Černé hory. K tomuto roku dosáhla migrace 591 tisíců a tvořila tak 8% z celkového počtu cizinců (7,3 miliónů) žijících v Německu. Nejpočetnější skupinou byli Turci, kteří

tvořili 26%, respektive 1,9 miliónu.¹⁹ V letech 1995-2002 bylo uděleno německé občanství zhruba 46 tisícům Rumunů a 501 tisícům Turků.²⁰

2.4. POPULACE A MIGRACE PO ROZŠÍŘENÍ EU V ROCE 2004 A 2007

Po rozšíření EU v roce 2004 a přibrání 10 nových členů (Estonsko, Česká republika, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko, Slovinsko) se celkový počet populace Unie rázem zvedl z původních 314 miliónů na 459 miliónů. Většina zemí nyní již EU-25, měla kladnou hodnotu čisté migrace, tj. více lidí do země přišlo, nežli odešlo. Výjimku tvořilo Nizozemsko, jakožto jediná země původní EU-15 (k roku 2004 dosáhla čistá migrace -9960) a z nově přijatých zemí se jednalo o Litvu, která si však zápornou hodnotu držela již několik let před přijetím a tento trend přetrvává (k roku 2004 se jednalo o hodnotu -9612). Další zemí bylo Lotyšsko, které se, stejně jako Litva, již řadu let nachází v záporných číslech (-1079 v roce 2004). Významný vliv na to má návrat etnických Rusů zpět do vlasti již od počátku 90-tých let. Dále Polsko (-9382),²¹ které již řadu let opouští migranti hledající práci především v Německu, ČR, Velké Británii, Španělsku a Portugalsku.

Co se týče přirozené změny v počtu populace, záporných hodnot dosáhl tento ukazatel k roku 2004 v Německu (-112 649), Maďarsku (-37 355), Lotyšsku (-11 690), Litvě (-10 921), ČR (-9 513) a Estonsku (-3 693).²² Lotyšsko, Litva a Maďarsko se tak stávají zeměmi s trvale klesající populací. V případě Maďarska i přes trvale kladnou hodnotu čisté migrace.

V letech 2005-2006 dosáhla míra přirozeného růstu populace pro EU-25 hodnoty 0,07%, což znamená slabý nárůst oproti období 2000-2004, kde hodnota v rámci EU-15 doshovala pouhých 0,01%. Migrace se zhruba 85% podílela na dvou miliónovém růstu populace EU-25 v roce 2005.²³ Více podrobností k jednotlivým zemím v tabulce č. 11, ze které také vyplívá, které země byly tradičními destinacemi migrantů. Jak jsem se již zmínil výše, Španělsko bylo branou pro migranty především z Afriky a Jižní Ameriky. Čistá migrace v roce 2005 dosáhla v absolutních číslech 641 tisíc. Následovala Itálie (324 tisíc), Velká Británie (193 tisíc), Francie (91 tisíc), Německo (81 tisíc), Rakousko (56 tisíc).

V roce 2005 bylo Německo zemí s nejpočetnější populací legálně usazených cizinců (7,2 miliónů). Následovala Francie (3,5 miliónů), Španělsko (3,3 miliónů), Velká Británie (3 milióny), Itálie (2,4 miliónů).

Tab. č. 11 Celkový počet obyvatel v EU – 25 pro jednotlivé členské země a další charakteristiky

	Celkový počet obyvatel k lednu 2005 (v tisících):	Přirozený přírůstek/úbytek obyvatelstva:	Čistá migrace:	Míra celkové změny v populaci:	Celkový počet obyvatel k lednu 2006 (v tisících):
EU-25:	459,488	0.7	3.7	4.4	461,507
Německo	82,501	-1.7	1.2	-0.5	82,456
Francie	60,561	3.7	1.7	5.4	60,892
VB	60,035	2.0	3.3	5.3	60,354
Itálie	58,462	-0.5	5.8	5.3	58,772
Španělsko	43,038	2.1	15.0	17.1	43,781
Polsko	38,174	-0.3	-0.3	-0.7	38,148
Nizozemsko	16,306	3.1	-1.2	2.0	16,338
Řecko	11,076	0.2	3.1	3.3	11,112
Portugalsko	10,529	0.8	3.9	4.7	10,579
Belgie	10,446	1.4	3.2	4.6	10,494
ČR	10,221	-0.5	3.5	2.9	10,251
Maďarsko	10,098	-3.9	1.8	-2.1	10,076
Švédsko	9,011	0.5	2.7	3.2	9,040
Rakousko	8,207	0.4	7.4	7.8	8,270
Dánsko	5,411	1.6	1.4	3.0	5,428
Slovensko	5,385	0.2	0.8	0.9	5,390
Finsko	5,237	1.8	1.7	3.5	5,255
Irsko	4,109	8.8	11.4	20.2	4,193
Litva	3,425	-4.0	-3.0	-7.0	3,401
Lotyšsko	2,306	-4.9	-0.5	-5.4	2,294
Slovinsko	1,998	-0.5	3.6	3.1	2,004
Estonsko	1,347	-2.5	-0.3	-2.8	1,343
Kypr	749	4.1	27.2	31.3	773
Lucembursko	455	3.9	3.4	7.3	458
Malta	403	2.7	5.0	7.8	406

Zdroj: MIGRATION POLICY INSTITUTE, Demographic Indicators in Europe, 2005

Z výše zmíněného vyplývá, že v důsledku stárnoucí evropské populace a klesající porodnosti, budou migranti hrát stále větší význam v nahrazování přirozeného úbytku domácí populace většiny zemí, obzvláště těch, kterých se týká značná emigrace. Na druhou stranu je

však třeba poznamenat, že se zvyšujícím se počtem přicházejících cizinců, především těch, kterým se podaří do země dostat nelegálně, roste i sociální napětí v dané zemi. Ozývají se hlasy, které vyzývají k důslednějším kontrolám na hranicích EU, častějším a pravidelným hlídkám v oblastech, kde se migrantům daří nelegálně vstoupit na území EU. Dále k posílení hlídek na moři a důkladnější kontrole cestovních dokumentů, stejně tak i k zavedení přísnějších podmínek pro jejich vystavení vůči obyvatelům třetích zemí.

Rozšířením Unie se hranice posunuly a nově přijaté země tak nesly velkou část zodpovědnosti za kontrolu svých hranic s nečlenskými státy. Tato zodpovědnost se zvýšila především s přijetím Estonska, Lotyšska, Litvy, Maďarska, Malty, Polska, Slovenska a Slovinska do schengenského prostoru, poněvadž tyto země se staly novými “ochránci východních hranic” EU-25 a byly tak do značné míry odpovědné za případné vpuštění “nežádoucích” osob. Do Schengenu byla roku 2007 přijata i ČR, ale ta v již v té době nesusousedila s žádnou nečlenskou zemí.

Schengenský systém se začal rodit s uzavřením dohod mezi zeměmi Beneluxu o volném pohybu osob v roce 1970. V roce 1984 Francie a Německo uzavřely vzájemnou dohodu o zrušení kontrol na společné hranici, aby o rok později země Beneluxu, Francie a Německo vzájemně uzavřely dohodu o zrušení kontrol na hranicích a vytvoření jedné vnější společné hranice. Dohoda byla sepsána v Lucembursku v městě Schengen, odtud název. Postupem času se k dohodě přidaly i ostatní státy EU-15, kromě Velké Británie a Irska. Přidalo se i Norsko a Island. Také byla vytvořena databáze (Schengen Information System, SIS) příchozích cizinců, žadatelů o azyl, pohřešovaných osob, osob hledaných policií, ztraceného a ukradeného zboží. Policii jednoho státu tak bylo umožněno pronásledovat hledané osoby či kradené zboží i na území druhého státu (s určitým omezením vzdálenosti). S blížícím se přijetím nových zemí do EU se také pracovalo na vylepšeném systému SIS a rozšíření jeho databáze. Tento systém je znám pod názvem SIS II či Schengen II. Roku 2005 byla uzavřena dohoda o Schengen III mezi zeměmi Beneluxu, Francie, Německa a Španělska. Důležitou částí této dohody je záměr vytvořit společnou banku vedoucí záznamy DNA, otisků prstů, podezřelých a hledaných osob atd. Schengenský prostor tak na jedné straně umožňuje obyvatelům členských zemí řadu výhod, na straně druhé však poskytuje nelegálním

imigrantům, kriminálíkům a teroristům značné zjednodušení pohybu mezi jednotlivými státy. Je proto třeba důsledné kontroly hranic, jednotné imigrační politiky a vzájemné důvěry a podpory mezi členskými státy.

2.5. REGULARIZAČNÍ PROGRAMY PRO NELEGÁLNÍ IMIGRANTY

Vlády Francie, Itálie, Řecka, Španělska a Portugalska používají od počátku 90-tých let tzv. regularizační/legalizační programy (regularization/legalisation programs), kterými se snaží kontrolovat a postupně snižovat počet nelegálních imigrantů v zemi. Zda jsou tyto programy tím pravým nástrojem imigrační politiky je diskutabilní. Řada politiků tvrdí, že pouze ospravedlňují nelegální pobyt a trestnou činnost imigrantů, což povede k dalšímu zatížení sociálního systému, veřejných služeb a poklesu mezd. Samotný proces posuzování žádostí je navíc často velice zdoluhavý a na žadatele i úředníky klade nepřiměřenou zátěž. Navíc úředníky, kteří žádosti zpracovávají a posuzují, je třeba zaplatit. Terčem posměchu se stala Itálie, Řecko a Portugalsko, kde se zjistilo, že úředníci povolení prodávali. Tato skutečnost po přezkoumání také odhalila fakt, že řada žadatelů dokládala falešná potvrzení o délce pobytu v zemi, neplatné pracovní smlouvy a identifikační průkazy. Pádým argumentem je i tvrzení, že tyto programy podporují, či dokonce nabádají k nelegálnímu překročení hranic a následnému podání žádosti o legalizaci statutu. Odpůrci těchto programů dávají za příklad USA, kde regularizace z roku 1986 vedla ke zvýšení imigrace do USA. Za další ukázkové země nefunkčnosti těchto programů bývají označovány Itálie a Španělsko.

Regularizační programy by se daly rozdělit do dvou skupin. První skupinu tvoří programy opakující se až po uplynutí řady let (de facto programs). Jejich smysl spočívá v udělení dlouhodobého/trvalého povolení k pobytu velké části žadatelů, pakliže ne všem. Žadatel musí prokázat, že v dané zemi nepřetržitě žil a pracoval po zákonem stanovenou minimální dobu. Mnohem častěji se ovšem využívá jednorázových programů v odstupu několika let. Cílem těchto programů je omezený počet žadatelů z předem vybraných oblastí, kde žijí a pracují.

Francie v letech 1981-1982 a 1997-1998 použila první skupinu programů a udělila trvalé povolení k pobytu nejprve 130 tisícům a následně 87 tisícům žadatelů. Řecko v letech 1998 a 2001 rozdalo časově omezená povolení k pobytu/práci v délce od šesti měsíců do pěti let zhruba 818 tisícům žadatelů. Itálie nabídla nelegálním imigrantům v letech 1986-2002 pět příležitostí k legalizaci jejich statut. Toho využilo okolo 1,4 miliónu žadatelů, kteří tak získali časově omezená povolení k pobytu/práci na dobu jednoho až dvou let. Portugalsko v roce 2001 udělilo 170 tisícům žadatelů jednorocní platné povolení k pobytu s možností toto povolení až čtyřikrát obnovit, přičemž po pěti letech se žadatel automaticky stal oprávněným k získání trvalého pobytu. O legalizačních programech ve Španělsku jsem se již částečně zmínil v kapitole věnované migraci přes Španělsko do EU-15. Po roce 1991 následovaly další čtyři podobné programy a to v letech 1996, 2000, 2001 a 2005. Od roku 2000 španělská vláda udělovala pouze povolení k pobytu/práci na dobu jednoho roku.²⁴ Otázkou tak zůstává, k čemu vlastně vede udělování povolení na časově omezenou dobu bez následné možnosti získat permanentní povolení, pakliže imigranti musejí znovu a znovu svůj statut obnovovat? Šance, že se někdo rozhodne zemi opustit, protože musí opakovaně žádat o legální povolení k pobytu/práci, je bláhová.

Vlády většinou přikročí k uplatnění těchto programů po vyhocení situace, kdy ulicemi pochodují davy nelegálních imigrantů žádající zlepšení pracovních podmínek a získání některých práv (na vzdělání, lékařskou péči atd.). V době, kdy média informují veřejnost o rostoucí nezaměstnanosti, kriminalitě a “přetížení” sociálního systému, kterou dávají do souvislosti s rostoucí imigrací. Po zavedení regularizačních programů může vláda alespoň z části kontrolovat situaci a dění na pracovním trhu. Navíc legalizací může již od legálních imigrantů požadovat placení daní, příspěvků na sociální zabezpečení a zdravotní péči a také má vláda šanci poznat o jaké imigranty se jedná. Odkud jsou, co je vedlo k tomu, aby opustili rodnou zemi, jaké jsou jejich nynější životní podmínky, v jaké jsou věkové kategorii, zda přišli samy nebo s rodinou, či zda plánují rodinu založit a jak se vlastně do země dostali. To vše a více může napomoci v boji s nelegální imigrací a nalezením řešení. Na druhou stranu zaměstnavatelé nebudou chtít nadále zaměstnávat “čerstvě legálního imigranta”, který začne požadovat vyšší mzdu či zlepšení pracovních podmínek. Ať tak nebo tak, regularizační

programy nabízejí schůdnější řešení problému nelegální imigrace ve srovnání s kompletním uzavřením hranic či masovou repatriací.

2.6. MIGRAČNÍ TRENDY V RÁMCI ROZŠÍŘENÉ EU DO ROKU 2008

Od roku 1995 do roku 2004 se počet cizinců žijících ve Španělsku zvýšil z necelých 500 tisíc na 2,7 milionů (nárůst o 440%) a dále narostl na 4,6 miliónu (nárůst o 70%) v roce 2007. Odhaduje se, že k roku 2004 žilo ve Španělsku až 1,2 miliónu nelegálních přistěhovalců.^{25, 26} Tento prudký nárůst během několika let může být vysvětlen řadou událostí. První mohou být, jak jsem zmínil výše, regularizační programy, díky nimž mohou imigranti získat legální povolení k pobytu/práci. Dalším významným faktem je, že Španělsko je známo pro svou neoficiální ekonomiku a otevřené dveře imigraci, za což je zodpovědná nedostatečně financována a nedostatečně vybavena administrativa pro kontrolu migrace, ale také kulturní a jazyková blízkost zemím ve Střední a Jižní Americe, stejně tak i blízkost k severní Africe.

Španělská vláda se proto snažila najít cesty, jak počet imigrantů, legálních i nelegálních, snížit. Navíc španělská ekonomika od roku 2008 stagnuje. Růst HDP klesl pod 2% oproti roku 2007, kdy dosáhl hodnoty 4%. Nejvíce zasaženým je stavební průmysl, který mezi roky 2005-2006 vzkvétal a vytvořil okolo 30 tisíc nových pracovních pozic. Zhruba 15% legálně vedených zahraničních pracovníků bylo v roce 2008 bez práce a spolu s pracovníky, kteří jsou ve Španělsku načerno, přesahuje nezaměstnanost mezi cizinci 20%.²⁷ Ministr práce, Celestino Corbacho, proto přišel s návrhem, který by se v první fázi mohl týkat až 100 tisíců cizinců, kteří přišli o práci. Návrh spočívá ve vyplacení “odškodného” těm, kteří budou souhlasit s návratem zpět do vlasti. Odškodné se bude vyplácet pouze těm, kteří měli legálně sjednaný pracovní poměr a to ve výši 40% z nároku na podporu v nezaměstnanosti s tím, že zbytek bude doplacen poté, co pracovník opustí španělské území. Návrh je zaměřen především na nekvalifikované cizince z Latinské Ameriky a Afriky.

Nelegální imigrace se v Itálii stala často diskutovaným a mediálně oblíbeným tématem. Zvláště po odvysílání několika reportáží o imigrantech připlouvajících ve stále rostoucím počtu z Tuniska, Maroka a Lybie. Mediální pozornosti neunikly ani případy několika stovek

utonulých, kteří na cestě ze severní Afriky k jižnímu pobřeží Itálie neměli tolik štěstí, jako tisíce jejich “kolegů”. Silvio Berlusconi se již v roce 2003 (kdy Itálie předsedala EU) snažil prosadit návrh na vytvoření společně financované imigrační politiky, zaměřené na odhalování potenciálních teroristických hrozeb a také na nelegální imigraci do EU. Návrh se však setkal s malým zájmem a to i na domácí půdě. Jeho koalice s pravicově orientovanou “Northern League Party” byla pod silným mediálním tlakem a trpěla i vzájemnými neshody v oblasti řešení narůstajícího počtu nelegálních imigrantů. Návrhy na úplnou deportaci všech ilegálních imigrantů zpět do jejich vlasti se setkaly se silným nesouhlasem zastánců práv pro uprchlíky, ale také s nesouhlasem veřejnosti. Na druhé straně se ozývaly podniky, žádající po vládě opuštění či zmírnění kvótního systému pro nábor levné pracovní síly ze zahraničí. Berlusconi přišel s opatřením, v rámci něhož zaměstnavatelé mohli najímat ilegální imigranty a jejich status dodatečně legalizovat.

Rostoucí násilí a kriminalita ve spojení se zpomalením růstu italské ekonomiky, vyústily v posílení politické moci pravicově zaměřených stran “National Alliance“ a “Northern League Party” během posledních voleb. Gianni Alemanno, za stranu National Alliance, se stal prvním pravicově-orientovaným starostou Říma od skončení Druhé světové války. Na postu vystřídal Waltera Veltroniho, který úřad zastával posledních sedm let. Gianni Alemanno postavil svou kampaň, kromě jiného, na vystěhování až 20 tisíc imigrantů z centra Říma, kteří měli trestní záznam. Situace v Římě se vyhroutil poté, co z vraždy Giovanny Reggiani v říjnu 2007 a znásilnění mladé studentky byli obviněni nelegální imigranti z Rumunska.²⁸ Rumuni tvořili v roce 2003 šest procent zahraniční populace žijící v Itálii a byli tak třetí nejpočetnější menšinou, viz. tabulka č. 12. Mezi další významné menšiny patřily obyvatelé afrických zemí - Tunisko, Egypt, Sierra Leone. Z Evropy se jednalo především o Albánce, Němce a Španěle. Z Asie pak Filipínci, Číňané a Indové. K roku 2007 narostl počet cizinců žijících v Itálii na 2,9 miliónu.

Situace se dále zhoršovala s narůstajícím zatýkáním nelegálních imigrantů a útoky zaměřeným na imigranty v Římě, Milánu a Neapoli, kde se nachází početná menšina Cikánů (nomads, Gypsies) z Rumunska (až 50 tisíc) a dalších zemí východní Evropy, především zemí bývalé Jugoslávie. Došlo k opakovaným vypálení a devastaci domů patřících Cikánům v

předměstské části Neapole zvané Ponticelli poté, co média v květnu 2008 uveřejnila zprávu o zatčení Cikánky a jejím obvinění z pokusu ukrást dítě.²⁹

Tab. č. 12 Celkový počet cizinců dle národnosti legálně žijících v Itálii v roce 2003

Země původu:	Počet:	Jako procento z celkové zahraniční populace na území Itálie:
Albánie	171 567	11,4
Maroko	170 746	11,4
Rumunsko	94 818	6,3
Filipíny	65 575	4,4
Čína	64 010	4,3
Z ostatních zemí	936 570	62,3
Celkem	1 503 286	100,0

Zdroj: Migration Information Source, Italy

Nová vláda Silvia Berlusconiho s Giannem Alemannim (National Alliance) a Roberto Maronim (Northern League) prosazující kompletní deportaci nelegálních přistěhovalců a politikou zaměřenou proti nepřizpůsobivým občanům, si již vysloužila řadu kritiky a obvinění z podpory xenofobních nálad mezi širokou veřejností. Amnesty International označila kroky této vlády za “podkopávání principů, na nichž je EU postavena”.³⁰ V srpnu 2008 došlo, v rámci plnění předvolebního programu zaměřeného na snížení kriminality, k rozmístění stovek vojáků v ulicích italských měst. Tato testovací fáze by měla trvat šest měsíců, během níž by mělo být povoláno až tři tisíce vojáků, kteří mají dohlížet na pořádek v ulicích. Názory na tento Berlusconiho krok se různí. Většina občanů souhlasí s tím, že problém s nelegálními přistěhovalci a rostoucí kriminalitou je třeba rázně a urychleně vyřešit, ale bojí se negativního dopadu na turismus a reputaci Itálie v rámci EU.

Problém s imigrací řeší i Velká Británie. Současný počet populace již přesáhl 61 miliónů. Přirozený růst populace dosahuje jedné z nejvyšších hodnot v rámci EU - přes 194 tisíc (nárůst o 174% ve srovnání s rokem 2000) s nadprůměrnou mírou porodnosti pohybující se okolo 1,80. Čistá migrace přesáhla hodnotu 170 tisíc a odhady o růstu populace

předpovídají nárůst na 65 miliónů k roku 2050. Ty “neoptimističtější” hovoří i o 80 miliónech.³¹ Podstatnou část již pěti miliónové zahraniční populace žijící na britském území tvoří Irové (11%), Indové (10%), Pákistánci (7%) a Němci (6%). Dále imigranti z Keni, Jižní Afriky, Jamajky, USA, Bangladéše, Itálie a Austrálie. Od začátku 90-tých let významně narostl i počet udělených občanství, který se pohyboval okolo 50 tisíců za rok. Ke konci 90-tých let to však bylo 100 tisíc, v roce 2003 již 124 a v roce 2006 dokonce 154 tisíc udělených občanství.³² Počet osob, které se na britské území dostaly nelegálně, se odhaduje na půl milionu.

Od roku 2000 do konce roku 2007 příchod tzv. pracovních či ekonomických migrantů (labour/economic migrants) stabilně rostl. Ekonomika Velké Británie si vedla velice dobře a nově vytvořená místa bylo třeba obsadit. Od roku 2000 do roku 2005 bylo vytvořeno na 650 tisíc nových pracovních míst. Vláda se snažila podpořit příchod čerstvých pracovních sil, do značné míry pod tlakem zaměstnavatelů ze sektorů, které nejvíce postrádaly kvalifikované i méně kvalifikované zaměstnance (zdravotnictví, informační technologie, stavebnictví, zemědělství a pohostinství) a přišla se dvěma návrhy pracovních programů v roce 2002 a 2003. První byl určen pro profesionály a odborníky (Highly Skilled Migrant Program, HSMP). Druhý program byl zaměřen na sezónní nábor levné pracovní síly (Seasonal Agricultural Workers Scheme, SAWS). V roce 2003 tak dosáhl počet zahraničních pracovníků 1 396 000.³³ S blížícím se rozšířením Unie, rostl tlak na britskou vládu, aby, stejně jako většina ostatních zemí EU-15, využila možnosti dočasného omezení přístupu občanů nově přijatých států na britský pracovní trh. V médiích se rozhořela debata o tom, jaký bude mít příchod “nekvalifikované” pracovní síly z východu vliv na dění v zemi. Vláda dočasná opatření nepřijala (stejně jako Irsko a Švédsko), poněvadž v příchodu pracovníků z východu viděla možnost, jak zaplnit nově vytvořená pracovní místa. Jediné přijaté opatření se týkalo omezení přístupu k sociálním dávkám, které bylo uplatněno i vůči stávajícím členům EU. V průběhu května až prosince 2004 zažádalo z nově přijatých zemí zhruba 130 tisíc zájemců o práci a to především v pohostinství, cateringu, stavebnictví a zemědělství.

Od roku 2004 však došlo k několika změnám v imigrační politice. Ze zprávy komise pro ekonomické záležitosti, která byla předána komoře Lordů (House of Lords) k posouzení v

dubnu 2008 vyplívá, že každoročně se zvyšující imigrace nepodporuje růst britské ekonomiky.³⁴ Což je zarážející. Podle zprávy “Home Office” z roku 2005, která dokumentovala situaci po příchodu pracovníků z nově přijatých zemí, získala britská ekonomika zhruba 240 miliónů liber za pouhých osm měsíců od rozšíření. Dále naprostá většina příchozích pracovníků se zaregistrovala do systému *Worker Register Scheme*, zaplatila poplatek 50 liber a platila daně spolu se zdravotním pojištěním.

Před předáním této zprávy komoře Lordů došlo k několika úpravám, které se týkaly najímání pracovníků ze zahraničí. Byl přijat nový zákon o migraci a také zpřísněny jazykové požadavky a daňové nároky na imigranty. Zaměstnavatelé se obávají nedostatku pracovních sil, zatímco vláda argumentuje tím, že podniky by měly v první řadě zaměstnávat britské občany, občany ze zemí EU a teprve poté se ohlížet po cizincích z Afriky a Asie. Vláda navíc experimentuje se zákonem, který by zaměstnavatelům nařizoval finančně se podílet na lekcích anglického jazyka pro své zaměstnance. Podle vládních odhadů dosáhla částka za lekce angličtiny pro imigranty od roku 2000 zhruba 300 miliónů liber. Odpůrci takového zákona tvrdí, že by se zaměstnavatelům nepřiměřeně zvýšily náklady. Zastánci naopak tvrdí, že zaměstnavatelé by měli převzít část zodpovědnosti za své zaměstnance, pakliže profitují z nižších mezd, které jim za odvedenou práci vyplácejí. Každopádně prokázání znalosti anglického jazyka se stane povinnou součástí připravovaného bodovacího systému. V rámci něho musí zaměstnavatel přesně definovat pozici, na kterou chce najmout zahraničního pracovníka a definovat profesní požadavky. Bude vytvořen obecný seznam zaměstnání, pro které na trhu práce existuje nedostatek domácích uchazečů (*shortage occupations*). Pakliže zaměstnavatelem nabízená pozice bude na tomto seznamu, může zahraničního uchazeče najmout. Jinak musí danou pozici nabídnout domácím uchazečům a to po dobu minimálně dvou týdnů. Pakliže se nenajde zájemce, může zahraničního uchazeče najmout. Uchazeč pak musí prokázat alespoň částečnou znalost anglického jazyka pro vykonávání dané pozice a také dostatek finančních prostředků k pokrytí všech nákladů do doby obdržení první výplaty. Tento připravovaný bodový systém by měl vstoupit v platnost v září roku 2008, ale testovací fáze zaměřená na profesionály a odborníky běží již od ledna roku 2008. Britská vláda se nechala inspirovat Austrálií, kde takovýto systém je již v praxi. Hlavním cílem je zredukovat počet

příchozích nekvalifikovaných pracovníků ze zemí mimo EU a dát tak větší prostor profesionálům a expertům, kterých v Británii zatím pracuje okolo sedmi set tisíc, což ji řadí na třetí místo za USA (4,2 miliónů) a Kanadu (930 tisíc).

Za zmínku také stojí návrh z června roku 2008 o uveřejnění jmen a podrobností o společnostech, které najímají nelegální imigranty. V červnu vláda také varovala země, jejichž občané se v Británii dopouštějí trestné činnosti a nedodržují platnost víz, o šesti měsíčním ultimátu na vyjádření se a nalezení společného řešení. Za nejčastější zločin bylo označeno pašování drog. Ultimátum bude sděleno Brazílii, Jižní Africe, Malajsii, Botswaně, Bolívii, Venezuele, Lesothu, Namibii a Svazijsku. Odborníci však varují před příliš ukvapenými závěry, které by mohly vést k narušení mezinárodních vztahů s danými zeměmi. Například Venezuela je významným producentem ropy, Brazílie je významným obchodním partnerem, na britských univerzitách studuje přes 11 tisíc malajských studentů atd.

Po přijetí Polska do EU v roce 2004 až po současnost zaznamenaly britské úřady na 875 tisíc pracovních žádostí z nově přijatých zemí, z nichž 2/3 přišly z Polska. Poláci byli najímáni především do potravinářského a stavebního průmyslu, zemědělství a také pohostinství. Toto číslo zcela předčilo očekávání britské vlády, která odhadovala pět, maximálně třináct tisíc žádostí ročně od roku rozšíření do roku 2010.³⁵ V průběhu roku 2008 se však řada Poláků začala vracet zpět do vlasti. Důvod? Polská ekonomika rostla tempem 5,5%, platy se zvýšily o 12% a polský zlotý posílil vůči britské libře. Při minimální mzdě, kterou Poláci dostávali za práci v Británii a zvyšujících se nákladech na ubytování, stravu atd., se jim jednoduše nevyplatilo v Británii zůstat a vraceli se zpět do Polska s bohatými zkušenostmi a znalostí angličtiny, což obecně zvyšuje kvalifikaci a uplatnění pracovníků na domácím trhu práce. Tento obrat v migraci přináší především potravinářskému průmyslu a zemědělství problém spočívající v nedostatku pracovníků, poněvadž samotní Britové nechtějí pracovat za minimální mzdu v kombinaci s fyzicky namáhavou prací a nízkou úrovní pracovních podmínek. Britská vláda tak s novým bodovým systémem a jeho pozdějšími úpravami může čelit komplikacím v obsazování volných míst.

POZNÁMKY

1. EUROSTAT. *Total Population*, [online]. Dostupný z [www: <http://epp.EUROSTAT.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,39140985&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=detailref&language=en&product=REF_TB_population&root=REF_TB_population/t_popula/t_pop/t_demo_gen/tps00001>](http://epp.EUROSTAT.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,39140985&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=detailref&language=en&product=REF_TB_population&root=REF_TB_population/t_popula/t_pop/t_demo_gen/tps00001).
2. EUROSTAT. *European Social Statistics - Migration 2002*, [online]. Dostupný z [www: <http://epp.EUROSTAT.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-BP-02-006/EN/KS-BP-02-006-EN.PDF>](http://epp.EUROSTAT.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-BP-02-006/EN/KS-BP-02-006-EN.PDF).
3. EUROSTAT. *Net migration, including corrections*, [online]. Dostupný z [www: <http://epp.EUROSTAT.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,39140985&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=detailref&language=en&product=REF_TB_population&root=REF_TB_population/t_popula/t_pop/t_demo_gen/tps00008>](http://epp.EUROSTAT.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,39140985&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=detailref&language=en&product=REF_TB_population&root=REF_TB_population/t_popula/t_pop/t_demo_gen/tps00008).
4. EUROSTAT. *Asylum Rejections*, [online]. Dostupný z [www: <http://epp.EUROSTAT.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,39140985&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=detailref&language=en&product=REF_TB_population&root=REF_TB_population/t_popula/t_migr/tps00164>](http://epp.EUROSTAT.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,39140985&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=detailref&language=en&product=REF_TB_population&root=REF_TB_population/t_popula/t_migr/tps00164).
5. EUROSTAT. *Asylum applications*, [online]. Dostupný z [www: <http://epp.EUROSTAT.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,39140985&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=detailref&language=en&product=REF_TB_population&root=REF_TB_population/t_popula/t_migr/tps00021>](http://epp.EUROSTAT.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,39140985&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=detailref&language=en&product=REF_TB_population&root=REF_TB_population/t_popula/t_migr/tps00021).
6. Viz. odkazy č. 4 a 5 výše.
7. PÁREZ O. N. *Spain: Forging an Immigration Policy*, únor 2003, Migration Policy Institute [online]. Dostupný z [www: <http://www.migrationinformation.org/Profiles/display.cfm?ID=97>](http://www.migrationinformation.org/Profiles/display.cfm?ID=97).
8. Viz. odkaz č. 7 výše.
9. MIGRATION POLICY INSTITUTE. *Country and Comparative Data - France*, [online]. Dostupný z [www: <http://www.migrationinformation.org/datahub/countrydata/data.cf>](http://www.migrationinformation.org/datahub/countrydata/data.cf).
10. MIGRATION INFORMATION SOURCE. *France*, [online]. Dostupný z [www: <http://www.migrationinformation.org/datahub/pdf/France.pdf>](http://www.migrationinformation.org/datahub/pdf/France.pdf).
11. MIGRATION POLICY INSTITUTE. *Paris*, [online]. Dostupný z [www: <http://www.migrationinformation.org/dataHub/GCMM/Parisdatasheet.pdf>](http://www.migrationinformation.org/dataHub/GCMM/Parisdatasheet.pdf).
12. HAAS DE H. *Morocco: From Emigration Country to Africa's Migration Passage to Europe*, říjen 2005, Migration Policy Institute [online]. Dostupný z [www: <http://www.migrationinformation.org/Profiles/display.cfm?ID=339>](http://www.migrationinformation.org/Profiles/display.cfm?ID=339).
13. MIGRATION POLICY INSTITUTE. *Country and Comparative Data - Italy*, [online]. Dostupný z [www: <http://www.migrationinformation.org/datahub/countrydata/data.cf>](http://www.migrationinformation.org/datahub/countrydata/data.cf).
14. Viz. odkaz č. 12 výše.
15. Viz. odkaz č. 7 výše.
16. Viz. odkaz č. 1 výše.
17. EUROSTAT. *Natural population change*, [online]. Dostupný z [www: <http://epp.EUROSTAT.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,39140985&_dad=portal&_schema=P>](http://epp.EUROSTAT.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,39140985&_dad=portal&_schema=P)

ORTAL&screen=detailref&language=en&product=REF_TB_population&root=REF_TB_population/t_popula/t_pop/t_demo_gen/tps00007>.

18. JUHÁSZ J. *Hungary: Transit Country Between East and West*, listopad 2003, Migration Policy Institute [online]. Dostupný z [www: <http://www.migrationinformation.org/Profiles/display.cfm?ID=181>](http://www.migrationinformation.org/Profiles/display.cfm?ID=181).

19. MIGRATION INFORMATION SOURCE. *Germany*, [online]. Dostupný z [www: <http://www.migrationinformation.org/datahub/pdf/GERMANY.pdf>](http://www.migrationinformation.org/datahub/pdf/GERMANY.pdf).

20. MIGRATION POLICY INSTITUTE. *Country and Comparative Data, Germany*, [online]. Dostupný z [www: <http://www.migrationinformation.org/datahub/countrydata/data.cf>](http://www.migrationinformation.org/datahub/countrydata/data.cf).

21. Viz. odkaz č. 3 výše.

22. Viz. odkaz č. 17 výše.

23. MUENZ R. *Europe: Population and Migration in 2005*, leden 2006, Migration Policy Institute [online]. Dostupný z [www: <http://www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?ID=402>](http://www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?ID=402).

24. LEVINSON A. *Why Countries Continue to Consider Regularization*, září 2005, Migration Policy Institute [online]. Dostupný z [www: <http://www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?id=330>](http://www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?id=330).

25. ARANGO J. *Regularizing Immigrants in Spain: A New Approach*, září 2005, Migration Policy Institute [online]. Dostupný z [www: <http://www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?ID=331>](http://www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?ID=331).

26. EUROSTAT. *Population by citizenship - Foreigners*, [online]. Dostupný z [www: <http://epp.EUROSTAT.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,39140985&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=detailref&language=en&product=REF_TB_population&root=REF_TB_population/t_popula/t_migr/tps00157>](http://epp.EUROSTAT.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,39140985&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=detailref&language=en&product=REF_TB_population&root=REF_TB_population/t_popula/t_migr/tps00157).

27. MULLIGAN M., BOUNDS A. *Spain eyes return payout for jobless migrants*, červen 2008, Financial Times [online]. Dostupný z [www: <http://www.ft.com/cms/s/0/df1a38a0-3c94-11dd-b958-0000779fd2ac.html>](http://www.ft.com/cms/s/0/df1a38a0-3c94-11dd-b958-0000779fd2ac.html).

28. DINMORE G. *Rome right seeks boost from anger at migrants*, duben 2008, Financial Times [online]. Dostupný z [www: <http://www.ft.com/cms/s/0/d84a674a-14b5-11dd-a741-0000779fd2ac.html>](http://www.ft.com/cms/s/0/d84a674a-14b5-11dd-a741-0000779fd2ac.html).

29. DINMORE G. *Italy cracks down on gypsies*, květen 2008, Financial Times [online]. Dostupný z [www: <http://www.ft.com/cms/s/0/5d2df27e-22cb-11dd-93a9-000077b07658.html>](http://www.ft.com/cms/s/0/5d2df27e-22cb-11dd-93a9-000077b07658.html).

30. DINMORE G. *Gypsies face uncertain future in Italy*, květen 2008, Financial Times [online]. Dostupný z [www: <http://www.ft.com/cms/s/0/2ba92d7e-2d0a-11dd-88c6-000077b07658.html>](http://www.ft.com/cms/s/0/2ba92d7e-2d0a-11dd-88c6-000077b07658.html).

31. BRITTAN S. *A third way on immigration*, duben 2008, Financial Times [online]. Dostupný z [www: <http://www.ft.com/cms/s/0/ea50574-121e-11dd-9b49-0000779fd2ac.html>](http://www.ft.com/cms/s/0/ea50574-121e-11dd-9b49-0000779fd2ac.html).

32. EUROSTAT. *Acquisition of citizenship*, [online]. Dostupný z [www: <http://epp.EUROSTAT.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,39140985&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=detailref&language=en&product=REF_TB_population&root=REF_TB_population/t_popula/t_migr/tps00024>](http://epp.EUROSTAT.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,39140985&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=detailref&language=en&product=REF_TB_population&root=REF_TB_population/t_popula/t_migr/tps00024).

33. SRISKANDARAJAH D., ROAD H. F. *United Kingdom: Rising Numbers, Rising Anxieties*, květen 2005, Migration Policy Institute [online]. Dostupný z [www: <http://www.migrationinformation.org/Profiles/display.cfm?ID=306>](http://www.migrationinformation.org/Profiles/display.cfm?ID=306).
34. Viz. odkaz č. 31 výše.
35. DREW C., SRISKANDARAJAH D. *EU Enlargement: Bulgaria and Romania – Migration Implications for the UK*, duben 2006, Institute for Public Policy Research [online]. Dostupný z [www: <http://www.ippr.org.uk/members/download.asp?f=%2Fecomm%2Ffiles%2Feu%5Fenlargement%5Ffactfile%2Epdf>](http://www.ippr.org.uk/members/download.asp?f=%2Fecomm%2Ffiles%2Feu%5Fenlargement%5Ffactfile%2Epdf).

3. (I)MIGRACE A USA

V roce 1990 se množství cizinců žijících na americké půdě, respektive obyvatel bez amerického občanství, pohybovalo okolo 19,8 miliónů. Celkový počet všech obyvatel USA k tomuto roku dosáhl 248,7 miliónů, tudíž zahraniční populace tvořila necelých osm procent. Do roku 2000 se celkový počet obyvatel zvýšil na 281,4, tj. nárůst o 13,2%, přičemž zahraniční populace tvořila 10% z celkového počtu obyvatel, tedy 28,4 miliónů.¹ V současnosti, respektive k červenci roku 2008, dosáhl počet celkové populace 303,8 miliónů,² nárůst o necelých 8% a celkový počet cizinců již přesáhl 37 miliónů, respektive přes 12% celkové populace. Růst zahraniční populace oproti roku 2000 dosáhl více jak 30%. Vliv imigrace na růst populace v USA je tedy nesmírný. Navíc, jak vyplívá z výše zmíněného, množství imigrantů a jejich podíl na celkovém růstu počtu obyvatel USA se stále zvyšuje, přestože zatím nedosáhl svého maxima z počátku 20. století. Tehdy imigranti tvořili necelých 15% celkové populace USA.

V druhé polovině 20. století došlo k významné změně týkající se zdrojových zemích. Do té doby dominovala imigrace z Evropy, především z Irska, Velké Británie, Itálie, Španělska, Německa, Polska, Řecka a Ruska. Avšak v průběhu druhé poloviny 20. století se zdrojovými zeměmi staly Kuba, Dominikánská republika, Haiti, Jamajka, El Salvador a další země Karibiku. Dále země Jižní Ameriky – Kolumbie, Peru, Ekvádor. Země střední, jihovýchodní a východní Asie. Jednalo se především o Čínu, Tchajwan, Vietnam, Jižní Koreu, Japonsko, Indii, Irán, Irák, Pákistán, Afganistan, Filipíny. Z Afriky přicházeli obyvatelé Egyptu, Nigérie, Ghany a Jižní Afriky. A nesmím zapomenout na nejvýznamnější zdrojovou zemi, kterou je v současnosti Mexiko. Dalo by se tedy říct, že dominantně evropskou a “bílou” vlnu imigrace vystřídala “multietnická a multirasová” vlna z převážně rozvojových zemí.

Nikdy předtím do USA nepřicházeli imigranti z tolika různých zemí světa a s natolik rozdílným sociálním a ekonomickým původem. Společným rysem pro imigranty přicházejících do USA je však jejich koncentrace ve větších městských oblastech blízko hranic USA s Kanadou a Mexikem. Populace Mexičanů žijící dnes v L.A. a San Diegu se vyrovná populaci hlavního města Mexika. Imigranti se dále soustřeďují ve velkých i

menších přístavních městech. Miami na Floridě je domovem značné populace Kubánců, kterou již snad ani nelze označovat za místní menšinu. V každé větší vnitrozemské městské aglomeraci lze objevit husté sociální sítě (social networks), v rámci nichž nově příchozí imigranti nacházejí pomoc se získáním práce a ubytování a také mentální, materiální i finanční podporu. Dalším charakteristickým rysem je, stejně jako u imigrantů v jiných zemích, jejich ochota přijmout velice špatně placenou a často fyzicky namáhavou práci.

3.1. PROČ LIDÉ PŘICHÁZEJÍ PŘÁVĚ DO USA?

K roku 2000 se odhadoval celkový počet mezinárodních migrantů po celém světě na 175 miliónů, což představovalo 3% tehdejší celosvětové populace.³ 30 miliónů mezinárodních migrantů směřuje každoročně do USA.⁴

Na počátku 20. století se samotná vidina vyšších příjmů nejevila pro zahraniční pracovníky dostatečně atraktivní a tak imigraci a přívál levné pracovní síly bylo nutné podpořit koordinovaným a promyšleným způsobem. Za odstartování mexické imigrace se dá považovat úsilí amerických majitelů polí a společností stavějící železnice, které záměrně pověřily řadu schopných lidí najímáním Mexičanů. Tito náboroví pracovníci se tak vydávali do pohraničí a také hlouběji do vnitrozemí Mexika a lákali chudé a většinou nezaměstnané Mexičany na sezónní práce na polích a dlouhodobé stavební projekty s příslibem několika násobně vyšších mezd, kterým mzdy vyplácené v Mexiku nemohly konkurovat. Dále na lepší stravu, možnost usadit se na americkém území, zakládat rodiny a pomoci budovat města, železnice a silnice, které představovaly značnou potřebu pracovní síly a tudíž stálé zaměstnání. Kolem roku 1916 se mezi mexickým městem Laredo a L.A. otevřela pravidelná vlaková linka, která každý týden přivážela mexické pracovníky najaté na práci v USA.⁵

Tudíž za hlavní lákadlo se dá označit stálá potřeba pracovní síly, která ústí ze stabilního rozvoje americké ekonomiky a jistota uplatnění i nekvalifikovaných pracovníků, kteří by v rodné zemi byli bez práce. Dalšími důvody pro migraci do USA je beze sporu chudoba, nemoci, vysoká úmrtnost dětí, nečistota, šířící se nemoci atd., které postihují rozvojové země. Rozdíl, který imigranti po příchodu do USA zažijí, je doslova šokující a škála nabízených možností, o kterých se jim doposavad ani nesnilo, je ohromná. Důvodem

k migraci je i fakt, že řada zemí označovaných za rozvojové, jsou těmi nejchudšími z nejchudších a i přes veškerou oficiální pomoc, která do těchto zemí směřuje, mají pramalou šanci se tohoto označení v blízké budoucnosti zbavit. Je v podstatě možné o nich mluvit jako o zemích, které ještě nenašly k cestu k tomu, aby se mohly rozvíjet. Což si obyvatelé těchto zemí jistě uvědomují a někteří z nich mají v sobě tolik odvahy a kuráže, se z tohoto “věčného kruhu bídy” osvobodit. Nutno však dodat, že migrace z takovýchto zemí do USA je v omezeném počtu a převládá migrace ze zemí, které se relativně blíží označení “rozvinutá země”. Lidé z nejchudších zemí totiž nemají dostatek prostředků, informací a kontaktů k tomu, aby tento krok učinili, a tak se migrace do USA týká pouze mizivého procenta z nich.

Marketing USA, respektive vytvořená představa o USA, jakožto země neomezených možností a garantovaných svobod, kde každý má šanci žít tzv. American Dream, americké filmy, americký styl života, americké mezinárodní společnosti a americké produkty a značky doslova zahlcují svět, čímž vytvářejí představu o tom, že USA opravdu je zemí neomezených možností a to vytváří potřebu. Potřebu na lepší život. Potřebu vlastnit nové a silné auto. Mít menší bílý dům se zahradou a bazénem na předměstí. Umožnit dětem chodit do uznávaných škol. Mít finanční prostředky na to a ono. Možná to zní bláhově, ale tato zpráva o USA se šíří světem a samozřejmě nejvíce je vnímána tam, kde lidé takovéto možnosti nemají, ale chtějí je mít, což podporuje myšlenku odchodu z rodné země a imigrace do USA. Většinou odcházejí nejprve jedinci, většinou muži, kteří zajistí dostatečné finanční a materiální zdroje k tomu, aby mohl přijít i zbytek rodiny a spolu se tak mohly přiblížit snu o lepším životě v Americe.

Jak jsem již zmínil výše, ekonomika USA se dá, i přes současné výkyvy, označit za stabilně rostoucí s neustálou potřebou pracovní síly - jak nekvalifikovaní pracovníci, tak odborníci a profesionálové s vyšším vzděláním a zkušenostmi přicházejí do USA, protože jsou potřeba, a protože jsou do značné míry vítáni (především v zemědělství, stavebnictví, pohostinství). Tato vítanost musí být šířena. Jako tomu bylo v případě počátků mexické imigrace, tak je tomu i dnes. S tím rozdílem, že náborové pracovníky vystřídaly masová média.

Do značné míry se na šíření zpráv o USA a možnostech na lepší život podílejí i husté sociální sítě vytvořené imigranty, které se mohou jevit mnohem důvěryhodněji, poněvadž

prakticky každý imigrant v USA je něčí příbuzný v rodné zemi a může tak podat potřebné a věrohodné informace o pracovních příležitostech, možnostech bydlení, dopravy a doplnit je o vlastní zkušenosti a nabídnout pomoc do doby, než se noví příchozí “aklimatizují”.

3.2. KDE SE MIGRANTI USAZUJÍ?

Jak jsem již zmínil výše, první významná vlna imigrace přišla z Mexika na počátku 20. století, následovaná vlnou imigrace z Evropy. To ovšem neznámá, že by migranti nepřicházeli do USA i před tím. Jen jich nebylo tolik a jejich příchod byl nárazový a nepravidelný.

Za první faktor ovlivňující volbu místa usazení se označuje geografická blízkost domovu.⁶ Evropané proto zůstávali převážně v severovýchodní části východního pobřeží USA (New York, Boston, New Jersey), Asiaté se usadili v Kalifornii a Mexičané podél jižní hranice (Kalifornie, Arizona, Nové Mexiko a Texas) s Mexikem. Blízkost domovu hrála významnou roli ve snížení nákladů na dopravu do USA a také na případnou cestu zpět. Řada komunit byla vybudována v naprosté blízkosti přístavů a imigrace tak nepokračovala dále do vnitrozemí, např. Little Italy (italská komunita) v Bostonu, New Yorku, Philadelphii, Baltimoru a také Chinatown (čínská komunita) v San Franciscu.

S rozvojem průmyslu a budováním železnic se však migranti dostávali více do vnitrozemí, kde se rozvíjel těžký a později automobilový průmysl, přičemž oba kladly minimální nároky na kvalifikaci. Potřebná byla levná pracovní síla ve velkém počtu. Dodnes zůstává Pensylvánie, Ohio a Indiana domovem řadě potomků svých chorvatských, maďarských, srbských, slovenských a slovinských předků, kteří přišli již před více než stoletím. Do států v severní části USA (Wisconsin, Minnesota) přicházeli Finové, najatí na práci v měděných dolech a dřevozpracujícím průmyslu. Němečtí přistěhovalci pokračovali více do středozemí - Wisconsin, Minnesota, Iowa a Severní i Jižní Nebraska, kde skupovali levnou půdu, budovali farmy a obdělávali pole. V rámci celonárodního censu z roku 2000 uvedlo 35 až 45% obyvatel těchto států německé předky, což jen dokazuje směr a dosah migrace. Čeští migranti se objevili na severu USA ve Wisconsinu a více ve vnitrozemí v Oklahomě a severu Texasu, kde také skupovali půdu, na které farmařili.

Na západu v Kalifornii se japonští imigranti také pokoušeli skupovat půdu a obdělávat ji. Setkali se však s nevolí místních rančérů, kterým se nelíbilo, že se Japonci stávají soběstačnými a ubývá jim tak pracovní síla na polích. Dokonce byl roku 1913 vydán zákon (Alien Land Law),⁷ který Japoncům zakazoval dále skupovat půdu a roku 1920 byl doplněn o zákaz pronajímat již získanou půdu.

Místo, na kterém se mohli usadit azylanté a uprchlíci, záleželo na rozhodnutí vlády, která se snažila rozmístit je rovnoměrně mezi ostatní státy USA, aby se snížilo ekonomické zatížení států a měst, ve kterých se prozatímně nacházeli, tzv. vstupní města do USA – Boston, New York, Washington, Miami, Houston, L.A., San Diego a San Francisco. Postupem času se však řada z nich vracela zpět do těchto měst. Důvodem byla již zmiňovaná geografická blízkost domovu a vyšší koncentrace krajanů.

Profesionálové, odborníci a vědci jsou skupinou, u které nelze pozorovat tradiční migrační zvyky jako u ostatních pracovních migrantů a jsou tak mnohem více rozptýleni po USA. Spoléhají se mnohem více na vlastní schopnosti. Do USA přicházeli již od počátku 20. století, přičemž nejvýznamnějšími etapami bylo období mezi světovými války a také v průběhu a po skončení druhé světové války. Dále v průběhu studené války až po současnost, přičemž počet přicházejících profesionálů každoročně roste. V roce 2003 získalo na 25 tisíc profesionálů povolení k trvalému pobytu. Počet profesionálů s krátkodobým a dlouhodobým povolením pro ten samý rok přesáhl 60 tisíc.

Z obrázku č. 12 je zcela patrné, jaké státy jsou nejvýznamnějšími příjemci migrantů z celého světa. Tmavě zelená barva označuje ty státy, v nichž žije nejvíce rasově odlišných obyvatel. Čímž se potvrzuje pravidlo geografické blízkosti, poněvadž multirasové státy lemuji západní pobřeží, kde se usazují především asiáté. Jižní hranici, kde se usazují imigranti ze Střední a Jižní Ameriky a v neposlední řadě Floridu a severní část východního pobřeží, domovské státy pro přistěhovalce z Karibiku a Evropy.

Percent Two or more races

- 4 or more
- 3 to 4
- 2 to 3
- Less than 2

Kalifornie na západním pobřeží je domovem více jak třiceti procentům veškeré zahraniční populace žijící v USA. V roce 2006 žilo v celé Kalifornii okolo 9,9 miliónů cizinců. Stát New York byl v roce 2006 druhým v pořadí s 12% z celkového počtu zahraniční populace, tj. okolo 4,2 miliónů. Následoval Texas s 9%, respektive 3,7 milióny. Státy Florida, Illinois a New Jersey byly dohromady domovem dalším zhruba 18%, respektive necelým 7 miliónům imigrantů. Z toho vyplývá, že výše zmíněných šest států bylo domovem zhruba dvou třetinám celkové zahraniční populace.⁸ Tyto státy jsou tradičními vstupními, tranzitními i cílovými oblastmi pro přicházející imigranty. Od roku 1989 do roku 1991 a v letech 2001, 2002 a 2005 až po současnost se každoroční přísun imigrantů do USA pohyboval přes jeden milión, přičemž těchto šest států si stabilně udržuje vedoucí pozici v zastoupení zahraniční populace na jejich území.⁹ Narůstající koncentrace imigrantů v těchto státech vede k posilování již vytvořených sociálních sítí, zachování tradičního stylu života a jazyka, omezení vnějších vlivů a akulturace na komunitu, k vyšší kontrole a ochraně dospívající

generace a k vyššímu přístupu k materiální a morální podpoře v rámci komunity. Početná komunita imigrantů navíc může zásadním způsobem ovlivnit výsledky místních voleb a může tak mít značný vliv na dění v daném okolí a na možnost prosazovat své zájmy.

Naopak státy při severozápadní části hranice s Kanadou a na středovýchodě jsou těmi nejméně “oblíbenými”. Wyoming, Montana, Severní i Jižní Dakota dohromady čítají pouze 60-70 tisíce imigrantů. Tabulka č. 13 v první části vyčísluje celkový počet imigrantů žijících v USA a celkový počet domácí populace a stejně tak procentuální zastoupení obou skupin v Kalifornii a New Yorku, států, ve kterých se imigranti nejčastěji usazují. V druhé části je rozepsán počet imigrantů dle země původu spolu s procentuálním rozmístěním těchto skupin ve státech nejčastějšího výskytu. Například 42,8% z celkového počtu imigrantů z Mexika žilo v Kalifornii a dalších 20,4% v Texasu, přičemž dohromady tvořili 29,4% všech imigrantů žijících v USA v roce 2000.

Tab. č. 13 Nejpočetnější imigrační skupiny a státy, ve kterých se nejčastěji nacházejí, 2000 (NY = New York; NJ = New Jersey)

Imigrantů celkem:	% ze všech imigrantů žijících v Kalifornii:	% ze všech imigrantů žijících v New Yorku:
31,133,481	28,5	12,4
Domácí populace celkem:	% z domácí populace žijící v Kalifornii:	% z domácí populace žijící v New Yorku:
250,288,425	10,0	6,0

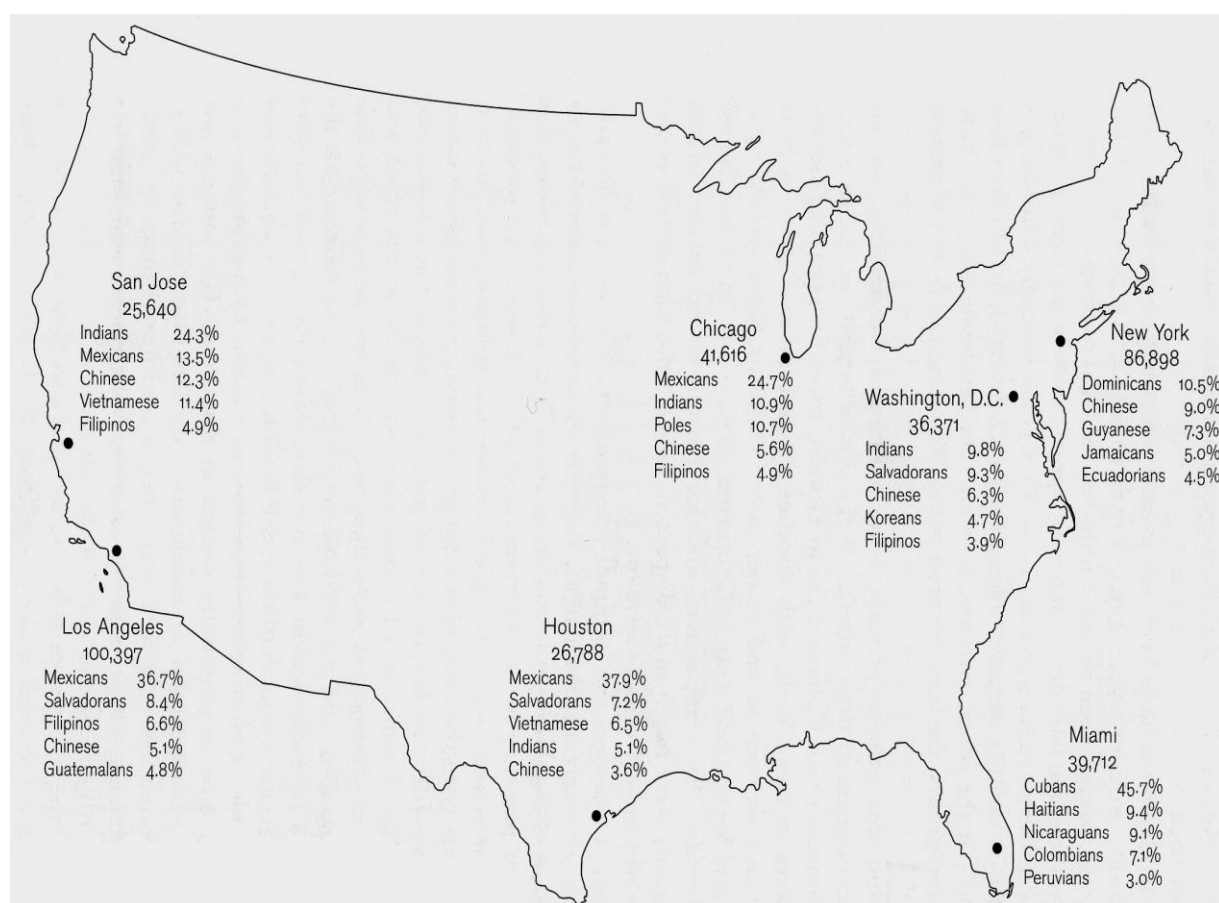
Země původu:	Celkový počet imigrantů:	% zastoupení v celkovém počtu všech imigrantů v USA:	První volba:	% z celkového počtu dané skupiny imigrantů žijících v daném státu:	Druhá volba:	% z celkového počtu dané skupiny imigrantů žijících v daném státu:
Mexiko	9,163,463	29,4	Kalifornie	42,8	Texas	20,4
Filipíny	1,374,213	4,4	Kalifornie	48,5	NY	5,2
Indie	1,027,144	3,3	Kalifornie	19,5	NJ	11,7
Čína	997,301	3,2	Kalifornie	33,2	NY	23,4
Vietnam	991, 995	3,2	Kalifornie	42,5	Texas	10,9
Kuba	872,716	2,8	Florida	73,5	NJ	6,4
Jižní Korea	870,542	2,8	Kalifornie	31,3	NY	11,6
Kanada	820,713	2,6	Kalifornie	17,6	Florida	11,8
Salvador	815,570	2,6	Kalifornie	44,0	Texas	12,2
Německo	705,110	2,3	Kalifornie	14,1	NY	9,8
Dominikánská republika	685, 952	2,2	NY	59,4	NJ	12,8
Země bývalého SSSR	618,302	2,0	NY	29,3	Kalifornie	16,1

Zdroj: Immigrant America, States of Principal Settlement of the 12 Largest Immigrant Groups, 2000, strana 47

Na obrázku č. 13 je znázorněno sedm městských oblastí, které jsou charakteristické vysokým podílem zahraniční populace. Pro každou městskou oblast je procentuálně zachycen podíl dané skupiny imigrantů na celkovém počtu nově příchozích imigrantů do těchto oblastí za rok 2002. Dohromady pojmulý tyto městské oblasti 34% veškerých nově příchozích

imigrantů za rok 2002. Dominikáni jsou nejpočetnější skupinou v New Yorku, přičemž k prudšímu nárůstu jejich populace došlo teprve v posledních 30 letech. Jsou zaměstnání v lehkém průmyslu, či pracují jako stavební dělníci. Indové tvoří významnou menšinu v San Jose a v hlavním městě Washington, D.C. Indové jsou zároveň nejvíce roztržštěnou skupinou imigrující v současnosti do USA. Vysoký počet Indů má vysokoškolské vzděláním, a tak nejsou tolik vázáni na pomoc svých krajanů a je tedy možné narazit na Indý v každém velkém městě.

Obr. č. 13 Nejvýznamnější destinace nově příchozích imigrantů, 2002

Zdroj: Immigrant America, Composition of legally admitted immigrant flows to seven major metropolitan destinations, 2002, strana 48

Do L.A. v roce 2002 směřovalo přes 100 tisíc nových migrantů, z nichž 37% tvořili Mexičané, kteří byli zároveň nejpočetnější skupinou v Houstonu (37,9%), Chicagu (24,7%) a druhou nepočetnější skupinou v San Jose (13,5%).

Mexičané jsou beze sporu nejpočetnější skupinou mezi imigranty přicházejícími do USA ze všech koutů světa. V roce 2000 žilo na americkém území 9,2 miliónů mexických imigrantů a odhadovalo se, že populace mexického původu již dosáhla 20,6 miliónů, což znamenalo, že Mexičané tvořili 2/3 hispánské populace žijící v USA. Zároveň se stali nejrychleji rostoucí menšinou v rámci celé populace USA. *US Census Bureau* prohlásila, že již v roce 2042 budou hispánci, asiáté a černoši tvořit více jak polovinu 440 miliónů lidí žijících v USA. Hispánci budou tvořit 30% populace, přičemž dominantní menšinou zůstanou Mexičané.¹⁰

V roce 2004 přesáhl počet lidí hlásících se k hispánskému původu 40 miliónů, což představovalo 14,2% z celkové populace (285 miliónů obyvatel v roce 2004). Nejvíce hispánců bylo mexického původu. Tvořili 64% hispánské menšiny, tudíž přes 25 miliónů lidí. Druhou nejpočetnější skupinou byli Portoričané, kteří tvořili necelých 10% hispánské populace a třetí skupinou Kubánci s 3,6%. Více podrobností v tabulce č. 14.

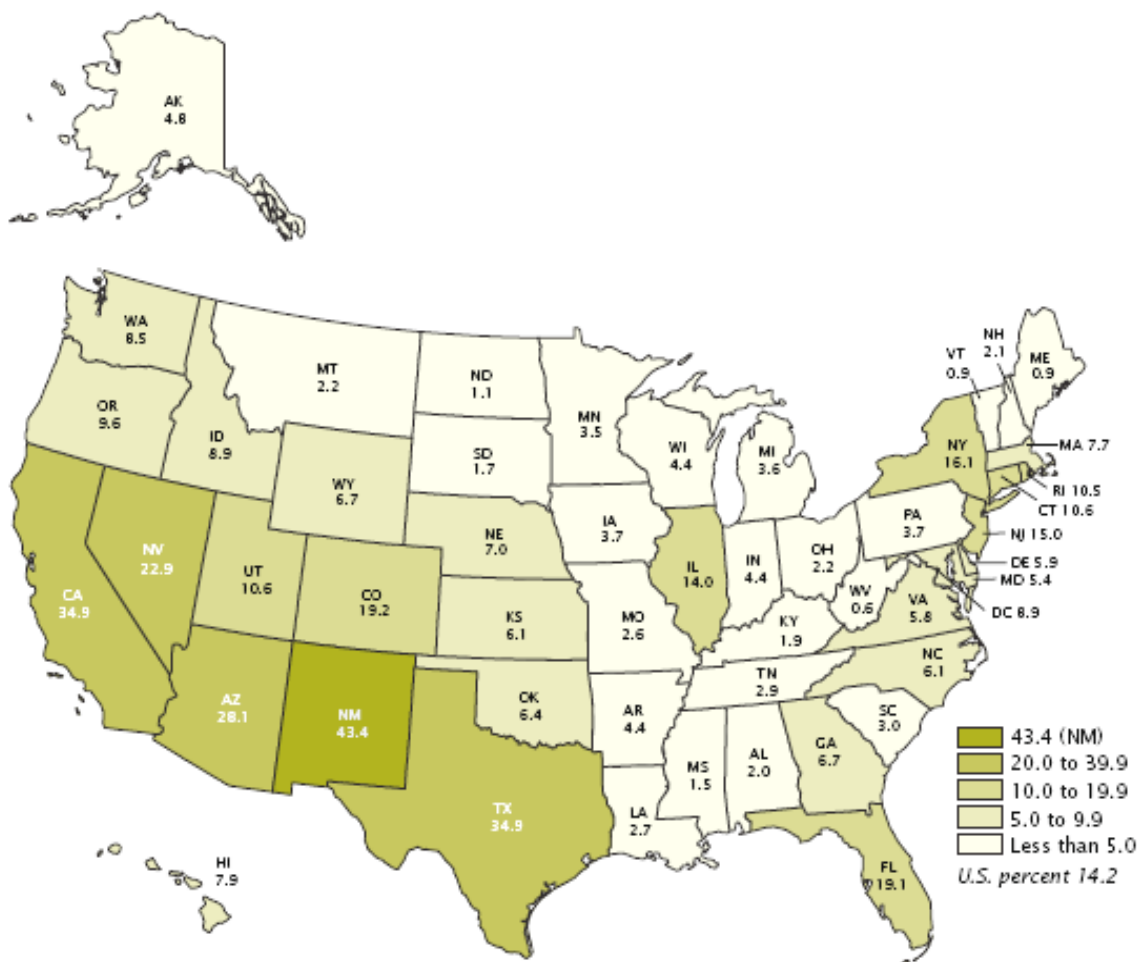
Tab. č. 14 Počet a složení hispánské populace v roce 2004

Hispánci dle původu:	Počet:	%-tní zastoupení v celkové hispánské populaci:
Mexican	25,894,763	64.0
Puerto Rican	3,874,322	9.6
Cuban	1,437,828	3.6
Dominican	1,051,032	2.6
Spaniard	358,570	0.9
Central American	2,901,679	7.2
Costa Rican	120,316	0.3
Guatemalan	698,745	1.7
Honduran	407,994	1.0
Nicaraguan	248,725	0.6
Panamanian	113,053	0.3
Salvadoran	1,201,002	3.0
Other Central American	111,844	0.3
South American	2,215,503	5.5
Argentinean	189,190	0.5
Bolivian	90,401	0.2
Chilean	106,458	0.3
Colombian	686,185	1.7
Ecuadorian	453,360	1.1
Paraguayan	14,123	–
Peruvian	399,240	1.0
Uruguayan	41,577	0.1
Venezuelan	164,699	0.4
Other South American	70,270	0.2
All other Hispanic or Latino	2,725,499	6.7
Celkový počet hispánské populace:	40,459,196	100

Zdroj: U.S. CENSUS BUREAU, American Community Survey Reports, The American Community - Hispanics: 2004

Devět amerických států bylo domovem 80% celkové hispánské populace. Jednalo se o Kalifornii, Texas, Floridu, New York, Illinois, Arizonu, New Jersey, Colorado a Nové Mexiko. Obrázek č. 14 podává podrobnější informace o procentuálním rozložení celkové hispánské populace žijící na území USA pro jednotlivé státy. Není potom překvapením, že populace Kalifornie (34,9%), Arizony (28,1%), Nového Mexika (43,4) a Texasu (34,9) jsou tvořeny početnou menšinou hispánců, na čemž má jistě nemalý podíl geografická blízkost Mexiku. Navíc Kalifornie je nejbohatším státem USA a nabízí tak řadu pracovních příležitostí.

Obr. č. 14 Procentuální zastoupení hispánské menšiny v jednotlivých státech USA

Zdroj: U.S. CENSUS BUREAU, American Community Survey Reports, The American Community - Hispanics: 2004

Není proto divu, že již od 70-tých let o sobě dávají hispánci vědět i v rámci politického dění. Američané mexického původu jsou voleni do Sněmovny reprezentantů (House of Representatives), zastávají funkce guvernérů států (Bill Richardson za Nové Mexiko) a starostů velkých měst, např. San Antonio, Denver. V roce 2005 se Antonio Villaraigosa stal starostou L.A. Loretta Sánchez vystřídala v kongresu horlivého zastávce protiimigračního návrhu č. 187 republikána Roberta Dornana.¹¹

Výše zmíněné jsou pouze střípky politických úspěchů Mexičanů, kteří postupem času získávají občanství a registrují se k volbám, ve kterých dokáží projevit značnou jednotu. V prezidentských volbách roku 2004 obhajoval George W. Bush svůj post. Díky častým

návštěvám tehdejšího mexického prezidenta Vicenta Foxe a zaměřením své předvolební kampaně na získání přízně hispánské, zvláště pak mexické komunity, si Bush podržel prezidentské křeslo.¹² Veškerá jeho snaha o naklonění početné hispánské komunity republikánské straně přišla nazmar v roce 2005, kdy Sněmovnou reprezentantů prošel antiimigrační zákon HR 4437 navržený Republikány. Tento zákon kriminalizoval nejen ilegální imigranty, ale také jejich zaměstnavatele a každého, kdo ilegálním imigrantům pomáhal s nalezením ubytování či práce po jejich příchodu do USA. Schválením tohoto zákona také započala stavba plotu podél celé mexicko-americké hranice, došlo k posílení hraničních kontrol a stráží a také začal být budován kamerový systém pokrývající nejkrizovější místa na hranici. Přijetí tohoto zákona nezůstalo bez odezvy. Následovaly mohutné protesty v L.A., kde se odhadovala účast protestujících imigrantů na půl miliónu, z naprosté většiny tvořených hispánci. Dalšími městy zasaženými vlnou protestů se staly Chicago, Phoenix, Dallas a Washington, D.C.¹³

Hispánci jsou obecně považováni za nevzdělané a nekvalifikované přistěhovalce, kteří jsou zaměstnáni v těch nejméně placených oborech, což je také do značné míry pravda. Je ale také pravda, že tvoří podstatnou část americké populace, která o sobě dokáže dát slyšet a politici tak musejí být připraveni jim naslouchat.

3.3. INTRANSINGENT NATIVISM, FORCED ASSIMILATION, SELECTIVE ACCULTURATION

Pakliže imigranti nepřicházejí v pravidelných a početných vlnách, pakliže jsou rozptýleni po zemi a neshlukují se a nevytváří sociální sítě či etnické enklávy (ethnic enclaves), jsou necháni bez povšimnutí široké veřejnosti. Jakmile se však jejich počty začnou zvyšovat, zvyšují se i obavy domácího obyvatelstva. Obavy o způsob života, kterým doposavad žily, o bezpečí v jejich čtvrti atd. Důležitým faktorem je však i obava o ztrátu politické kontroly nad zemí a ztrátu většinového počtu. Početné menšiny, dokáží významným způsobem ovlivnit výsledky místních i celostátních voleb a následně pak dění v zemi. Výsledkem jsou nepodložené a falešné hrozby tzv. amerických patriotů, varujících před koncem “bílé Ameriky”, před neblahým dopadem míšení ras, před mexikanizací amerických

měst a před rostoucím vlivem hispánské komunity. Lidé zaměřeni proti imigraci volají po úplném zastavení příchodu imigrantů a ti imigranti, kteří se již nacházejí na americkém území, by měli být amerikanizováni, co nejdříve to bude možné, respektive oni sami by se měli vzdát své kultury a jazyka. Tyto názory lze shrnout pod tři základní termíny, které se za dobu rostoucí imigrace postupně ustálily.

Nekompromisní ochrana zájmů domácího obyvatelstva proti přistěhovalcům (intransigent nativism) si klade za cíl zastavit imigraci, vyhostit ilegální imigranty zpět do jejich zemí a imigrantům žijícím na americké půdě dát najevo, kde je jejich místo. Řada návrhů zákonů a nařízení v sobě obsahovala dosti kontroverzní body, např. návrh 187 z roku 1994 s výmluvným názvem *“Save Our State (SOS)”*, který byl ovšem zrušen federálním soudem a prohlášen za protiústavní. Další návrhy však byly schváleny, např. návrh z roku 1996 *“Illegal Immigration Reform and Immigrant Responsibility Act” (IIRAIRA)*, dále doplňující návrhy k zákonu *“Personal Responsibility and Work Opportunity Reconciliation Act” (PRWORA)*, návrh 200 z roku 2004 zvaný *“Protect Arizona Now (PAN)”*. Největší bouři nevole vyvolal zákon HR 4437, o kterém jsem se zmínil v předešlé podkapitole. Zastánci tohoto směru se v podstatě nezajímají o skutečnosti, které imigraci vyvolávají a ani nejsou dostatečně obeznámeni s historickými souvislostmi. Pokud mám jmenovat ty, kteří o sobě dávají nejvíce slyšet, jednalo by se o senátora S.I. Hayakawu, který založil organizaci *U.S. English*, která si klade za cíl ochranu dominantního postavení anglického jazyka před cizími jazyky imigrantů. Je to celkem paradox, poněvadž z jeho jména je zřejmý japonský původ. Dále republikán Tom Tancredo, kongresman za stát Colorado s italským původem, který navrhoval vybudovat ochranný plot i kolem celé americko-kanadské hranice a také republikán James Sensenbrenner a republikán Peter King. Za největší “úspěch” stoupenců tohoto směru lze označit schválení zákona HR 4437, jehož autory jsou Sensenbrenner a King (Sensenbrenner-King Bill). S přijetím tohoto zákona se z hraniční stráže (Border Patrol) stal úřad s rozpočtem 1,4 miliardy dolarů ročně a stále roste. Podle statistik hraniční stráže bylo v roce 2000 zatčeno a následně vyhoštěno 1,7 miliónu ilegálních imigrantů. V následujícím roce došlo k poklesu na 1,3 miliónu a v roce 2002 klesl tento počet pod jeden milión lidí.¹⁴ Klesající trend však ještě neznamena, že se imigranti, především ze Střední a Jižní Ameriky,

snaží do USA dostat legálně. Spíše to naznačuje vyšší profesionalitu a zlepšení schopností pašeráků a nalezení nových vhodných míst pro překročení hranic. Migranti se tak stávají více závislími na pašerácích, kteří mohou volně manipulovat s cenou za převoz do USA. Dalším důsledkem vyšší kontroly hranic je rostoucí počet mrtvých, kteří se snaží přejít přes hranice v odlehlých oblastech, které jsou hůře dostupné a kde nalézají smrt vyčerpáním. Nejkontroverznějším důsledkem je však stavba 3 200 km dlouhého plotu podél mexicko-americké hranice, mnohonásobné posílení počtu strážců hranic, vybudování nákladného kamerového systému a rozmístění senzorů zaznamenávajících pohyb. Dojde tak k oddělení dvou zemí, které jsou vzájemnými obchodními partnery v rámci dohody volného obchodu (North American Free Trade Agreement, NAFTA) z roku 1994.

Vynucená asimilace (forced assimilation) nezachází do takových extrémů jako předešlý směr. Příznivci vynucené asimilace jsou si dobře vědomi příčin rostoucí imigrace a také nezpochybnitelného faktu, že americký národ byl ve svém vývoji podroben značnému vlivu imigrace, která jeho vývoj významně ovlivnila. Jestli pozitivně či negativně je předmětem sporu. Asimilisté jsou však za jedno v tom, aby se imigranti přizpůsobili americké kultuře, a aby se ihned po příchodu do USA učili angličtinu. Jinak řečeno, Američany se mohou stát pouze tehdy, kdy se oprostí od všeho, co je činí ne-Američany. Tím je myšlena jejich kultura a mateřský jazyk. Tento přístup tak nepochybně vyvolává konfrontaci mezi první a druhou generací imigrantů. Rodiče, pakliže před příchodem neovládali angličtinu, mají značné problémy učit se nový jazyk, zajistit obživu a vychovávat své děti, které pod tlakem nového prostředí přijímají nové kulturní prvky a zapomínají na svůj původ, potažmo mateřský jazyk. Autorita rodičů a ochrana, kterou nabízí daná komunita je tak podkopána výměnou za alternativní život, kterou představují pouliční gangy. V kapitole č. 5. 5. a podkapitole 5. 5. 1. se tomuto problému věnuji podrobněji.

Selektivní splynutí kultur (selective acculturation) je směr kladoucí důraz na osvojení si znalostí americké kultury i jazyka, za současné podpory rozvoje bilingvismu a zachování některých kulturních prvků. Nedochází k narušení rodičovské autority a zpretrhání vazeb s komunitou u dospívající druhé generace, která tak není vystavena negativním vlivům nového prostředí. Jak se zmíním v kapitole č. 5. 6., náboženství hraje v této oblasti významnou roli.

3.4. IMIGRAČNÍ ZÁKONY

Pod tlakem amerických občanů, kteří se obávali rostoucí imigrace, především přílivu nekvalifikovaných pracovníků z Mexika, Karibiku a Jižní Ameriky, byl roku 1986 schválen zákon *Immigration Reform and Control Act (IRCA)*, zaměřený především na vyřešení otázky nelegální pracovní imigrace. Ilegální imigranti, kteří již žili a pracovali na americkém území, tak mohli zažádat o legalizaci svého postavení a po přijetí dodatečného opatření, které se týkalo imigrantů pracujících v zemědělství (special agricultural workers, SAWs), získali legální statut necelé tři milióny imigrantů. Zaměstnavatelům bylo nařízeno požadovat od imigrantů dokumenty, které by prokazovaly legalitu jejich pobytu v USA. Což následně vedlo k rozvoji obchodu s falešnými doklady a dalšímu růstu ilegální imigrace.

Roku 1990 byl přijat zákon *Immigration Reform Act (IRA)*, který do značné míry řešil problém rodinných příslušníků a nejbližších příbuzných řady již legálních imigrantů, kteří však nemohli o legalizaci zažádat, poněvadž nesplňovali některou z podmínek týkajících se délky pobytu či pracovní činnosti na americkém území. Nově tak začala být vydávána víza pro členy rodin legalizovaných imigrantů. Tím však došlo k dalšímu posílení migrace, poněvadž držitelé víz a povolení mohli bez obav překračovat hranice USA. Navíc po třech letech strávených na americkém území mohli zažádat o povolení k trvalému pobytu a za další tři až pět let zažádat o udělení občanství. Zákon tak otevřel cestu legální imigraci, kdy došlo především k významnému nárůstu držitelů víz s dočasným povolením k pobytu, což záhy vyústilo v další růst ilegálních imigrantů na americké půdě, poněvadž imigranti překračovali vízem povolenou dobu k pobytu.

K drastickému omezení přístupu imigrantů k pobírání sociálních dávek došlo s přijetím zákona *Personal Responsibility and Work Opportunity Reconciliation Act (PRWORA)*, neboli *Welfare Reform Act* roku 1996. Toto omezení se týkalo především přístupu k federálním programům zaměřených na rozdělování sociálních příspěvků. Jednalo se např. o jednorázovou hotovostní pomoc, dávky sociálního zabezpečení v době neschopnosti, poukázky na jídlo a nájem, sponzorování bydlení z veřejného rozpočtu. Omezení se týkalo především těch imigrantů, kteří nedokázali prokázat to, že legálně žili a pracovali na území USA po dobu minimálně pěti let.

Stejného roku byl uveden v platnost zákon *Antiterrorism and Effective Death Penalty Act (AEDPA)*. V rámci tohoto zákonu bylo poprvé představeno omezení práv federálních vězňů, kteří od roku 1996 mohli být vězněni, aniž by s nimi proběhl řádný soudní proces. Další opatření se týkala osob podezřelých z teroristické činnosti a napomáhání teroristickým organizacím. Došlo také k urychlení procesu vyhoštění nežádoucích osob zpět do jejich vlasti a zpřísnění trestů pro opakované ilegální překročení hranic. Zákon *Illegal Immigration Reform and Immigrant Responsibility Act (IIRAIRA)* byl také schválen roku 1996 a jako AEDPA se zaměřoval na zrychlení procesu vyhoštění nežádoucích osob, zpřísnění trestů za opakované ilegální překročení hranic a na zpřísnění podmínek, za kterých imigranti mohli zažádat o opětovný vstup do USA, pakliže v minulosti porušili imigrační zákony. Došlo také k rozšíření možností, za kterých mohli být vyhoštěni i imigranti s platným povolením k pobytu, respektive došlo k zařazení některých trestných činů pod skupinu tzv. těžkých zločinů (aggravated felony). Imigranti mohli být vyhoštěni na základě křivé přísahy před soudem, vyhýbání se soudnímu řízení, opakovaných krádeží, finančních podvodů, znásilnění, vraždy, obchodu s drogami, napomáhání přátelům dostat se ilegálně do USA. Stejně tak i za spáchání drobných přestupků, např. opakované neplacení dopravních pokut, opakované neplacení nájemného, výtržnosti na veřejnosti, spáchání přestupku pod vlivem drog, alkoholu atd. Trest deportace hrozil i imigrantům, kteří byli v minulosti odsouzeni a svůj trest si již “odseděli”. IIRAIRA byl totiž zákonem vztahujícím se i na opakované přestupky a zločiny spáchané v minulosti, které byly s jeho přijetím překlasifikovány na těžké zločiny a jejich pachatelé tak nově podléhali deportacím.¹⁵

Zákon *Enhanced Border Security and Visa Entry Reform Act (EBSAVERA)* z roku 2001 přesměroval více finančních zdrojů do Ministerstva pro domácí bezpečnost (Department of Homeland Security, DHS), v té době ještě pod správou INS (Immigration and Naturalization Service). Zvýšila se spolupráce a sdílení informací o osobách podezřelých z terorismu a ilegálních imigrantech mezi DHS, FBI (Federal Bureau of Investigation) a ministerstvem zahraničí (State Department). Zákon *USA Patriot Act* také z roku 2001 pokračoval ve stejném směru, který nastolil zákon AEDPA. Pravomoci federálních agentur byly významně rozšířeny o pravomoc odposlouchávat, či jinak sledovat osoby podezřelé

z teroristických aktivit. Tyto pravomoci se stahovaly i na občany USA, přičemž agentury již nebyly povinny poskytovat jakékoliv informace o počtu a identitě sledovaných. Federální agenti dokonce mohli provést domovní prohlídku bez soudního povolení a to pouze na základě závažného podezření či věrohodného udání.¹⁶ Úředníci a agenti federálních agentur mohli i bez prokázání závažného podezření nahlížet prakticky do jakýchkoliv záznamů, např. výpisy z bankovních účtů, lékařské zprávy pacientů, záznamy knihoven o vypůjčených knihách atd. Tento zákon také do značné míry přehodnotil význam “domácího terorismu”. Dle nového pojetí bylo možné i na skupinu protestujících studentů pohlížet jako na potencionální teroristy. Tento zákon se tak stal terčem kritiky zhruba 350 zákonodárných sborů zatupujících na 55 miliónů lidí ze 44 států USA. Některé části tohoto zákona byly označeny za protiústavní, namířeny proti národnostním menšinám a ohrožující občanská práva.

Ke zpřísnění podmínek, za kterých může být žadatelům udělen azyl, došlo v roce 2005 s přijetím zákona *Real ID Act*. Tento zákon také více omezil práva imigrantů v rámci soudního procesu a v podstatě eliminoval možnost zažádat o přezkoumání rozsudku v případech imigrantů, kteří již byli usvědčeni. Čímž se opět urychlil proces vyhoštění nežádoucích osob.

Secure Fence Act z roku 2006 schválil vyšší investice na instalaci monitorovacího zařízení podél hranice s Mexikem. Dále povolil zvýšení počtu příslušníků hraniční stráže, nákup vybavení, dopravních prostředků, střelných zbraní atd. Nejvýznamnější investice se týkala výstavby samotného plotu, která se odhadovala na jednu miliardu dolarů.

Následkem výše přijatých zákonů bylo zvýšení počtu zadržených a deportovaných imigrantů, ať už ilegálních či legálně žijících několik let na americkém území. Obvinění ze spáchání přestupku, zločinu, porušení imigračních zákonů nebo dokonce obvinění z terorismu současně s přijetím tvrdších opatření a postihů vůči imigrantům mělo za následek soudní procesy, které v naprosté většině případů končily deportacemi obviněných.

Přijetí *USA Patriot Act* umožnilo zadržovat osoby podezřelé z teroristické činnosti a to na dobu až sedmi dnů bez sdělení obvinění.¹⁷ S přijetím zákona AEDPA a rozšířením definice těžkých zločinů mohli obvinění imigranti pouze výjimečně zažádat o zrušení příkazu deportace a to pouze v případě, že nebyli z některého takového zločinu obviněni. Pakliže však

ano, bylo jim současně odebráno právo zažádat o propuštění na kauci. Imigranti tak viděli šanci na zrušení příkazu deportace v prokázání ohrožení jejich života po návratu do rodné země. Žádali tak o odklad s odkazem na konvenci OSN, v rámci níž (*United Nations Convention against Torture, CAT*) nesmějí být lidé vydáni druhému státu, kde jim hrozí nebezpečí ohrožení jejich života a mučení. Během soudního procesu “stačilo” prokázat, že po nucené deportaci zpět do vlasti budou vystaveni fyzickému nebo psychickému týrání, za účelem trestu, získání informací nebo vynuceného přiznání. Což bylo ovšem velice komplikované. Pouze 458 žadatelům z 33 640 v roce 2005 bylo vyhověno.¹⁸

Méně “nebezpečným” imigrantům odsouzených k deportaci byla nabídnuta možnost dobrovolného odchodu (*voluntary departure*), neboli předem stanovená lhůta, po kterou imigranti smějí ještě pobývat na americkém území, mohou vyřídit všechny své osobní záležitosti a na vlastní náklady odcestovat. Dobrovolný odchod znamenal také vyšší šanci na získání možnosti návratu do USA po uplynutí určité doby a vyšší shovívavost soudce ve stanovení této doby. Udělením dobrovolného odchodu však soudce riskoval svou pověst. Množily se totiž případy těch, kteří se během stanovené lhůty vytratili neznámo kam, tzv. *absconders*. Navíc s přijetím *Transportation Security Act* a vytvořením seznamu “no-fly list” (viz. podkapitola 5. 7.) jsou i odsouzení imigranti s uděleným dobrovolným odchodem považováni za potencionální riziko pro bezpečnost leteckého provozu a soudci tedy pouze ojediněle udělují tuto “výhodu”. Naprostá většina imigrantů odsouzených k deportaci je tak nucena strávit i několik měsíců čekáním v cele na svůj převoz.

V roce 2004 přesáhl počet obvinění z porušení imigračních zákonů počet obvinění z obchodu s drogami a zločinů spáchaných pod vlivem drog. V roce 2005 bylo podáno více než 6 700 obvinění v souvislosti s porušením imigračních zákonů. V tom samém roce bylo na 208 tisíc lidí deportováno z USA. 89 tisíc bylo označeno za “criminal aliens”, tudíž jejich šance na návrat do USA je prakticky nulová.

Je třeba také zmínit, že americká vláda, DHS a ostatní federální agentury a imigrační soudy používají slova “detention, detainees, detention centers”, čímž chtějí odlišit zadržené imigranty od vězňů. Skutečnost je ovšem taková, že naprostá většina “zadržených” imigrantů čekajících na soudní proces a jeho výsledek, je umístěna ve vězeních s ostatními vězni a platí

pro ně ta samá pravidla a omezení, jako pro ostatní vězně. Tudíž imigrant, který překročil platnost víza a stal se tak ilegálním imigrantem, čímž se zároveň dopustil těžkého zločinu, může být umístěn do cely hned vedle obchodníka s drogami, vraha atd. Rozdíl mezi zadrženými a vězni se tudíž zdá být pouze v použité terminologii. Naopak zadržení, oproti vězňům, jsou mnohem častěji umístěni na samoty a nesmějí se účastnit nápravných a vzdělávacích programů.

Deportovaní imigranti tak ztrácejí nejen to, kvůli čemu přišli do USA – šanci na lepší život, ale také za sebou nechávají své přátele, příbuzné a v řadě případů i rodiny. Pakliže soudním rozhodnutím je skutečně deportace, rodina se náhle dostává do svízelné situace. Mají zbylí rodinní příslušníci zůstat nebo také odejít? Děti narozené v USA se automaticky stávají americkými občany bez ohledu na statut jejich rodičů. Mají tyto děti vyrůstat bez otce či matky nebo dokonce obou v USA a nebo odejít do jiné země a začít znovu? Zvykat si na nové prostředí, kulturu, učit se nový jazyk...?

3.5. US EMPLOYER VERIFICATION SYSTEM, E-VERIFY

Kořeny tohoto programu sahají až do roku 1996, kdy byl přijat zákon IIRAIRA (viz. podkapitola 5. 2. 2.). Byl vytvořen program pod názvem *Basic Pilot*, jehož cílem bylo ověřit platnost dokladů o identitě žadatelů o práci v porovnání s databázemi dvou vládních agentur *Immigration and Naturalization Service* a *Social Security Administration*. V roce 2007 došlo ke změně názvu tohoto programu na *E-Verify*.

Podstatou programu E-Verify je odhalit ilegální přistěhovalce žádající o práci v USA. V praxi E-Verify funguje následovně: zaměstnavatelé využívající služeb tohoto programu zadají přes oficiální internetové stránky základní údaje o žadateli o práci (jméno, datum narození, číslo sociálního zabezpečení = Social Security Number). Systém následně informuje zaměstnavatele o oprávněnosti žadatelů na legální pobyt na území USA, potažmo jaký druh práce mohou pod daným pracovním vízem vykonávat. Díky možnostem dnešní výpočetní techniky a rostoucí rychlosti internetového připojení poskytuje E-Verify informace o žadatelých během několika sekund, čímž se stává neocenitelným nástrojem v boji proti zaměstnávání ilegálních přistěhovalců.

Kámen úrazu však nastane v případě, kdy E-Verify nemůže identitu žadatele ihned vyhodnotit. Tehdy zaměstnavatel obdrží zprávu o *tentative nonconfirmation* (prozatímní neověření totožnosti). Tímto začne běžet doba, během které má zaměstnavatel povinnost oznámit žadateli tuto skutečnost a na žadateli je, aby se vůči této skutečnosti bránil a domáhal se nápravy u výše zmíněných agentur či u *US Citizenship and Immigration Services*.

Nedostatky E-Verify tkvív v několika oblastech. Zaměstnavatelé mají sice povinnost ověřovat identitu žadatelů o práci a pravost předkládaných dokumentů, ale žádný zákon jim nenařizuje využívat služeb E-Verify. Jediným státem, který toto vyžaduje, je v současnosti Arizona (od 1.1.2008). Toto nařízení ve státě Arizona však vede k poklesu nabídek práce přistěhovalcům, nárůstu nezaměstnanosti a přesunu provozní činnosti společností do sousedních států.

Dalším nedostatkem je trestní nepostižitelnost zaměstnavatelů v porušení jejich základních povinností vůči žadatelům v rámci programu E-Verify. Pakliže zaměstnavatel neoznámí žadateli obdržení zprávy o prozatímním neověření totožnosti žadatele, porušuje tím sice jednu ze svých povinností, ale nemůže za ni být stíhán. Což má pro žadatele fatální důsledky, poněvadž po uplynutí doby osmi pracovních dnů ztrácí automaticky právo na odvolání, čímž prakticky ztrácí možnost nalezení práce u kteréhokoliv jiného zaměstnavatele, který využívá programu E-Verify.

Nedostatků je více: napojení na dvě různé databáze dvou odlišných agentur s odlišným zaměřením a jinak školeným personálem z čehož plynou neodpovídající si informace o žadatelích; náročnost na zaměstnavatele v podobě rostoucích výdajů na výpočetní techniku a zaškolení v práci s E-Verify a z toho pro ně plynoucí povinnosti; rostoucí počet případů krádeží identity (v roce 2007 bylo takto postiženo více jak 8 miliónů Američanů se škodou odhadovanou na 50 miliard dolarů); rostoucí vládní výdaje na aktuálnost informací, zaškolení personálu, celkovou stabilitu a věrohodnost E-Verify (poněvadž přístup do databází tohoto programu je poskytován zaměstnavatelům zdarma).

Nabízí se více řešení problémů spojených s tímto programem, přičemž za zmínku stojí dvě následující: svěření tohoto programu a jeho údržby do rukou privátního sektoru, čímž by

se omezily vládní výdaje a předpokládá se i zkvalitnění služeb (již ovšem za poplatek); rozšíření databází o biometrická data (otisky prstů, skeny sítnice atd.) žadatelů, čímž by se omezily náklady na administrativu, papírování a případy krádeží identit (ale za cenu vysokých nákladů na instalaci hardwarového vybavení).

3.6. JACÍ LIDÉ PŘICHÁZEJÍ DO USA?

Současní imigranti by se dali rozdělit do dvou základních skupin podle toho, jak na ně nahlíží vláda, respektive jak splňují požadavky imigračních zákonů USA a podle toho, co s sebou přinášejí. První skupina se týká legálních imigrantů, žadatelů o azyl, uprchlíků a samozřejmě nelegálních imigrantů. Do druhé skupiny se imigranti kategorizují podle svých schopností, dovedností, zkušeností, dosaženého vzdělání a praxe a výše kapitálu, který přinášejí a hodlají investovat. Jednoduše řečeno v druhé skupině jsou odborníci a profesionálové, kteří chtějí prodat své znalosti a investovat kapitál a ti, kteří mohou prodat pouze svoji práci (pracovní migranti).

3.6.1. PRACOVNÍ MIGRANTI

Pracovní migranti nabízejí svoji práci a tvoří podstatnou část legální a ještě větší část ilegální imigrace do USA. Ilegální imigranti se do USA mohou dostat “snadno”. Stačí překročit nehlídaný bod hranic, nechat se propašovat, dostat se přes hraniční kontroly s falešnými dokumenty a nebo legálně vstoupit na americké území a pobyt si prodloužit překročením platnosti víza. Migranti, kteří nelegálně překročí hranice jsou označeni za “Entry Without Inspection” (EWIs). Migranti s prošlou platností víz jsou označeni za “Visa Abusers”.¹⁹ V roce 2002 imigrační úřady zadržely okolo jednoho miliónu ilegálních imigrantů převážně z Mexika, přičemž naprostá většina byla označena za EWIs.

Legální cesta do USA je pro řadu imigrantů nedosažitelná z důvodu nedostatečných finančních zdrojů na zaplacení poplatků a prokázání finanční a materiální soběstačnosti. Dalším důvodem pro ilegální překročení hranic může být trestní záznam, národnostní původ či již předešlá deportace, po kterou není možné znovu do USA vstoupit a to na dobu minimálně pěti a více let či napořád. Legální cesta tak může vést přes sňatek s americkým občanem, čímž imigrant získává neomezenou platnost vstupu do a pobytu na americkém území. Další

možností je využít amnestijních a regularizačních programů pro osoby blízké a rodinné příslušníky. Pakliže člen rodiny již žije legálně v USA, mohou ostatní členové rodiny a blízcí příbuzní požádat o udělení povolení k pobytu. Například v roce 2002 využilo této možnosti na 219 tisíc Mexičanů. Poslední legální cestou vstupu pro pracovní migranty je mít smluvní vztah se zaměstnavatelem. Před najmutím pracovní síly ze zahraničí je nutné prokázat, že dané místo není možné obsadit domácími pracovníky a zároveň je nutné včas požádat o povolení najmout zahraniční pracovníky, poněvadž se využívá systému pevně daných kvót omezujících počet najímaných zahraničních pracovníků. Systém kvót je uvalen i na *Green Card Lottery*, jaká si vládou organizovaná soutěž o získání zelené karty, která držitele opravňuje k legálnímu pobytu a práci na území USA na dobu neurčitou. Ročně americká vláda udělí na 50 tisíc karet náhodně vybraným žadatelům. Tito žadatelé však nesmějí pocházet z nežádoucích zemí, respektive zemí, ze kterých do USA každoročně přichází nejvíce imigrantů (Mexiko, Dominikánská republika atd.) a nebo ze zemí, jejichž obyvatelstvo je v americké populaci již hojně zastoupeno (Jižní Korea). Tento systém tak předem vylučuje pracovní imigranty s ohledem na zemi jejich původu a vyššími nároky na dosažené vzdělání.

Je nutno také dodat, že pracovní migranti jsou nájímáni na manuální práce, kde hodinová mzda dosahuje až sedminásobku té domácí, např. průměrná hodinová mzda v Mexiku je 1 dolar. V USA je to 7 dolarů.²⁰ Což se jeví jako markantní rozdíl. Na druhou stranu je třeba zvážit vyšší životní náklady v USA. Proto není překvapením, že řada menšin pracujících v USA žije na nebo pod hranici chudoby, která mezi mexickou populací k roku 2002 dosahovala 24%, oproti 11% mezi americkými občany. To se odráží i v počtu zdravotně pojištěných. V tom samém roce bylo pojištěno pouze 46% mexické populace, oproti 88% domácí populace.

3.6.2. PROFESIONÁLOVÉ A ODBORNÍCI

Narozdíl od pracovních migrantů, z nichž řada se na americké půdě nachází ilegálně, přicházejí profesionálové, odborníci, vědci, významní a zámožní podnikatelé a další, kteří spadají do některé z následujících skupin – *Priority Workers*, *Professionals with Advanced Degrees*, *Aliens of Exceptional Ability* – do USA legálně. Většinou se nesoustřeďují poblíž sociálních sítí a jsou tedy velice soběstační. V zemích, ze kterých odcházejí představují ztrátu

(brain drain). Naopak pro USA představují zásadní výhodu, pakliže si je dokáže udržet a nabídnout lepší podmínky než konkurence. O vzdělané a zkušené profesionály je zájem v každé vyspělé zemi, a proto každá země, která dokáže nabídnout lukrativní příležitost a získat tak tyto profesionály pro domácí pracovní trh, dosahuje konkurenční výhody nad ostatními zeměmi a udržuje si před nimi náskok, který se projeví ve vyšší životní úrovni, rychlejším růstu ekonomiky, vyšší kvalitě poskytovaných služeb atd. V roce 2002 tak bylo uděleno trvalé povolení k pobytu více jak 80 tisícům profesionálů a jejich rodinám. Hlavním důvodem pro jejich rozhodnutí odejít do USA není ani tak samotná výše platu, ale spíše pocit nedocení jejich znalostí, talentu a kvalit, se kterým se v rodné zemi potýkali a nižší šance profesního růstu. Vědci se také mohou cítit svázáni nedostatečným vybavením, které brání posunu ve výzkumech a pokusech, čímž se z USA stává jasná volba “zaměstnavatele”. USA spolu s Japonskem jsou největším investory do vědy a vývoje (Research and Development, R&D).

Avšak i tato skupina zahraničních pracovníků musí počítat s možnými komplikacemi, které se týkají především jazykové bariéry a pracovního umístění na nižším stupni pomyslného žebříčku a musí se tedy postupně vypracovat na vyšší pozice, přestože v rodné zemi by zastávali vyšší pozice. Příkladem mohou být zahraniční doktoři, kteří velice často začínají ve veřejných, státem dotovaných nemocnicích a až po určité době mohou zažádat o pozici v soukromých nemocnicích, kde je finanční ohodnocení nesporně vyšší. Profesní růst samozřejmě záleží na individuálních dovednostech každého profesionála, ale není možné zcela vyloučit určitou míru diskriminace na základě národnostního původu.

Vzhledem k vysoké konkurenci s ostatními zájemci o práci v USA a také vzhledem k profesionálům, kteří již na trhu práce působí, se i určitá skupina profesionálů ocitá v situaci, která se nedá označit za zcela legální. Například doktoři nemusí zcela splňovat akreditační podmínky, čímž se dostávají do situace, kdy nemohou legálně vykonávat svou činnost. Proto se objevují případy doktorů, kteří svou péči nabízejí v sociálních sítích, kde se nacházejí jejich krajané, kteří, jak jsem zmínil v případě Mexičanů, často postrádají zdravotní pojištění. Jejich pacienti k nim také chovají větší důvěru, protože jsou stejné národnosti a rychle si v dané komunitě vybudují pověst.

Indie a Filipíny jsou zeměmi, ze kterých ročně přichází nejvíce profesionálů a odborníků. V roce 1999 byl průměrný příjem americké domácnosti 49 298 dolarů. Průměrný příjem indské i filipínské rodiny žijící v USA byl 70 tisíc dolarů.²¹

3.6.3. PODNIKATELÉ

Snad v každém větším americkém městě, kde se nachází početná skupina určité menšiny, se také nacházejí čtvrti plně převážně drobných podnikatelů. Tyto čtvrti se nazývají etnické enklávy. Ve městech tak vznikly další menší městečka s původním jazykem menšiny a zvyky a navíc charakteristickou architekturou a obchody plnými tradičního zboží. Například v hlavním městě Washington D.C., Baltimoru, L.A. a New Yorku je početná jihokorejská menšina. Často s pomocí hustých sociálních sítí se začaly v centrech či poblíž centra měst objevovat korejské čtvrtě (Koreatowns) s korejskými obchody prodávajícími výlučně korejské zboží a tradiční korejské restaurace. Angličtina se v těchto oblastech prakticky nepoužívá, poněvadž početné množství korejských zákazníků zaručuje podnikatelům prosperitu. V restauracích je běžné setkat se s jídelníčky pouze v korejských znacích a stejně tak na ulici. Názvy obchodů, restaurací, realitních kanceláří jsou v korejském jazyce. Není ani neobvyklé narazit na Korejce, kteří ani po několika letech života v USA neumějí anglicky. Což se samozřejmě týká i ostatních příslušníků menšin. Korejci mají obzvláště vysoký sklon k podnikání a není proto divu, že po určité době začali zakládat realitní kanceláře a skupovat přilehlé budovy a rozšiřovat svoje pole působnosti. Navíc u Korejců se projevuje silné sociální cítění, takže si vzájemně pomáhají a i po ukončení podnikání zůstávají ve své komunitě.

Další početnou menšinou, pro kterou je charakteristický vysoký sklon k podnikání a sociální soudržnost, jsou Kubánci ve městě Miami na Floridě. Od jejich příchodu na počátku 60-tých let minulého století rostl počet drobných kubánských podnikatelů. Z počátku se jednalo pouze o restaurace a menší obchody s potravinami a smíšeným zbožím. V roce 1967 se v Miami nacházelo přes 900 menších podniků a obchodů. V roce 1997 to bylo již přes 72 tisíc, přičemž se jednalo i o velké podniky vlastněné Kubánci, které poskytovaly práci stovkám místních obyvatel.²² Až na 60% všech stavebních projektů v Miami je nyní řízeno kubánskými stavebními společnostmi, které zaměstnávají hlavně Kubánce. V roce 2000 žilo v Miami přes 60% veškeré kubánské populace na území USA.

Mezi další podnikavé menšiny patří Vietnamci (Oregon, San Jose), Rusové (Brooklyn), Italové (New York City), Číňané (New York City). Podnikatelská činnost navíc nezůstává pouze v rámci dané komunity. V rodných zemích imigrantů zůstávají příbuzní a známí, s nimiž jsou udržovány kontakty. Tak se rozvíjí mezinárodní obchod v menším měřítku.

Hlavním důvodem pro založení vlastního podnikání, který je společný všem menšinám, je obecně touha vymanit se z kruhu nízkých vyplácených mezd, horších pracovních podmínek a určité míry předsudků či opovržení. Drobní podnikatelé v Koreatowns nebo Chinatowns si nevydělají příliš, ale stačí jim to na živobytí a mohou být pány svého podniku, svého času a následně svých životů. V podnicích prakticky výlučně pracují příslušníci dané komunity, čímž se posilují sociální vazby. Navíc bohatší podnikatelé se vzájemně podílejí na rozvoji oblasti. V lidech mají zastání, o které se mohou opřít. Což může sehrát významnou roli například v městských volbách.

3.6.4. ŽADATELÉ O AZYL A UPRCHLÍCI

Pro připomenutí zdůrazním rozdíl mezi žadateli o azyl a uprchlíky v rámci USA. Uprchlíci žádají u *State Department's Bureau for Population, Refugees, and Migration (PRM)* o povolení imigrovat do USA. Jejich žádost je po přezkoumání předána *US Citizenship and Immigration Services (USCIS)* a tato federální agentura vydá finální rozhodnutí o povolení/zamítnutí žádosti o vstup na území USA v rámci programu pro uprchlíky (refugee resettlement program). Ti uprchlíci, jimž byla žádost schválena, mohou okamžitě začít pracovat, zažádat o finanční pomoc a o poskytnutí zdravotní péče na dobu až osmi měsíců (jednotlivci) či pěti let (rodiny).

Žadatelé o azyl se již nacházejí na území USA a bez ohledu na legalitu pobytu v USA mohou zažádat o azyl u USCIS. Po schválení žádosti získají nárok na sociální zabezpečení, pracovní povolení, nárok na zdravotní péči atd.

Azylanté i uprchlíci mohou po roce nepřetržitého pobytu na území USA zažádat u statut *lawful permanent resident (LPR)*, který je opravňuje k vlastnění nemovitostí, získání

vzdělání, zápisu se do armády, cestování bez potřeby víza pro návrat do USA a po splnění dalších požadavků zažádat o občanství.

Žadatelé o azyl a uprchlíci nepatří do skupiny imigrantů hledajících v USA práci, ale dozajista hledají zlepšení své situace a postavení, které s nalezením práce a krátkodobým či dlouhodobým pobytem v USA souvisí, a proto se o nich v rámci této podkapitoly zmiňuji.

Konec Studené války a rozpad Sovětského svazu měl zásadní vliv na změnu politiky vůči azylantům a uprchlíkům. Do té doby byl azyl a statut uprchlíka v naprosté většině případů udělován pouze těm, jenž prchali ze zemí s komunistickým režimem. To se týkalo obyvatel východní Evropy a jihovýchodní Asie. Azylová politika znevýhodňovala uprchlíky ze zemí, považovaných v té době za relativně stabilní s pravicovými vládami. Přičemž udělení statutu azylu a uznání statutu uprchlíka mělo zásadní význam. Uprchlíci mohli legálně pracovat a pobírat sociální dávky, využívat zdravotních podpor, čerpat podporu z programů zaměřených na nalezení nového domova a v neposlední řadě možnost zažádat o udělení trvalého povolení k pobytu. Zatímco zamítnutí činilo z žadatelů ilegální imigranty na americké půdě. V letech 1960-1990 tak do USA proudili uprchlíci a žadatelé o azyl z Kuby, Vietnamu a Sovětského svazu (včetně všech přidružených států). Jednalo se především o žadatele z Polska a “přeběhlíky“ z východního Německa a také několika málo Československých občanů. Po rozpadu Sovětského svazu došlo k prvnímu významnějšímu kroku ve změně azylové politiky a uznaných žádostí o azyl ze zemí z celého světa začalo přibývat nebývalým tempem. Do země byli přijímáni ve stále rostoucím počtu azylanté a uprchlíci z Dominikánské republiky, Haiti, Jamajky, El Salvadoru, Nikaraguy, Guatemaly, Kolumbie, Ekvádoru, Bosny a Hercegoviny, Somálska, Etiopie, Egyptu, Iránu a Iráku, Číny, Tchajwanu, Jižní Koreji a mnoha dalších.

V roce 2001 bylo na americké území vpuštěno skoro 69 tisíc uprchlíků, což je však ve srovnání s jedním miliónem legálních imigrantů, kterým bylo navíc uděleno trvalé povolení k pobytu, mizivé číslo. K drastickému snížení přijatých uprchlíků vzápětí došlo po událostech 9/11. V roce 2002 byl udělen azyl pouze 27 tisícům žadatelům, přičemž mezi lety 2002-2008 tento počet nadále klesal (22 930 pro rok 2008). Číňané tvořili nejpočetnější skupinu (5 469 získalo statut azylanta).

Pro rok 2008 došlo k posunu horní meze pro přijímání uprchlíků ze 70 tisíc na 80 tisíc v důsledku očekávaného nárůstu uprchlíků a to především z Iráku, Iránu a Bhútánu. Do země bylo také vpuštěno o 46 procent více uprchlíků (60 108 uprchlíků pro rok 2008) ve srovnání s rokem 2006 (41 150 uprchlíků). Pro rok 2009 předpokládá Ministerstvo zahraničních věcí USA (Department of State) nárůst v počtu přijatých uprchlíků na území USA především z Iráku (17 000), Bhútánu (12 000) and Iránu (5 500).

Tab. č. 15 Počet uprchlíků dle jednotlivých zemí pro rok 2008 a 2007

2008			2007		
Země	Počet	V %	Země	Počet	V %
Barma	18,139	30.2	Barma	13,896	28.8
Irák	13,823	23.0	Somálsko	6,969	14.5
Bhútán	5,320	8.9	Irán	5,481	11.4
Irán	5,270	8.8	Burundi	4,545	9.4
Kuba	4,177	6.9	Kuba	2,922	6.1
Burundi	2,889	4.8	Rusko	1,773	3.7
Somálsko	2,523	4.2	Irák	1,608	3.3
Vietnam	1,112	1.9	Libérie	1,606	3.3
Ukrajina	1,022	1.7	Ukrajina	1,605	3.3
Libérie	992	1.7	Vietnam	1,500	3.1
Ostatní země	4,841	8.1	Ostatní země	6,313	13.1
Celkem	60,108	100.0	Celkem	48,218	100.0

Zdroj: Migration Information Source: Spotlight on Refugees and Asylees in the United States, July 2009

3.7. IMIGRANTI Z EKONOMICKÉHO HLEDISKA

Typickým argumentem proti imigraci je obava z přílivu nevzdělaných obyvatel zemí třetího světa. Z ekonomického a sociálního hlediska jsou označováni za příživníky a přítěž systému, za nepřizpůsobivé, přinášející vlastní kulturu podkopávající národní soudržnost. V době ekonomické krize se stávají odpovědnými za růst nezaměstnanosti, kriminality atd. Skutečnost je ovšem taková, že první generace imigrantů bývají z větší části tvořeny nekvalifikovanými a nevzdělanými pracovními migranty, kteří ovšem přišli hledat práci, ne se stát trnem v oku domácí populace. Děti těchto imigrantů jsou obecně vedeny ke vzdělání. Rodiče chtějí lepší budoucnost pro své děti a vyšší vzdělání je cestou.

V polovině 70-tých let tvořili imigranti 1/5 všech doktorů v USA. V polovině 80-tých let získali zahraniční studenti více jak polovinu všech doktorských titulů udělovaných na amerických univerzitách v oboru strojírenství, přičemž většina se rozhodla zůstat v USA. V roce 2005 tvořili profesori strojírenství se zahraničním původem více jak polovinu všech profesorů zaměřených na tento obor.

V roce 2000 dosáhl podíl vysokoškolsky vzdělaných mezi imigranty 24%. Jednalo se především o děti imigrantů, kteří do USA přišli v průběhu 80-tých let. Podíl vysokoškolsky vzdělaných v rámci domácí populace dosáhl v tom samém roce také 24%. Stejný byl i podíl imigrantů a domácí populace zaměstnaných v oborech s vyšší kvalifikací, tj. 20% v rámci domácí i zahraniční populace.

Za nejméně vzdělané lze označit Mexičany. To je ovšem způsobeno geografickou blízkostí mezi Mexikem a USA a také tím, že řada ilegálně překročí hranice, což se projevuje v nižším sklonu Mexičanů k dlouhodobému usazení v USA. Chudí sedláci, sezónní pracovníci na polích a rolníci z pohraničních oblastí každoročně překračují hranici do USA a zase zpět. Někteří se rozhodnout zůstat. Několika dalším generacím však trvá, nežli získají vyšší vzdělání a oprostí se od tradičního povolání zemědělce. Až italské a portugalské děti z pozdějších generací (3. a 4. generace) začaly získávat vysokoškolské diplomy, poněvadž jejich praprarodiče přicházeli bez vzdělání a jediné co měli na prodej byla jejich práce. Z výdělků jednoduše nebylo možné zaplatit školné. Ten samý příběh se dnes týká imigrantů z Haiti, Ekvádoru, Kambodži, Dominikánské republiky, Laosu a Guatemaly, kteří se v oblasti dosaženého vzdělání pohybují těžce pod průměrem americké populace. V roce 2000 dosáhla celková populace USA 281,4 miliónů. Z toho 250 miliónů tvořila domácí a 31,4 miliónů zahraniční populace. Středoškolské vzdělání mělo 83% Američanů a 61% cizinců. Jak jsem již zmínil výše, 24% lidí z obou skupin dosáhlo vysokoškolského vzdělání. Mezi nejvzdělanější skupinu imigrantů patřili Indové. Na 70% Indů vlastnilo vysokoškolský diplom, tj. 719 tisíc, přičemž 55% přišlo do USA v průběhu 90-tých let. To znamená, že Indové jsou nejpočetnější skupinou imigrantů, kteří do USA přicházejí s minimálně bakalářským diplomem. Následovali imigranti z Tchajwanu, v rámci jejichž skupiny 67% vlastnilo vysokoškolský diplom. Ovšem 67% v roce 2000 znamenalo pouze 218 tisíc vysokoškolsky vzdělaných lidí. Což je o 501 tisíc

méně, nežli v případě Indů. Mezi další početnější vysokoškolsky vzdělané skupiny imigrantů v roce 2000 patřili Nigérijci, Iráčané a Pákistánci. Vysoké procento vzdělaných mezi Asiaty a Afričany, kteří do USA přišli v průběhu 90-tých let, lze vysvětlit tím, že jedinou legální a nabízenou cestou byla vyšší kvalifikace. Indové, Tchajwanci, Iráčané, Pákistánci a další teprve začínají zakládat rodiny a vytvářet hustou síť sociálních vazeb. Tudíž se zpočátku museli spolehnout především na svoje schopnosti.

Z tabulky č. 16, která zachycuje 24 nejpočetnější skupin imigrantů s vysokoškolským vzděláním, vyplývá, že se jedná o imigranty z Afriky, Asie a postsovětských zemí, kteří do USA začali přicházet z větší části počátkem 80-tých let. V procentuálním rozpětí přišlo v této době (1980-2000) minimálně 60,4% Iránců a maximálně 96,5% Uzbeků a Arabů. Jedná se tedy o relativně “čerstvou” imigraci vzdělaných lidí z rozvojových zemí a v případě Zimbabwe, Keni, Bangladéše z těch nejhudších zemí světa. Nejpočetnější skupinu vysokoškolsky vzdělaných tvořili Indové. Z celkového počtu Indů žijících v USA k roku 2000 (1,027,144) jich skoro 70% vlastnilo vysokoškolský diplom, přičemž 80% přišlo právě v letech 1980-2000.

Jak jsem již zmínil výše, k roku 2000 žilo v USA okolo 31 miliónů imigrantů a 250 miliónů domácí populace. 61% imigrantů bylo součástí pracovní síly, což bylo pouze o 4% méně než u domácí populace. Nezaměstnanost však byla vyšší, dosahovala skoro 7%, přičemž nezaměstnanost domácí populace byla 5,7%. Co je ovšem zajímavější, 21,7% domácí populace pracovalo v zaměstnáních vyžadující vysokou kvalifikovanost. Pouze o 2% více než v případě imigrantů, přičemž 51,3% Indů, 45,5% Tchajwanců a 40% Nigéranů zastávalo tyto pozice. Na druhém konci žebříčku pak byli imigranti z Mexika, El Salvadoru a Guatemaly. Všechny tři skupiny byly z více jak 60% součástí pracovní síly, ale pouze 5% pracovalo ve specializovaných oborech.

Tab. č. 16 Skupiny imigrantů s nejvyšším počtem vysokoškoláků

Země původu:	Celkový počet v USA:	Vysokoškolsky vzdělaných v %:	Do USA přišli v letech 1980-2000 v %:
India	1,027,144	69.1	80.8
Taiwan	325,234	66.7	75.0
Singapore	20,801	59.8	84.0
Egypt	114,132	59.6	66.5
Nigeria	135,791	57.8	85.3
Cameroon	12,241	57.6	92.9
Georgia	9,739	56.4	90.6
South Africa	62,429	55.9	78.6
Kuwait	21,604	53.4	91.8
Bulgaria	34,949	53.0	84.9
Malaysia	49,883	52.2	87.0
Uganda	11,799	52.2	74.6
Tanzania	11,025	51.7	78.7
Saudi Arabia	21,881	51.2	96.0
Kenya	41,081	51.0	86.5
Iran	285,176	50.6	60.4
Pakistan	229,206	50.5	86.7
Nepal	11,859	50.3	94.1
Algeria	11,187	49.8	80.8
Zimbabwe	11,166	49.4	82.0
Sri Lanka	25,380	49.0	80.9
Azerbaijan	14,118	48.1	95.5
Bangladesh	91,440	47.4	93.3
Uzbekistan	22,770	46.1	96.5

Zdroj: Immigrant America, Foreign-born groups with highest proportions of college-educated persons in 2000, and characteristics of countries of origin, strana 74

3.8. PŘÍJMY IMIGRANTŮ

V roce 2000 dosahoval průměrný roční příjem americké domácnosti 49,2 tisíc dolarů, což bylo o 4,5 tisíc dolarů více, než v domácnosti tvořené imigranty. Průměrný roční příjem domácnosti Indů a Filipínců se pohyboval okolo 70 tisíců dolarů. Příjem okolo 60 tisíců dolarů ročně měly také domácnosti tvořené imigranty z Tchajwanu, Hong-Kongu, Británie, Irska, Izraele, Iránu a Francie. Nejnižší příjmy měly mexické a dominikánské domácnosti, které se pohybovaly pod 40 tisíci dolary.

Z výsledků průzkumu *Current Population Survey (CPS)* z 90-tých let vyplývá nepopiratelný pozitivní vztah mezi výší příjmu a dosaženého vzdělání. V roce 1998 vydělával vysokoškolsky vzdělaný muž z Latinské Ameriky v průměru 50,2 tisíc dolarů ročně. Imigranti

z Latinské Ameriky, kteří nedokončili střední školu, vydělávali v průměru pod 20 tisíc dolarů ročně. Podobný výsledek byl pozorován u Asiatů. Vysokoškoláci v průměru vydělávali 60,6 tisíc oproti 20,7 tisícům v případě jejich nevzdělaných krajanů.

3.9. (I)LEGÁLNÍ IMIGRACE A JAK JI VNÍMAJÍ AMERIČANÉ

Z průzkumů názoru veřejného mínění provedených od roku 1965 do roku 2006 nepopíratelně vyplívá, že americká veřejnost si přeje omezení ilegální i legální imigrace. Většina Američanů si myslí, že imigranti jim berou práci, jsou příčinou rasově motivovaných zločinů a všeobecného růstu kriminality, představují zátěž pro ekonomiku a jejich rostoucí přítomnost vede ke zvyšování daní. Převládá také názor, že jediným kdo profituje z příchodu imigrantů, jsou společnosti a zaměstnavatelé, kteří bohatnou z jejich levné práce. Navíc čím více je dostupná levná pracovní síla, tím méně investují podniky do modernizace, což vede ke snížení efektivnosti a konkurenceschopnosti americké ekonomiky. Často je také slyšet názor, podle kterého Američané z rostoucích daní odvádí stále více na státní školství, lékařskou pomoc, příspěvky na bydlení atd., neboli na položky sociálního zabezpečení, péče a služeb, které čerpá a využívá stále více imigrantů, kteří však neplatí daně. Tyto názory se mění s vývojem ekonomické situace v USA. V dobách krizí se více lidí vyjadřuje proti imigraci a v dobách ekonomické prosperity se ozývá méně negativních hlasů.

V současnosti žije v USA okolo 12 miliónů ilegálních přistěhovalců. Názory na řešení této situace se různí. Zarytí odpůrci imigrace tvrdí, že jediným řešením je masová deportace všech ilegálních imigrantů. Byla zpracována studie zaměřená na zjištění výše nákladů spojených s tímto krokem. Imigranty by bylo třeba nejprve najít. Následně jim sdělit obvinění a započít deportační proces, který v řadě případů může trvat měsíce. Po vynesení rozsudku je třeba imigranty dopravit za hranice a to vše něco stojí, respektive přes 200 miliard dolarů s odhadovanou délkou deportace na pět let.²⁴ Tato částka navíc nezapočítává škodu, kterou by americká ekonomika utrpěla, pakliže by podniky přišly o zdroj levné pracovní síly a byly nuceny rušit pracovní místa či platit více, čímž by jim rostly náklady. V každém případě konkurenceschopnost podniků by byla významně podkopána, řada by zkrachovala, vzrostla by

nezaměstnanost i mezi domácím obyvatelstvem a ve finální fázi by došlo ke zpomalení růstu americké ekonomiky.

Co si také řada lidí nechce připustit je fakt, který není v médiích příliš slyšet. Z průzkumů odborníků na migraci, sociologů a dalších vyplívá, že 2/3 ilegálních přistěhovalců odvádí daně na sociální zabezpečení, zdravotnictví a z osobního příjmu.²⁵ V médiích se také neobjeví skutečnost, že od roku 1996 již ilegální imigranti nemají přístup k řadě vládou sponzorovaných programů čerpání podpor. Ještě jedna zmínka k roku 1996. *National Research Council (NRC)* v tomto roce zveřejnil výsledky svých dvou studií *The New Americans* a *The Immigration Debate*. Z výsledků vyplívá, že každý imigrant, bez ohledu na jeho status, představuje celoživotní finanční zátěž pro ekonomiku USA o výši skoro 90 tisíc dolarů, pakliže nedosáhl alespoň středoškolského vzdělání. Imigrant se středoškolským vzděláním představuje celoživotní finanční zátěž ve výši 31 tisíc dolarů. Naproti tomu imigrant, který přijde do USA již v dospělosti (18 let a výše) a má za sebou alespoň 12 let strávených ve škole, představuje celoživotní finanční přínos ve výši 105 tisíc dolarů.²⁶

Stále více jsou také slyšet představitelé organizací a spolků, kteří otevřeně vystupují proti ilegální imigraci a zároveň se staví proti masové deportaci. Organizace FAIR (Federation for American Immigration Reform) odhadla roční náklady na oblasti vzdělání, poskytování nutné lékařské péče a náklady spojené se soudními procesy a vězněním ilegálních imigrantů na 36 miliard dolarů. Tato organizace se snaží prosadit dramatické omezení nejen ilegální imigrace, ale i legální imigrace, která každoročně překračuje jeden milión. Zástupci FAIR tvrdí, že 150 tisíc vpuštěných imigrantů ročně je akorát.²⁷

V roce 2003 zveřejnilo výsledky své studie *Center for Immigration Studies (CIS)*. Dle těchto výsledků stála vládu 2 700 dolarů (10,4 miliard dolarů celkem) každá domácnost složená z ilegálních přistěhovalců. Za nejnákladnější vládní programy udělovaných podpor byla označena poskytovaná nutná zdravotní péče nepojištěným, přiděly jídla, bezplatné školní obědy a federální pomoc školám. Hlavní příčinou nízkých daní odváděných ilegálními přistěhovalci je nízké dosažené vzdělání, které jim zabraňuje v nalezení lépe placené práce. Posledním zajímavým zjištěním je to, že většina nákladů prisuzovaných za vinu ilegálním imigrantům je ve skutečnosti vyvolána jejich dětmi narozenými v USA. Tím se z nich

automaticky stávají občané a získávají tak veškerá práva s občanstvím spojená. CIS také nabízí řešení snížení počtu ilegálních imigrantů v USA, které tkví v důsledné ochraně hranic a dodržování pracovních zákonů, které zakazují najímat ilegální imigranty a zároveň zvýšit pokuty zaměstnavatelům za najímání ilegálních imigrantů. Pak by se ilegálním imigrantům nevyplatilo v USA zůstat, natož přicházet.²⁸

3.10. VLIV AKULTURACE NA DĚTI IMIGRANTŮ

Dospívající děti první generace imigrantů jsou pravděpodobně těmi, jenž jsou nejvíce vystaveny vnějšímu tlaku akulturace a splynutí s americkou společností. Ovšem to může mít negativní dopad na jejich vývoj a utváření si systému hodnot. Ve školách se od nich očekává vysoká znalost angličtiny, historie a současného dění v USA a zároveň se musejí potýkat s dvojjazyčností v domácím prostředí, poněvadž jejich rodiče se v řadě případů buďto nenaučili anglicky, nebo umějí anglicky pouze natolik, aby mohli vykonávat svá povolání. Tento fakt se týká především hispánských imigrantů. Ti do USA přicházejí z velké části jako levná a nekvalifikovaná pracovní síla. Práci tak nacházejí v prostředí, kde se potkávají se svými krajany a kde španělština či portugalština jsou jazyky převládajícími na pracovišti. Děti první generace imigrantů se tak nacházejí v prostředí kulturní a jazykové nejednotnosti a dále čelí následujícím hrozbám – rasismu, nerovnosti na pracovním trhu, dostupnosti drog a pouličním gangům, které se mohou stát alternativní rodinou.

S rasismem se řada imigrantů před příchodem do USA ve své rodné zemi vůbec nesetkala. Příchodem do USA se to však změnilo. Imigranti z Asie, Afriky, Jižní i Střední Ameriky jsou na první pohled odlišní jak od domácí bílé populace, tak navzájem od sebe. Dlouho přetrvávající předsudky vůči černochům nyní pociťují i nově příchozí imigranti z Asie a Latinské Ameriky a jejich děti.

Současná situace na pracovním trhu, ve které se imigranti nacházejí, je charakteristická nepřetržitou poptávkou po levné a nekvalifikované pracovní síle a také po vysoce kvalifikované pracovní síle, zatímco poptávka po částečně vyškolených či pouze středoškolsky vzdělaných imigrantech ochabuje. Imigranti si tak stále více uvědomují význam vysokoškolského vzdělání pro své děti, což je ale v rozporu s příjmy řady domácností.

Poplatky za školné na univerzitách v řadě případů dosahují ročního příjmu domácnosti a šance na získání stipendia je mizivá vzhledem k početné konkurenci. Děti první generace imigrantů z chudých rodin (týká se hlavně Mexičanů a imigrantů z JV Asie), tak prakticky nemají možnost dosáhnout vyššího vzdělání a získat vyšší kvalifikaci pro nalezení dobře placené práce.

Další významnou hrozbou je život ve velkých městských aglomeracích, které se jen hemží pouličními gangy. Ale nejen na ulici číhá nebezpečí. Drogy pronikly i do škol a situace na středních státních školách je neúnosná. Rámy ve vstupních dveřích detekující kovové předměty, rvačky, prodej drog a nízká úroveň výuky jsou dnes charakteristické pro státní školy v okrajových čtvrtích velkých měst. Vznikají tak tzv. hyperghettos, neboli skladiště lidí, kteří se v důsledku mizejících pracovních příležitostí ocitli na okraji společnosti a stali se vydědenci bez možnosti návratu. Jsou to místa charakteristická vysokou kriminalitou a rivalitou mezi gangy, prodejem drog, prostitucí a celkovým morálním i materiálním úpadkem tamní populace. Na 90% imigrantů žije ve velkých městech a třetina se nachází v okrajových částech, které jsou charakteristické výše zmíněným.

Bylo zjištěno, že děti imigrantů narozených v USA měly vyšší tendenci k zameškání výuky z důvodu horšího fyzického nebo psychického stavu. Děti této první generace imigrantů měly také vyšší sklony k agresivnímu jednání a zapojení do násilných činů, stejně tak vyšší sklon k užívání drog. Na děti druhé generace imigrantů, respektive narozené již americkým občanům, doléhaly tyto negativní vlivy nejvíce. Charakteristické je i to, že byly vychovány pouze jedním rodičem.²⁹

To se odráží i na počtu a etnickém složení lidí umístěných v nápravných zařízeních. Na počátku roku 1980 se počet vězňů pohyboval okolo půl miliónu. Do roku 2005 se tento počet dramaticky zvýšil na 2,1 miliónu a stále roste. Podstatnou část vězňů tvoří muži ve věku 18 a 39 let bez středoškolského vzdělání, uvěznění za trestný čin spáchaný pod vlivem drog či alkoholu, nebo již měli záznam o užívání drog a spáchání menších přestupků.³⁰ Dalo by se očekávat, že vězeňská populace bude tvořena imigranty, kteří v důsledku své nevzdělanosti a nekvalifikovanosti nebyli schopni nalézt práci, která by uživila je a jejich rodiny, což je

následně vedlo ke spáchání trestného činu loupeže, přepadení, krádeže, obchodu s drogami atd.

Jak vyplívá z tabulky č. 17, tři procenta z 45,2 miliónu mužů ve věku 18 až 39 let byly ve výkonu trestu odnětí svobody. Z tabulky je dále zřejmé, že míra pravděpodobnosti uvěznění je vyšší u mužů narozených v USA (3,51%), nežli u první generace imigrantů (0,86%). Například mezi mexickými muži narozenými mimo USA je pravděpodobnost uvěznění 0,7%. Kdežto u jejich dětí, nyní již amerických občanů, se tato pravděpodobnost zvyšuje na 5,9%. Stejně tak pro imigranty z Kambodži, kde je rozdíl ještě markantnější, 0,92% oproti 7,26%. Z toho vyplívá, že děti imigrantů (neboli druhá generace = občané USA) mají obecně vyšší sklon k protizákonnému jednání a pravděpodobnost uvěznění se tak u nich podstatně zvyšuje. Z tabulky je také možné vypočítat, že 9,76% mužů s americkým občanstvím, kteří nedokončili střední školu, bylo ve výkonu trestu odnětí svobody (poslední sloupeček) oproti 2,23% těch, jenž měli alespoň středoškolské vzdělání. U imigrantů je tento rozdíl o něco nižší. 1,31% imigrantů ve věku 18 až 39 let bez středoškolského vzdělání bylo uvězněno spolu s 0,57% těch, jenž dokončili střední školu.

Z těchto údajů také vyplívá, že 2,23% mužů s americkým občanstvím a dokončenou střední školou je ve vězení, oproti 1,31% imigrantů bez středoškolského vzdělání. Je tedy zřejmé, že první generace imigrantů, která se nejčastěji stává terčem kritiky a proti-imigračních nálad, není tvořena těmi, jenž doplňují stavy amerických věznic.

Tab. č. 17 Složení vězeňské populace ve věku 18 až 39 let s ohledem na původ a vzdělání

Etnický původ mužů žijících v USA:	Celkový počet mužů ve věku 18 – 39 let:	Z celkového počtu uvězněno v %:	Narození v USA:		Pakliže narození mimo USA, tak dokončilo střední školu v %:		Pakliže narození v USA, tak dokončilo střední školu v %:	
			NE	ANO	ANO	NE	ANO	NE
Total United States	45,200,417	3.04	0.86	3.51	0.57	1.31	2.23	9.76
Asian								
Indian	393,621	0.22	0.11	0.99	0.09	0.29	0.48	6.69
Chinese ^b	439,086	0.28	0.18	0.65	0.07	0.91	0.36	4.71
Korean	184,238	0.38	0.26	0.93	0.24	0.58	0.82	2.05
Filipino	297,011	0.64	0.38	1.22	0.23	1.73	0.81	4.73
Vietnamese	229,735	0.89	0.46	5.60	0.32	0.85	2.85	16.18
Lao, Hmong, Cambodian	89,864	1.65	0.92	7.26	0.52	1.72	5.80	9.11
Latin American								
Salvadoran, Guatemalan	433,828	0.68	0.52	3.01	0.43	0.58	2.16	4.70
Colombian, Ecuadorian, Peruvian	283,599	1.07	0.80	2.37	0.54	1.54	1.58	7.01
Mexican	5,017,431	2.71	0.70	5.90	0.70	0.70	3.95	10.12
Dominican	182,303	2.76	2.51	3.71	1.24	3.99	1.82	8.67
Cuban	213,302	3.01	2.22	4.20	1.78	3.18	2.90	11.32
Puerto Rican ^c	642,106	5.06	4.55	5.37	1.96	9.01	2.66	11.54

Zdroj: Immigrant America, Rates of incarceration for males eighteen to thirty-nine years old in the USA, 2000, strana 196

Nabízí se tedy otázka, zda snaha o rychlé začlenění imigrantů do společnosti, splynutí s davem a přijetí americké kultury výměnou za odhození kultury vlastní je tou správnou cestou. Poněvadž dle výsledků průzkumů a dle oficiálních statistik jsou to především druhá generace imigrantů, respektive děti imigrantů s americkým občanstvím, kteří se stávají kriminálníky a následně vězni. Proces akulturace či “amerikanizace” tak nepochybně má i své stinné stránky a je třeba zvážit, jak v tomto směru dále pokračovat.

3.11. RODNÝ JAZYK, BILINGVISMUS NEBO POUZE ANGLIČTINA?

Neznalost angličtiny, především mezi nevzdělanými skupinami pracovních migrantů, byla a zároveň je největší překážkou v zapojení se do každodenního života, získání vyššího vzdělání a lepší práce, získání přístupu ke zdravotním a sociálním službám a také v získání amerického občanství. Je to bariéra, která do značné míry odděluje chudé imigranty od těch bohatších. Plynulá znalost angličtiny je tak hlavním rysem amerikanizace a zároveň hlavní hrozbou pro původní jazyk imigrantů, poněvadž ostatní prvky kultury – tradiční kuchyně, svátky a slavnosti, tradice, náboženství atd. – většinou zůstávají nedotčeny a jsou uchovány pro další generace.

S ohlédnutím do minulosti je zřejmé, že první generace imigrantů si osvojily pouze částečnou znalost angličtiny, která jim stačila k tomu, aby si našly práci a dorozuměly se v každodenních situacích s americkými občany. V rámci své komunity a domácnosti však používaly výhradně svůj rodný jazyk. Druhá generace, respektive děti narozená na americké půdě, vyrůstaly v dvojjazyčném prostředí. Doma mluvily rodným jazykem svých rodičů, ale mimo domov, především ve školách a styku s přáteli mimo jejich komunitu, byly nuceny používat angličtinu. Již u třetí generace se projevuje tendence angličtiny nahradit rodný jazyk jak v domácnosti, tak v každodenních situacích a interakci se širokou veřejností.

Plynulá znalost angličtiny se stala jednou z podmínek pro získání amerického občanství a nástrojem, který tmelil americký národ. Theodore Roosevelt dokonce prohlásil, že v Americe je místo pouze pro jeden jazyk a tím byla angličtina.³¹ Některá tvrzení zacházela až tak daleko, že imigranti nejsou schopni se naučit angličtinu, protože nejsou dostatečně inteligentní a proto by se příliv těchto “hloupých” imigrantů měl zastavit. Po sérii průzkumů, testů inteligence a zkoušek znalostí angličtiny mezi imigranty v průběhu první poloviny 20. století se došlo k závěru, že dvojjazyčnost vede ke zpomalení vývoje kvality řeči mezi dětmi imigrantů a oddaluje tak jejich šance na získání vyššího vzdělání a kvalifikované práce. Tato tvrzení však byla založena na chybně provedených výzkumech a neadekvátně provedených testech. V rámci testů proti sobě stály americké děti z vyšší společnosti, které se od narození

učily angličtinu a navštěvovaly soukromé školy, a děti imigrantů z nižších vrstev společnosti, které odmalička vyrůstaly “uzamčeny” uvnitř své komunity.

Počátkem 60-tých let započala éra nových studií, které přinesly naprosto opačné výsledky. Děti ve školách začaly být kategorizovány na ty, které mluvily pouze anglicky (English Only) a na ty, které používaly angličtinu i rodný jazyk svých rodičů. Tyto děti pak byly dále kategorizovány na ty s omezenou znalostí angličtiny (Limited English Proficient, LEP) a na ty s plynulou znalostí angličtiny (Fluent English Proficient, FEP). U každé skupiny se sledovaly především dvě proměnné. Celkový studijní průměr a počet propadnutých (nebo těch kteří zanechali studia). Děti, které se odmala učily pouze angličtinu, dosahovaly nejlepších výsledků v testech zaměřených pouze na oblast angličtiny (porozumění textu, čtení a správná artikulace, smysluplnost projevu, psaní a pravopis). Jinými slovy angličtinu naprosto ovládaly a z angličtiny, jakožto školního předmětu, získávaly nejlepší známky. Na druhou stranu však tyto děti zaostávaly ve výsledcích z ostatních testů, což se prokázalo i v horších studijních výsledcích z ostatních předmětů, např. z matematiky. Navíc mezi dětmi, které ovládaly dva jazyky, byla i nižší četnost propadlíků nežli u dětí, které ovládaly pouze angličtinu.

Mezi imigranty a jejich jazykovými dispozicemi lze vysledovat i následující skutečnosti. Pakliže rodiče přijdou do USA i s mladými dětmi, jsou tyto děti schopné naučit se velice dobře anglicky. Dvojazyčnost je charakteristická pro děti první generace imigrantů, které doma a v rámci své komunity mluví rodným jazykem svých rodičů, ale zároveň jsou téměř plynulí ve znalosti angličtiny. Znalost pouze angličtiny je častá u třetí generace a u dětí, které vyrůstaly v rodině na vyšším společenském žebříčku, jejichž rodiče nevěnovali dostatek času výuce rodného jazyka. Plynulá znalost angličtiny a rodného jazyka u třetí a vyšší generace je patrná pouze v pohraničních oblastech (hranice mezi Kanadou a USA, Mexikem a USA) a v místech hustých sociálních sítí (New York, Miami, L.A. a další).

V roce 2000, kdy proběhl poslední census, 47 miliónů lidí uvedlo, že doma mluví jiným jazykem než angličtinou, přičemž španělština byla nejpoužívanějším (mluvilo jí na 28 miliónů lidí). Za další jazyky používané v domácnostech byly uvedeny čínština, francouzština, němčina, italština, vietnamština, korejština, arabština, ruština, polština a portugalština. Naproti

tomu 215 miliónů lidí uvedlo, že doma mluví pouze anglicky. Je tedy zjevné, že z USA se nestává vícejazyčný národ plný hloupých a zaostalých imigrantů.³²

Objevil se názor, dle něhož se Američané bojí imigrantů, kteří ovládají více jazyků. Takovýto lidé nalézají snadnější uplatnění na mezinárodním trhu práce a samotný trh práce v USA je do jisté míry možné označit za mezinárodní. Přestože se jedná o jednu zemi, nacházejí se v ní národnosti z celého světa. Lidé, kteří s těmito lidmi dokáží mluvit jejich rodnou řečí, jsou mnohem kvalifikovanějšími a přitažlivějšími pro trh práce. Možná proto se objevují názory, že hrozí úpadek angličtiny pod vlivem všech ostatních jazyků. Možná proto jsou čas od času slyšet nesmyslné názory, které varují před rostoucím vlivem mexické komunity, jenž by mohl přerůst až v oddělení Texasu, Nového Mexika a Kalifornie a vyústit v opětovné spojení s Mexikem.

3.12. NÁBOŽENSTVÍ A JEHO ROLE V ŽIVOTĚ IMIGRANTŮ

Jak jsem zmínil v kapitole 5. 3., hlavní skupiny imigrantů jsou pracovní migranti, profesionálové a odborníci, podnikatelé a méně početná skupina uprchlíků a azylantů. Náboženství hraje spíše doprovodnou funkci na jejich cestě do USA a následně ochrannou či funkci podpory v průběhu hledání ubytování a práce. Kostel, chrám, synagoga nebo mešita mohou sloužit jako místa útěchy, ochrany a duševní i materiální podpory.

Jedna z nejdůležitějších rolí náboženství se může projevit ve chvíli budování a rozvoje sociálních sítí, v podpoře udržení původní kultury a jazyka a poskytnutí ochrany před vnějšími vlivy. S rozvojem sociálních sítí a ústavně garantovanými svobodami rostl i počet farností, chrámů, synagog a mešit. Stejně tak škol a nemocnic zakládaných z veřejných sbírek v rámci jednotné sociální sítě. Na počátku 90-tých let se odhadoval počet katolických farností, kde mše byly vedeny ve španělštině, na 3 500. Počet křesťanských kostelů pro Korejce se pohybuje okolo 2 600. Dále se v USA nachází na 2000 buddhistických chrámů a 1000 mešit či jiných center pro Muslimy. Vzhledem ke stále rostoucí imigraci, počet těchto náboženských center nadále poroste. To je také důvod, proč je populace USA označována za jednu z nejpobožnějších. Dle průzkumu z roku 2002 je náboženství velmi důležitou součástí života až šesti lidí z deseti.³³

USA jako celek je považováno za křesťanský národ. S rostoucí imigrací od druhé poloviny 20. století však došlo k několika změnám. V roce 2005 se poprvé významně snížila protestantské populace, která klesla pod 50% všech věřících. Pokles byl zaznamenán především mezi mladými. Nebýt značné imigrace z Latinské Ameriky a Filipín, došlo by i k poklesu katolíků. Na druhé straně však také došlo k nárůstu nevěřících ze 7% na 14%. Buddhismus, hinduismus a islám jsou náboženství, která jako jediná rychle a stabilně získávají stále více stoupenců.

Náboženství a víra hrají také významnou roli v životě těch, kteří zůstali v rodné zemi a sledovali své příbuzné a známé, jak odcházejí. Imigranti, alespoň v případě první generace, udržují silné vazby se svými přáteli v rodné zemi. Po určité době strávené v USA se jejich situace stabilizuje a díky řadě charitativních programů a s podporou příslušné církve se snaží napomoci nejen svým přátelům, ale i ostatním. Tato pomoc má jak finanční, tak materiální a informační charakter. Impulsem k této činnosti je do značné míry i náboženské přesvědčení, které v lidech vyvolává solidárnost vůči svým krajanům. Opačným směrem pak proudí pomoc v podobě příchodu duchovních, kteří získávají zvláštní trénink zaměřený na opatrovnictví komunity imigrantů žijících mimo svou rodnou zemi. Církve se tak stávají významným představitelem v tomto pro imigranty cizím prostředí. Nabízejí ochranu především dospívajícím dětem, které jsou vystaveny působení negativních událostí ve školách a na ulicích. Nabízejí druhou šanci těm, jenž sešli na dráhu zločinu. Mladiství se často vracejí zpět k náboženství svých rodičů a předků poté, co si prošli vězením, závislostí na drogách a v případě dívek nechtěným těhotenstvím. Rodiče v některých čtvrtí posílají své děti do kostelů, aby se staly členy pěveckých sborů, pomohly s opravami, účastnily se charitativních programů, jen aby je udržely v dostatečné vzdálenosti od vlivu gangů a drog.

Církve samotné se také snaží nabízet pomoc. Do jisté míry i ku vlastnímu prospěchu. Katolická církev již dávno pochopila, že mladí lidé ztrácejí o náboženství zájem, poněvadž prvořadým se pro ně stalo nové prostředí okolo nich. Proto si pravidelné návštěvníky kostela a účastníky mší vychovávala již od jejich brzkých let. Po příchodu prvních irských, italských a polských imigrantů nabídla katolická církev jejich dětem možnost studovat v katolických školách. Rodinám nabídla pomoc s nalezením ubytování a práce. Nabídla jim i zdravotní péči.

Není proto divu, že druhá a třetí generace těchto imigrantů se stala významnými sponzory katolické církve v USA.

3.13. POSTAVENÍ ISLÁMU, MUSLIMŮ A ARABŮ V USA

Růst imigrace z muslimských zemí, především Iráku, Iránu, Pákistánu a Afganistanu, vyvolával mezi domácím obyvatelstvem vlnu znepokojení, které má svůj původ již v devátém století, kdy Saraceni získávali jedno území za druhým podél Středozemního moře a vytlačovali z nich křesťanství. Žádné jiné náboženství v historii se nedostalo do přímé konfrontace s křesťanstvím.

Skryté obavy z rostoucí muslimské populace na americké půdě přerostly v otevřený odpor vůči islámu po událostech 9/11. Toto nepřátelství a podezřavost vůči muslimské komunitě v USA bylo nadále živé neustále hrozcími teroristickými útoky a také teroristickými útoky spáchanými ve Španělsku a Velké Británii. V myslích Američanů se slova Arab, muslim a terorista stala synonymy bez ohledu na fakt, že pouze ¼ arabské populace žijící v USA jsou muslimové a zbytek jsou křesťané. Na vině byla i vláda, která skrze masová média šířila poplašné zprávy, což mělo za následek zostřený dohled nad muslimskou populací, důkladnější kontrolu jejich pobytu v zemi a omezení vstupu imigrantům z arabských a muslimských zemí.

V roce 2002 byl zaveden nový registrační systém a to pouze pro imigranty pocházející z muslimsko-arabských zemí. Jednalo se o *National Security Entry-Exit Registration System (NSEERS)*. Tento systém je spíše databází informací o imigrantech, v rámci níž jsou vedeny záznamy o době příchodu do USA a plánované délce pobytu spolu s udáním důvodu a kontaktní adresy. Dále otisky prstů a fotografie imigrantů. Část databáze NSEERS, která obsahuje informace o těch, kteří nedodrží registrační pravidla související s tímto systémem, se stala součástí databáze NCIC (National Crime Information Center). Policistům a federálním agentům, kteří mají přístup do NCIC, se tak naskytla nová možnost vyhledávání imigrantů, které je možné zatknout a vyslýchat ve spojitosti s terorismem. Po neprokázání této spojitosti je pak mohou předat imigračnímu soudu, který rozhodne o závažnosti jejich provinění vůči registračním pravidlům systému NSEERS. Deportace a odepření opětovného vstupu do USA

na několik let je častým výsledkem. Přičemž nedodržet registrační pravidla může být až překvapivě jednoduché. Nedostavení se k registraci do 30 dnů po vstupu do USA, neinformování o změně kontaktní adresy a v případě studentů nedodržení uvedené doby studia.

Islám je mezinárodním náboženstvím stejně jako křesťanství a stejně jako křesťanská církev podporuje své věřící na celém světě, tak i islám se snaží vyslyšet hlasy svých stoupenců. Bohužel v každém stádu se najdou černé ovce. Islámský fundamentalismus je naplněn všeobecnou záští vůči křesťanskému světu v čele s USA. Za vzestup islámského fundamentalismu by se v kostce dalo označit vytvoření samostatného státu Izrael a vysídlení palestinské populace z dané oblasti. Problémem islámu je i to, že nemá hierarchické uspořádání, tak jako je tomu v případě křesťanství, kde hlavním vůdcem je papež. Ale kdo vede všechny muslimy? Každá mešita má svého imáma, který může hlásat tu svou pravdu. Pro vlády každé země s početnou islámskou menšinou je tedy obtížné nalézt řešení pro vzájemné soužití a vyřešení problémů.

Co se týče samotných muslimů v USA, je možné říci, že se jim z ekonomického hlediska daří. Za průměrného muslima lze označit vysokoškolsky vzdělaného a ženatého muže s dětmi v domácnosti, jejíž roční příjem činí okolo 70 tisíc dolarů ročně. Arabové si také nevedou špatně. Průměrný roční příjem arabské domácnosti se v roce 2000 pohyboval okolo 52 tisíc. Počet Američanů arabského původu se v současnosti pohybuje okolo 3 miliónů.

V USA působí řada islámských a arabských organizací, které se zaměřují na podporu integrace muslimů a Arabů do americké společnosti a také na získání zastání v politice pro muslimskou a arabskou komunitu, tak jako získali politické zastání Mexičané a Kubánci. Mezi nejvýznamnější organizace patří *The Fiqh Council of North America*, *The Council on American-Islamic Relations*, *The Arab American Institute Foundation*, *The American Muslim Council*.

Jedním z politických představitelů arabské komunity byl Spencer Abrahams, který zastával úřad senátora za stát Michigan a otevřeně se zabýval otázkou vytvoření palestinského státu a vztahů mezi Izraelci a Palestinci. Dále Mitchell E. Daniels, Jr., který byl spolu se

Spencerem členem poradního kabinetu prezidenta George W. Bushe v době prvního zastávání funkce prezidenta (2000-04).

V červnu roku 2005 byla dokonce vydána fatva proti terorismu a extremismu, ve které bylo jasně vyjádřeno, že veškerá teroristická činnost je v islámu výslovně zakázána. Každému muslimu je zakázáno spolupracovat s teroristy, být členem teroristické organizace a jakkoliv se podílet na teroristických útocích. A nakonec, každý muslim má povinnost spolupracovat s orgány zabývajícími se odhalováním teroristických aktivit. Okamžitě byla podpořena muslimskými organizacemi v USA.³⁴

Veškerý pokrok v začlenění muslimské a arabské komunity do americké společnosti však může být během jediného okamžiku opět zastíněn skupinou frustrovaných a ukřivděných muslimů, kteří se vydají na dráhu islámského fundamentalismu a poškodí tak pověst i svých krajanů. Navíc široká americká veřejnost stále spojuje muslimský původ s terorismem. Objevily se i takové radikální názory, že všichni muslimové žijící v USA, by měli viditelně nosit pásku na rukávu či jiný charakteristický znak, který by upozornil na jejich původ. Další názory v podstatě nabádaly vybudovat obdobu “koncentračních táborů”, ve kterých žili japonští imigranti a Američané japonského původu v USA za druhé světové války. V roce 2006 byl proveden průzkum veřejného mínění, který do jisté míry potvrdil přetrvávající obavy, ale také předsudky vůči muslimsko-arabské menšině žijící v USA. 39% dotázaných se vyjádřilo pro zavedení povinnosti nosit určitý charakteristický znak, který by označoval občany muslimsko-arabského původu.

3.14. IMIGRACE DO USA PO 9/11

Po záříjových teroristických útocích došlo, stručně řečeno, k významnému zpřísnění podmínek, za kterých imigranti mohli požádat o víza a povolení k pobytu a práci, což se týkalo především imigrantů z arabských a muslimských zemí. Došlo k přijetí zákonů, které zadrženým imigrantům odebírala občanská práva. Byly zavedeny důkladnější kontroly v místech vstupu do USA (mezinárodní letiště, přístavy, pohraniční oblasti) a stále více peněz proudilo do “ochrany hranic”. Došlo také k řadě dalších událostí. K čemu však nedošlo a co si do jisté míry žádala značná část široké veřejnosti, byl pokles imigrantů každoročně

přicházejících do USA a to především z muslimko-arabských zemí, na které bylo nahlíženo s obavami z dalších teroristických útoků.

V roce 2001 a 2002 bylo do USA vpuštěno přes milión imigrantů z celého světa. V roce 2003 a 2004 tato hodnota klesla pod jeden milión, aby se v roce 2005 a 2006 znovu přehoupla přes jeden milión. Počet imigrantů přicházejících z Afganistanu stabilně rostl již od roku 1998 a to i po záříjových událostech roku 2001. To samé lze tvrdit o imigraci z Iránu, Pákistánu, Saudské Arábie, Sýrie a Iráku. Počet afgánských imigrantů legálně žijících na americkém území k roku 2006 tak dosáhl 81 tisíc. Počet imigrantů pro ten samý rok z Iránu dosahoval 412 tisíc, z Pákistánu 119 tisíc, ze Saudské Arábie 61 tisíc, ze Sýrie 53 tisíc a z Iráku 106 tisíc. I počet udělených občanství imigrantům z těchto zemí nadále rostl a stejný trend lze sledovat i u ostatních muslimsko-arabských zemí.³⁵

Rostl však i počet zadržených, zatčených, vězněných a deportovaných imigrantů z výše zmíněných zemí a to na základě i menších přestupků, jak jsem zmínil v podkapitole 5. 2. 2. Proces zadržení, zatčení a následné deportace probíhal dle předepsaného scénáře a za značné pozornosti médií, které vytrvale šířily čerstvé a často absolutně neověřené zprávy o právě zadržených osobách muslimského nebo arabského původu a to na základě podezření z účasti na teroristických aktivitách. V naprosté většině případů se však jednalo o případy, kdy imigranti nedodrželi platnost víz, čímž porušili imigrační zákony a stali se tak předmětem okamžité deportace. Média tak zařadila případy ilegálních imigrantů, menších zločinců a nebezpečných kriminálků do jedné skupiny s názvem “podezřelí z terorismu”. To mělo za následek dvě věci. Americká veřejnost byla držena v konstantních obavách z dalších teroristických útoků a vládě tak nic nebránilo v prosazování stále přísnějších imigračních zákonů a finančně nákladnějších projektů a systémů obrany amerického území, rozšíření pravomocí federálních vyšetřovacích agentur a omezení práv a svobod imigrantů, usedlíků a držitelů zelené karty a také samotných amerických občanů. Druhou skutečností je fakt, že vláda, imigrační úřady, DHS, FBI se stále více objevovaly v médiích. Jak rostl počet údajných teroristů zadržených po událostech 9/11, rostl i všeobecný dojem o tom, že tyto agentury a vláda skutečně slouží americkému obyvatelstvu, že usilovně pracují na zajištění národní bezpečnosti, a že veškerá přijatá opatření, zákony a omezení práv a svobod jsou opodstatněná.

Počet zadržených osob rostl opravdu nevídanou rychlostí. Již 25. října 2001, tedy 58 dní po teroristických útocích na New York a Washington, D.C., vyzdvihoval prezident George W. Bush úsilí, se kterým pracují tajné služby, a které doposavad vedlo k zadržení necelého jednoho tisíce podezřelých.³⁶ V červnu roku 2002 se tento počet zvýšil již na 2 400 vyšetřovaných osob.³⁷ Počet vyšetřovaných, zadržovaných, vězněných a deportovaných osob rostl i díky přijetí několika účelových opatření, které jsou spolu s některými dalšími událostmi zmíněny v následujících odstavcích.

Okamžitě po událostech 9/11 spustila vláda prevenční program *Terrorism Information and Prevention System (Operation TIPS)*. Podstata tohoto programu tkvěla v zapojení široké veřejnosti do odhalování potencionálních teroristů. Lidé mohli skrze bezplatné telefonní linky a internet kontaktovat FBI a podat informace o “podezřelých” osobách. Těmito osobami však v naprosté většině případů byli jejich muslimsko-arabští sousedé. Lidé tak v obavách z dalších útoků udávali ostatní a to pouze na základě původu. Během jednoho týdne obdržela FBI okolo 96 tisíc udání v rámci programu TIPS.³⁸

INS si prosadilo nařízení, které umožňovalo zadržovat přistěhovalce na dobu 48 hodin bez sdělení obvinění a tato doba mohla být prodloužena na neurčito pod vlivem závažného podezření ze spáchání či napomáhání v teroristických útocích na obyvatele USA a dále v důsledku nepředvídaných událostí a ve stavu nouze.

Soudcům rozhodujících v případech porušení imigračních zákonů bylo nařízeno, aby takovéto případy byly projednány za zavřenými dveřmi a všem zúčastněným bylo zakázáno sdělovat jakékoliv informace o průběhu i výsledku těchto procesů.

26. října 2001 prezident Bush schválil zákon *USA Patriot Act*, který rozšířil okruh pravomocí tajných služeb (viz. podkapitola 5. 2. 2.). V říjnu bylo také přijato dočasné nařízení, které umožňovalo nahlížet do soukromé korespondence některých federálních vězňů, u kterých existovalo závažné podezření z pokračování v zapojení do teroristických aktivit. To se týkalo i korespondence mezi obhájci a vězni.

V listopadu byly ustanoveny vojenské soudy, které se zabývaly případy přistěhovalců obžalovaných z teroristické činnosti. Dále byl přijat zákon týkající letecké přepravy osob, tzv.

Transportation Security Act, v rámci jehož přijetí byla vytvořena organizace Transportation Security Administration (TSA), která ve spolupráci s tajnými službami a vládními organizacemi vytvořila seznam osob evidovaných jako teroristy, potencionální teroristy, osoby spolupracující s teroristy či jakýmkoliv jiným způsobem nebezpečné osoby, které představují ohrožení bezpečnosti všech lidí na palubě letadel. Zákaz vstupu na palubu mají ti, jenž jsou podezřelí z účasti na teroristických aktivitách. Ostatní, jejichž jména se objeví na tomto seznamu, musejí projít zvláštní kontrolou (výslech, osobní tělesná prohlídka, důkladné prohlídka zavazadel atd.) a teprve poté “mohou” nastoupit. Tudíž jsou do jisté míry vystaveni ponížení a cestovnímu zdržení. Tento tzv. no-fly list, který je každý měsíc rozšířen o 20 tisíc nových jmen, byl vystaven silné kritice poté, co se začaly objevovat případy desítek lidí, kteří byli bezdůvodně prohledáváni, zadrženi a vyslýcháni v souvislosti s jejich jménem na tomto seznamu. Bylo zjevné, že jejich jména jsou pouze shodou se jmény teroristů či hledaných osob. Dokonce senátor Edward Kennedy byl několikrát zadržen v souvislosti s jeho jménem na tomto seznamu. Největším problémem ovšem zůstává možnost vyškrtnout své jméno z tohoto seznamu. Případy nově a opakovaně zadržených lidí tak rostou současně s případy lidí, kteří se bezúspěšně snaží dostat své jméno z tohoto seznamu.

Ministr spravedlnosti John Ashcroft ke konci listopadu povolil zveřejnění seznamu 548 zadržených a vyšetřovaných osob v souvislosti s teroristickou činností. Tento seznam obsahoval národnost, datum narození a vznesená obvinění, ale neobsahoval jména těchto osob. J. Ashcroft tvrdil, že není zákonem povinen zveřejnit jména osob, u kterých je závažné podezření z páčání teroristických aktivit. Tento seznam byl zveřejněn až po rostoucím tlaku několika organizací hájící lidská práva a také na žádost několika členů kongresu.

V prosinci zažalovalo *Center for National Security Studies* ministerstvo spravedlnosti za zatajování informací o zadržených osobách a dožadovalo se odtajnění vládních dokumentů, týkajících se jejich identity, důvodu zadržení, vznesených obvinění, stavu v jakém se nachází jednotlivé případy atd. Ministerstvo spravedlnosti uveřejnilo kompletní seznam osob zadržených od 9/11 v lednu 2002 a to i se jmény zadržených. Na konci ledna podala *American Civil Liberties Union (ACLU)* stížnost na michiganský imigrační soud a upozorňovala na porušení ústavního práva veřejnosti a tisku, které spočívalo v jejich vyloučení z účasti na

soudním přelíčení. Také poukazovala na porušení práva obžalovaných na řádný proces. Tato stížnost byla vydána v souvislosti s projednáváním případu Rabiha Haddada. Libanonce, který byl zadržen a vězněn v souvislosti s 9/11, ale obvinění vůči jeho osobě bylo postaveno na nepřesvědčivých a nedostatečných důkazech, což je případ i desítky jiných, kteří byli vězněni pouze na základě možné spojitosti s teroristy.

V březnu 2002 vydalo ministerstvo zahraničí nařízení, kterým rušilo automatické obnovení platnosti prošlých víz pro cizince, kteří opustili americké území na dobu delší než byla platnost těchto víz, tzn. že platnost vypršela v době, kdy se nacházeli mimo území USA. Pro návrat do USA jim pochopitelně muselo být vystaveno vízum nové, což se ale s přijetím tohoto nařízení zkomplikovalo. Toto nařízení však postihovalo pouze cizince ze zemí označených za spolupracujících s teroristy (muslimsko-arabské země).

Na začátku května představil senátor Joseph Lieberman návrh zákona *National Homeland Security and Combating Terrorism Act*. Přijetí tohoto zákona by znamenalo vytvoření zvláštního oddělení zaměřeného na národní obranu (Department of National Homeland Security, neboli DHS) a dalšího oddělení pro boj s terorismem (National Office for Combating Terrorism). V polovině května prezident Bush schválil zákon *Enhanced Border Security and Visa Entry Reform Act*. J. Ashcroft navrhl nový systém *Student and Exchange Visitor System (SEVIS)* pro registraci zahraničních studentů, kteří do USA přicházejí za účelem studia či krátkodobé práce. V červnu byl kongresu představen návrh zákona definující účel a činnost DHS. Prezident Bush schválil zákon o vytvoření DHS na konci listopadu 2002. Došlo tak k vytvoření jedné organizace, která spojila personál, databáze, činnost atd. ostatních 22 federálních organizací včetně INS. Rozpočet DHS se v roce 2006 pohyboval okolo 40 miliard dolarů a pro DHS pracovalo v tom samém roce na 200 tisíc zaměstnanců. S přijetím tohoto zákona byl také ukončen program TIPS.^{39, 40}

3.15. DISKRIMINAČNÍ POLITIKA PO 9/11

Výše jsem zmínil několik přijatých opatření, která do značné míry ztížily život imigrantům muslimsko-arabského původu a zároveň měly i negativní vliv na postavení ostatních imigrantů v zemi. Také jsem zmínil, že u naprosté většiny zadržených bylo důvodem

jejich vyhoštění porušení imigračních zákonů, nikoliv prokázání teroristické činnosti či podpory terorismu. Z toho se dá usoudit, že imigrační úřady a federální agentury využily atmosféru strachu z dalších teroristických útoků, která ovládla americkou společnost k tomu, aby mohla provést důkladnou čistku mezi ilegálními přistěhovalci, dosáhnout vyšších finančních podpor pro své resorty, prosadit zákony narušující a v řadě případů porušující ústavní práva přistěhovalců i amerických občanů výměnou za více zadržených “teroristů”, jejichž aktuální počty pravidelně nabízely masovým médiím, které si již dotvořily pro diváky zajímavý příběh o nebezpečných teroristech a jejich úspěšném zadržení. Následující případy jsou pouze střípky z několika set a potvrzují nekontrolovatelnou činnost a neomezenou pravomoc federálních úřadů po událostech 9/11 a roli masových médií.

Mohammed Azmath a Ayub Khan byli zadrženi ve vlaku den po teroristických útocích na cestě z New Jersey do San Antonia v Texasu. Jednalo se o přistěhovalce indského původu, kteří se živili pouličním prodejem novin. Zadržení byli na základě udání některého z cestujících. V jejich zavazadlech byl nalezen větší obnos hotovosti a ostré nože na prořezávání papírových krabic. Jejich tváře spolu s detaily ohledně zadržení se objevily ve zprávách většiny televizních stanic a na internetu během několika hodin. Byli převezeni do vazebního centra v New Yorku, kde byli skoro rok zavřeni v celách pro jednotlivce. Během prvních devadesáti dnů byli vyslýcháni ohledně jejich spojitosti s teroristickými útoky, aniž by jim byla nabídnuta právní ochrana. Jejich rodiny v Indii se staly také předmětem výslechů. Po 18 měsících byli deportováni zpět do Indie na základě prokázání porušení imigračních zákonů a podvodu. Tito “teroristé” tak nebyli nikým jiným, nežli obyčejnými imigranty, kteří nedodrželi platnost svých víz a dopustili se menšího podvodu s kreditními kartami, což samozřejmě je trestné. Na druhou stranu nebylo vůbec nutné, aby se informace o jejich zadržení dostaly do masových médií, aby byli označeni za potencionální teroristy a věznění 18 měsíců.

Tento případ dokazuje, že rozdíl mezi ilegálním přistěhovalcem, navíc muslimského nebo arabského původu, a teroristou jednoduše zmizel. Muslimové žijící v USA začali být mnohem častěji kontrolováni i obyčejnými policisty. Případ Azmatha a Ayuba byl Michaelem Rolincem, zástupcem ředitele FBI ve Washingtonu, D.C. v červnu roku 2003, okomentován

slovy, že se jednalo o ilegální imigranty, kteří byli následně uznáni vinnými z peněžního podvodu. Délka a způsob jejich “věznění” odpovídala jejich neochotě spolupracovat. Navíc dodal, že samotné neprokázání spojitosti ilegálních imigrantů s terorismem ještě neznamená, že tato spojitost neexistuje, a je proto v zájmu národní bezpečnosti tyto osoby deportovat a zamezit jejich opětovnému vstupu do USA.

Ministerstvo spravedlnosti, počínání INS a další federálních agentury se staly předmětem kritiky řady nevládních a neziskových organizací a organizací hájící lidská práva. Kroky ministerstva spravedlnosti znepokojovaly i řadu politiků. Došlo ke jmenování řady komisí, které měly za úkol prošetřit případy zatčených imigrantů, ale i amerických občanů muslimského původu v souvislosti s 9/11. Měly se především zaměřit na porušování lidských a občanských práv. Například zpráva OIG (Office of the Inspector General) z roku 2003 vystavila ministerstvo spravedlnosti kritice za porušení práv zadržených, kteří byli drženi i několik měsíců v celách pro jednotlivce, byl jim odepřen nebo omezen přístup k telefonu, čímž byla významně narušena komunikace s rodinou a obhájcem. Byli vystaveni psychickému i fyzickému týrání ze strany dozorců a vyslychajících agentů atd. Navíc po neprokázání jakékoliv spojitosti s terorismem byli v naprosté většině případů deportováni a to bez ohledu na rodiny, které zůstaly v USA. Tuto zprávu okomentovala mluvčí ministerstva spravedlnosti Barbara Comstock mimo jiné i tím, že ministerstvo necítí potřebu omlouvat se za svoje úsilí ve využití všech legálních prostředků k ochraně amerického národa před dalšími teroristickými útoky.⁴¹

Případ Ansara Mahmooda vzbudil mnohem více pozornosti, nežli případy jiných. Ansar byl Pákistánec legálně žijící v USA a navíc držitel zelené karty. Zatčen byl v říjnu 2001 v New Yorku při focení vodní nádrže a obviněn z pokusu o kontaminaci vody. To bylo naprosto směšné, ale agentům FBI se podařilo prokázat, že napomáhal svým přátelům z Pákistánu dostat se do USA. Jestli věděl o jejich ilegálním statutu, či zda ho FBI přinutila přiznat se, že jim vědomě napomáhal i přes jejich ilegalitu, je předmětem dohadů. Případ byl uzavřen o tři roky později. Ansar byl deportován zpět do Pákistánu a to na základě prokázání “vědomého” napomáhání ilegálním přistěhovalcům dostat se do USA. Navíc mu bylo odepřeno právo na návrat do USA po uplynutí pěti až deseti let, což je běžně stanovená doba,

po které se vyhoštění smějí vrátit. Případ vzbudil vlnu protestů pakistánské komunity v New Yorku a také mezi politiky.

Brandon Mayfield, americký občan, právní zástupce z Oregonu, vysloužilý podporučík v záloze a stoupenec islámu, byl obviněn z účasti na březnových bombových útocích v Madridu z roku 2004. Při těchto útocích na vlakové soupravy zemřelo přes 190 lidí. Brandon Mayfield byl obviněn na základě částečného otisku prstu z batohu, ve kterém se nacházela rozbuška. Tento otisk obdržela FBI od SNP (Spanish National Police). FBI srovnala tento otisk se svou databází a spolu se jménem Mayfielda bylo identifikováno i dalších 12 osob. Po “expertním” přezkoumání označila FBI za spolupachatele teroristických útoků právě Mayfielda. Případ okamžitě získal pozornost médií. Mayfield byl několik dní sledován a poté zatčen. To i přes pochybnosti o jeho spoluúčasti, které vyjádřila SNP. V dubnu se proto zástupci FBI a SNP sešli k projednání tohoto případu v Madridu. Po tomto setkání FBI tvrdila, že SNP je spokojena s výsledkem dosavadního vyšetřování. SNP však toto tvrzení vyvrátila a naopak prohlásila, že se snažila upozornit FBI na nedostatky v prokázání shodnosti mezi daným otiskem a otisky Mayfielda. Navíc poukázala na fakt, že Mayfield měl v době útoků již rok prošlý pas a nezažádal o jeho obnovu. Ke konci května byl Mayfield zproštěn veškerých obvinění, propuštěn a obdržel omluvný dopis od FBI, která přiznala chybu při posuzování shodnosti částečného otisku s otisky Mayfielda. Mayfield se s tímto nespokojil a tvrdil, že FBI postupovala vůči jeho osobě nekorektně, neprofesionálně a obvinil ji z diskriminace a úniku informací, kterých se ihned chytila řada médií. Jeho jméno tak bylo pošpiněno a žádal náležitou nápravu. Na konci srpna si Mayfield najal právního zástupce a soudil se s ministerstvem spravedlnosti. Ke konci roku 2006 bylo Mayfieldovi vyplaceno odškodné ve výši dvou miliónů dolarů.

3.16. ZÁVĚREM K ILEGÁLNÍ IMIGRACI DO USA

Od roku 2000 zastával funkci prezidenta USA George W. Bush. K tomuto roku hlídalo hranice okolo devíti tisíc strážníků. V roce 2002 spolykaly výdaje a náklady na provoz hraniční stráže 1,6 miliard dolarů. V roce 2007 se počet ochránců hranic zvýšil na 13 500 a nadále roste. 13 miliard dolarů bylo vyčleněno na ochranu hranic v roce 2008. Jednu miliardu

dolarů bude stát vybudování bariér, zátaras a plotu podél celé hranice s Mexikem, přičemž do konce roku 2008 má být postaveno skoro 600 kilometrů.⁴²

Hranice mezi Mexikem a USA je přes 3 200 km dlouhá, tvořena řekou Rio Grande a pouštěmi. Hranici sdílí šest mexických a čtyři americké státy (Kalifornie, Arizona, Nové Mexiko, Texas), přičemž v těchto deseti státech žije dohromady přes 80 miliónů lidí. Okolo hranice je tzv. hraniční zóna, která zahrnuje území do 40 kilometrů od hranice severně i jižně. V této zóně žije okolo 14 miliónů obyvatel, pro které je migrace mezi oběma zeměmi prakticky jediným zdrojem obživy.

Migrace mezi Mexikem a USA byla až do první poloviny 20. století označována za neformální a bez nutnosti ji nějak významně regulovat. Ve 20-tých letech došlo k prvnímu významnějšímu nárůstu deportovaných Mexičanů, což byl důsledek ekonomické krize v USA. Roku 1924 byl zaveden kvótní systém, ale ten měl na kontrolu imigrace z Mexika spíše kontraproduktivní vliv, poněvadž zvyšoval počty ilegálních imigrantů. Postupem času se však ekonomická situace zlepšovala a v letech 1942-1964 přišlo do USA v rámci programu *Bracero* okolo 4,6 miliónů mexických dočasných pracovních migrantů. Čímž také započala doba usazování Mexičanů ve větším počtu na americkém území. Od 80-tých let započala také doba přísnějších pohraničních kontrol, které byly zaměřeny na odhalování pašeráků drog a lidí. Po událostech 9/11 došlo k militarizaci hranice v novém měřítku.

V roce 2005 se odhadovalo, že počet ilegálních přistěhovalců na americkém území dosahuje 12 miliónů. Počet ilegálních imigrantů, kteří ročně překročí hranice USA se pohybuje okolo 450 až 600 tisíci, přičemž značná část přichází do USA přes jižní hranici s Mexikem. Ke konci roku 2005 byl přijat zákon HR 4437, který v pohraničních státech vzbudil řadu obav a vlnu nevole. Lidé se báli o své blízké, poněvadž právě v pohraničních státech žije nejvíce ilegálních přistěhovalců, kteří byli přijetím tohoto zákona ještě více vystaveni deportacím. Navíc tento zákon odstartoval stavbu plotu, který měl vést přes soukromé pozemky řady pohraničních usedlíků, což mezi místními vyvolalo pobouření. Někteří zažalovali vládu USA za porušování svých ústavních práv.

Stavba plotu okolo celé jižní hranice USA ve snaze zamezit růstu ilegální imigrace může do jisté míry dávat určitý smysl. Je ovšem na pováženou tvrdit, že dokončení tohoto projektu je v zájmu národní bezpečnosti. Jak by mohl několik set kilometrů dlouhý plot ochránit americký národ před latinskými přistěhovalci, z nichž naprostá většina je křesťanského vyznání. Mezi Imigranty z Latinské Ameriky jsou drogoví obchodníci, zloději, vykradači, násilníci atd., ale nejsou mezi nimi teroristé a ani v minulosti žádný imigrant z Latinské Ameriky nepředstavoval teroristickou hrozbu. Což ovšem neplatí o hranici na severu USA s Kanadou, která je dvakrát tak dlouhá a zdaleka ne tak střežená. Cožpak ze severu nehrozí národu nebezpečí? Kanada uplatňuje mnohem přívětivější azylovou politiku než Mexiko. V Kanadě se nachází mnohem větší muslimská populace a je zároveň mnohem atraktivnější zemí z pohledu teroristů. Má rozvinutou a kvalitní infrastrukturu, což se o Mexiku rozhodně tvrdit nedá, avšak vytvořená síť obchodování s drogami a převozy lidí z Mexika do USA je na vysoké úrovni. Žádný terorista se však do USA nedostal přes jižní hranici a ani se o to nepokouší. Důkazem budiž zářijové útoky z roku 2001, kdy se skupina teroristů dostala na paluby letadel legálním způsobem. Mexická hranice je jednoduše řečeno nepřijatelnou cestou, protože je plná hlídek a kontrol a další kontroly následují cestou. V roce 2005 bylo zadrženo na 1,2 miliónů cizinců, kteří se snažili ilegálně překročit hranici do USA.⁴³ Všichni zadržení jsou vyfoceni a jsou jim sejmuty otisky prstů. Teroristé si nemohou dovolit vystavit plánovaný útok pravděpodobnosti, že se jim podaří nepozorovaně překročit hranici, tak jak to činí imigranti. Pro teroristy je tedy snadnější najít jinou, méně kontrolovanou cestu. USA má přes 200 letišť, okolo 140 přístavů, kde se ročně vyloží zhruba 9 miliónů kontejnerů plných nákladu, na 500 tisíc mostů a 500 mrakodrapů, 320 tisíc kilometrů ropovodů a potrubí vedoucího zemní plyn, 2 900 elektráren z nichž přes 100 je jaderných. 30 miliónů lidí z celého světa vstoupí každý rok na americkou půdu a 750 tisíc zahraničních studentů studuje na amerických středních školách a univerzitách.⁴⁴ Odborníci na obranu se shodují v tom, že peníze vynaložené na ochranu mexicko-americké hranice by byly lépe využity jinde, např. na zajištění vzdušného prostoru a posílení hlídek na moři.

V roce 2006 byla spuštěna operace *LineBacker*, v rámci níž byla i místní policie z pohraničních oblastí zapojena do ochrany bezpečnosti hranice. Zvýšený počet kontrol měl vést

k vyššímu počtu odhalených obchodníků s drogami a lidmi, ale skrytou záminkou se jevil i vyšší počet odhalených ilegálních imigrantů. Policisté a šerifové se tak v podstatě stali “zástupci” agentů DHS. S tím se někteří nechtěli smířit. Ředitelé policie v některých oblastech zakázali svým podřízeným dotazovat se při běžných kontrolách na imigrační statut. Měli totiž obavy z toho, že místní obyvatelé pak nebudou s policisty spolupracovat při vyšetřování zločinů. Lidé žijící v komunitách plných imigrantů se oprávněně začnou vyhýbat místní policii, pakliže jim bude hrozit deportace. Nebudou spolupracovat, zločiny zůstanou nenahlášeny a kriminalita poroste.

V jiných oblastech bylo zapojení místní policie do odhalování ilegální imigrace přivítáno. Pakliže byly při běžných dopravních kontrolách zjištěny pochybnosti o legalitě pobytu daných osob na americkém území, byla informována hraniční stráž, která dané osoby prošetřila a případně započala deportační řízení. Během dubna až června roku 2006 bylo provedeno 860 deportací. Zástupci policie z pohraničního města El Paso (Texas) odhalili přes jeden tisíc ilegálních imigrantů, ale provedli pouze čtyři zatčení v souvislosti s převážením drog. Operace která byla na počátku zaměřena na obchod s drogami, se rychle přeměnila v hon na ilegální imigranty.

Během první poloviny roku 2007 zvažovaly státní zákonodárné sbory v celých USA okolo 1 400 různých návrhů, opatření, nařízení a zákonů týkajících se imigrace a imigrantů. 170 z nich bylo přijato. Zákony zakazující ilegálním imigrantům přístup ke zdravotní péči, získání řidičského průkazu, ke vzdělání, k práci, ke koupi bytu či domu atd. Zákony, které se otevřeně snaží ztížit ilegálním imigrantům život v USA. Na jedné straně je neoddiskutovatelnou pravdou, že s rostoucím počtem ilegálních imigrantů je třeba něco dělat. Na druhou stranu řada ilegálních imigrantů přichází z velice chudých a bídou pronásledovaných vesnických oblastí. Tudíž přijetím zákonů, které je omezují v přístupu k veřejným službám, o kterých v jejich dosavadním životě ani neslyšeli, se toho moc nezmění.

POZNÁMKY

1. MIGRATION POLICY INSTITUTE. *Country and Comparative Data – USA*, [online]. Dostupný z [www: < http://www.migrationinformation.org/datahub/countrydata/data.cf>](http://www.migrationinformation.org/datahub/countrydata/data.cf).
2. CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY. *The World Factbook of 2008*, [online]. Dostupný z [www: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/us.html>](https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/us.html).
3. PORTES A., RUMBAUT G.R. *Immigrant America*, 3rd Edition. University of California Press, 2006. ISBN 0520250419. Strana 14.
4. RILEY L. J. *Let Them In – The Case for Open Borders*. Gotham Books, 2008. ISBN 9781592403493. Strana 199.
5. PORTES A., RUMBAUT G.R. *Immigrant America*, 3rd Edition. University of California Press, 2006. ISBN 0520250419. Strana 14.
6. PORTES A., RUMBAUT G.R. *Immigrant America*, 3rd Edition. University of California Press, 2006. ISBN 0520250419. Strana 38.
7. PORTES A., RUMBAUT G.R. *Immigrant America*, 3rd Edition. University of California Press, 2006. ISBN 0520250419. Strana 40.
8. PORTES A., RUMBAUT G.R. *Immigrant America*, 3rd Edition. University of California Press, 2006. ISBN 0520250419. Strana 43-47.
9. Viz. odkaz č. 1 výše.
10. Economist. *America's minorities - Growing more colourful*, srpen 2008 [online]. Dostupný z [www: < http://www.economist.com/daily/news/displaystory.cfm?story_id=11922610&fsrc=nwl>](http://www.economist.com/daily/news/displaystory.cfm?story_id=11922610&fsrc=nwl).
11. PORTES A., RUMBAUT G.R. *Immigrant America*, 3rd Edition. University of California Press, 2006. ISBN 0520250419. Strana 151-152.
12. RILEY L. J. *Let Them In – The Case for Open Borders*. Gotham Books, 2008. ISBN 9781592403493. Strana 165.
13. PORTES A., RUMBAUT G.R. *Immigrant America*, 3rd Edition. University of California Press, 2006. ISBN 0520250419. Strana 347-348.
14. PORTES A., RUMBAUT G.R. *Immigrant America*, 3rd Edition. University of California Press, 2006. ISBN 0520250419. Strana 359.
15. BROTHERTON C. D., KRETSEDEMAS P. *Keeping out the Other – A Critical Introduction to Immigration Enforcement Today*. Columbia University Press, 2008. ISBN 9780231141291. Strana 220.
16. BROTHERTON C. D., KRETSEDEMAS P. *Keeping out the Other – A Critical Introduction to Immigration Enforcement Today*. Columbia University Press, 2008. ISBN 9780231141291. Strana 113.
17. BROTHERTON C. D., KRETSEDEMAS P. *Keeping out the Other – A Critical Introduction to Immigration Enforcement Today*. Columbia University Press, 2008. ISBN 9780231141291. Strana 184.
18. BROTHERTON C. D., KRETSEDEMAS P. *Keeping out the Other – A Critical Introduction to Immigration Enforcement Today*. Columbia University Press, 2008. ISBN 9780231141291. Strana 189.
19. PORTES A., RUMBAUT G.R. *Immigrant America*, 3rd Edition. University of California Press, 2006. ISBN 0520250419. Strana 22.

20. FRONTLINE WORLD, *Mexico*, červen 2006 [online]. Dostupný z [www: <http://www.pbs.org/frontlineworld/stories/mexico/facts.html#04>](http://www.pbs.org/frontlineworld/stories/mexico/facts.html#04).
21. PORTES A., RUMBAUT G.R. *Immigrant America*, 3rd Edition. University of California Press, 2006. ISBN 0520250419. Strana 89.
22. PORTES A., RUMBAUT G.R. *Immigrant America*, 3rd Edition. University of California Press, 2006. ISBN 0520250419. Strana 28.
23. PORTES A., RUMBAUT G.R. *Immigrant America*, 3rd Edition. University of California Press, 2006. ISBN 0520250419. Strana 74.
24. BROTHERTON C. D., KRETSEDEMAS P. *Keeping out the Other – A Critical Introduction to Immigration Enforcement Today*. Columbia University Press, 2008. ISBN 9780231141291. Strana 319.
25. BROTHERTON C. D., KRETSEDEMAS P. *Keeping out the Other – A Critical Introduction to Immigration Enforcement Today*. Columbia University Press, 2008. ISBN 9780231141291. Strana 320.
26. BROTHERTON C. D., KRETSEDEMAS P. *Keeping out the Other – A Critical Introduction to Immigration Enforcement Today*. Columbia University Press, 2008. ISBN 9780231141291. Strana 323.
27. BROTHERTON C. D., KRETSEDEMAS P. *Keeping out the Other – A Critical Introduction to Immigration Enforcement Today*. Columbia University Press, 2008. ISBN 9780231141291. Strana 321.
28. BROTHERTON C. D., KRETSEDEMAS P. *Keeping out the Other – A Critical Introduction to Immigration Enforcement Today*. Columbia University Press, 2008. ISBN 9780231141291. Strana 325.
29. PORTES A., RUMBAUT G.R. *Immigrant America*, 3rd Edition. University of California Press, 2006. ISBN 0520250419. Strana 193-194.
30. PORTES A., RUMBAUT G.R. *Immigrant America*, 3rd Edition. University of California Press, 2006. ISBN 0520250419. Strana 194-195.
31. PORTES A., RUMBAUT G.R. *Immigrant America*, 3rd Edition. University of California Press, 2006. ISBN 0520250419. Strana 209.
32. PORTES A., RUMBAUT G.R. *Immigrant America*, 3rd Edition. University of California Press, 2006. ISBN 0520250419. Strana 219-221.
33. PORTES A., RUMBAUT G.R. *Immigrant America*, 3rd Edition. University of California Press, 2006. ISBN 0520250419. Strana 307.
34. THE FIQH COUNCIL OF NORTH AMERICA. *Fatwa Against Terrorism*, červen 2008 [online]. Dostupný z [www: <http://fiqh council.org/Default.aspx?tabid=99>](http://fiqh council.org/Default.aspx?tabid=99).
35. Viz odkaz č. 1 výše.
36. BROTHERTON C. D., KRETSEDEMAS P. *Keeping out the Other – A Critical Introduction to Immigration Enforcement Today*. Columbia University Press, 2008. ISBN 9780231141291. Strana 85.
37. MIGRATION POLICY INSTITUTE. *Chronology of Events Since September 11, 2001- Related to Immigration and National Security*, květen 2003 [online]. Dostupný z [www: <http://www.migrationinformation.org/chronology.pdf>](http://www.migrationinformation.org/chronology.pdf).

38. BROTHERTON C. D., KRETSEDEMAS P. *Keeping out the Other – A Critical Introduction to Immigration Enforcement Today*. Columbia University Press, 2008. ISBN 9780231141291. Strana 87.
39. Viz. odkaz č. 37 výše.
40. RILEY L. J. *Let Them In – The Case for Open Borders*. Gotham Books, 2008. ISBN 9781592403493. Strana 200-201.
41. BROTHERTON C. D., KRETSEDEMAS P. *Keeping out the Other – A Critical Introduction to Immigration Enforcement Today*. Columbia University Press, 2008. ISBN 9780231141291. Strana 91.
42. BROTHERTON C. D., KRETSEDEMAS P. *Keeping out the Other – A Critical Introduction to Immigration Enforcement Today*. Columbia University Press, 2008. ISBN 9780231141291. Strana 211-212; 215.
43. RILEY L. J. *Let Them In – The Case for Open Borders*. Gotham Books, 2008. ISBN 9781592403493. Strana 198.
44. RILEY L. J. *Let Them In – The Case for Open Borders*. Gotham Books, 2008. ISBN 9781592403493. Strana 199.

4. ZÁVĚR

Na celosvětovou finanční krizi, která následovala po pádu investiční společnosti Lehman Brothers v září roku 2008 může být, a pravděpodobně i bude, nahlíženo jako na nejzávažnější globální krizi od konce druhé světové války. S rostoucí nezaměstnaností se nabízejí otázky, jak současná krize ovlivňuje a do budoucna ovlivní globální migraci, která se v roce 2005 týkala 195 miliónů lidí, přičemž pro rok 2010 se předpokládá růst až na 214 miliónů¹ a přestože migranti tvoří pouze 3 procenta celosvětové populace, dopad ekonomické krize na migraci by neměl uniknout zájmu analytiků, zákonodárců a široké veřejnosti. V závěru této práce se tedy zaměřím na následky, které s sebou stále trvající ekonomická krize přináší v oblasti pracovní migrace (především do USA a Evropy) a jaká řešení se nabízejí.

Pokles hospodářského růstu nejvíce zasáhne do života těch migrantů, kteří nemají dostatečnou kvalifikaci, vzdělání, finanční prostředky atd., pro odchod z oblastí/odvětví ekonomiky/zemí, které jsou krizí nejvíce zasaženy. Ilegální imigranti jsou pravděpodobně nejvíce postiženou skupinou, jelikož v naprosté většině případů nemají nárok na pobírání sociálních dávek a podpor v nezaměstnanosti, což do budoucna zbrzdí jejich integraci do společnosti a prohlubování jejich strádání může vést k růstu kriminality a tím pádem i k protiimigračním náladám.

4.1. FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ MIGRACI ZA RECESE

Pracovní imigranti přicházejí do hostitelských zemí s vidinou nalezení příležitostí, které se v rodné zemi nenabízejí a tudíž je možné tvrdit, že lepší ekonomická situace hostitelské země, potažmo situace na pracovním trhu, je jednou ze zásadních hnacích sil pracovní migrace. Je třeba si ale uvědomit, že současná ekonomická krize má globální dopad a tudíž vyhlídky na nalezení lepších pracovních příležitostí v hostitelských zemích klesají, čímž 1) klesá imigrace do těchto zemí a zároveň 2) klesá emigrace z těchto zemí, poněvadž imigranti vyčkávají na zlepšení situace a nevracejí se do rodné země, kde je situace pravděpodobně i horší. Počet ilegálních imigrantů v USA pro rok 2008 se pohyboval okolo 11,6 miliónů. Tito imigranti, i přes zhoršující se podmínky na pracovním trhu (nezaměstnanost v USA se blíží

10%) nechtějí riskovat odchod z USA, pakliže návrat je pro ně velice nejistý v důsledku neustále se zostřujících kontrol na hranicích.

Je třeba zvážit, zda je imigrace dlouhodobý krok či pouze krátkodobé řešení. Ti imigranti, kteří neplánovali zůstat v dané zemi permanentně, budou pravděpodobně více naklonění myšlence návratu do rodné země. Pakliže však v hostitelské zemi již existuje rozvinutá sociální síť, v rámci níž si imigranti pomáhají, návrat zpět nemusí být akutním řešením. Navíc je třeba vzít v úvahu náklady spojené s odchodem a možností opětovného získání pracovního víza/povolení v budoucnu.

Pakliže migranty rozdělíme do skupin dle okolností, které je vedou k migraci, lze každou z nich charakterizovat dle vlivu, kterou na ně současná krize bude mít a jak se pravděpodobně zachovají konfrontováni mizejícími pracovními příležitostmi.

Migranti odcházející do hostitelské země za účelem opětovného sjednocení rodiny, lze pokládat za skupinu, na kterou bude mít současná krize nejmenší vliv, jelikož jejich rozhodnutí o odchodu je motivováno do značné míry rodinnými důvody nežli ekonomickými. Tito migranti nejčastěji žádají o povolení k dlouhodobému pobytu (legal permanent visas/green cards), na jehož vystavení mohou čekat i několik let. Uvedu na příkladu USA. Potomek amerických občanů (imigrantů, kteří již získali povolení k trvalému pobytu/občanství) svobodný v době podání žádosti může čekat až pět let; ženatý/vdaná až osm let; a neuvěřitelných 23 let v případě sourozenců podávajících žádost z Filipín.² Je tudíž velice nepravděpodobné, že zpomalení hospodářského růstu by mělo významný vliv na tuto skupinu imigrantů.

Naopak migranti s dlouholetými pracovními zkušenostmi, vysokoškolským vzděláním, kteří jsou zároveň nezatíženi rodinnými povinnostmi budou, za předpokladu ztráty práce, hledat šanci na uplatnění svých znalostí a zkušeností v jiné části hostitelské země, či zváží návrat do rodné země. Imigranti, jejichž pracovní povolení se vztahuje k určitému zaměstnavateli, budou po ztrátě zaměstnání nuceni odejít, zatímco ostatní, kteří takto omezení nejsou, zváží nalezení hůře placené práce, která neodpovídá jejich kvalifikaci a vyčkají na zlepšení situace na trhu práce.

U skupiny imigrantů, kteří nemají jinou možnost volby nežli manuální práce vzhledem k nedostatečné kvalifikaci je obtížné předpovídat, jak se v současném nehostinném prostředí zachovají. Odvětví těžby, průmyslové výroby, stavebnictví, cestovního ruchu a pohostinství jsou sektory hospodářství, kde nekvalifikovaní imigranti nejspíše nalézají uplatnění a zároveň těmi prvními, kde dochází ke krácení pracovních míst. U této skupiny imigrantů je také patrná značná závislost na vybudované sociální síti a pomoc od státu, která je ovšem pro nekvalifikované imigranty značně omezena, poněvadž hostitelské země se brání tzv. *welfare tourism* = přílivu imigrantů především z rozvojových zemí bez dostatečné kvalifikace, kteří pro ekonomiku hostitelské země představují spíše přítěž nežli přínos. Rozhodující vliv pro tuto skupinu imigrantů hrají náklady spojené s návratem do rodné země a restriktce spojené s opětovnou imigrací do hostitelské země. Problémy spojené s návratem do hostitelské země se podepíší i na rozhodování ilegálních imigrantů. V případě USA se nedá předpokládat odchod početnější skupiny ilegálních imigrantů, kteří by se tak vystavili riziku zadržení na hranicích. Opačným směrem, imigrace do USA z Mexika se v období březen 2008 - březen 2009 snížila na 175 000 z 653 000 v období březen 2004 – březen 2005.³

Naopak ilegální imigranti na území země, která je součástí schengenského prostoru mají situaci značně ulehčenou a mohou tak vyhledávat pracovní příležitosti až v pětadvaceti zemích Evropy. Na druhou stranu ilegální migrace do Evropy, potažmo zemí EU, je více a více obtížnější, nákladná a v období recese finančně nezajímavá. Příkladem může být Španělsko, kde nezaměstnanost dosahuje 18 procent. Španělsko tak přestává být z pohledu ilegálních imigrantů lukrativní destinací, o čemž svědčí i fakt, že v průběhu dubna a května 2009 nebyla zadržena jediná loď směřující ke španělskému pobřeží s ilegálními imigranty na palubě.⁴

Imigraci studentů obecně lze označit za silně závislou na ekonomické situaci doma a v zahraničí. Depreciace měny, klesající hodnota úspor a ztenčující se rozpočet pro financování studia v zahraničí a pokrytí cestovních, životních nákladů sehrají v rozhodování o studiu ve vyspělých zemích Evropy a USA podstatnou roli. Ve světle těchto fakt je možné očekávat pokles příchodu studentů z Číny a Indie do USA, Velké Británie, Francie a Německa, kde tvoří nejpočetnější skupiny zahraničních studentů.

4.2. JAK SE RECESE PROJEVUJE V JEDNOTLIVÝCH MIGRAČNÍCH KORIDORECH

Vliv současné krize na migraci nelze převést do globálního měřítka, poněvadž je třeba mít na paměti skutečnosti zmíněné v podkapitole 6.1. Nicméně i při zevrubném pohledu na některé migrační koridory je zjevné, že recese ekonomik jednotlivých zemí má zásadní vliv na migrační trendy.

4.2.1. USA – MEXIKO

Zhruba 55 procent z celkového počtu imigrantů z Mexika v červenci 2007 (11,8 miliónů) bylo na území USA nelegálně.⁵ V červenci 2009 se mexická populace na území USA odhadovala na 11,8 miliónů, což oproti červenci 2008 představuje pokles z 12,1 miliónů. Tento propad lze odůvodnit poklesem ilegální imigrace do USA v důsledku obtížnějšího a nákladnějšího překročení hranice (z 981 tisíc zadržených v roce 2006 na 662 tisíc v roce 2008)⁶ a také rostoucí nezaměstnaností v USA, která se blíží 10 procentům a mezi Hispánci se odhaduje na 12 procent.⁷ Je celkem komické, že čím více si USA chrání hranici s Mexikem a zvyšuje rozpočet hraniční stráže (z 6 miliard \$ na 10,1 miliard \$ v období 2004-2009),⁸ tím více je pravděpodobné, že ilegální imigranti, kteří by při ztrátě práce odešli zpět do Mexika, zůstanou v USA.

4.2.2. VELKÁ BRITÁNIE A ZEMĚ PŘIJATÉ DO EU V ROCE 2004

V roce 2008 dosáhla populace cizinců žijících na území VB (myšleno Spojené království Velké Británie a Severního Irska) 4,2 miliónů a počet imigrantů, kteří přišli za prací, se zvýšil na 2,2 miliónů. Pracovní imigranti z osmi zemích přijatých (A8) v roce 2004 (ČR, Estonsko, Maďarsko, Lotyšsko, Litva, Polsko, Slovensko, Slovinsko) se podíleli na celkovém počtu zahraniční pracovní síly necelými 500 tisíci, respektive 22 procenty, přičemž nejpočetnější skupinu tvořili Poláci (358 tisíc v roce 2008).⁹ Migrace do VB z A8 je charakteristická vysokou mobilitou. Vzhledem ke snadnému nalezení práce, nízkým nákladům na dopravu a relativně krátkým vzdálenostem mezi VB a A8 je snadné vypořádat migrační trendy. Na příkladu migrace do VB z Polska: nezaměstnanost v roce 2006 byla 13 procent v Polsku a 5,7 procent ve VB. Tisíce Poláků odešlo do VB za prací. V roce 2008 byla

nezaměstnanost v obou zemích mezi 6 – 7 procenty. Situace na polském pracovním trhu se markantně zlepšila a tisíce Poláků se navrátilo zpět do Polska, což se projevilo i na poklesu pracovních registrací v rámci programu *Worker Registration Scheme* z 41 tisíc na 12,5 tisíc od začátku roku 2007 do začátku roku 2009. Počet registrací v průběhu roku 2009 opět poroste, tak jak se zvyšuje nezaměstnanost v Polsku (10,8% k srpnu 2009) rychlejším tempem než ve VB (7,9% k srpnu 2009).

4.2.3. ŠPANĚLSKO

Španělsko se po rozšíření EU v roce 2004 stalo magnetem pro migranty z nově přijatých zemí, čemuž do značné míry napomohl nebývalý růst ekonomiky (rozvoj především v sektorech stavebnictví, turismu, pohostinství) a pokles nezaměstnanosti z 23% v roce 1986 na 8% v polovině roku 2007. Zahraniční populace na území Španělska tak dosáhla 5,3 miliónů. Karta se ovšem od počátku finanční krize obrátila a Španělsko se nyní potýká s nezaměstnaností blížící se 20% (18,7% v květnu 2009)¹⁰ a stejně jako v případě VB, imigranti z A8 a Rumunska (členem EU od počátku roku 2007) a také řada Maročanů se vrací domů, zatímco imigranti z Afriky a Latinské Ameriky, zdá se, zůstávají, což lze vysvětlit několika důvody, např. nepovzbudivý stav ekonomiky, se kterým se potýkají jejich rodné země.¹¹ Rumuni, kteří na počátku roku 2008 převýšili svým počtem (716 tisíc) do té doby nejpočetnější skupinu imigrantů z Maroka (653 tisíc), nyní odcházejí a imigrace z Rumunska do Španělska klesla o 60%.

4.3. JAK SE ZEMĚ POSTIŽENÉ ROSTOUCÍ NEZAMĚŠTNANOSTÍ STAVÍ K IMIGRACI A JAKÁ ŘEŠENÍ SE NABÍZEJÍ

Jednotlivé země potýkající se s zpomalením hospodářského růstu a naopak zrychlením růstu nezaměstnanosti, odpověděli na tuto výzvu snížením počtu udělovaných pracovních povolení, zavedením překážek vstupu na své pracovní trhy a zpřísněním postihů pro ilegální imigranty. Například VB zpřísnila podmínky, za kterých mohou zaměstnavatelé přijímat vysoce kvalifikované imigranty mimo EU. Zaměstnavatelé musejí prvně uveřejňovat pracovní nabídky skrze britské pracovní úřady (Jobcentre Plus) a nově je vyžadováno, aby imigranti

vlastnili alespoň magisterský titul a ucházeli se o práci s platem ne nižším nežli 20 tisíc liber ročně.

Podobnou cestou se vydalo i USA. V únoru 2009 vešel v platnost zákon příkazující finančním společnostem, kterým byla poskytnuta finanční pomoc v rámci programu *Troubled Assets Relief Program (TARP)*, aby upřednostňovaly americké občany v obsazování pracovních míst před imigranty, jimž bylo vystaveno H-1B vízum.¹² To do jisté míry ovlivnilo i počet podaných žádostí. Pro rok 2009 bylo zaregistrováno na 163 tisíc žádostí o H-1B vízum, což značně přesahovalo stanovenou 65 tisícovou kvótu. Naopak od dubna 2009, kdy započalo období pro podávání žádostí o H-1B víza pro rok 2010 do září 2009, bylo zaregistrováno pouze 45 tisíc žádostí. Tento pokles se dá připsat jednak stagnaci americké ekonomiky, rostoucí nezaměstnanosti (9,8 na počátku října 2009)¹³ a také klesající poptávce po zahraničních odbornících v důsledku výše zmíněného zákona – Bank of America, druhá největší banka v USA, jako první americká banka přestala nabízet pracovní příležitosti zahraničním studentům s ukončeným vzděláním na některé z amerických univerzit a MBA diplomem.¹⁴

Itálie v červenci 2009 představila zákon, který Italům nařizuje nahlásit ilegální imigranty. Tento kontroverzní zákon umožňuje udělit ilegálním imigrantům při zadržení rozkaz o okamžitém vyhoštění a pokutu od 5 do 10 tisíc eur. Dále prodlužuje dobu, po kterou je možné zadržovat žadatele o azyl z dvou na šest měsíců.¹⁵

ČR, Španělsko a Japonsko se vydali cestou zavedení tzv. *Pay-To-Go Schemes*, respektive tzv. *Voluntary Return Program*, který poprvé představila Francie v roce 1977. V rámci programů “dobrovolného odchodu z hostitelské země” je nezaměstnaným imigrantům nabídnuta finanční pomoc, jednosměrná letenka zpět do vlasti atd. výměnou za vzdání se povolení k práci/pobytu a odchodu z hostitelské země na (ne)určitou dobu. V červenci 2009 byl představen program *Global Calais Scheme*, vypracovaný ve spolupráci britských a francouzských politiků, v rámci něhož by měla být nabídnuta finanční pomoc až do výše 2000 eur těm imigrantům, kteří se snaží dostat do VB ilegálně z francouzského přístavního města Calais.¹⁶ V rámci tohoto programu by imigranti mohli zažádat i o pomoc s návratem a získáním pracovní kvalifikace v rodné zemi. Obecně se dá říci, že imigranti o takovouto

pomoc zájem spíše neprojevují. Navíc jakákoliv finanční pomoc imigrantům z kapes daňových poplatníků se setkává se silnou vlnou nevole a názory, že více podobných programů povede k dalšímu rozvoji obchodu s lidmi.

4.4. PROJEKT DOBROVOLNÉHO NÁVRATU V ČR

Ve druhém čtvrtletí 2008 dosahovala nezaměstnanost v ČR 5,2%. V tom samém období pro rok 2009 se nezaměstnanost zvýšila o 2,7% na 7,9%, což je nevyšší meziroční růst úrovně nezaměstnanosti od roku 1999.¹⁷ Projekt dobrovolného návratu se zaměřením na legálně pobývajících imigranty ze zemí mimo EU byl představen (v platnosti od 16. února 2009) jako odpověď na řešení svízelné situace, do které se tito imigranti dostali ztrátou zaměstnání v důsledku rostoucí se nezaměstnanosti.

V lednu 2009 legálně pracovalo na území ČR na 272 tisíc cizinců. Kombinace programu dobrovolného odchodu, který je ve druhé fázi až do prosince 2009, nepřijímání nových žádostí o pracovní povolení a neprodlužování/neobnovování již prošlých povolení vedla k poklesu počtu pracujících cizinců na 243 tisíc. Nejvíce postiženou skupinou byli Vietnamci. V září 2009 vlastnilo pracovní povolení 4 195, což je pokles o necelých 10 tisíc oproti lednu 2009 (14 081). V lednu 2009 legálně pracovalo na území ČR necelých 12 tisíc Mongolů. V září 2009 se jejich počet snížil na zhruba 5 300. Nejpočetnějšími třemi skupinami cizinců pracujících v ČR k září 2009 byli Slováci (97 tisíc), Ukrajinci (67 tisíc) a Poláci (19 tisíc).¹⁸

Tab. č. 18 Základní informace o Projektu dobrovolného návratu - II. fáze

Kdo se může účastnit?	Cizinci ze země mimo EU legálně pobývajících na území ČR, kteří přišli o práci/nebylo jim obnoveno pracovní/pobytové povolení, chtějí odejít, ale nemají finanční prostředky na pokrytí cestovních nákladů.
Co mohou získat?	Zajištění letecké dopravy zpět do země původu, finanční příspěvek 300 EUR/dospělý a 150 EUR/dítě do věku 15 let, ubytování před odletem.
Nevýhody účasti?	Účast pouze pro prvních 2 tisíce žadatelů, odevzdání dokumentů pro žádost o vystavení povolení k dlouhodobému pobytu, nutná osobní účast žadatele a nutnost znalosti češtiny nebo zajištění tlumočníka.

Zdroj: Ministerstvo vnitra České republiky, Projekt dobrovolných návratů – II. fáze

Jelikož druhá fáze je stále v běhu, známy jsou zatím pouze výsledky z první fáze tohoto projektu. Celkový počet úspěšných žadatelů dosáhl 1 871. Nejpočetnější skupinou účastníků byli s převahou Mongolové (1 220), následováni Uzbeky (287) a Vietnamci (239). Náklady na první fázi projektu Ministerstvo vnitra vyčíslilo na 60,2 milionu korun.¹⁹

4.5. REMITTANCES A FINANČNÍ KRIZE

Samostatná kapitola pojednávající o remittances je součástí přílohy. Zmíním se tedy pouze o nejnovějších dostupných údajích a informacích.

Indie, Čína, Bangladéš a Filipíny jsou zeměmi, které zaznamenali nejvyšší meziroční (2007 – 2008) nárůst přijatých remittances. Naopak k prudkému poklesu došlo v případě následujících zemí: Turecko, Moldávie, Polsko, Ekvádor, Maroko, Mexiko, Keňa. Pokles přijatých remittances v důsledku ztráty práce imigrantů v zahraničí (především v USA a Španělsku v sektoru stavebnictví) se samozřejmě do určité míry odrazí na ekonomikách jednotlivých zemích. Například HDP Moldávie je z více jak z 30 procent tvořeno přijatými remittances, což je ve srovnání s např. Tureckem, kde HDP je tvořeno méně jak 1 procentem přijatých remittances, významným ukazatelem. Kupní síla domácího obyvatelstva je tak v zemích jako Moldávie přímo závislá na pracovních příležitostech pro imigranty v hostitelských zemích. Zůstává tedy otázkou, do jaké míry ovlivní rostoucí nezaměstnanost mezi imigranty v hostitelských zemích životní úroveň osob, potažmo celých rodin v zemích,

jenž jsou existenčně závislé na zaslaných penězích od svých známých, přátel či rodinných příslušníků. K analýze a vyvození důsledků je třeba více dat, které v současné době ještě nejsou k dispozici. Nicméně dle odhadu Světové banky by mělo dojít k celkovému poklesu remittances z 338 miliard dolarů pro rok 2008 na 317 miliard dolarů pro rok 2009.

4.6. ZÁVĚREM K VLIVU FINANČNÍ KRIZE NA PRACOVNÍ MIGRACI

Jeden rok od pádu Lehman Brothers, který lze považovat za zlomový moment a pravděpodobně i za nejvýznamnější impuls v odstartování jedné z nejhlubších ekonomických krizí od skončení Velké deprese, je stále nedostatečně dlouhá doba k definování přesných následků na mezinárodní migraci pracovní síly. Nicméně z již známých dat je možné vyvodit několik obecných závěrů:

1. ilegální migrace s poklesem pracovních příležitostí, důkladnými kontrolami na hranicích, nově zavedenými zákony a opatřeními atd., klesá;
2. ilegální migrace více kopíruje průběh hospodářského cyklu ekonomik jednotlivých zemí nežli migrace legální; v obdobích prosperity rostou počty ilegálního překročení hranic a v obdobích hospodářského útlumu klesají;
3. v období rostoucí finanční nejistoty, míry nezaměstnanosti a vyšší konkurence na trhu práce vlády jednotlivých zemí představují nová opatření na omezení imigrace a imigranti se také častěji stávají terčem protiimigračních nálad a xenofobních útoků – okolo 60 mrtvých a stovky zraněných imigrantů v Jižní Africe původem z Mozambiku, Zimbabwe a Somálska;²⁰ protiimigrační demonstrace v Rusku;²¹ nárůst počtu rasově motivovaných útoků v USA²² atd.;
4. návrat do země původu, i přes ztrátu zaměstnání, je spíše výjimkou nežli pravidlem, za výjimku můžeme označit migraci mezi VB a A8;
5. USA zůstává nejoblíbenější destinací imigrantů z celého světa a to i přes nové imigrační zákony, zpřísnění kontrol na hranicích, snížení kvót pro žadatele o krátkodobá i dlouhodobá povolení k pobytu/práci;

6. programy dobrovolných a finančně podpořených odchodů, které jsou namířeny na stimulaci odchodu již “nechtěných“ imigrantů, se zdají mít pouze skromný účinek a spíše budí zájem médií a pochybnosti/rozhořčení mezi širokou veřejností.

Vzhledem k tomu, že prognózy o době trvání a následků současné krize se různí země od země, zůstává otázkou, zda se nacházíme ve zlomovém období, které přinese nečekané změny v rozložení hospodářské síly ve světě a zda se země jako Čína, Indie, Brazílie vynoří z této krize jako nové supervelmoci, které významně změní tradiční migrační proudy.

POZNÁMKY

1. UNITED NATIONS DEPARTMENT OF ECONOMIC AND SOCIAL AFFAIRS, Population Division, *Trends in International Migrant Stock: The 2008 Revision*, UN database [online]. Dostupný z www: < <http://esa.un.org/migration/index.asp?panel=1> >.
2. U.S. DEPARTMENT OF STATE, *Visa Bulletin September 2009*, 2009 [online]. Dostupný z www: < http://travel.state.gov/visa/frvi/bulletin/bulletin_4558.html >.
3. PASSEL S.J. *Mexican Immigrants: How Many Come? How many leave?* Pew Hispanic Center, 2009 [online]. Dostupný z www: <<http://pewhispanic.org/files/reports/112.pdf>>.
4. ASSOCIATED PRESS, — *Recession stems oft-fatal boat migration to EU*, 29. července, 2009 [online]. Dostupný z www: <http://www.msnbc.msn.com/id/32197874/ns/world_news-europe>.
5. Viz. odkaz č. 3 výše.
6. RYTINA N., SIMANSKI J. *Apprehensions by the US Border Patrol: 2005–2008*, Department of Homeland Security, 2009 [online]. Dostupný z www: <http://www.dhs.gov/xlibrary/assets/statistics/publications/ois_apprehensions_fs_2005-2008.pdf>.
7. Viz. odkaz č. 3 výše.
8. MEISSNER D., KERWIN D. *DHS and Immigration: Taking Stock and Correcting Course*, Migration Policy Institute, 2009 [online]. Dostupný z www: <http://www.migrationpolicy.org/pubs/DHS_Feb09.pdf>.
9. SALT J. *International Migration and the United Kingdom: Report of the United Kingdom SOPEMI Correspondent to the OECD*, 2008. University College London, 2008 [online]. Dostupný z www: <http://www.geog.ucl.ac.uk/research/mobility-identity-and-security/migration-research-unit/pdfs/Sop08_fin.pdf>.
10. WIKIPEDIA, THE FREE ENCYCLOPEDIA. *Spain* [online]. Dostupný z www: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Spain#Economy>>.
11. U.S. DEPARTMENT OF STATE, *Background Note: Spain*. Bureau of European and Eurasian Affairs, 2009 [online]. Dostupný z www: <<http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/2878.htm#econ>>.
12. CHISHTI M. BERGERON C. *Signs of Change in Immigration Enforcement Policies Emerging From DHS*. Migration Information Source, 2009 [online]. Dostupný z www: <<http://www.migrationinformation.org/USfocus/display.cfm?ID=722>>.
13. UNITED STATES DEPARTMENT OF LABOR. *Employment Situation Summary*. Bureau of Labor Statistics, říjen 2009 [online]. Dostupný z www: <<http://www.bls.gov/news.release/empstat.nr0.htm>>.
14. Viz. odkaz č. 12 výše.
15. LIFE IN ITALY. *Italy Rejects Vatican's Criticism of New Immigration Law*. 3. července, 2009 [online]. Dostupný z www: <<http://www.lifeinitaly.com/node/6501>>.
16. ALLEN P., HOPE C. *Migrants in Calais to Be Offered £1,700 Cash and a Free Flight Home*. The Telegraph, 27. července 2009 [online]. Dostupný z www: <<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/france/5919820/Migrants-in-Calais-to-be-offered-1700-cash-and-a-free-flight-home.html>>.

17. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Nejvyšší meziroční vzestup nezaměstnanosti od roku 1999.* 4. srpna 2009 [online]. Dostupný z www: <<http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/czam080409.doc>>.
18. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Záložka - Zaměstnávání cizích státních příslušníků.* 2009 [online]. Dostupný z www: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/zam_ciz_stat_prisl>.
19. ČESKÉ NOVINY.CZ. *Lidé, kteří jsou v ČR nelegálně, se mohou dobrovolně vrátit domů,* 14. září, 2009 [online]. Dostupný z www: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/lide-kteri-jsou-v-cr-nelegalne-se-mohou-dobrovolne-vratit-domu/397619&id_seznam=444>.
20. WALKER P. *South African mobs hunt down immigrants.* Guardian UK, 19. května 2008 [online]. Dostupný z www: <<http://www.guardian.co.uk/world/2008/may/19/southafrica1>>.
21. MATTHEWS O., NEMTSOVA A. *The Kremlin Vigilantes: As Anti-Immigrant Groups Grow More Violent, They Get More Explicit Support from Russian Authorities.* Newsweek, 14. února 2009 [online]. Dostupný z www: <www.newsweek.com/id/184777>.
22. SOUTHERN POVERTY LAW CENTER. *The Year in Hate.* 2009 [online]. Dostupný z www: <<http://www.splcenter.org/intel/intelreport/article.jsp?aid=1027>>.

5. POUŽITÁ LITERATURA

1. ADEPOJU, A. *Changing Configurations of Migration in Africa*, září 2004, Migration Policy Institute [online]. Dostupný z [www: <http://www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?id=251>](http://www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?id=251).
2. AFRICA PARTNERSHIP FORUM. *9th Meeting of the Africa Partnership Forum*, 2007 [online]. Dostupný z [www: <http://www.oecd.org/dataoecd/6/23/41078136.pdf>](http://www.oecd.org/dataoecd/6/23/41078136.pdf).
3. ALLEN P., HOPE C. *Migrants in Calais to Be Offered £1,700 Cash and a Free Flight Home*. The Telegraph, 27. července, 2009 [online]. Dostupný z [www: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/france/5919820/Migrants-in-Calais-to-be-offered-1700-cash-and-a-free-flight-home.html>](http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/france/5919820/Migrants-in-Calais-to-be-offered-1700-cash-and-a-free-flight-home.html).
4. ARANGO, J. *Regularizing Immigrants in Spain: A New Approach*, září 2005, Migration Policy Institute [online]. Dostupný z [www: <http://www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?ID=331>](http://www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?ID=331).
5. ASSOCIATED PRESS, — *Recession stems oft-fatal boat migration to EU*, 29. července, 2009 [online]. Dostupný z [www: <http://www.msnbc.msn.com/id/32197874/ns/world_news-europe>](http://www.msnbc.msn.com/id/32197874/ns/world_news-europe).
6. BALAAM, N. D., VESETH, M. *Introduction to International Political Economy*, 3rd Edition, 2005. ISBN 0-13-129365-6.
7. BALDWIN-EDWARDS, M. *The Changing Mosaic of Mediterranean Migrations*, leden 2004, Migration Policy Institute [online]. Dostupný z [www: <http://www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?ID=230>](http://www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?ID=230).
8. BATALOVA, J. *Spotlight on Refugees and Asylees in the United States*, červenec 2009, Migration Policy Institute [online]. Dostupný z [www: <http://www.migrationinformation.org/USFocus/display.cfm?id=734>](http://www.migrationinformation.org/USFocus/display.cfm?id=734).
9. BP STATISTICAL REVIEW OF WORLD ENERGY, June 2008 [online]. Dostupný z [www: <http://www.bp.com/liveassets/bp_internet/globalbp/globalbp_uk_english/reports_and_publications/statistical_energy_review_2008/STAGING/local_assets/downloads/pdf/oil_section_2008.pdf>](http://www.bp.com/liveassets/bp_internet/globalbp/globalbp_uk_english/reports_and_publications/statistical_energy_review_2008/STAGING/local_assets/downloads/pdf/oil_section_2008.pdf).
10. BRITTAN, S. *A third way on immigration*, duben 2008, Financial Times [online]. Dostupný z [www: <http://www.ft.com/cms/s/0/ea50574-121e-11dd-9b49-0000779fd2ac.html>](http://www.ft.com/cms/s/0/ea50574-121e-11dd-9b49-0000779fd2ac.html).
11. BROTHERTON, C. D. and KRETSEDEMAS P. *Keeping out the Other – A Critical Introduction to Immigration Enforcement Today*. Columbia University Press, 2008. ISBN 978-0-231-14129-1.
12. CASTLES, S. Migration Policy Institute. *Confronting the Realities of Forced Migration*, květen 2004 [online]. Dostupný z [www: <http://www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?id=222>](http://www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?id=222).
13. CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY. *The World Factbook of 2008* [online]. Dostupný z [www: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/us.html>](https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/us.html).

14. ČESKÉ NOVINY.CZ. *Lidé, kteří jsou v ČR nelegálně, se mohou dobrovolně vrátit domů*, 14. září, 2009 [online]. Dostupný z www: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/lide-kteri-jsou-v-cr-nelegalne-se-mohou-dobrovolne-vratit-domu/397619&id_seznam=444>.
15. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Nejvyšší meziroční vzestup nezaměstnanosti od roku 1999*, 4. srpna 2009 [online]. Dostupný z www: <<http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/czam080409.doc>>.
16. DEPARTMENT OF HOMELAND SECURITY. *Immigration Enforcement Actions: 2006*, květen 2008 [online]. Dostupný z www: <http://www.dhs.gov/xlibrary/assets/statistics/publications/enforcement_ar_06.pdf>.
17. DINMORE, G. *Gypsies face uncertain future in Italy*, květen 2008, Financial Times [online]. Dostupný z www: <http://www.ft.com/cms/s/0/2ba92d7e-2d0a-11dd-88c6-000077b07658.html>.
18. DINMORE, G. *Italy cracks down on gypsies*, květen 2008, Financial Times [online]. Dostupný z www: <<http://www.ft.com/cms/s/0/5d2df27e-22cb-11dd-93a9-000077b07658.html>>.
19. DINMORE, G. *Rome right seeks boost from anger at migrants*, duben 2008, Financial Times [online]. Dostupný z www: < <http://www.ft.com/cms/s/0/d84a674a-14b5-11dd-a741-0000779fd2ac.html>>.
20. DREW, C. and SRISKANDARAJAH, D. *EU Enlargement: Bulgaria and Romania – Migration Implications for the UK*, duben 2006, Institute for Public Policy Research [online]. Dostupný z www: <<http://www.ippr.org.uk/members/download.asp?f=%2Fecomm%2Ffiles%2Feu%5Fenlargement%5Ffactfile%2Epdf>>.
21. EUROPEAN COMMISSION. *The social situation in the European Union, 2005-2006 - Overview* [online]. Dostupný z www: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KE-AP-06-001/EN/KE-AP-06-001-EN.PDF>.
22. EUROSTAT. *Acquisition of citizenship* [online]. Dostupný z www: <http://epp.EUROSTAT.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,39140985&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=detailref&language=en&product=REF_TB_population&root=REF_TB_population/t_popula/t_migr/tps00024>.
23. EUROSTAT. *Asylum applications* [online]. Dostupný z www: <http://epp.EUROSTAT.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,39140985&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=detailref&language=en&product=REF_TB_population&root=REF_TB_population/t_popula/t_migr/tps00021>.
24. EUROSTAT. *Asylum Rejections* [online]. Dostupný z www: <http://epp.EUROSTAT.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,39140985&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=detailref&language=en&product=REF_TB_population&root=REF_TB_population/t_popula/t_migr/tps00164>.
25. EUROSTAT. *European Social Statistics - Migration 2002* [online]. Dostupný z www: <http://epp.EUROSTAT.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-BP-02-006/EN/KS-BP-02-006-EN.PDF>.
26. EUROSTAT. *Natural Population Change* [online]. dostupný z www: <http://epp.EUROSTAT.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,39140985&_dad=portal&_s

chema=PORTAL&screen=detailref&language=en&product=REF_TB_population&root=REF_TB_population/t_popula/t_pop/t_demo_gen/tps00007>.

27. EUROSTAT. *Net Migration, Including Corrections* [online]. Dostupný z [www: <http://epp.EUROSTAT.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,39140985&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=detailref&language=en&product=REF_TB_population&root=REF_TB_population/t_popula/t_pop/t_demo_gen/tps00008>](http://epp.EUROSTAT.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,39140985&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=detailref&language=en&product=REF_TB_population&root=REF_TB_population/t_popula/t_pop/t_demo_gen/tps00008).

28. EUROSTAT. *Population by Citizenship - Foreigners* [online]. Dostupný z [www: <http://epp.EUROSTAT.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,39140985&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=detailref&language=en&product=REF_TB_population&root=REF_TB_population/t_popula/t_migr/tps00157>](http://epp.EUROSTAT.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,39140985&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=detailref&language=en&product=REF_TB_population&root=REF_TB_population/t_popula/t_migr/tps00157).

29. EUROSTAT. *Total Population* [online]. Dostupný z [www: <http://epp.EUROSTAT.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,39140985&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=detailref&language=en&product=REF_TB_population&root=REF_TB_population/t_popula/t_pop/t_demo_gen/tps00001>](http://epp.EUROSTAT.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,39140985&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=detailref&language=en&product=REF_TB_population&root=REF_TB_population/t_popula/t_pop/t_demo_gen/tps00001).

30. FÁREK, J., KRAFT, J. *Světová ekonomika za prahem nového století globálních změn (vstup do 21. století)*. Technická univerzita v Liberci, listopad 2006. ISBN 80-7372-142-2.

31. FRANK, L. *Human Trafficking: The Need for Better Data*, listopad 2005, Migration Policy Institute [online]. Dostupný z [www: <http://www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?ID=66>](http://www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?ID=66).

32. GORE, AL. *Earth in Balance: Ecology and The Human Spirit*. Houghton Mifflin Books, 2006. ISBN 978-0-618-05664-4.

33. GRANT, S. *Migrants' Human Rights: From the Margins to the Mainstream*, březen 2005, Migration Policy Institute [online]. Dostupný z [www: <http://www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?id=291>](http://www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?id=291).

34. HAAS DE, H. *Morocco: From Emigration Country to Africa's Migration Passage to Europe*, říjen 2005, Migration Policy Institute [online]. Dostupný z [www: <http://www.migrationinformation.org/Profiles/display.cfm?ID=339>](http://www.migrationinformation.org/Profiles/display.cfm?ID=339).

35. HAAS DE, H. *Trans-Saharan Migration to North Africa and the EU: Historical Roots and Current Trends*, listopad 2005, Migration Policy Institute [online]. Dostupný z [www: <http://www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?id=484>](http://www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?id=484).

36. HUBER, W. P. and MILLS, P.M. *The Bottomless Well: The Twilight of Fuel, The Virtue of Waste, and Why We Will Never Run Out of Energy*. Basic Books, 2005. ISBN 0-465-03117-X.

37. CHISHTI M. BERGERON C. *Signs of Change in Immigration Enforcement Policies Emerging From DHS*. Migration Information Source, 2009 [online]. Dostupný z [www: <http://www.migrationinformation.org/USfocus/display.cfm?ID=722>](http://www.migrationinformation.org/USfocus/display.cfm?ID=722).

38. CHISHTI, M. and BERGERON C. *Government Self-Deportation Program Attracts More Criticism Than Immigrants*, srpen 2008, Migration Policy Institute [online]. Dostupný z [www: <http://www.migrationinformation.org/USfocus/display.cfm?id=692>](http://www.migrationinformation.org/USfocus/display.cfm?id=692).

39. JACQUELINE, B. *Trafficking, Smuggling, and Human Rights*, květen 2005, Migration Policy Institute [online]. Dostupný z [www: <http://www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?ID=294>](http://www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?ID=294).

40. JUHÁSZ, J. *Hungary: Transit Country Between East and West*, listopad 2003, Migration Policy Institute [online]. Dostupný z [www: <http://www.migrationinformation.org/Profiles/display.cfm?ID=181>](http://www.migrationinformation.org/Profiles/display.cfm?ID=181).
41. KASEM, C. *Arab Americans: Making a Difference*. Arab American Institute [online]. Dostupný z [www: <http://aai.3cdn.net/eb843914472c84a043_efm6ibdbq.pdf>](http://aai.3cdn.net/eb843914472c84a043_efm6ibdbq.pdf).
42. LEVINSON, A. *Why Countries Continue to Consider Regularization*, září 2005, Migration Policy Institute [online]. Dostupný z [www: <http://www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?id=330>](http://www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?id=330).
43. LIFE IN ITALY. *Italy Rejects Vatican's Criticism of New Immigration Law*. 3. července, 2009 [online]. Dostupný z [www: <http://www.lifeinitaly.com/node/6501>](http://www.lifeinitaly.com/node/6501).
44. MATTHEWS O., NEMTSOVA A. *The Kremlin Vigilantes: As Anti-Immigrant Groups Grow More Violent, They Get More Explicit Support from Russian Authorities*. Newsweek, 14. února 2009 [online]. Dostupný z [www: <www.newsweek.com/id/184777>](http://www.newsweek.com/id/184777).
45. MEISSNER D., KERWIN D. *DHS and Immigration: Taking Stock and Correcting Course*, Migration Policy Institute, 2009 [online]. Dostupný z [www: <http://www.migrationpolicy.org/pubs/DHS_Feb09.pdf>](http://www.migrationpolicy.org/pubs/DHS_Feb09.pdf).
46. MIGRATION INFORMATION SOURCE. *France* [online]. Dostupný z [www: <http://www.migrationinformation.org/datahub/pdf/FRANCE.pdf>](http://www.migrationinformation.org/datahub/pdf/FRANCE.pdf)
47. MIGRATION INFORMATION SOURCE. *Germany* [online]. Dostupný z [www: <http://www.migrationinformation.org/datahub/pdf/GERMANY.pdf>](http://www.migrationinformation.org/datahub/pdf/GERMANY.pdf).
48. MIGRATION INFORMATION SOURCE. *TOP 10 MIGRATION ISSUES OF 2006 Issue #1: Good-bye Multiculturalism, Hello Assimilation?*, prosinec 2006 [online]. Dostupný z [www: <http://www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?id=540>](http://www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?id=540).
49. MIGRATION POLICY INSTITUTE. *Country and Comparative Data - France* [online]. Dostupný z [www: <http://www.migrationinformation.org/datahub/countrydata/data.cf>](http://www.migrationinformation.org/datahub/countrydata/data.cf).
50. MIGRATION POLICY INSTITUTE. *Country and Comparative Data - Germany* [online]. Dostupný z [www: <http://www.migrationinformation.org/datahub/countrydata/data.cf>](http://www.migrationinformation.org/datahub/countrydata/data.cf).
51. MIGRATION POLICY INSTITUTE. *Country and Comparative Data - Italy* [online]. Dostupný z [www: <http://www.migrationinformation.org/datahub/countrydata/data.cf>](http://www.migrationinformation.org/datahub/countrydata/data.cf).
52. MIGRATION POLICY INSTITUTE. *Country and Comparative Data - USA* [online]. Dostupný z [www: <http://www.migrationinformation.org/datahub/countrydata/data.cf>](http://www.migrationinformation.org/datahub/countrydata/data.cf).
53. MIGRATION POLICY INSTITUTE. *Demographic Indicators in Europe*, 2005 [online]. Dostupný z [www: <http://migrationinformation.org/charts/pop-table1-jun06.cfm>](http://migrationinformation.org/charts/pop-table1-jun06.cfm).
54. MIGRATION POLICY INSTITUTE. *Fact Sheet on the Foreign Born – New York*. 2008 [online]. Dostupný z [www: <http://www.migrationinformation.org/DataHub/state.cfm?ID=NY>](http://www.migrationinformation.org/DataHub/state.cfm?ID=NY).
55. MIGRATION POLICY INSTITUTE. *Foreign-Born Populations in Europe (EU/EEA + Switzerland)*, 2005 [online]. Dostupný z [www: <http://migrationinformation.org/charts/pop-table2-jun06.cfm>](http://migrationinformation.org/charts/pop-table2-jun06.cfm).
56. MIGRATION POLICY INSTITUTE. *Global Picture of Remittances: Formal Remittances Representing the Share of Gross Domestic Product (GDP) by Migrants' Countries of Origin*, 2006 [online]. Dostupný z [www: <http://www.migrationinformation.org/DataHub/global/remittance.cfm>](http://www.migrationinformation.org/DataHub/global/remittance.cfm).

- <http://www.migrationinformation.org/datahub/maps/World_Remittances_PctGDP_border.pdf>.
57. MIGRATION POLICY INSTITUTE. *Glossary* [online]. Dostupný z [www: <http://www.migrationinformation.org/Glossary/>](http://www.migrationinformation.org/Glossary/).
  58. MIGRATION POLICY INSTITUTE. *London* [online]. Dostupný z [www: <http://www.migrationinformation.org/dataHub/GCMM/Londondatasheet.pdf>](http://www.migrationinformation.org/dataHub/GCMM/Londondatasheet.pdf).
  59. MIGRATION POLICY INSTITUTE. *Paris* [online]. Dostupný z [www: <http://www.migrationinformation.org/dataHub/GCMM/Parisdatasheet.pdf>](http://www.migrationinformation.org/dataHub/GCMM/Parisdatasheet.pdf).
  60. MIGRATION POLICY INSTITUTE. *Remittances Profile: Sub-Saharan Africa*, 2007 [online]. Dostupný z [www: <http://www.migrationinformation.org/datahub/remittances/Sub-Saharan%20Africa.pdf>](http://www.migrationinformation.org/datahub/remittances/Sub-Saharan%20Africa.pdf).
  61. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Instruktažní manuál pro sociální a terénní pracovníky. Obchod s lidmi v ČR*, 2007 [online]. Dostupný z [www: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/4567/Instruktazni_manual.pdf>](http://www.mpsv.cz/files/clanky/4567/Instruktazni_manual.pdf).
  62. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Záložka - Zaměstnávání cizích státních příslušníků*, 2009 [online]. Dostupný z [www: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/zam_ciz_stat_prisl>](http://portal.mpsv.cz/sz/stat/zam_ciz_stat_prisl).
  63. MUENZ, R. *Europe: Population and Migration in 2005*, leden 2006, Migration Policy Institute [online]. Dostupný z [www: <http://www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?ID=402>](http://www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?ID=402).
  64. MULLIGAN, M. and BOUNDS, A. *Spain eyes return payout for jobless migrants*, červen 2008, Financial Times [online]. Dostupný z [www: <http://www.ft.com/cms/s/0/df1a38a0-3c94-11dd-b958-0000779fd2ac.html>](http://www.ft.com/cms/s/0/df1a38a0-3c94-11dd-b958-0000779fd2ac.html).
  65. NEBREDA, F. B. and WULLT, J. UNHCR. *The UN Refugee Agency - global provider of asylum data* [online]. Dostupný z [www: <http://www.unhcr.org/statistics/STATISTICS/4868e61e4.pdf>](http://www.unhcr.org/statistics/STATISTICS/4868e61e4.pdf).
  66. OFFICE TO MONITOR AND COMBAT TRAFFICKING IN PERSONS. *Trafficking in Persons Report*, červen 2008 [online]. Dostupný z [www: <http://www.state.gov/g/tip/rls/tiprpt/2008/105377.htm>](http://www.state.gov/g/tip/rls/tiprpt/2008/105377.htm).
  67. OFFICE TO MONITOR AND COMBAT TRAFFICKING IN PERSONS. *Trafficking in Persons Report*, 2008 [online]. Dostupný z [www: <http://www.state.gov/g/tip/rls/tiprpt/2008>](http://www.state.gov/g/tip/rls/tiprpt/2008).
  68. PÁREZ, O. N. *Spain: Forging an Immigration Policy*, únor 2003, Migration Policy Institute [online]. Dostupný z [www: <http://www.migrationinformation.org/Profiles/display.cfm?ID=97>](http://www.migrationinformation.org/Profiles/display.cfm?ID=97).
  69. PASSEL S.J. *Mexican Immigrants: How Many Come? How many leave?* Pew Hispanic Center, 2009 [online]. Dostupný z [www: <http://pewhispanic.org/files/reports/112.pdf>](http://pewhispanic.org/files/reports/112.pdf).
  70. PASSEL, S. J. and SURO, R. *Rise, Peak, and Decline: Trends in U.S. Immigration 1992–2004*, září 2005, Pew Hispanic Center [online]. Dostupný z [www: <http://pewhispanic.org/files/reports/53.pdf>](http://pewhispanic.org/files/reports/53.pdf).
  71. PORTES, A. and RUMBAUT, G.R. *Immigrant America*, 3rd Edition. University of California Press, 2006. ISBN 0-520-25041-9.

72. PROFILE BUSINESS INTELLIGENCE LTD. *Sending Money Home from the UK? A Survey of Remittance Products and Services in the United Kingdom*, 2005 [online]. Dostupný z [www: <http://www.dfid.gov.uk/pubs/files/sendmoneyhome.pdf>](http://www.dfid.gov.uk/pubs/files/sendmoneyhome.pdf).
73. RAMIREZ, R. R. *We the People: Hispanics in the United States*, prosinec 2004, U.S. CENSUS BUREAU [online]. Dostupný z [www: <http://www.census.gov/prod/cen2000/index.html>](http://www.census.gov/prod/cen2000/index.html).
74. RAMIREZ, R. R., CRUZ DE LA G. P. *The Hispanic Population in the United States: March 2002*, leden 2003, U.S. CENSUS BUREAU [online]. Dostupný z [www: <http://www.census.gov/prod/2003pubs/p20-545.pdf>](http://www.census.gov/prod/2003pubs/p20-545.pdf).
75. RATHA, D. and SHAW, W. *South-South Migration and Remittances*, 2007, The World Bank [online]. Dostupný z [www: <http://siteresources.worldbank.org/INTPROSPECTS/Resources/334934-1110315015165/SouthSouthMigrationandRemittances.pdf>](http://siteresources.worldbank.org/INTPROSPECTS/Resources/334934-1110315015165/SouthSouthMigrationandRemittances.pdf).
76. RATHA, D. and XU, Z. *Migration and Remittances Factbook - Iraq*, 2006 [online]. Dostupný z [www: <http://siteresources.worldbank.org/INTPROSPECTS/Resources/334934-1199807908806/Iraq.pdf>](http://siteresources.worldbank.org/INTPROSPECTS/Resources/334934-1199807908806/Iraq.pdf).
77. RATHA, D. and XU, Z. *Migration and Remittances Factbook - Lesotho*, 2006 [online]. Dostupný z [www: <http://siteresources.worldbank.org/INTPROSPECTS/Resources/334934-1199807908806/Lesotho.pdf>](http://siteresources.worldbank.org/INTPROSPECTS/Resources/334934-1199807908806/Lesotho.pdf).
78. RATHA, D. and XU, Z. *Migration and Remittances Factbook – Migration and Remittances: Top 10*, 2006 [online]. Dostupný z [www: <http://siteresources.worldbank.org/INTPROSPECTS/Resources/334934-1199807908806/Top10.pdf>](http://siteresources.worldbank.org/INTPROSPECTS/Resources/334934-1199807908806/Top10.pdf).
79. RATHA, D. and XU, Z. *Migration and Remittances Factbook – Migration and Remittances: Mexico*, 2006 [online]. Dostupný z [www: <http://www.migrationinformation.org/datahub/pdf/MEXICO.pdf>](http://www.migrationinformation.org/datahub/pdf/MEXICO.pdf).
80. RATHA, D. and XU, Z. *Migration and Remittances Factbook – South Africa*, 2006 [online]. Dostupný z [www: <http://siteresources.worldbank.org/INTPROSPECTS/Resources/334934-1199807908806/SouthAfrica.pdf>](http://siteresources.worldbank.org/INTPROSPECTS/Resources/334934-1199807908806/SouthAfrica.pdf).
81. RATHA, D. and XU, Z. *Migration and Remittances Factbook - World*, 2005 [online]. Dostupný z [www: <http://siteresources.worldbank.org/INTPROSPECTS/Resources/334934-1199807908806/World.pdf>](http://siteresources.worldbank.org/INTPROSPECTS/Resources/334934-1199807908806/World.pdf).
82. RATHA, D. and XU, Z. *Migration and Remittances Factbook - World*, 2006 [online]. Dostupný z [www: <http://siteresources.worldbank.org/INTPROSPECTS/Resources/334934-1199807908806/World.pdf>](http://siteresources.worldbank.org/INTPROSPECTS/Resources/334934-1199807908806/World.pdf).
83. RATHA, D. and XU, Z. *Revisions to Remittance Trends*, 2007 [online]. Dostupný z [www: <http://siteresources.worldbank.org/INTPROSPECTS/Resources/334934-1110315015165/MD_Brief5.pdf>](http://siteresources.worldbank.org/INTPROSPECTS/Resources/334934-1110315015165/MD_Brief5.pdf).
84. RIFKIN, J. *The End of Work – The Decline of the Global Labor Force and the Dawn of the Post-Market Era*. G.P. Putnam's Sons, 1996. ISBN 0-87477-824-7.

85. RICHARD, L. *US slowdown could hit migrant remittances*, květen 2008, Financial Times [online]. Dostupný z www: <<http://www.ft.com/cms/s/0/e0d69efe-1719-11dd-bbfc-0000779fd2ac.html>>.
86. RILEY L. J. *Let Them In – The Case for Open Borders*. Gotham Books, 2008. ISBN 978-1-592-40349-3.
87. ROSEBLUM, M. *The Basics of E-Verify, the US Employer Verification System*, duben 2009, Migration Policy Institute [online]. Dostupný z www: <<http://www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?id=726>>.
88. RYTINA N., SIMANSKI J. *Apprehensions by the US Border Patrol: 2005–2008*, Department of Homeland Security, 2009 [online]. Dostupný z www: <http://www.dhs.gov/xlibrary/assets/statistics/publications/ois_apprehensions_fs_2005-2008.pdf>.
89. SALT J. *International Migration and the United Kingdom: Report of the United Kingdom SOPEMI Correspondent to the OECD*, 2008. University College London, 2008 [online]. Dostupný z www: <http://www.geog.ucl.ac.uk/research/mobility-identity-and-security/migration-research-unit/pdfs/Sop08_fin.pdf>.
90. SELM VAN, J. and TSOLAKIS, E. *EU Enlargement and the Limits of Freedom*, květen 2004, Migration Policy Institute [online]. Dostupný z www: <<http://www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?ID=224>>.
91. SCHOENHOLTZ, I. A. and HOJAIBAN, J. *International Migration and Anti-Terrorism Laws and Policies: Balancing Security and Refugee Protection*, únor 2008 [online]. Dostupný z www: <>.
92. SOUTHERN POVERTY LAW CENTER. *The Year in Hate*. 2009 [online]. Dostupný z www: <<http://www.splcenter.org/intel/intelreport/article.jsp?aid=1027>>.
93. SRISKANDARAJAH, D. and ROAD, H. F. *United Kingdom: Rising Numbers, Rising Anxieties*, květen 2005, Migration Policy Institute [online]. Dostupný z www: <<http://www.migrationinformation.org/Profiles/display.cfm?ID=306>>.
94. TERRAZAS, A. *Indian Immigrants in the United States*, červenec 2008, Migration Policy Institute [online]. Dostupný z www: <<http://www.migrationinformation.org/USfocus/display.cfm?id=687>>.
95. THE FIQH COUNCIL OF NORTH AMERICA. *Fatwa Against Terrorism*, červen 2008 [online]. Dostupný z www: <<http://fiqh council.org/Default.aspx?tabid=99>>.
96. THE WORLD BANK. *Country Groups* [online]. Dostupný z www: <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/DATASTATISTICS/0,,contentMDK:20421402~pagePK:64133150~piPK:64133175~theSitePK:239419,00.html#Sub_Saharan_Africa>.
97. THE WORLD BANK. *Key Development Data & Statistics - South Africa*, [online]. Dostupný z www: <<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/DATASTATISTICS/0,,contentMDK:20535285~menuPK:1390200~pagePK:64133150~piPK:64133175~theSitePK:239419,00.html>>.
98. THE WORLD BANK. *Remittances Data*, červenec 2008 [online]. Dostupný z www: <[http://siteresources.worldbank.org/INTPROSPECTS/Resources/334934-1110315015165/RemittancesData_Jul08\(Release\).xls](http://siteresources.worldbank.org/INTPROSPECTS/Resources/334934-1110315015165/RemittancesData_Jul08(Release).xls)>.
99. U.S. CENSUS BUREAU. *The American Community - Hispanics: 2004*, únor 2007 [online]. Dostupný z www: <<http://www.census.gov/prod/2007pubs/acs-03.pdf>>.

100. U.S. DEPARTMENT OF STATE, *Background Note: Spain*. Bureau of European and Eurasian Affairs, 2009 [online]. Dostupný z www: <<http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/2878.htm#econ>>.
101. U.S. DEPARTMENT OF STATE, *Visa Bulletin September 2009*, 2009 [online]. Dostupný z www: <http://travel.state.gov/visa/frvi/bulletin/bulletin_4558.html>.
102. UNHCR. *2007 Global Trends: Refugees, Asylum-seekers, Returnees, Internally Displaced and Stateless Persons*, June 2008 [online]. Dostupný z www: <<http://www.unhcr.org/statistics/STATISTICS/4852366f2.pdf>>.
103. UNHCR. *Asylum Levels and Trends in Industrialized Countries, 2007*, březen 2008 [online]. Dostupný z www: <<http://www.unhcr.org/statistics/STATISTICS/47daae862.pdf>>.
104. UNHCR. *Uprchlíci v číslech*, 2006 [online]. Dostupný z www: <http://www.unhcr.cz/dokumenty/statistika_2006.pdf>.
105. UNHCR. *Základní informace* [online]. Dostupný z www: <<http://www.unhcr.cz/zakladni/>>.
106. UNITED NATIONS DEPARTMENT OF ECONOMIC AND SOCIAL AFFAIRS, Population Division, *Trends in International Migrant Stock: The 2008 Revision*, UN database [online]. Dostupný z www: <<http://esa.un.org/migration/index.asp?panel=1>>.
107. UNITED NATIONS. *The World at Six Billion*, říjen 1999 [online]. Dostupný z www: <<http://www.un.org/esa/population/publications/sixbillion/sixbilpart1.pdf>>.
108. UNITED STATES DEPARTMENT OF LABOR. *Employment Situation Summary*. Bureau of Labor Statistics, říjen 2009 [online]. Dostupný z www: <<http://www.bls.gov/news.release/empsit.nr0.htm>>.
109. UNRWA. *Establishment of UNRWA* [online]. Dostupný z www: <<http://www.un.org/unrwa/overview/index.html>>.
110. WALKER P. *South African mobs hunt down immigrants*. Guardian UK, 19. května 2008 [online]. Dostupný z www: <<http://www.guardian.co.uk/world/2008/may/19/southafrica1>>.
111. WEBSTER JR. H. B., BISHAW A. *Income, Earnings, and Poverty Data From the 2006 American Community Survey*, únor 2007, U.S. CENSUS BUREAU [online]. Dostupný z www: <<http://www.census.gov/prod/2007pubs/acs-08.pdf>>.
112. Wikipedia, The free Encyclopedia. *Spain* [online]. Dostupný z www: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Spain#Economy>>.
113. WIKIPEDIA, THE FREE ENCYCLOPEDIA. *World Population* [online]. Dostupný z www: <http://en.wikipedia.org/wiki/World_population>.
114. WIKIPEDIA, THE FREE ENCYKLOPEDIA. *Maroko* [online]. Dostupný z www: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Maroko>>.
115. ZARD, M. *The Internally Displaced in Perspective*, květen 2002, Migration Policy Institute [online]. Dostupný z www: <<http://www.migrationinformation.org/feature/display.cfm?ID=9>>.

SEZNAM PŘÍLOH

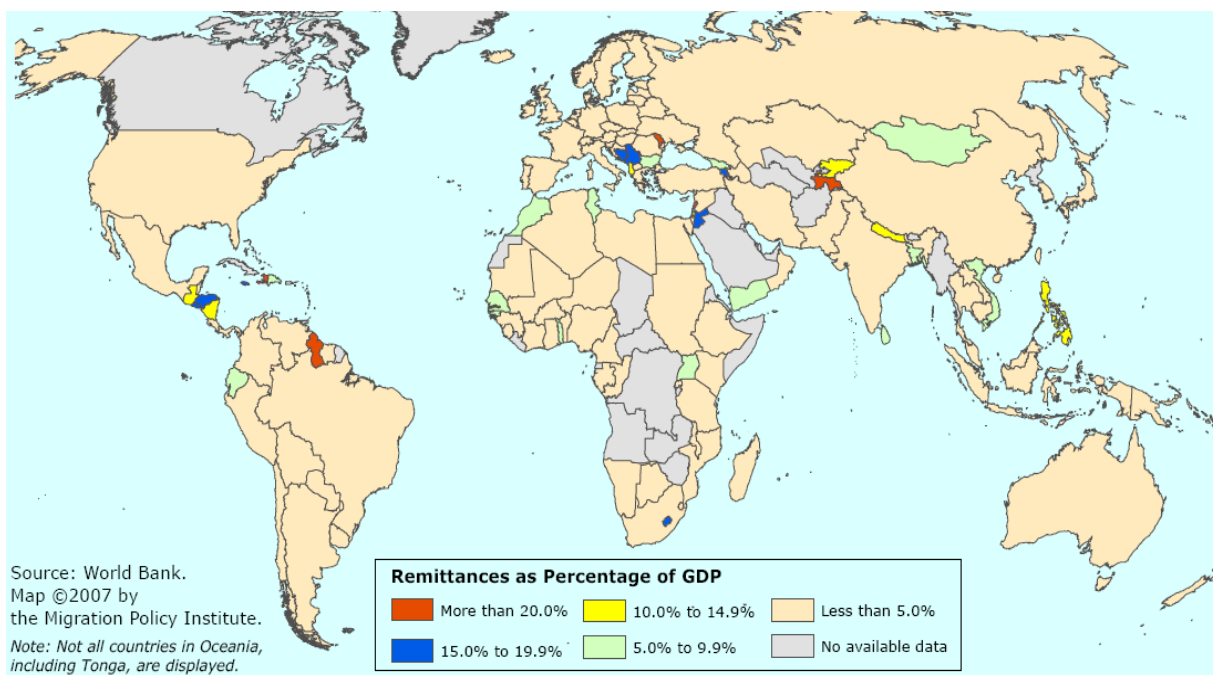
Příloha A – Remittances

Příloha B – Obchod s lidmi (Human Trafficking)

1. REMITTANCES

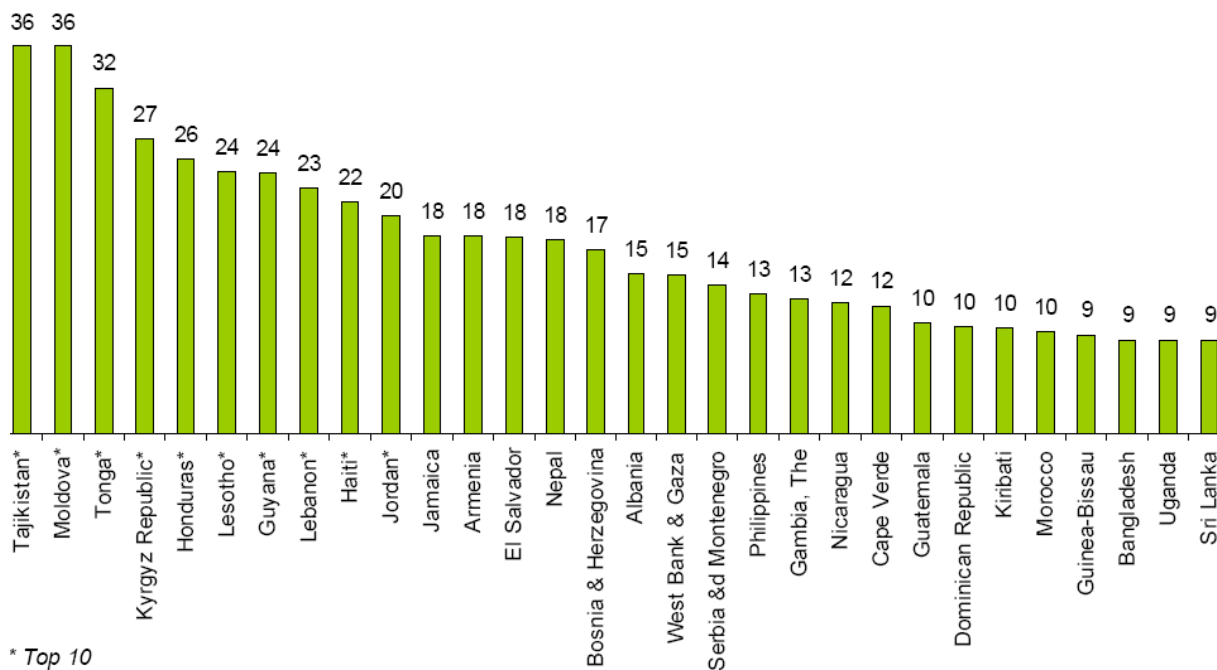
Remittances (převod/poukázání peněz) hrají stále významnější roli v rozvoji a podpoře ekonomiky a obyvatel zemí nacházejících se v Africe, střední a jižní Asii, stejně tak Střední a Jižní Americe. Obecně se dají charakterizovat jako peníze, zaslané migranty zpět do vlasti na podporu svých blízkých. Domácnosti, které jsou na tomto zdroji příjmu odkázány, jsou často těmi nejchudšími z nejchudších (poorest of the poor). Remittances také v řadě rozvojových zemí představují druhý nejvýznamnější zdroj kapitálu proudící do ekonomiky. Celková výše pro jednotlivé země sice nedosahuje hodnoty přímých zahraničních investic (Foreign Direct Investment, FDI), ale v řadě případů několika násobně převyšuje hodnotu oficiální rozvojové pomoci (Official Development Aid, ODA). Remittances jsou také kontracyklickým zdrojem příjmu. V době zvyšujícího se ekonomického a sociálního napětí, se také zvyšuje počet lidí ochotných opustit rodný kraj a jít hledat práci jinam. Část z výdělku pak zasílají svým blízkým a tím hodnota přijatých (inflow) remittances v zemi roste. Od roku 1995 do roku 2000 se celková hodnota remittances přijatých do zemí po celém světě zvýšila o 30% z původních 101,6 miliard na 131,5 miliard dolarů. Podíl přijatých remittances směřujících do rozvojových zemích tvořil 65%. Od roku 2000 do roku 2005 došlo až ke 100% nárůstu z 131,5 miliard na 262,7 miliard dolarů. Podíl přijatých remittances směřujících do rozvojových zemích se zvýšil na 73%. Odhady pro rok 2008 mluví o 15% nárůstu oproti roku 2007 na částku 328 miliard dolarů.^{1, 2} Z toho vyplývá rostoucí trend v zasílání peněz ze zahraničí zpět do vlasti se vzájemně rostoucím podílem rozvojových zemí na tomto finančním proudu. Na obrázku č. 15 jsou barevně rozlišeny země podle procentuální části, kterou se přijaté remittances podílejí na tvorbě domácího HDP (červeně jsou znázorněny země s hodnotou nad 20%). Mezi deset zemí světa s nejvyšší procentuální hodnotou remittances k tvorbě HDP patřily v roce 2006 - Tádžikistán, jehož HDP o 8,8 miliardách dolarů bylo z 36,2% tvořeno přijatými remittances. Následovalo Moldavsko, Tongo, Kyrgyzstán, Honduras, Lesotho, Guayana, Libanon, Haiti a Jordánsko (viz. obrázek č. 16).³

Obr. č. 15 Přijaté remittances jako procentuální část HDP v jednotlivých zemích k roku 2006

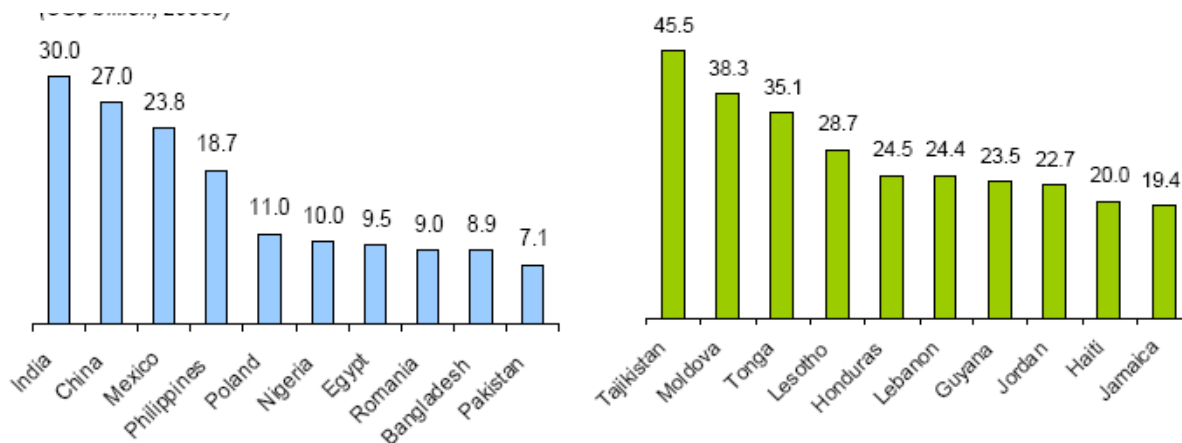
Zdroj: MIGRATION POLICY INSTITUTE, *Global Picture of Remittances: Formal Remittances Representing the Share of GDP by Migrant's Countries of Origin, 2006*

Obr. č. 16 Přijaté remittances jako procentuální část HDP v jednotlivých zemích k roku 2006

Zdroj: World Bank, *Migration and Remittances: Top 10*

Obr. č. 17 Přijaté remittances v absolutních číslech (nalevo, miliardy dolarů) pro prvních 10 rozvojových zemí a jako procentuální část HDP (napravo) k roku 2008

Zdroj: World Bank, Migration and Development Brief 8

Co se týče absolutních čísel, tak největší částky v roce 2007 v miliardách dolarů putovaly do Indie (27), Číny (25,7), Mexika (25) a Filipín (17).⁴

Naopak nejvyšší částky byly odeslány (opět v miliardách dolarů) z USA (42,2), Saudské Arábie (15,6), Švýcarska (13,8) a Německa (12,3).⁵

Obrázek č. 17 představuje údaje za rok 2008. Z modrého grafu vyplívá, že v roce 2008 došlo k nárůstu remittances směřujících do rozvojových zemí v porovnání s rokem předcházejícím (výjimkou je Mexiko).

Remittances však nemusejí mít podobu pouze peněz. Především v rámci rozvojových zemí se uplatňuje zasílání zboží (trvanlivé a konzervované potraviny, oděvy, nářadí, léky) a komodit.

1.1. CHARAKTERISTIKA ZMĚN, NOVINEK A TRENDŮ

Dle údajů Světové banky, která klasifikuje země do skupin dle výše příjmů si Indie, Mongolsko, Súdán a Timor polepšily a jsou nyní klasifikovány jako “lower-middle-income economies”. O třídu výš (upper-middle-income economies) je například Mexiko, ale také členské země EU Bulharsko, Litva, Lotyšsko, Polsko a Rumunsko. Do Francie, Španělska, Belgie, Velké Británie a Německa také proudí značné částky z remittances, přičemž se nacházejí v nejvyšší skupině “high-income economies”.

Remittances z USA směřující do Mexika, třetího největšího příjemce, se v období ledna až května roku 2008 snížily o 2,9% oproti stejné době v roce 2007.⁶ Příčin zpomalení růstu je několik. Tvrdší imigrační politika USA a důkladnější kontrola hranic znamenají menší šance pro migranty dostat se do USA ať už legálně či ilegálně. Stagnace americké ekonomiky vedla k omezení investic, odložení projektů a zrušení tisíců pracovních míst ve stavebním průmyslu, sektoru, ve kterém pracuje nejvíce imigrantů z Mexika. Podle průzkumu IADB, který se opírá o informace získané z pěti tisíc rozhovorů s imigranty ze Střední a Jižní Ameriky, se zjistilo, že stále rostoucí část využívá neformálních způsobů k zasílání peněz, přičemž celková hodnota takto zaslanych peněz se nedá spolehlivě určit.

Poplatky za převod mohou být vysoké. Cena za převod může pohybovat mezi 10 až 20% z posílané částky. Není proto divu, že v nejhudších zemích světa se využívá neformálních prostředků (Informal Money Transfer Systems, IMTS) k zasílání peněz, např. "hawala systém". Těch však využívají i ti, jenž nechtějí, aby jejich transakce byly vystopovány. Ročně je takto přeposláno mezi 100 až 300 miliardami dolarů. Je velice pravděpodobné, že neformálních prostředků využívají organizované skupiny zločinců, drogové kartely a teroristé. Proto začala být tomuto "stínovému" sektoru věnována značná pozornost, zvláště v souvislosti s teroristickými útoky v New Yorku.

Z průzkumu provedeného v Británii v září roku 2004 (agentury NOP World a NOP World Mystery Shopping) vyplývá, že převod peněz do zemí Afriky a Asie v hodnotě od 100 do 500 liber vyjde na poplatech až na 40 liber, plus příjemce může být při přejímání peněz vyzván k zaplacení dalších poplatků v závislosti na typu měn, stavu kurzu atd.⁷ Nevýhodou se prokázalo zasílání opakovaných malých částek, u nichž se zjistil nepoměr mezi posílanou hotovostí a poplatkem. Stručně řečeno, výhodnější se zdá posílat větší sumy jednou za několik měsíců. Otázkou však zůstává, jestli rodiny, které jsou na remittances odkázané, mohou čekat několik měsíců na obdržení peněz. Délka převodů se různí mezi dvěma až deseti dny a od ní se také odvíjí výsledná cena poplatku. Problémem se také může stát nedostatečně rozvinutý bankovní sektor v cílové zemi. Lidé v chudých zemědělských oblastech mají omezenou možnost dostat se do banky ve městě, které může být několik set kilometrů vzdálené.

Peníze získané v rámci remittances jsou v naprosté většině případu použity pro vlastní potřebu. Zpravidla jsou vynaloženy na každodenní potřeby (jídlo, voda), zdravotní péči a medikamenty, ošacení, bydlení a vzdělání. V posledních letech se ale objevují bankovní služby, v rámci nichž je možné remittances použít jako zástavu na získání úvěru, jeho navýšení či oddálení doby splatnosti. Potencionální podnikatelé mají tak vyšší šanci získat finanční zdroje na založení vlastního podniku, čímž roste podpora soukromého sektoru. Dále je možné remittances použít při obchodování na kapitálovém trhu. Různým využitím remittances a jejich zhodnocení se věnují banky především v Brazílii, Mexiku, El Salvadoru a Peru, kam každoročně směřují nemalé sumy, které pro banky doposavad představovaly ztracenou příležitost, která se ale může přeměnit ve výnosné aktivum.

Další inovativní přístup se týká většího zapojení tzv. diaspory do událostí probíhajících v rodné zemi. Diaspory jsou početné etnické skupiny žijící dlouhodobě v zahraničí, které však udržují kontakty s rodnou zemí a to na poli sociálním, kulturním a ekonomickém. Díky těmto přetrvávajícím vazbám je možné diaspory více zapojit do dění v zemi, např. v době nečekaných a náhlých přírodních katastrof uspořádat sbírku finančních a materiálních prostředků. Zapojit ji více do politického dění v zemi či obnovy země po válečném konfliktu atd. Diaspory tak mohou v případě chudých zemí sehrát významnou roli v poskytnutí finančních prostředků na podporu obnovy, rozvoje a akutní pomoci.

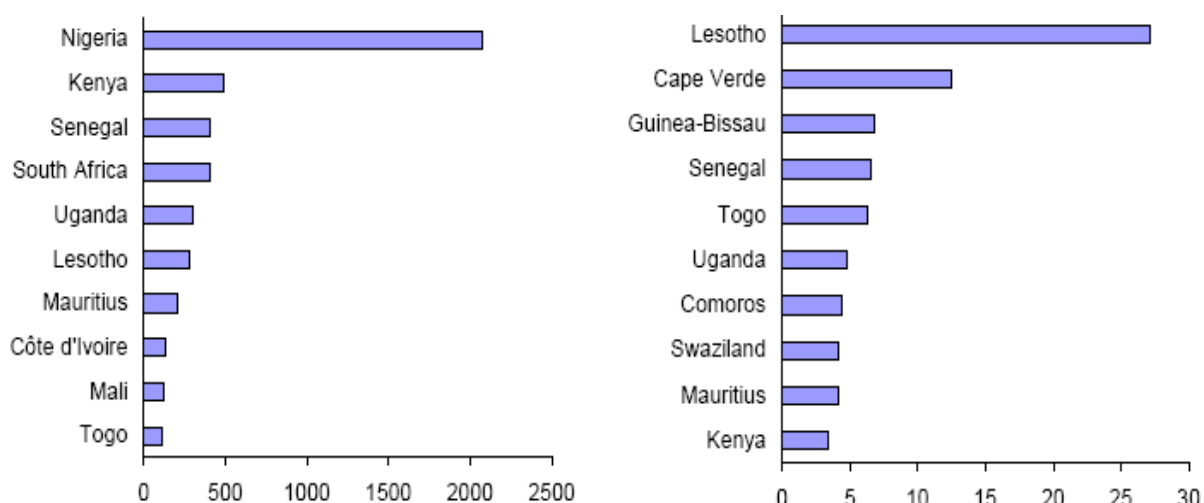
1.2. REMITTANCES A SUBSAHARSKÁ AFRIKA

Subsaharská Afrika čítá 47 zemí, mezi kterými jsou např. Botswana, Kapverdy, Darfur, Demokratická republika Kongo, Kamerun, Keňa, Lesotho, Mosambik, Nigerie, Jižní Afrika, Svazijsko a další. Remittances směřující do subsaharské Afriky nedosahují takové výše jako do Afriky severní. Přesto zaznamenaly za posledních několik let významný nárůst. V roce 1990 se jednalo pouze o 2 miliardy dolarů. Růstu o 131% na 4,6 miliard dolarů bylo dosaženo v roce 2000. V roce 2007 se stav pohyboval okolo 11,6 miliard dolarů, což znamená nárůst o 150% vzhledem k roku 2000, ale pouze 1,7% růst oproti roku 2006. Suma 11,6 miliard představuje pouze 4,6% z celkového množství peněz zaslaných do rozvojových zemí v roce 2007 a pouze 43% z remittances zaslaných do Indie, největšího světového

příjemce.⁸ Výše remittances zaslaných neformálním způsobem se odhaduje na 5,2 až 7,5 miliardy.⁹ Všeobecně se předpokládalo, že směr pohybu peněz je z vyspělých do rozvojových zemí (North to South). Světová banka však tvrdí, že okolo 40% remittances směřujících do rozvojových zemí pochází rovněž z rozvojových zemí.

Co se týče absolutních čísel, tak nejvíce peněz v rámci subsaharské Afriky putuje do Nigérie (2,27 miliónů dolarů), jak vyplívá z obrázku č. 18, který se vztahuje k roku 2004. Naopak nejdůležitějším zdrojem příjmů jsou remittances v Lesothu, kde tvoří 28% HDP.

Obr. č. 18 Přijaté remittances v jednotlivých zemích v absolutních číslech (nalevo, v miliónech dolarů) a jako procentuální část HDP (napravo) v roce 2004

Zdroj: International Monetary Fund, Impact of Remittances on Poverty and Financial Development in Sub-Saharan Africa, 2007

Obecně hodnota remittances pro jednotlivé země na obrázku vlevo k roku 2007 vzrostla, např. Nigérie si polepšila o 1 miliardu dolarů.¹⁰

Remittances jsou všeobecně považovány za jeden z nejstabilnějších zdrojů příjmů. Remittances směřující do a putující v rámci subsaharské Afriky jsou považovány za mnohem stabilnější než například oficiální rozvojová pomoc a vyrovnají se i přímým zahraničním investicím. V případě některých zemí subsaharské Afriky dokonce předčí i přísun přímých zahraničních investic. Například čisté FDI (rozdíl mezi FDI přijatými a FDI investovanými do zahraničí) v Jižní Africe v roce 2006 dosáhly záporné hodnoty -120 miliónů dolarů. Naproti tomu remittances nadále rostly a v tom samém roce činily 734 miliónů dolarů, o 16 miliónů

dolarů více než byla ODA.¹¹ Dalšími zeměmi, kde remittances v absolutních číslech přesahovaly FDI, byly např. Kapverdy, Lesotho a Svazijsko.

Pro země, kde remittances tvoří nezanedbatelnou část HDP (Lesotho, Kapverdy) se tyto příjmy v zahraniční měně stávají i jakousi ochranou poskytující investorům alespoň určitou záruku. Poněvadž se stálým přísunem zahraničních měn se zvyšuje i zásoba těchto měn v centrální bance dané země, za kterou v případě potřeby může nakupovat domácí měnu, aby dosáhla apreciace domácí měny. Nebo může zásoby zahraniční měny využít ke splácení zahraničního dluhu.

Remittances mají ale také stinné stránky. Jednou z nich je nutkání profesionálů z chudých zemí odejít do zahraničí. Zpočátku budou pravděpodobně vydělávat méně než pracovníci domácí populace na podobných místech, ale dozajista budou vydělávat mnohem více než je v jejich rodné zemi. Navíc získají cenné zkušenosti. Další pobídkou pro profesionály k nalezení práce v zahraničí může být i touha maximálně využít svého potenciálu k profesnímu rozvoji a finanční podpoře svých blízkých. V souvislosti s odchodem profesionálů do cizí země za vidinou vyšších výdělků a nabytí zkušeností se často setkáme s pojmem “brain drain”, neboli odliv mozků. K tomuto dochází, pakliže profesionálové a odborníci, kteří získali vzdělání a kvalifikaci v rodné zemi, odcházejí do zahraničí a nemají tendenci vrátit se zpět do vlasti. V tomto případě pak vládou investované peníze do vzdělávání domácí populace přijdou nazmar. Příkladem může být častý odchod lékařů, doktorů, sester a jiných profesionálů z oboru zdravotnictví do zahraničí, což je typické v zemích jako Angola, Ghana, Jižní Afrika, Nigérie, Mosambik, Zambie a Zimbabwe. Tabulka č. 19 zachycuje země, pro které je charakteristická vyšší míra expatriace odborníků a profesionálů. V tabulce jsou i země, které nepatří do subsaharské Afriky.

Tab. č. 19 Vybrané země Afriky a míra expatriace jejich vzdělané populace v pracovním věku

Země:	Míra expatriace vzdělané populace v %:
Guinea	70,4
Haiti	68,0
Mozambik	52,3
Angola	53,8
Trinidad a Tobago	66,1
Jamajka	72,6
Mauritius	50,3
Guayana	76,9
Gambie	42,4
Burundi	35,0

Zdroj: International Monetary Fund, Impact of Remittances on Poverty and Financial Development in Sub-Saharan Africa, 2007

O remittances a o tom jaký hrají význam pro domácnosti v chudých afrických a asijských zemích, stejně tak v zemích Střední a Jižní Ameriky, ale také v některých státech EU, a jaký význam mohou sehrát v podpoře rozvoje místní komunity, privátního sektoru či dokonce v podpoře ekonomiky země, by se dalo napsat mnohem více. To ovšem není předmětem této práce a tak jen pro představu a srovnání doplňuji tabulku č. 20, která vyčísluje výši přijatých remittances v letech 2000-2007 pro vybrané země.

Tab. č. 20 Výše přijatých remittances ve vybraných zemích v letech 2000-2007 (seřazeno dle nejvyšší hodnoty v roce 2007, v miliónech dolarů)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Indie	12,890	14,273	15,736	20,999	18,750	21,293	25,426	27,000
Čína	6,244	8,385	13,012	17,815	19,014	20,337	23,319	25,703
Mexiko	7,525	10,146	11,029	15,165	18,260	21,657	25,052	25,052
Filipíny	6,212	6,164	9,735	10,243	11,471	13,566	15,251	17,217
Francie	8,631	9,194	10,353	11,311	12,277	12,306	12,479	13,854
Polsko	1,726	1,995	1,989	2,655	4,728	6,482	8,496	10,671
Španělsko	4,517	4,720	5,178	6,568	7,528	7,961	8,885	10,633
Rumunko	96	116	143	124	132	4,733	6,718	8,533
Velká Británie	3,614	4,825	4,485	5,029	6,351	6,302	6,975	8,124
Belgie	4,005	3,811	4,674	5,990	6,863	7,242	7,476	8,027
Německo	3,644	3,933	4,685	5,783	6,559	6,363	6,667	7,000
Bangladéš	1,968	2,105	2,858	3,192	3,584	4,314	5,428	6,560
Pakistan	1,075	1,461	3,554	3,964	3,945	4,280	5,121	5,998
Egypt	2,852	2,911	2,893	2,961	3,341	5,017	5,330	5,865
Lebanon	1,582	2,307	2,544	4,743	5,591	4,924	5,202	5,769
Maroko	2,161	3,261	2,877	3,614	4,221	4,590	5,454	5,700
Vietnam	..	2,000	2,714	2,700	3,200	4,000	4,800	5,500
Srbsko a Černá h.	1,132	1,698	2,089	2,661	4,129	4,650	4,703	4,910
Kolumbie	1,610	2,056	2,480	3,076	3,190	3,345	3,928	4,523
Guatemala	596	634	1,600	2,147	2,591	3,032	3,626	4,130
Rusko	1,275	1,403	1,359	1,453	2,495	2,919	3,091	4,100
El Salvador	1,765	1,926	1,953	2,122	2,564	2,843	3,471	3,695
Dominikánská re.	1,839	1,982	2,195	2,325	2,501	2,719	3,084	3,414
Nigerie	1,392	1,167	1,209	1,063	2,273	3,329	3,329	3,329
Itálie	1,937	2,266	2,263	2,140	2,173	2,395	2,625	3,165
Ekvádor	1,322	1,421	1,438	1,633	1,838	2,460	2,922	3,080
Nizozemsko	1,157	1,357	1,215	2,024	2,164	2,227	2,412	3,004
ČR	297	257	335	499	815	1,018	1,186	1,300
Keňa	538	550	433	538	620	805	1,128	1,300
Súdán	641	740	978	1,223	1,403	1,016	1,156	1,156
South Africa	344	297	288	435	523	658	734	834
Lesotho	252	209	194	287	355	327	361	371

Zdroj: World Bank, Remittances Data, červenec 2008

POZNÁMKY

1. WORLD BANK. *Remittances Data*, červenec 2008 [online]. Dostupný z www: <[http://siteresources.worldbank.org/INTPROSPECTS/Resources/334934-1110315015165/RemittancesData_Jul08\(Release\).xls](http://siteresources.worldbank.org/INTPROSPECTS/Resources/334934-1110315015165/RemittancesData_Jul08(Release).xls)>.
2. RATHA D., MOHAPATRA S., SILWAL A. *Migration and Development Brief 10*, 2009 [online]. Dostupný z www: <<http://siteresources.worldbank.org/INTPROSPECTS/Resources/334934-1110315015165/Migration&DevelopmentBrief10.pdf>>.
3. Viz. odkaz č. 2 výše.
4. Viz. odkaz č. 1 výše.
5. Viz. odkaz č. 2 výše.
6. RICHARD L. *US slowdown could hit migrant remittances*, květen 2008, Financial Times [online]. Dostupný z www: <<http://www.ft.com/cms/s/0/e0d69efe-1719-11dd-bbfc-0000779fd2ac.html>>.
7. PROFILE BUSINESS INTELLIGENCE LTD. *Sending Money Home from the UK? A Survey of Remittance Products and Services in the United Kingdom*, 2005 [online]. Dostupný z www: <<http://www.dfid.gov.uk/pubs/files/sendmoneyhome.pdf>>.
8. Viz. odkaz č. 1 výše.
9. AFRICA PARTNERSHIP FORUM. *9th Meeting of the Africa Partnership Forum*, 2007 [online]. Dostupný z www: <<http://www.oecd.org/dataoecd/6/23/41078136.pdf>>.
10. Viz. odkaz č. 1 výše.
11. WORLD BANK. *Key Development Data & Statistics - South Africa*, [online]. Dostupný z www: <<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/DATASTATISTICS/0,,contentMDK:20535285~menuPK:1390200~pagePK:64133150~piPK:64133175~theSitePK:239419,00.html>>.

2. HUMAN TRAFFICKING (OBCHODOVÁNÍ S LIDMI)

Obchodováním s lidmi se rozumí najímání, doprava, transfery, ukrývání nebo přijímání osob pod hrozbou nebo za použití síly nebo jiných forem nátlaku, únosem, lstí, podvodem, zneužitím pravomoci nebo situace bezbrannosti nebo za použití poskytnutí nebo získání peněz nebo prospěchu k získání souhlasu pro ovládání osoby jinou osobou, za účelem vykořisťování. Vykořisťování zahrnuje minimálně vykořisťování prostitucí jiných nebo jinými formami sexuálního vykořisťování, nucenou práci nebo službami, otroctvím nebo praktikami podobnými otroctví, nevolnictví nebo odstraňování orgánů¹ (*Human Trafficking is the recruitment, transportation, transfer, harbouring or receipt of persons, by means of the threat or use of force or other forms of coercion, of abduction, of fraud, of deception, of the abuse of power or of a position of vulnerability or of the giving or receiving of payments or benefits to achieve the consent of a person having control over another person, for the purpose of exploitation. Exploitation shall include, at a minimum, the exploitation of the prostitution of others or other forms of sexual exploitation, forced labour or services, slavery or practices similar to slavery, servitude or the removal of organs*).² Tato definice vychází z Protokolu o prevenci, potlačování a trestání obchodování s lidmi, zvláště se ženami a dětmi (*UN Protocol to Prevent, Suppress, and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children*),³ doplňujícím Úmluvu OSN o boji proti mezinárodní organizované trestné činnosti z prosince roku 2000 a stala se tak vůbec první jasnou definicí ochodu s lidmi. Dalo by se říct, že se tak stalo až na popud vyhlášeného boje “nelegální migraci, obchodu s narkotiky a terorismu” (the war against terrorism, narcotics, and irregular migration).

Primárním cílem sítí obchodníků je finanční zisk, který přináší práce jiné osoby/osob vykonávaná nedobrovolně za podmínek, které obchodované osoby nemohou ovlivnit či změnit v kontextu, který lze označit za novodobé otroctví.⁴

Obecně se rozlišuje mezi obchodem s lidmi (human trafficking) a pašováním lidí (human smuggling). Pašování lidí bývá označováno za “dobrovolné“, jehož předmětem je přeprava (po souši, vodě i vzduchem) skupiny lidí za úplatu do jiné země. Po dosažení

cílového místa vztah mezi pašeráky (smugglers) a pašovanými zpravidla končí a lidé mohou svobodně odejít. Pašování bývají zpravidla uprchlíci z oblastí zasažených válečným konfliktem nebo ti, jenž přechází před politicky, nábožensky, rasově či jinak zaměřeným útlakem a také migranti hledající v zahraničí zlepšení jejich finanční a vůbec celkové životní situace. Převoz však může být pouze zástěrkou pro obchod, o kterém daná skupina lidí nic netuší a rázem se z nich stávají oběti. V “lepším případě” budou prodáni dalším obchodníkům (traffickers) s lidmi, v horším pak zabiti. V praxi je tedy často obtížné rozlišit mezi pašováním lidí a obchodem s lidmi. Což má zásadní význam, poněvadž pašované osoby jsou zpravidla klasifikovány jako nelegální migranti, takže následuje jejich “oprávněná” deportace. Ovšem oběti obchodu s lidmi mají právo na pomoc a ochranu a stát má povinnost se o tyto lidi postarat. Zajistit jim alespoň krátkodobé a odpovídající útočiště, poskytnout stravu, ošacení, lékařskou péči a právní pomoc (vyplývá z dalších bodů Protokolu o prevenci, potlačování a trestání obchodování s lidmi, zvláště se ženami a dětmi). Pro oběti HT však může být obtížné prokazovat, že jsou oběťmi, ne ilegálními přistěhovalci. Problémy mohou nastat v komunikaci, kdy oběť nezná jazyk dané země a neumí proto objasnit svou situaci. Další problém se týká identifikace, poněvadž oběti HT postrádají jakékoliv průkazy totožnosti. V neposlední řadě může být problémem i neochota policejních a imigračních úřadů se daným problémem zabývat, pakliže je pro ně jednodušší dané osoby označit za ilegální imigranty.

Výše jsem zmínil, že pašování lidí bývá označováno za dobrovolné, tj. pašovaní lidé souhlasí se zaplacením za převoz do jiné oblasti, za hranice země, na jiný kontinent a jsou si zcela vědomi rizik, která jsou s nezákonným překročením hranic spojena. Otázkou však zůstává, zda jsou taková rozhodnutí opravdu činěna dobrovolně nebo, zda jsou lidé donuceni, stejně jako v případě HT. Okolnosti ve válkou zmítaných státech, chudoba, nedostatek jídla a vody, nedostupná lékařská péče a nepovzbudivé vyhlídky na získání vzdělání a práce s odpovídajícími pracovními podmínkami, potažmo nulová vidina na zlepšení životních podmínek v daném státě jistě nevedou k dobrovolnému odchodu ze země, ale spíše k “boji o přežití”. Pakliže je ve společnostech sexuální zneužívání označeno za trestný čin, nemělo by se stejně nahlížet na chudobu, bídu a obavy o vlastní život? Poněvadž lidé postižení chudobou a bídou a obavami o svou budoucnost se s největší pravděpodobností nerozhodli dobrovolně

svěřit své celoživotní úspory a své vlastní životy do rukou překupníků, ale byli k tomu donuceni okolnostmi v jejich zemi, tudíž by se na ně mohlo, pakliže ne mělo, nahlížet jako na oběti. Podle toho by s nimi také mělo být zacházeno.

HT se dostal do popředí zájmu teprve nedávno. Zvýšené pozornosti problému HT se dostalo až počátkem 90-tých let minulého století. I přes významný pokrok v boji s HT za poslední dekádu zůstává závažným problémem nedostatek informací o tom, jak HT funguje, kudy vedou hlavní obchodní trasy, jakým způsobem se oběti přepravují, kdo se na obchodech podílí, kdo je vede a kdo je prostředník a kdo klient, kolika obětí se týká atd. Na vině jsou i samotné vlády zemí, kde se HT daří, a které bývají zdrojovými zeměmi unášených obětí. Charakteristickým nedostatkem je nevedení řádných statistik o počtech případů, zadržených, zatčených a odsouzených obchodníků, nedostatečná ochrana a pomoc obětem, nízká vůle a odhodlanost dané případy prošetřit a řádně vyslechnout oběti, zdokumentovat jejich příběh a snažit se tak nalézt stopy vedoucí k dalším obchodníkům a klientům. Řada obětí nechová v policejní orgány a soudní proces důvěru a bojí se uvěznění za zločiny, které ale spáchaly jakožto oběti HT, tudíž ne vědomě a úmyslně. Zkorumpovanost příslušníků policie v rozvojových zemích, kteří se na obchodech podílí a neochota některých zemí se problémem HT zabývat je značnou brzdou v boji proti mezinárodnímu obchodu s lidmi. Chybou, které se také některé země ve sběru potřebných dat a informací o HT dopouštějí, je nerozlišení případů pašování lidí od obchodu s lidmi a od ilegální migrace. Dochází tak ke zkreslení a řada informací o HT, především z rozvojových zemí, je pouhými spekulacemi a odhady. Oficiální statistiky je tedy možné označit za nepřesné a podhodnocené. Nutno také dodat, že řada obětí se bojí proti svým únosům svědčit, protože se bojí o své blízké, o kterých mohou mít traffickeři informace a může jim tak hrozit nebezpečí. Oprávněná je samozřejmě i obava o svůj vlastní život.

Objevil se také názor, že čím přísnější budou kontroly na hranicích a čím těžší bude dostat se bez řádných dokumentů do cílové země, tím více budou lidé využívat služeb pašeráků a tím rychleji bude vzkvétat a růst nezákonný obchod s lidmi a počet jeho obětí. V současnosti se počet pašovaných lidí odhaduje na 800 tisíc ročně. Více jak 2,5 milionu lidí po celém světě je v otrockém postavení a zisky obchodníků se odhadují na 31 miliard dolarů

ročně. Obchod s lidmi je označován za jeden z nejvýnosnějších protizákonných obchodů spolu s obchodem se zbraněmi a drogami.

Jednou z organizací sledující HT je Mezinárodní organizace pro migraci (International Organization for Migration, IOM). V rámci její činnosti se zjistilo, že obchod s lidmi se do značné míry týká i vyspělých zemí, které jsou jak cílovými zeměmi, tak i tranzitními a zdrojovými. Obchodní sítě jsou velice dobře propracovány a dokáží flexibilně reagovat na policejní kontroly v daných zemích a obchod tak převést do jiné země. Charakteristickým znakem směru obchodu je z chudých rozvojových zemí do zemí vyspělých, z jihovýchodní Asie a jižní Ameriky do USA, z Afriky do Evropy, z východní Evropy do západní. Některé země se stejně jako v případě ilegální migrace stávají tranzitními zeměmi HT. V Evropě se jedná např. o ČR, Polsko, Slovinsko, Rumunsko a Maďarsko.

2.1. HLAVNÍ FORMY OBCHODU S LIDMI

Jak jsem již zmínil, je velice obtížné určit počet lidí, kteří se staly Obětmi HT a kde tyto oběti hledat. Co je však zřejmé, je účel, kvůli kterému se staly předmětem obchodu. Sexuální vykořisťování stojí na jedné straně a týká se především žen a dětí. Na druhé straně stojí nucená práce, která se týká především mužů a dospívajících chlapců a odhaduje se, že více lidí se stává Obětmi právě nucených prací. HT tedy postihuje ženy, muže i děti, především mladšího věku, z oblastí charakteristických nízkou životní úrovní, vysokou mírou nezaměstnanosti, kriminality, ozbrojenými konflikty a rebeli terorizovanými oblastmi. S rozvinutou sítí obchodu s lidmi se pojí i rozvinutá síť obchodu s drogami a zbraněmi. Oběti také pocházející ze sociálně slabšího prostředí, kde je často narušené rodinné zázemí a pospolitost, z pohraničních oblastí či z velkých městských aglomerací. Předmětem vykořisťování se stávají mezinárodní pracovní migranti (international worker/economic migrants), příslušníci národnostních menšin, drogově závislé osoby, osoby které pocházejí z ústavů sociální péče, či osoby, které byly souzeny jako mladiství a také osoby, které se již živí prostitucí.⁵

Pracovní migranti jsou v rámci celosvětového měřítka nejpočetnější skupinou, které se HT týká. Vykořisťování může nastat již v momentu sjednávání práce. Podvodné agentury

účtují přemrštěné poplatky za sjednání práce, dopravu a vyřízení pracovních povolení. Migrant se navíc může stát obětí gangů specializujících se na krádeže, výrobu a šíření falešných cestovních dokladů, aniž by o tom mohl tušit. Toho se využívá ve spojitosti s najímáním na neexistující pracovní místa v zahraničí, kdy jsou od klienta inkasovány poplatky za sjednání práce a následně mu jsou vystaveny falešné cestovní doklady a povolení, díky nimž se v cílové zemi dostává do nelegálního postavení a nachází se v pozici potencionálního vyhoštění. Pracovní migranti jsou lákáni podáním zkreslených a smyšlených informací o výši výdělku a náplni práce. To se týká často mladých dívek najatých na pozice au-pair, které jsou následně vystaveny nucené prostituci, jsou jim odebrány veškeré doklady a jsou izolovány v uzavřených prostorách pod neustálým dohledem.

Nucená práce (forced labor) je formou HT, kterou je na první pohled těžší odhalit, nežli je tomu v případě obchodů za účelem sexuálního vykořisťování. Charakteristická je bezohlednými zaměstnavateli, kteří využívají nedokonalého právního systému, respektive nevymahatelnosti práva a nedůslednosti policejních orgánů.⁶ Lidé jsou pod vlivem okolností v zemi, vysoká nezaměstnanost, chudoba, kriminalita, korupce, politická nestabilita atd., nuceni přijmout mizerně placenou a namáhavou práci. Práce navíc není založena na písemné smlouvě, ale pouze na příslibu peněžního ohodnocení. Zaměstnanci tak nemají šanci protestovat vůči čemukoliv, poněvadž zaměstnavatel, nekontrolované úřady a nespoutané zákony, při sebemenším náznaku nevole, najde okamžitě náhradu za protestující zaměstnance. Zároveň jsou vystaveni slovním i fyzickým hrozbám a trestům. Způsobem jak udržet zaměstnance v práci, je i zadržování jejich osobních dokladů. Lidé nejčastěji pracují v zemědělství, stavebním a potravinářském průmyslu, továrnách, dílnách atd.

Svázanost peněžním dluhem či jiným závazkem je dalším druhem HT, která se označuje za vázanou práci (bonded labor), či za práci vázanou dluhem (debt bondage labor) nebo obecně za dlužní otroctví (bonded servitude).⁷ Podstatou je požadavek zaměstnavatele na splacení dluhu za to, že u něj zaměstnanec může pracovat nebo, v případě otroctví, je dluhem nákupní cena zaměstnance (=otroka). Do situace svázanosti dluhem se mohou dostat i zaměstnanci legálně najatí na práci ze zahraničí, kterým je po příchodu do zaměstnání sděleno, že nejprve musejí splatit dluh. Ten je představován jakýmsi zprostředkovatelským poplatkem.

Samozřejmě se jedná o podvod a zaměstnavatel spolu se zprostředkovatelem využívají nevýhodné pozice zaměstnance, který se zpravidla nemůže vrátit, poněvadž za získání práce a dopravu do cizí země zaplatil nemalé sumy peněz. Navíc, na jeho výdělku mohou být závislí členové rodiny. Vzhledem k situaci práci přijme a ze mzdy mu je podstatná část stržena na splacení dluhu. Dluh je také možné zdědit. V jižní Asii se tak rodí generace “zadlužené” vůči vypočítavým zaměstnavatelům.

Nucená práce dětí (forced child labor) je označována za formu “vyhlazování národa”, kdy děti již od útlého věku jsou, většinou chlapci, nuceni k těžké práci,⁸ za kterou zpravidla nedostávají peníze, ale většinou pouze jednotvárnou a chudou stravu, staré šaty a nocleh v podobě holé země a plechové střechy nad hlavou, pod kterou spí desítky dalších. Děti tak nemají šanci se mentálně ani fyzicky vyvinout, čímž jsou ztraceny generace mladých lidí.

V politicky nestabilních, válkou zmítaných zemích a rebeli kontrolovaných oblastech se z dětí mohou stávat nedobrovolní vojáci a bojovníci (child soldiers and combatant). Děti bývají unášeny skupinami rebelů, polovojenskými či dokonce oficiálními armádními složkami, aby se z nich staly nosiči vybavení, kuchaři, hlídači, poslové, špehové a v neposlední řadě oběti sexuálního zneužívání a trénování zabijáci. Mladé dívky jsou nuceny k pohlavnímu styku již od deseti let věku a hrozí jim nechtěné otěhotnění, stejně tak onemocnění pohlavními chorobami. Mladí bojovníci jsou nuceni k braní drog a páčání zvěrstev, i na obyvatelích vlastní komunity a to v rámci “výcviku”. Mladí bojovníci končí velice často zabiti, či zranění a jejich mentalita zůstává nevratně narušena. Ozbrojené armády dětí jsou nejcitelnějším problémem v Africe. UNICEF v současnosti odhaduje na 300 tisíc dětí, které byly nedobrovolně zapojeny do ozbrojených či válečných konfliktů po celém světě.⁹

Práce v domácnosti (involuntary domestic servitude) je typem HT, který je velice obtížné odhalit a hlavně prokázat. Domácnosti jsou uzavřenými objekty, respektive nepodléhají kontrole úřadů, pakliže se v dané zemi nějaké kontroly vůbec uplatňují. Oběťmi jsou sloužící, kteří mohou být i sexuálně zneužíváni. Typická je celodenní pracovní doba bez možnosti přestávek, nedostatečná strava a nízká mzda, či zadržování a odepírání mzdy, fyzické tresty a slovní výhrůžky atd.

Prodej dívek do nuceného manželství i samotné nucení do manželství (forced and unwilling marriages) bez figurace finančních prostředků je stále živou skutečností v některých ortodoxních muslimských komunitách, kdy dívka je již od mládí zaslíbena předem vybranému muži bez možnosti vlastního rozhodnutí. Dívky, které se vzeprou rozhodnutí svých rodičů jsou slovně i fyzicky mučeny a jejich jedinou možnou záchranou je sňatek přijmout nebo se pokusit utéct do vyhnanství. Od dívek v takto uzavřených manželstvích se očekává naprostá poslušnost muži, ke které jsou již od dětství vychovávány.

Sexuální vykořisťování a nucená prostituce (sex trafficking and prostitution) se týká především žen a dětí. Ve zkratce by se tato forma HT dala popsat jako nucená forma prostituce unesených, či jinak zadržovaných osob, kterým je odepřeno právo svobody pohybu a rozhodování o vlastním životě.¹⁰ Takovéto osoby se stávají sexuálními otroky svých “majitelů”, kteří je za účelem zisku prodávají sexu chtivým a bezcitným klientům. Oběti jsou nuceny k několika pohlavním stykům denně bez možnosti používat jakoukoliv formu ochrany proti nakažení pohlavními chorobami a bez možnosti vyhledat lékařskou pomoc. Často jsou zadržovány v nehumánních a nehygienických podmínkách. Obětem jsou také podávány drogy k vypěstování závislosti na svých majitelích. Do obchodu s lidmi za účelem nucené prostituce jsou zapojené dobře organizované skupiny kuplířů s vytvořenými mezinárodními vazbami. Časté je také natáčení násilné pornografie a dětské pornografie. UNICEF každoročně odhaduje na dva milióny dětí zneužitých v rámci tohoto “sexuálního průmyslu”. Objevily se i případy dětí unesených na “zakázku” pro bohaté klienty a případy vydržovaných domácích sexuálních otroků.

Cestování do rozvojových zemí za účelem sexuálního turismu (sex tourism) se týká především zemí jihovýchodní Asie, jmenovitě Thajska, Vietnamu, Laosu, ale i dalších zemí v jižní Americe a Africe. Sexuální turismus zaměřený na děti (child sex tourism) je výnosným obchodem, který do těchto zemí láká pedofily z celého světa. O devastujících dopadech na dětskou mentalitu vystavenou takovému zneužívání, se není třeba rozepisovat. Součástí tohoto zneužívání je točení dětské prostituce a vytváření drogové závislosti u obětí.

Gangy specializující se na drobné krádeže využívají práce dětí ke kapsářství a další drobné kriminalitě, či k pouličnímu prodeji zboží a žebrání (child thieves and beggars). Jedná

se o unesené, či osiřelé děti z ulice, které nemají kam jít a nemají kde nalézt útočiště. V kombinaci s jejich beztrestností a situací ve které se nacházejí, jsou snadným cílem těchto gangů. Veškerý výdělek zpravidla odevzdávají svým majitelům výměnou za místo k přespaní a stravu. Objevily se případy dětí, které při pouličních krádežích používají k zastrašení i střelné zbraně. Tato forma HT je častá v subsaharské Africe a Jižní Americe a jihovýchodní Asii.

Obchod zaměřený na lidské orgány se týká osob přepadených a unesených za účelem odejmutí často životně důležitých orgánů (business with human organs/black market with human organs), pro které je již předem nalezený kupec. Jedná se o velice výnosný obchod, do kterého jsou zapojeni profesionálové, kteří často legálně pracují v nemocnicích, mají vlastní praxi a nebo se jedná o vysloužilé odborníky. Do těchto obchodů je většinou zapojeno více lidí z lékařských oborů, kteří se podílejí na přepravě orgánů a jejich implantaci. Oběťmi jsou povětšinou obyvatelé chudých oblastí v Africe, střední a jižní Asie a Jižní Ameriky.

2.2. HUMAN TRAFFICKING V ČR

Česká republika je ve specifickém postavení, kdy je současně zemí zdrojovou, tranzitní a cílovou. Po otevření hranic na počátku 90-tých let se ČR stala “významnou” zdrojovou i tranzitní zemí. Obchodovalo se především s ženami, které směřovaly do vyspělých zemí západní Evropy – Německo, Nizozemsko, Španělsko, Itálie. Postupem času se objevily případy obchodovaných žen do Japonska, USA a Mexika. Za rizikové oblasti lze označit pohraničí v severních, západních a jižních Čechách, severní a jižní Moravu, hlavní město Prahu a také Brno.

V průběhu 90-tých let se ČR, v důsledku rostoucí životní úrovně, přeměnila na zemi tranzitní a také cílovou. Ženy ze zahraničí byly lákány na práci v domácnostech, pohostinství, ale také přímo na práci v erotických službách. Přes území ČR vedou dvě migrační trasy, kterých organizované skupiny obchodníků a podvodné agentury práce využívají k získání dalších obětí. Balkánskou trasu využívají především Kurdové, Iráčané, Pákistánci, Číňané, Albánci a další, kteří se přes Turecko, Bulharsko, Maďarsko, Slovensko, ČR snaží dostat do Německa, Rakouska a dále do západní Evropy či přes Řecko, Makedonii a Albánii do Itálie.

Baltická trasa vede přes země bývalého sovětského svazu a Rusko do Skandinávie, Polska a Německa a využívají ji obyvatelé postsovětských zemí, stejně tak lidé z Afriky a Asie.¹¹

Ke konci 90-tých byly do ČR obchodovány ženy z Ruska, Běloruska, Moldávie, Litvy, Slovenska, Bulharska a Srbska za účelem prostituce. Počátkem 21. století se obchodování rozšířilo o ženy z Vietnamu, Číny, Mongolska, Filipín, Thajska, Kirgyzstánu, Kazachstánu a Turkmenistánu. Současný obchod se zaměřuje na ženy z afrických zemí (Nigérie, Kongo). Obecně ženy zůstávaly na našem území nebo byly dále obchodovány do Německa, Rakouska, Nizozemska, Dánska a Velké Británie. Na konci 90-tých let se na našem území začíná formovat nový trend v obchodu s lidmi, který se týká nucené práce. S pracovními migranty přicházejícími ze zemí bývalého Sovětského svazu přišel i soubor neformálních pravidel týkajících se organizace pracovní síly, tzv. klientský systém. Podporu rozvoji klientského systému dávají i samotní čeští zaměstnavatelé, kteří poptávají nekvalifikovanou a levnou pracovní sílu na fyzicky náročné práce. Tento systém se týká především ruskojazyčných národů a Vietnamců, kteří zároveň tvoří nepočtenější mimo unijní menšinu na území ČR. Na obchodu s lidmi se tedy nejvíce podílejí ruskojazyčné a bulharské skupiny organizovaného zločinu, které se zaměřují především na sexuální vykořisťování žen a dětí.¹² V posledních letech se rozmáhá vliv vietnamských gangů, zapojených do najímání pracovních migrantů a také sexuálního vykořisťování. Pro obě skupiny je také charakteristický obchod s drogami a zbraněmi. Na vnitrostátním obchodu s lidmi se pak významně podílejí i občané ČR romské národnosti.¹³

Od začlenění ČR do EU roku 2004 došlo k pokroku v boji proti obchodu s lidmi. Byly posíleny policejní složky zaměřené na tento druh kriminální činnosti a znalost této problematiky v oblasti práva se stala povinou pro čerstvé soudce a žalobce. V roce 2007 bylo zjištěno 11 trestných činů obchodování s lidmi a v roce 2008 již 29. Ovšem z 29 zjištěných případů bylo pouze 13 objasněno a vyšetřování bylo zahájeno vůči 22 osobám. Problémem zůstává prokázání naplnění skutkové podstaty trestného činu obchodování s lidmi a případy tak bývají překlasifikovány na trestný čin kuplířství - *kdo jiného zjedná, přiměje nebo svede k provozování prostituce, nebo kdo kořistí z prostituce provozované jiným, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta.*¹⁴ V roce 2008 bylo vyšetřováno 88 osob pro trestný čin

kuplířství. Vina byla prokázána 60 osobám, ale pouze 14 z nich bylo odsouzeno k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. Což se jeví jako největší nedostatek a ČR je též na mezinárodních fórech pravidelně kritizována za nízké tresty ukládané pachatelům trestného činu obchodování s lidmi. Problémem je tedy prokazování viny, kdy obžalovaní jsou nakonec odsouzeni za menší zločiny s nižšími trestními sazbami odnětí svobody.

2.3. HUMAN TRAFFICKING VE VYBRANÝCH STÁTECH

Bělorusko je dlouholetou zdrojovou a tranzitní zemí obchodu se ženami za účelem sexuálního vykořisťování a nucené práce, přičemž tyto ženy jsou prodávány do Ruska, Ukrajiny, Německa, Polska, ČR, Finska, Litvy, Spojených arabských emirátů, Izraele a Japonska. Muži jsou obchodováni na nucené práce v Rusku a Ukrajině. Problémem zůstává nedostatečný trénink a nedostatečný počet příslušníků policie se specializací na HT, stejně tak nedostatek finančních zdrojů a ochrany poskytované obětem. V roce 2007 bylo prošetřováno 65 případů, které vedly k obžalování 39 osob, z nichž všechny byly odsouzeny k trestu odnětí svobody.¹⁵

Rumunsko je zdrojovou, tranzitní i cílovou zemí obchodu s lidmi, zaměřeného na sexuální vykořisťování a nucené práce žen, mužů i dětí. Rumunští občané jsou obchodováni do Itálie, Španělska, Švýcarska, ČR, Řecka, Německa, Francie, Turecka, Rakouska a Izraele. Pracovní migranti jsou zneužíváni především v zemědělství, stavebním průmyslu a pohostinství. Rumunské děti jsou terčem pedofilů na rumunském území i mimo něj a také jsou nuceny k žebrání a drobným krádežím. Problémem Rumunska v boji proti obchodníkům s lidmi jsou nedostatečné finanční a lidské zdroje ve složkách policie, zkorumpovanost příslušníků policie, neprovedení řádného prošetření zjištěných případů a nedotažení případů před soud. Nedostatečná je i ochrana poskytovaná obětem, které navíc mohou být souzeny za nelegální pobyt na území Rumunska a další zločiny, kterých se dopustily v důsledku sexuálního či pracovního vykořisťování, pakliže nejsou označeny za oběti HT. V roce 2007 bylo obžalováno 398 osob v souvislosti s HT, 188 bylo usvědčeno a 144 odsouzeno k trestu odnětí svobody.¹⁶

Rusko je zdrojovou, tranzitní i cílovou zemí obchodu s lidmi za účelem více forem vykořisťování. Muži i ženy jsou odváděni do Číny, Japonska a Jižní Korey za účelem sexuálního vykořisťování, nucené práce a práce vázané na dluh. Ženy jsou dále obchodovány do Turecka, Řecka, Německa, Itálie, Španělska, USA, Kanady, Vietnamu, Thajska, Austrálie a na Nový Zéland a Maltu. Moskva a St. Petersburg jsou cílovým místem dětí “svážených” z Ruska, Ukrajiny a Moldavska, kde se stávají žebráky a sexuálními oběťmi. Moskva je také cílovou destinací pro pracovní migranty z jiných částí Ruska, Kirgyzstánu, Uzbekistánu, Ukrajiny, Moldavska a Běloruska, kteří jsou vykořisťováni v textilním, stavebním a potravinářském průmyslu. ILO odhaduje na jeden milión nelegálních imigrantů v Moskvě, kteří jsou oběťmi HT.¹⁷ Moskva je také tranzitním místem pro přepravu žen z Uzbekistánu a Arménie do Saudské Arábie. St. Petersburg je vyhledávaným cílem pedofilů a sexuálního turismu z USA a západní Evropy. Nejzávažnějším problémem Ruska je nepřijetí zákona postihující v plném rozsahu všechny formy HT a to již od roku 2003, kdy byl tento zákon prvně navrhnout. Dalším závažným nedostatkem je chabá pomoc obětem HT a nevedení podrobných statistik o obětech HT a také o usvědčených a odsouzených zločincích podílejících se na HT. Dalším závažným problémem je zneužívání a nucené práce v armádních složkách.

Thajsko je zdrojovou, tranzitní i cílovou zemí obchodu s lidmi, zaměřeného na sexuální vykořisťování a nucené práce žen, mužů i dětí. Vzhledem ke své poloze a relativní ekonomické vyspělosti oproti ostatním zemím jihovýchodní Asie je Thajsko oblíbenou destinací pracovních migrantů a těch, kteří se snaží uniknout různým formám útluaku v jejich zemích, např. vojenský režim v Barmě. Sexuálně vykořisťované ženy a děti se do Thajska dostávají z Barmy, Kambodže, Laosu, Číny, Vietnamu, Ruska a Uzbekistánu. Obchody s oběťmi sexuálního vykořisťování a nucených prací dále pokračují do Malajsie, Bahrajnu, Austrálie, Jižní Afriky, Singapur, Japonska, Jižní Koreji, Tchajwanu, USA a zemí Evropy. Dluhem vázané práce se “praktikují” na Tchajwanu, v Malajsi, USA a dluh vzniká požadováním zaplatit poplatek za nábor do práce. Thajsko přijalo řadu opatření v boji proti HT, problémem však zůstává nedůsledná kontrola hranic a zkorumpovanost policejních příslušníků, kteří v některých případech dokonce napomáhají ochraňovat závody na

zpracování ryb a textilní závody (tzv. robotárny - sweatshops), kde pracují stovky obětí HT. V březnu roku 2008 podnikla thajská policie úspěšný zátah na továrnu zpracovávající garnáty a pomohla “osvobodit” na 300 pracovních migrantů z Barmy, kteří byli nuceni pracovat v nevyhovujících podmínkách, a kteří byli vystaveni slovnímu a fyzickému týrání. Na druhou stranu, většina migrantů mužského pohlaví nebyla označena za oběti HT a bylo s nimi naloženo jako s ilegálními imigranty a následně byli vyhoštěni. Nový zákon, který měl vstoupit v platnost v červnu roku 2008, již měl umožňovat klasifikovat za oběti HT i muže.¹⁸

Barma je zdrojovou zemí pro obchod se ženami, dětmi a muži. Ženy a děti jsou za účelem sexuálního vykořisťování, nucené práce a pracích v domácnosti převáženy do Thajska, Číny, Bangladéše, Indie, Pákistánu, Malajsie a Jižní Korey. Děti odvážené do Thajska jsou nuceny pracovat v závodech na zpracování ryb, v zemědělství, v menších obchodech nebo jako pouliční prodavači. Ženy odvážené do Číny jsou jak sexuálně zneužívané, tak nuceny k nedobrovolným sňatkům. Děti z chudých oblastí bývají přinuceny doplnit armádní řady a nahradit tak zvyšující se počty dezertací. Problémem Barmy tak zůstává zapojení úřadů a armádních představitelů do verbování dětí do armády, přehlížení obchodu se ženami a jejich sexuální zneužívání a také nedůstojné pracovní podmínky a nízké mzdy pracovních migrantů ve sweatshopech. Stejně tak nevedení oficiálních záznamů a statistik o počtech zatčených ilegálních migrantů a neoddělení ilegální migrace od obchodu s lidmi.

Jižní Afrika je zdrojovou, tranzitní i cílovou zemí obchodu s ženami, muži a dětmi. Ženy a dívky jsou v různých částech země nuceny k prostituci a domácím pracím, zatímco z chlapců se stávají pouliční prodejci a nedobrovolní pracovníci v zemědělství. Chlapci jsou také vázáni k práci u majitele půdy, který část půdy výměnou poskytuje rodičům těchto dětí. Co se týče mezinárodního obchodu, tak ženy jsou převáženy do Velké Británie, Irska, na Střední Východ a do USA. Ženy a děti ze sousedních států jsou přiváděny a následně zneužívány v rámci nucené prostituce a pro práce v domácnosti. Ženy z Thajska, Číny a zemí východní Evropy jsou dováženy za účelem dlužné a nucené prostituce. Muži a chlapci ze Zimbabwe, Mozambiku a Malawi jsou lákáni na práce v zemědělství, kdy několik měsíců pracují pouze za stravu, vodu a místo k přespání, aby nakonec byly zaměstnavatelem udáni jako ilegální imigranti, zatčeni a deportováni.¹⁹ Problémem Jižní Afriky je nezakotvení plného

významu pojmu HT v právním systému a celkově nedostatečná vymahatelnost práva. Dalším problémem je nedostatečná ochrana obětí HT či dokonce jejich zatčení a obvinění ze zločinů, které však spáchaly jakožto oběti obchodů. Naprostá většina je označena za nelegální imigranty a deportována. Problému dětské práce je věnována minimální pozornost, stejně tak sexuálnímu turismu jehož oběťmi se stávají mladé dívky a chlapci. Jižní Afrika stále nezavedla sledovací systém případů traffickingu a neposkytuje oficiální statistiky. Korupce prostupuje jak policejními složkami, tak vládou a armádou.

POZNÁMKY

1. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Instrukční manuál pro sociální a terénní pracovníky. Obchod s lidmi v ČR*, 2007 [online]. Dostupný z [www: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/4567/Instruktazni_manual.pdf>](http://www.mpsv.cz/files/clanky/4567/Instruktazni_manual.pdf).
2. BHABHA J. Migration Policy Institute. *Trafficking, Smuggling, and Human Rights*, květen 2005 [online]. Dostupný z [www: <http://www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?ID=294>](http://www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?ID=294).
3. LACZKO F. Migration Policy Institute. *Human Trafficking: The Need for Better Data*, listopad 2005 [online]. Dostupný z [www: <http://www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?ID=66>](http://www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?ID=66).
4. Viz. odkaz č. 1 výše.
5. Viz. odkaz č. 1 výše.
6. OFFICE TO MONITOR AND COMBAT TRAFFICKING IN PERSONS. *Trafficking in Persons Report*, červen 2008 [online]. Dostupný z [www: <http://www.state.gov/g/tip/rls/tiprpt/2008/105377.htm>](http://www.state.gov/g/tip/rls/tiprpt/2008/105377.htm).
7. Viz. odkaz č. 6 výše.
8. Viz. odkaz č. 6 výše.
9. Viz. odkaz č. 6 výše.
10. Viz. odkaz č. 1 výše.
11. Viz. odkaz č. 1 výše.
12. Viz. odkaz č. 1 výše.
13. Viz. odkaz č. 1 výše.
14. MINISTERSTVO VNITRA ČR – Odbor bezpečnostní politiky. *Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2008*, 2009 [online]. Dostupný z [www: <http://www.mvcr.cz/soubor/zprava-o-stavu-obchodovani-s-lidmi-cr-2008-pdf.aspx>](http://www.mvcr.cz/soubor/zprava-o-stavu-obchodovani-s-lidmi-cr-2008-pdf.aspx).
15. OFFICE TO MONITOR AND COMBAT TRAFFICKING IN PERSONS. *Trafficking in Persons Report*, 2008 [online]. Dostupný z [www: <http://www.state.gov/g/tip/rls/tiprpt/2008>](http://www.state.gov/g/tip/rls/tiprpt/2008).
16. Viz. odkaz č. 15 výše.
17. Viz. odkaz č. 15 výše.
18. Viz. odkaz č. 15 výše.
19. Viz. odkaz č. 15 výše.